

دهزگای چاپ و بلاوکردنوهی

زنگیره‌ی روشنبیری

*

خاوه‌نی ئیمیتیاز: شەوکەت شیخ یەزدین
سەرنووسەر: بەدران ئەھمەد ھەبیب

فەرەنگى بالىندە

ناونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنوهی ئاراس، گەرەكى راپەرىن، ھەولىر

س. پ. ژمارە: ۱ تەلەفۆن: ۰۲۲۳۲۰۲۱

شوينى ئاراس لە تۈرى ئىنتېرىئىتىدا:
www.araspublisher.com

فہرستِ بالائدہ

لّه حمّد به حری

ناوی کتیب: فورهنهنگی بالند
 دانانی: ئەحمد بەحرى
 بالاۋکاراھى ئاراس- ژمارە: ۱۰۰
 دەرھېتىانى ھونەرى: بەدران ئەحمدە حەبىب
 بەرگ: شكار عەفان نەقشىبەندى
 نۇرسىيى سەر بەرگ: خۆشۈرسەنەمەمەد زادە
 پېت لىدان: ئاراس ئەكىرمەن رەھمان
 ھەلەگرى: شىزىزاد فەقى ئىسماعىل
 سەرپەرستىي كارى چاپخانە: ئاۋەرەھمان مەممود
 چاپى يەكەم - چاپخانە و وزارتى پەروردەد، ھەولىتىر - ۲۰۰۱
 لە كتىپخانى بەرتۇدە بەرائەتىي گشتىي رۆشنېبىرى و ھونەر لە ھەولىتىر ژمارە
 (۵۱۳) ئى سالى ۲۰۱۱ ئى دراواختى

خوینه‌ری خوش‌هویست!

- هندی بالنده هن که نه متوانیوه ناوی کوردییان بدوزمهوه و بهناچار ناویکم بو پیشیار کردون. ئم ناوانه له شوینی خویدا خه تیان بەزیرا کیشراوه. داوا دهکم هم بۆئه بالندانه و هم بۆ راست کردنەوهی هر هله‌یه کی ئم بەرهەمه هه‌یه‌تی، بالم بگرن.

ئەمەم بەھری
مەھاپاد-سالى 2001

ئم کتیبیه لەبەر دەستستان دایه، بەرهەمی چەندین سال ھمول و تیکۆشانه له بواری فەرەنگ نووسیدا، بەدواي شویرشی گەلانی ئیران و زیاتر ئازادبۇونى نووسین و خویندنی کوردى، زۆریه قەلەم بەدەستانی ئم بەشە له کوردستان له نووسراوه جوئیجۆرە کانی خۆياندا، ھولى تومارکردنی ئەو وشه و ئىدیوم و تەركىبە پەسەنانەی زمانی کوردییان دا کە نەکەوتبوونە بەر دادانەی چەرخى چەبگەردی زەمان و فەراموش نەکابۇون. ئىمپۆز کە چاوا پەتیکۆشانی ئم بیست و چەند سالەی راپردوودا دەخشىن، دەبىنین سەرکەوتتىكى بەرچاوا لهم بوارەدا بەنسىب کورد بۇوه. ئەگەر بۆزى لە رۆزان، بەرەکانی داھاتنو چاوا پەشىۋە نووسىنى ئم چەند سالەی ئىمەدا بېگىن، گۆبۈنەوهى ئەو ھەمو وشه و ئىدیوم و تەركىبە له نووسراوه کاندا، وەک خالىتكى بەرچاواي شىوازى نووسین کە بۆ پاراستنى وشه و لەئەنجامدا زمان بۇوه، سەرنج را دەكىشى.

ئم کتیبەش کاتى خۆى هەر بە فکرە و ھەر لەسەر تەورەتى ئەو بۆچۈونە نووسرا. پىمان وابو زمانى کوردى دەبىن لە ھەموو بوارەکاندا بتوانى ئەرکى سەرشانى خۆى و دکو زمانە کانى دىكە پېشان بدا. من بەپېتى ژيانى مندالىم کە له گۈندم راپردوودا، ھەرودە راوجى بۇونى باب و مام و ھەندى خزم و كەسوکار، ئاشنابىم له گەل بالندە ئاویبە کان زۆر بۇو. ھەر ئەوه ھانى دام خۆلەقەردە ئم کارە بەدم. کتىبى بالندە کانى ئیران (پەندگان ایران) بەھانامەوهەت. ناوی فارسى، لاتىن، فەرانسەسي، ئىينگلىزى، تايىەتمەندى و شىوهى ناسىنەوه و وينەکانم له و دەدەست ھېتىنا و زانىيارىبە کانى خۆشم پىوه زىادکردن و بەشىكى كەمم له چەند ژمارە گۆڤارى سروودا بلازىكەرەوە. دواتر بەپېشىيارى ئاشنا و زمان دۆستانى کورد، شانم دايىبەر و ئم کتىبەم تەواو كرد. بىن پىچ و پەنا گرفته کانم لەمەن نووسىنى ئم کتىبە باس دەکەم؛ نەکا خوئىم تووشى ھەلە بىن.

- دۆزىنەوهى ناوه کانم له لېزانان، بەتاپىهت راوجىييان کرده بىنمائى کار.

- ناوه موکريانىبە کانم کردن بەئەسلى؛ چونكە نەدەست بەلەھجە و بن لەھجە کانى دىكە را دەگەيشت و نەزانىيارىبە كى ئەوتۇم لېيان ھەيە.

- لە بالندە غەيرى ئاویبە کان بەتاپىهت تۆرەمە ھەلۇدا تووشى گەلەن گرفت ھاتم و ئىستاش جار جار ھەندى لەناوه کان دردۇنگەم دەكەن.

- چونكە فارسە کانىش دەقاودەق كتىبى «پەندگان ایران» يان لە ئىينگلىزىبە و ھېناؤدە سەر زمانى خۆيان، نەکراوه وينەکان جىڭتۈركى پىتى بکەن. ئم گرفته بۆ منىش ھاتە پىش و نەگۈنجا تەرتىبىيان بکەم.

تۆرەمەی ئىسکۇوا (IF) Family STERCORARIIDAE

جۆزە بالىندىيەكى دەريابىي گەورەن؛ وەك ھەلۋان. پەر و بالىيان رەش باوه و رەنگ دەگۈزى بەلام سپىاپىي زېرى شاپەرى بالىيان ھەمىشە ھەيە. شاپەرى ناوينەي كىلىكىان درىېزە. زىاتر ئەو بالىدانە راو دەنئىن كە نىچىريان بەدنىووكەودىيە. لەسەر ئاو و چان دەدەن. نىزى و مىيەيان يەك رەنگە. لە سەر عەرز ھىلانە ساز دەكەن. بىرىتىن لە: ئىسکۇوا، ئىسکۇواي قوتىبى.

نمۇونە

(A) بارىكە-ى (B) پانىيە درىېزە (C) (5) (D)-پېپت پادراز

(E) *Anthus novaeseelandiae*

(F) Pipit de Richard

(G) Richard's Pipi

(H)* پانىيە درىېزە

(I) ١٧.٥ سانتىممىترە. كىلک و لاقى لە ئەوانى دىكە درىېزىرە. پشتى

قاوهبىيە و خەتى پانى ئامال رەشى پېداڭشاون. سىينىگى زەردى كالە و پەر لە خەت و خالىي وردى بىلاو. لە جىنگاى بىرۇ و لەسەر لاجانگى خەتى مەيلە و سپى پېداها تۈنۈدە. تۆقى رەشى بەسىنگىدا پشتىوھى درىېزە. لە مىرگ و چىمنى شەدار، گۈل و مەرەزە جاراپ دەبىنرى. (J) (219)

A ناوى بالىندە بەكوردى.

B ئەم بىشە بالىندە لە ھا توزىدە كانى خۆى جىيا دەكتەمە.

C ژمارەي بالىندە بىرەنە كانى خۆى زمانە كان.

D ناوى بالىندە بەفارسى

E ناوى بالىندە بەلاتىن

F ناوى بالىندە بەفرانسەوى

G ناوى بالىندە بەئىنگلەيزى

H ناوى بالىندە لە لەھىچە و بن لەھىچە كانى ترى كوردىدا

I تايىەقەندىيە كانى بالىندە

J ژمارەي لەپەرەي ويتەي بالىندە.

ئىسکۇوا (1)

اسکواي دم پىچ

Stercorarius pomarinus

Labbe pomarin

Pomarine Skua

٥. سانتىممىترە. شاپەرى كىلىكى درىېزە و لوولى خواردووه. بەدوو جۆزى پېرەنگ و كال دەبىنرى. جۆزى كال، سەر و چاوى پەشە، لاجانگ و تۆقى ملى سپى مەيلە و زەددە، بەرزگى سپىيە و نووکى بالان و تەنيشتى رى پىتى تۈنۈدە، تۆقى رەشى بەسىنگىدا كشاوهە. جۆزى پېرەنگى، قاوهبىيە. هەردوو جۆر خالىي گەورەي سپىييان لەزىز و پشتى بالىدا ھەيە. بەبارى تەواو پىنۆكى قاوهبىي و زەردى كالە؛ بەرزگى پىتىيە و شاپەرى ناوينەي كىلىكى درىېزىيە. لە دەريادا دەزى. (157)

ئىسکۇوا-ى قوتىبى(2)

اسکواي قطى

Stercorarius parasiticus

Labbe parasite

Arctic Skua

٤٥ سانتىممىترە. كىلىكى لە ئىسکۇوا درىېز و تىزىرە، ھەرودە دندووكى بارىكتەرە. جۆزى كالى ئەو بالىندىيە، سەرەي رەشە، سەرەي رەشە و لاجانگ و پاش ملى سپى ئامال زەددە. پشتى قاوهبىي پېرەنگە. بەرزگى سپىيە و خەتى ئامال رەشى بەسىنگىدا كشاوهە. جۆزى پېرەنگى، قاوهبىي ئامال رەشە. ھەم بەرھسىيۇ و ھەم بەبارى پىنۆكى سپى گەورەي لەبالىدا ھەيە. لە دەريادا دەزى. (157)

ئامال سپى. لەپايز و زستاندا تۈركى ئەم بالىندىدە پى دەبىن، بەلام لەكاتى ھىلىكە كىرىن و كورك بۇوندا كان دەبىتىمە و مەيلىو زەرد دەبىن. زستانان لەگۆل و ئاڭر و كەنار دەربا دەبىنلىرى. لەشاخان لە قەلشتە بەرداڭدا هيلاڭان ساز دەكا. زستانان زۇر ھەيدە. (219)

بارىكە-ى پانىيە درېزە (5)

پېت پادراز

Anthus novaeseelandiae

Pipit de Richard

Richard's Pipit

* پانىيە درېزە

١٧.٥ سانتىمييترە. كىلەك و لاقى لە ئەوانى دىكە درېزىتە. پشتى قاوهىيىه و خەتنى پانى ئامال رەشى پىتىدا كشاون. سىننگى زەردى كالە و پەر لە خەت و خالى وردى بىلار. لە جىنگاى بىرە و لەسەر لاجانگى خەتى مەيلىو سېپى پىتىدا تۈرە. لاق و هەرودە نىنۇڭى پشتەوەدى درېزە. لە مىرگ و چىمەنى شەدار، گۆل و مەرەزەجاپان دەبىنلىرى. (219).

بارىكە-ى دارى (6)

پېت درختى

Anthus Trivialis

Pipit des arbres

tree Pipit

١٥ سانتىمييترە. دەنگى لەگەل بارىكەمى مىرگان فەرقى ھەيدە. كەمېك قەلە و تەرە و دندۇوكى ئەستۇورتە. سىننگى ئامال زەرده و لاقى كالن. قامىكى پشتەوەدى كورتە. پشتى قاوهىيىه و خەتنى رەشى تىدان. بەرزىگى مەيلىو سېپىيە و بەرسىننگى خەتنى وردى تىدا. بىرۇزى زەرده و شاپەرى دەورى كىلەكى سېپىن. تەنبا بارىكە يەكە لەسەر دار دەنیشىنى. لەناو گىياوگۆل هيلاڭان ساز دەكا. (219)

بارىكە-ى دندۇوك درېز (7)

پېت نوڭ دراز

Anthus similis

Pipit à Long bec

Long-billed Pipit

١٨.٥ سانتىمييترە. لە ھەموو بارىكەكان گەورەتە. پشتى قاوهىيى مەيلىو بىرۇزى رېنى

تۆرەمەي بەرگاولىلە (2F)

Family MOTACILLIDAE

ئەم بالىندانە لەشى بېجىووك و بارىكىيان ھەيدە. كىلکىيان درېزە. لە فېرىندا بەھىزىن. لەسەر عەرز بەجوانى پېتپۇز دەكەن؛ جارى وايە وەك راڭىن راھەكەن. بەدوو دەستە دابەش دەبنى: ئەلب - بارىكە، ب- بەرگاولىلە.

ئەلب - بارىكە كان

Pipits

* پانىيە درېزە، گالەخۇرە (؟)، ھەرزىنە، ھەرزىنەكى

لەشيان زۇرىبە قاوهىيى بىرۇزىيە. پەرى درېزىتى كەنار كىلکىيان سېپىيە. وينە و كرەدەپەيان لەھى چۈرە دەچىن. نىزەر و مېيەپەيان يەك زەنگە. لەسەر عەرز هيلاڭان چى دەكەن. لەكاتى فېرىندا دەخويىتەن. لەسەر داران نانىشىن. بېرىتىن لە: بارىكە، بارىكە ئاۋىن، بارىكە پانىيە درېزە، بارىكە دارى، بارىكە دندۇوك درېز، بارىكە مل سور، بارىكە مىرگان.

بارىكە (3)

پېت خاكى

Anthus campestris

Pipit rousseline

Tawny Pipit

١٦ سانتىمييترە. لە بارىكە كانى دىكە كىزتە و ھەر وەك بەرگاولىلە دەچىن. پشتى بۆرە و بەرزىگى كال. ئەستۇرماپىي بالى خەتنى ئامال رەشى تىداپىيە. بروۇزى مەيلىو سېپى ھەيدە. لاقى درېزىز و زەردىن. سەھرى خالى وردى بۇرۇزى تىداپىيە. بەبارى سەھر و پشت و سىننگى بىرۇزىيە. لەناو پېنچىكى بەيار و خىزىللان دەزىزى و زستانان دېتىنە ناو زەۋىوزاران. لەزېر پېنچىكان لە شۇئىنى نەديوو هيلاڭان ساز دەكا. ھاوینان زۇر ھەيدە. (219)

بارىكە-ى ئاۋىن (4)

پېت تالاپى

Anthus spinoletta

Pipit spioncelle

Water Pipit

١٦ سانتىمييترە، قاچى لە ئەوانى دىكە بۆرەتە. بروۇزى سېپىيە. پشتى بۆرە و بەرزىگى

به رگاویله-ی بزر (10)
 دم جنبانک خاکستری
 Motacilla Cinerea
 Bergeronnette des ruisseaux
 Grey Wagtail

۱۸ سانتیمیتره. کلکی ردهش و دریزشی همیه، شاپه‌پی دوری کلکی سپییه و پشتی بزری ئامال شینه. هاوینان سیننگی زرده و زستانان کآل دیسته‌وه. پاشه‌آلی زرده مهیله‌و که‌سکه. نیزه‌یان خه‌تی سپی به‌زه و لاجانگیدا کشاوه، چهنه و گرووی هاوینان ردهش و زستانان سپی. میهیه‌یان به‌هاوینان و زستان ئامال که‌سکه و گرووی سپییه. به‌باری پشتی قاوه‌بی بزره و به‌زگی کآل. کاتی و چان نه‌بی به‌پژل نایندی. زستانان له که‌نار جوزباران دبینری. له کونی دیوار، پرد و که‌نالی چه‌مدا هیلانه ده‌کا. (220)

به رگاویله-ی به‌له‌ک (11)
 دم جنبانک ابلق
 Motacilla alba
 Bergeronnette grise
 Pied Wagtail

۱۸ سانتیمیتره. نیزه‌یان پشتی ردهش و نیوچاوان و لاجانگی سپییه و هاوینان گه‌رورو و به‌رسیننگی ردهش و زستانان سپی سپی هله‌گه‌ری. به‌زگی ئامال سپییه. بالی قاوه‌بی و تووکی سپی تیدایه. میهیه‌یان پشتی بزره، لاجانگ و مل و به‌زگی ئامال سپییه، خه‌تی پانی ردهشی به‌سیننگیدا کشاوه. لمشار، ئاودانی، زه‌وی که‌شاوه، باغ و که‌نار چه‌ماندا دبینری. له کونی دیوار، پرد و که‌نالاندا هیلانه چی ده‌کا. (220)

به رگاویله-ی زرده (12)
 دم جنبانک زرد
 Motacilla flava
 Bergeronnette printaniére
 Yellow Wagtail

۱۶.۵ سانتیمیتره. لاقی دریزه. به‌زگی زرده. کلکی دریزه و ردهش و شاپه‌پی دوری کلکی سپییه. نیزه‌یان هاوینان سه‌ر و لاجانگی تمواو ردهش. پشتی زرده مهیله‌و بزره. بالی قاوه‌بی ئامال ردهش و تووکی سپی تیدایه. میهیه‌یان لاجانگی ردهش، به‌زگی زرده، کلک و بالی ردهش و بالی تووکی سپی تیدایه، سه‌ر و پشتی زرده

ریشه. گه‌رورو و سیننگ و به‌زگی ئامال زرده. کلکی قاوه‌بی تونده و شاپه‌پی دوری کلکی ئامال زرده و سپی‌ایی تیدا نییه. دندووکی تاراده‌یک دریزه. لای زوری ته‌مه‌نی ته‌نیا ده‌زی. له داوینی کیتو و ده‌شتی سازگاردا ده‌زی. له‌سهر عه‌رlez هیلانه ساز ده‌کا، هاوینان زور همیه. (218)

باریکه-ی مل سور (8)
 پپت گلوسخ
 Anthus cervinus
 Pipit à gorge rousse
 Red-Throated Pipit

۱۴. سانتیمیتره. پشتی له باریکه‌ی میرگان پپر زنگتره دنگی تایبه‌تی خوی همیه. کاتی کورک بعون تووکی گه‌رورو سوره‌له‌له‌گه‌ری و هه‌تا سیننگی ده‌چیته پیش. له زستاندا سیننگی خه‌ت و خالی ئامال ره‌شی لئی په‌یدا ده‌ی. له که‌نار گوّل و زه‌بیوزاری شه‌دار دبینری. (219)

باریکه‌ی میرگان (9)
 پپت صحرائی
 Anthus pratensis
 Pipit des Prés
 Meadow Pipit

۱۴. سانتیمیتره. زور وک باریکه‌ی داری ده‌چن، به‌لام ره‌نگی پشتی زه‌تیوونیتره و سیننگی سپیتر و پر خه‌ت و خالتره، هه‌رده‌ها دنگیشی جیاوازه. شاپه‌پی دوری کلکی سپییه. لاقی تاراده‌یک قاوه‌بییه و نینتوکی پشتله‌وهی دریزه. له‌سهر داریش ده‌نیشن، به‌لام که‌م. زیانی له نیو میرگ و چیمه‌نانه. زستانان ده‌چیته که‌نار گوّل او و ده‌ریا. له‌سهر عه‌رlez هیلانه ساز ده‌کا. زستانان زور همیه. (219)

بنی- به رگاویله‌کان
 Wagtails

* به‌زه‌رده‌که، به‌زه‌رده‌یله، به‌رگاویله‌که، به‌رگاویله‌که، گاچه‌رینگ، گاچی‌بین. له‌شیان باریک و کلکیان دریزه. دندووک و لاقیان له باریکه ناسکتره. بیجگه له کورک بعون هه‌ر به‌گمل ده‌گه‌رین. له‌سهر عه‌رlez یان قه‌لشته به‌رداشدا هیلانه ساز ده‌که‌ن. میش و مه‌گهز، جالجالوکه، شه‌یتانوکه و دانه‌ویله ده‌خون. بریتین له: به‌رگاویله‌ی بزر، به‌رگاویله‌ی به‌له‌ک، به‌رگاویله‌ی زرده، به‌رگاویله‌ی سه‌ر زرده.

تُوره‌مَهی په‌پوسيّمانه (4F)

Family UPUPIDAE

ئاپو (؟)، بويوکه‌ره، پاپی سلیمانی، پویی، په‌پوسله‌مانکه، په‌پوسوله‌يانه، په‌پوسوله‌يانی، په‌پوسالیمانی، په‌پوک، په‌پوکه‌ره، په‌پوله‌سليمانی، په‌ش رو، داودت دوينکل، داودتيرنکل، سوله‌يانک دونوكول، سوله‌يانق، سوله‌يانی دونوكول، سوله‌يانی دونونکل، شانه بدسرا، شانه سده، كۆكمەل (؟)، كه‌پو سوله‌يانی، كه‌پوکه‌ره، كه‌وكمەل (؟)، هه‌پو، هه‌پوک، هه‌پو.

په‌پوسيّمانه (15)

هدەد

Upupa epops
Huppe Fasciée
Hoopoe

۲۷ سانتيميترا. نيره و مييهى يەك رەنگە، سەر و ملى قاوهىي كاڭە. كلك و بالى بەلەكە. كاكۇلى قاوهىي كاڭە و سەرى كاكۇلى رەشە. دندووكى بارىك و درېز و خوارە. لەسەر عەرز چىنە دەكا. لە كونى دىوار و داراندا هيلاڭە ساز دەكات. هاوینان زۆرە (195)

تُوره‌مَهی په‌رېلەكە (5F)

Family LANIIDAE

* بال بەلەكە، سەقىرى مىشخۇر، قىجى، قىجى بەلەك، قىجى چاۋەش، چۈلەكەگە.
ئەم بالىدانە دندووكى كورت و بەھىزى و قەلانگىييان ھەيە. قاچىان بەھىزە و جنجرپوکىشيان تىزىد. زۆرە لە شوپىنى بەرزا لەلەدىنىشىن و لەۋىيە لۇر دېبىنە نىيچىر. ئەودى راوى دەكەن بە درۇو و پەلى تىزىنە لەلەداوەسىن. لە فرىپىندا بەھىزىن. بەتەنبا دەزىن. نير و مييهىيان تاپادىيەك و ئىك دەجن. لەسەر پىنچك و دار هيلاڭە دەكەن. حەشەرات، مارمەتكە، مشك، بالىدانە بىچۇوك... دەخۇن. بىرتىن لە: پەرىلەكەي بۆرى بچۇوك، پەرىلەكەي بۆرى گەورە، پەرىلەكەي پاشەل خەنەبىي، پەرىلەكەي سوور، پەرىلەكەي پشت شى، پەرىلەكەي سەر شى، پەرىلەكەي قەشان.

بۆرە. ئەم بالىدانە بەبارى پشتى قاوهىي كاڭە، بەرزاگى شىرى ئامال زەرددە، ملى ئامال قاوهىييە. ھەميشه لە نىزىك ئاوا دەزى؛ شوپىنى وەك گۈل، چىمەن، زەۋى كەشاو. زۆرە لە نىيو مالاتى دەسلىه وەر دەبىنرى. لەسەر عەرز هيلاڭە دەكا. (220)

بەرگاولە-ى سەر زەرد (13)

دم جىبانك كله زىزد

Motacilla cireola

Bergeronnette citrine

Citrine Wagtail

۱۶.۵ سانتيميترا. نيرەيان هاوینان سەر و بەرزاگى تەواو زەرددە، كلكى رەشە. مىيەيان لە زستاندا وەك بەرگاولەي زەرد دەچىن، بەلام پشتى بۆرە و دوو خەتنى سېي لە بالىدا ھەيدى؛ كاتى فېرىن وە دىيار دەكەن. بەبارى رەنگى ئەم بالىدانە زۆر كالىترە، بەرزاگى ئامال سېيىھە و پشتى بۆرە. شوپىنى ژيانى وەك بەرگاولەي زەرددە. زستانان زۆر ھەيدى. (220)

تُوره‌مَهی بەرلۇوزەوە (3F)

Family CINCLIDAE

بەرلۇوزەوە (14)

زىر آبروک

Cinclus cinclus

Cincle plongeur

Dipper

* چۈلەكە چۆمە، سىنگ سېيلەك
17 سانتيميترا. كلكى قوللەيە و زۆر بەقىتى پادگىرلى. پەر و بالى قاوهىي ئامال رەشە. گەروو و بەرسىنگى سېيىھە، زىگى شى رەنگە و بىز لاي پاشەلى رەشەنەلەدەگەرى. نيره و مييهى يەك رەنگە. بەبارى پشتى بۆرە قورقوشمىيە و بەرزاگى خالى بۆر و رەشى تىدايە. ئەم بالىدانە لەسەر ئەم بەرداڭە كە لە نىيو ئاوا دا قىتى بۇونەتمەوە لەلەدىنىشىن و سەر و كلكى دەجۇولىتىتەوە. هەر لەۋىيە بىنە دەكىشىتىتە ناوا ئاوا و لمۇزىر ئاوا دەكەن. نەمى فېرە، توند بەكەنار جۇباراندا دەفرى. تەنبا دەزى. هەر لە شوپىنىك دەزى و جىيگائى خۆى ناگىزى. هيلاڭە خپى خۆى لەمۇزىر رەۋەزى ئاوا لەلدىر و پەر دەجۇولىتىتە دەكەنار رەۋەزى دەقا (242).

پهربهله‌که‌ی بوری بچووک(16)

سنگ چشم خاکستری

Lanius minor

Pie-griéche à poitrine rose

Lesser Grey Shrike

۲۰ سانتیمیتره. نیوچاوان و دوری چاوی ردهش؛ له میبیهدا کالتر و کهمنره. بهرزگی ئامال سپییه. سهر و پشتی بوره. بال و کلکی قاوه‌بی مهیله و ردهش، بهلام دوری کلکی و دوو خهتی بالی سپییه. دندوکی کورت و ئەستوره. بهباری له دووره‌وه زەرد دەنوتىنی، سهر و تەنیشتى پر له خەت و خاله و بال و کلکی رەشى ئامال قاوه‌بییه. له زەویزار و کەنار جاده‌تیان دەبىزى، لهسەر دارى بلیند هیلانه ساز دەکات. (229)

پهربهله‌که‌ی بوری گەورە(17)

سنگ چشم بزرگ

Lanius excubitor

Pie-griéche grise

Great Grey Shrike

۲۶ سانتیمیتره. له ھەممۇ پهربهله‌که کان گەورەتە. پهروبالی رەش و سپییه. سەروپشتى بوره. بهپېچەوانە پهربهله‌کە بوری بچووک نیوچاوانى بوره. چاوى كەوتونونه نیو خەتىكى رەشى پان، دېغىكى بارىكى سپى بهبرۆيدا راکشاوه. پاشەلی ئامال سپییه. بال و کلکی ردهش، خەتى سپى له بالیدا ھەبە میبیه. خەت و خالى وردى کالى له سینگىدا ھەبە. ئەم بالندىدە بهبارى قاوه‌بی ئامال بوره و سینگى پرە له خەت و خال. لهسەر شوتىنی بلیندە وەک دار و دارتىل ھەلدەنىشى و لهوپە لور دەبىتە نېچىر. زۆرىه کلکی ھەلدەتەکىتىنی و وەک چەتر دەيكتامو. له کەنار لېرەوار، باغى مىيە و نیتو پهرژىنان دەشى. جارى وايە لهسەر دار له نیتو پنچە دروو هیلانه دەکا. زستانان زۆر ھەبە. (229)

پهربهله‌که‌ی پشت شى(20)

سنگ چشم پشت بلوطى

Lanius vittatus

Pie-griéche á dos roux

Bay-backed Shrike

۱۷ سانتیمیتره. نیوچاوان و خەتى چاوى رەشە. سەر، پاش مل و پاشەلی بورى ئامال شىنى كالە. پشت و ورده تووكە كانى بالى شى رەنگە. بهرزگى سپییه و بولاي تەنیشتانى شى ھەلدەگەرى. بالى رەشە و خەتى پانى سپى تىدايە. کلکی رەشە، دەوري کلکى سپییه. كرەدە لەھى پهربهله‌کە پشت سوور دەچى. لهسەر دار و پنچە گىا هیلانه دەکا. (231)

پهربهله‌که‌ی سەر شى(21)

سنگ چشم كله سرخ

Lanius senator

Pie-grieché á tête rousse

Woodchat Shrike

۱۷ سانتیمیتره. سەر و پاش ملى شى رەنگە. خەتى رەش و پانى بەتۈئىل و لاجانگىدا كشاوه. مل و بهرزگى سپییه. پشت و بالى ئامال رەشە و خالى گەورە زەرددە. بالى رەشە و خالى سپى لهسەر شابالى پېشەوە دەبىزى. لهناو باغ و

پهربهله‌که‌ی پاشەل خەنەبى(18)

سنگ چشم دمگاھ حنائى

Lanius schach

Pie-griéche schach

Black-headed Shrike

۲۴ سانتیمیتره. نیوچاوان و خەتى چاوى رەشە. سەر، پاش مل و شانى بوره، پاشەلی خەنەبىيە. بهرزگى ئامال سپییه. کلکی رەشە و سەرلى شاپەرە كانى ئامال زەرددە. بالى رەشە و خالى سپى لهسەر شابالى پېشەوە دەبىزى. لهناو باغ و

په‌رەسلىيىكە (23)

پرستو

Hirundo rustica

Hirondelle de cheminée

Swallow

۱۹ سانتىمييتره. كلکى دوو هاچە و درېزدە. پشتى شىنى توندە. گەدروو و نىيوجاوانى شى رەنگە. ملى ئامال رەشە و بەرزگى سېپى واشه. بەبارى بۆزتر و دوو لکى كلکى كورتىرە. بەگەل دەزىن، بەلام كاتى هيلىكە و جووجكە تاق دەبىنەوە. لە زەويزار، چىمن و ئاواگراندا دەبىنەرە. لە زىير مىچى خانۇو يا بەرھەيوان و تەويلاندا بەقۇر و كا هيلىانە ساز دەكە. (207)

په‌رەسلىيىكە-ى پاشەل سېپى (24)

چىچلە دمگاھ سفیدا

Delichon urbica

Hirondelle de Fenêtre

House Martin

۱۲ سانتىمييتره. بەرزگ و پاشەللى سېپىيە. سەر، باڭ، پشت و كلکى رەشى شىن واشه. كلکى دوو هاچە و كورتە. لاقي قولە و تۈوكىنە؛ تۈوكى وردى سېپى لى هاتووه. بەگەل دەزى و هەر بەگەل يىش لەلاي يەك هيلىانە ساز دەكەن. لە فىرىندا تېشىالە. لە بەرقەدى رەودز و مىچى خانۇان بەقۇر هيلىانە ساز دەكات. هاوينان زۆرە. (207)

په‌رەسلىيىكە-ى پاشەل سور (25)

پرستوى دمگاھ صورتى

Hirundo daurica

Hirondelle rousseline

Red-rumped Swallow

۱۸ سانتىمييتره. پاشەللى مەيلەو سورە و پاش مل و ئالقەى چاوى شى رەنگە. مل و بەرزگى زىرە و خەتى بەسىنگىدا نەھاتووه. سەر و پشتى شىنى توندە و كلکى رەشە. لە پەۋەزاندا دەبىنەرە؛ كە وا هەي بېتە زەويزاران. لە دەشت، دەور و بەرى پەد و خانۇاندا ھەمىشە لە فېن دايە. لە ئەشكەوت، قەلشتە بەرد و زىير پەدان هيلىانە ساز دەكە. زاركى هيلىانى و دك زارى گۆزە دەچى. (207)

سېپى لە شانيدا ھەيە. كلکى رەشە و دەورى كلکى سېپىيە. پاشەللى سېپىيە و كاتى فرین دەرده كەمەتى. مىتىيە لە نىزە بۆزترە. ئەم بالىندىدە بەبارى تەواوى گىيانى ئامال رى رېتىيە. لە باغاندا دەزى. لەسەر دار هيلىانە دەكە. هاوينان زۆرە. (229)

په‌رەلەكە-ى قەشان (22)

سنگ چىشم پېشانى سفید

Lanius nubicus

Pie-griéche masquée

Masked Shrike

۱۷ سانتىمييترە. سەر و پشت و كلکى رەشە. بىرۇ و بەرزگى سېپىيە. مىتىيە سەر و پشتى بۆرى ئامال شىنە. بەرزگى ئامال بۆرە. كرددەدى ئەم بالىندىدە و دك په‌رەلەكەي پشت شىئىە. بەلام فېرىنەكە جوانترە. كەم وا ھەلەدە كەمەتى لە شۇنىيە بەرز بىنىشى. لەناو باغى زىيتۈون، ھەنجىر و باغاناتى تەنكىدا دەزى. لەسەر دارى بلىندى هيلىانە دەكە. هاوينان زۆر ھەيە. (229)

تۈر ۵۵۵ پەھەسلىيىكە (6F)

Family HIRUNDINIDAE

*پىزلىگەر، پىزلىگەردى، پلىيزرك، پلىيسر، پلىيسرك، پلىيسرى، پلىيسىر، پولىسۇر، پەرسىستو، پەرسىستو، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، حاجى حاجى، حاجى رەش، حاجى رەشىك، حاجى رەنگ، دومقەس، دومقەس، دومقەسوك، دومقەسەك، سىياپورسىنگ، سىياپورسىنگ، سىپەرسىك، مەقسۇك، مەقسۇك، ھەجەجك، ھەچەجك.

ئەو بالىندانە بارىك و چىكتەن. مiliyan قولە و بالىان درېز و نووك تېزە. كلکىيان دەولەكە. دندۇوكىيان كورت و سەختە. لاقيان بچووك و بىن ھېزە. لە فىرىندا تېشىالەن. بەگەل دەزىن. نىزە و مىتىيە بان يەك رەنگە. لە زىير رەودز و كەلىن و قۇزىنى خانۇوبەراندا بەقۇر هيلىانە ساز دەكەن لە ھەوادا مىش و مەگەز دەگرن. بىرىتىن لە: پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پەھەسلىيىكە، پاشەل سېپى، پەھەسلىيىكە، پاشەل سور، پەھەسلىيىكە خىزەلان، پەھەسلىيىكە رەودزان، پەھەسلىيىكە كاتى رەودزان.

تُورمَهی پی به قوونه (7F) Family PODICIPEDIDE

* پی به قنگه بالنده تایبہتی ئاون. له قوولا واندا ورده ماسی، شهیتانۆکه و کرم و دانه ویلەئی ناو ئاو دەخۇن. پىت بەپەرده نین. گلکیان زۆر كورته. نىپە و مىيەيان يەك زەنگن. كەمتر هەلدەفرن. بۇ لەودەر يَا كاتى ھەست بەمەترسى كەندرن خۆلە ئاودا نقوم دەكەن. «بىئىنە» يان زۆر درېزە. بەپىچەوانى بالندەكانى تىرلاقيان زۆر بۇ لاي پاشە و ديان چووه و ھەر بۆيەش ئەم ناۋەيان بەسەردا بېپاواه. لەناو گىياوگۇلى ئاوان هيلاتە ساز دەكەن. پىئىج جۈريان ناسراواه: پىن بەقۇونە، پىت بەقۇونە سەرەبەكلاوه، پىت بەقۇونە شاخدار، پىت بەقۇونە كەردن رەش، پىت بەقۇونە گەردن سوور.

پی به قوونه (29)
 کشیم کوچک
liceps ruficollis
 ébe castagneaux
 Little Grebe

۲۶ سانتیمیتره. له تۆرمەی خۆیدا له هەمووان چووکتره. دندووك و ملى قولەي، كلکى نېيە. هاوینان رەنگى قاوهىيىھە و زستانان كالىرە. لاجانگى مەيلە و قاوبىيىھە، ستوورايى دندووكى سەۋىزى مەيلە و زىرە. زۇرتىر خۆ لهېر چاوان نەدىيۇدكى. ھەلناپىرى، ئەگەرى ھەلېشىپقى بەرەزەپقى نېيە و نەوى و خېرا بەسەر ئاودا بالىك دەپقى: له گۆل و زەل و شەتى، يې گىا و گۆل دەپقى. (29)

بیت به قوونه-ی سمه‌ریه کلاؤد (30)
 کشیم بزرگ
Podiceps cristatus
 Grébe huppé
 Great Crested Grebe

۷۴ سانتیمیتره. له توردهمه‌ی خویدا له هه مووان گهوره تره. کلاودی سه‌ری قاویدی مهه‌یله و رده، به‌لام زستانان دیاری ناکا، به‌بیچوئی مل و سه‌ری ری ریتیسه. نه‌وی ددفری و له کاتی فرین سمر و ملی شور راده‌گری. له گون و ئاگران دهشی. لمناو گیا و گولی قهراغ ئاوان هیلانه چی ده‌کا. زیر بالی په‌بری ردقی به‌چه شنی ئەسکوکی هه‌یه،

پر سلیکر کہے۔ خیز للان (26)
چلچلہ رو دخانہ ای
Riparia riparia
Hirondelle de rivage
Sand Martin

۱۲ سانتیمیتره. پشتی قاودیی کاله. به رزگی سپیبیه و خهتی قاودیی به سینگیدا کشاوه. میش و مه گmez و دانمویله‌ی سه رئا و دخوا. له شوینی ئاوالا، له که نار چوم و ئاوگران به گهل دهشین. له کونى کەندالى پووبار و پوهزان ھیلاله ساز ددکا. ھاوینان زۆرە. (207)

پرده‌سیلرکه‌ی پودزان (27)
چلچله‌ای کوهی
Hirundo rupestris
Hirondelle de rochers
Cray Martin

۱۴. سانتیمیتره. به رزگی سپی مهیله و بزره؛ به لای دامینیدا ئەم بۆرایییه زۆتر دەبىن. كلکى دوو هاچەن نېيىه و خالى سپى تىيدا يە. لە دۆل و دەردە قۇول و رەوهىزى شاخان دەبىسلىرى. به قۇور هيلاڭىنى وەك فينجان لە قەلشت و قولكەن رەوهىزى كىتىوان ساز دەكى. هاوينان زۆرە. (207)

په ډسلیئرکه-ئی کالی ره ڈزان (28)
 چلچله بیابانی
Hirundo obsoleta
 Hirondelle du désert
 Pale Cray Martin

۱۲.۵ سانتیمیتره. و هک په رسیلیرکهی رهودزان ددچن؛ که میک لهو بچووکتره و پهرو بالی کالتره. چنه و گهرو و بهرسیننگی ئامال سپییه. له رهودزان ددست پیرانه گهیشتورو، دول و ددره قسوول و کونه کاولی دوره ددست هیلانه ساز دهکا. (207)

تۆرەمەی تۇوتى (8F) Family PSITTACIDAE

جووجەلان دەخاتە ناوى! ھەر بەم حالەوە بىنە دەكىشىن و ھەلەدەفرى. (29)

تۇوتى (34)	تۇوتى طوق صورتى <i>Psittacula krameri</i> Perruche à collier Rose-ringed parakeet
٤ سانتىمېيىتە. پەپ و بالى كەسکى روونە. كىلکى درېش و نووك تىۋىھ، بالى نووك تىۋىھ و دندووكى سورى قەلانگىيە. نىتىريان خەتىيەكى سورورااشى بەدەرى ملى رەشىدا كشاوە. توند دەفرى. بەگەل دەزى. (182)	

تۆرەمەی جلووت (9F) Family PHALAROPODIDAE

جلووت (35)	فالاروب گردن سرخ <i>Phalaropus lobatus</i> Phalarope à bec étroit Red-necked Phalarope
* جللۇوت	

١٧ سانتىمېيىتە. مل و بەرزگى سېيىھە. خالى گەورە ئامالل نارنجى لە لامىل ھەيە.
پايىزان پشتى رى رى دەبىن. خەتى سېيىھە بەبالى بۆریدا كشاوە. دندووك و لاقى بارىك
و رەشە. لەقدىراغ ئاوا و گۈلاواندا دەبىنرى. (123)

تۆرەمەی چىڭ (10F) Family OTIDIDAE

* چىڭ، چىپگ، مىشەسى، مىشەسى	بالىندە ئىشکايىن. لە دەشتى پې گىيا و زەويۇزاران دەبىنرىن. لاق و ملىان درېشە. بالى پانىيان ھەيە، دندووكىيان ئەستىوور و پانە. زۆرتر خۇلە چاوان نەدیو دەكەن. لە فېنىدا تەپىن. نىتىرە و مىتىيە يان يەك رەنگ نىيە. لە پرووتهن و نېتو گەمان زۆر دەبىنرىن. لەباتى سىكە تۆرە وەك مالاالت ورگىيان ھەيە. لە پرووتهن يان لەناو زەوى تەنك ھىتلانە دەكەن؛ دوو ھىتكە دەكەن. بەهاران
-----------------------------	---

پىن بەقۇونە-ى شاخدار (31)

كشىم گوش دراز
<i>Podiceps auritus</i>
Grébe esclavon
Slavonian Grebe

٣٢ سانتىمېيىتە. لەسەر بىرۇنى تووكى مەيلەو زەرد پواود؛ لە دوورەوە وەك شاخ دەچن.
تووكى بەرزگى لەھى پشتى كالىرە و لەكتى فېنەدا سەربالى سېيىھە دىيار دەكەن. سەر
و ملى وەك مار پادەگىرى. زستانان زۆر دەبىن. كاتى ھىتكە و جووجەكە رەنگى سەرى
رەش دەنۋىتىنى. لە گۆل و شەتاوى شېرنىدا دەبىن. (29)

پىن بەقۇونە-ى گەردن رەش (32)

كشىم گردن سىياه
<i>Podiceps nigricollis</i>
Grébe à cou noir
Black-necked Grebe

٣ سانتىمېيىتە. بەملى رەش و نېسچاوانى پانىيەوە لە ھاوردەگەزى خۇرى جوى
دەكىتىمە. زستانان پشتى مەيلەو رەش و بەرزگى سېيىھە دەنۋىتىنى. ھىندىكى تووكى
مەيلەو زەرد لە نېسچاوانى پواود و لە دوورەوە وەك پىچە دەچن. سەرى دەنۋىكى
كەمىك قىيە. ملى راست پادەگىرى. زستانان زۆر ھەيە. لەناو گىيا و گۆللى گەوەرى
گۈلاندا ھىتلانە ساز دەكەن. (29)

پىن بەقۇونە-ى گەردن سورى (33)

كشىم گردن سرخ
<i>Podiceps griseogenus</i>
Grébe jougris
Red-necked Grebe

٤ سانتىمېيىتە. سەرى گەورە. ھاوینان لاجانگى بۆر دەبىن، سەرى رەش دەبىن. ملى
قاودىي تۈنەد و دوو تىسکى چووكەھى لىنى پواود. دندووكى زەردى پواونە و سەرى
دەنۋىكى رەشە. پشتى قاودىي مەيلەو بۆرە. بەرزگى سېيىھە ئاورىشىمىيە. لە قامىشەلان
و زەلى پې لە گىادا ھىتلانە ساز دەكەن. (29)

بهله کی ههیه؛ بههه ردو لاملیدا هاتوته خوار. پشتی قاویدی کم ردنگی پنونک پنونکه، بهرگی سبی و ملی بوره، شابالی ردهش، چاوی گهوردن. له فریندا تهپه. له بار و دهستان دهبنیری. (112)

تُوره‌مهی چوره (11F) Family ALAUDIDAE

* جره، جککه (؟)، جککه بوره (؟)، چوره، قازلاخ، قازلاخ
ئم بالندانه خوش نوازان. پهرو بالیان قاویدی ری پییه. زیاتر هر له سر عدرزن و پیرون. قامکی پشته وهی لاقيان دریز و راست و نینونک تیشه. زیاتر به گمل دهشین. کم وا ههیه نیره و مییهه یان ویک نهچن. لمسه ر عه رز هیلانه ساز دهکنه. دانه ویله، جر و جانه ور و کرم و... ده خون. بریتن له: چوره پونکه کی، چوره دندوک دریزه، چوره سه بیره بی، چوره گه لوازه، چوره مل ردهش، چوره هیندی، چوره ناسمانی بچووک، چوره ناسمانی گهوره، چوره بآل سپی، چوره بیابانی، چوره بیابانی کلک رهش، چوره په نجه کورت، چوره په نجه کورتی بچووک، چوره په نجه کورتی هیوم، چوره داران، چوره ردهش، سربله.

چوره پونکه کی (39)
چکاک کاکلی
Galerida cristata
Alouette cochevis
Crested Lark

* پیزیزیاک (؟)، چوره کلاونه، چنگله (؟)، چوره پونکه، چوره پونکه کی، سوریلی (؟)، سو فیلکه، سو فه قیته، سو فه قیته، سه ر به کلاوه، فشه کلاونه، کورکلاو، کلاوکوره، کلاونه.

۱۷ سانتیمیتره. پهرو بالی قاویدی ری پییه. بهرگی کاله، کاکولی ههیه. سینگی قاویدی کاله ری پییه. کاتی فرین تووکی ئامال زردی زبر بالی ده ده که وی. به باری کاکولی که متره و هه رو ها پشتی پنونک تر، لمچیمەن، روتمن، ده روبه ری ناوایییان، که نار جاده رییان ده بنیری. له سفر عه رز هیلانه ددکا. (217)

کاتی جسوت بون نیزدیان گهرم دادی؛ چه تر هه لددادا، به دهوری خویدا ده سوری. بریتن له: چرگ، چووکه چرگ، زرده چرگ.

چرگ (36)

میش مرغ

Otis tarda

Grande ourarde

Great Bustard

نیره ۱۰۰ و مییهه ۷۵ سانتیمیتره. نیره پشتی پنونک پنونکی سوروگو تیبیه، به رسینگی خه تیکی قاویدی پیداهاتووه، بهرگی سپییه، لاقی قاویدی مهيله و ردهش. شابالی ردهش. مییهه چووک تر و خه تی به رسینگی نییه. چرگ ززر سلنه و نیزیک بوونهوه لهو بالنددیه زور دژواره. له دهسته چووک چووک دا ده گه رین. مییهه زور ترن. له روتونه و زهويزاراندا ده بنیری. (112)

چووکه چرگ (37)

زدنگوله بال

Otis tetrax

Outarde canepetière

Little Bustard

۴۲ سانتیمیتره. نیره یان ملی بهله که و پشتی قاویدی، سه ری بوری مهيله و شینه، بهرگی سپییه. مییهه یان پشتی قاویدی که مهيله، بهرگی سپی مهيله و زه رد، سه ر و مل و سینگ و ته نیشته ری پییه. کرده وهی چووکه چرگ له چرگ دچنی. کم وا ههیه را بکا. کاتی خو حه شاردان خوی کوور ده کات و به عه زه وه مه لاس ده بنی. بالنددیه کی زور سلنه. توند ده فری؛ کاتی فرین بالی دنگیکی و دک فیستووی لیوددی. له حهوا ته او سپی ده نیتنی؛ سه ری بالی ردهش. به پول ده گه رین. زستانان زوره. له شینا و هر داندا ده بنیری. (112)

زده چرگ (38)

هوبره

Chlamydotis undulata

Outarde houbara

Houbara Bustard

* توده ره (؟)، روا ره (؟)، زه میشه سی، هزوره، هزوره

۶۲ سانتیمیتره. له قله مونه می ده کا. کلک و ملی خورما یی په نگه. يال و بژی

<p>چوره-مل پدشه (43)</p> <p>چکاواک طوقی</p> <p>Melanocorypha bimaculata</p> <p>Alouette calander orientale</p> <p>Bimaculated Lark</p> <p>۱۶.۵ سانتیمیتره. سه‌ری شاپه‌ری کلکی سپییه. ملی خالی رهشی تیدایه. پدنگی قاوه‌بی کالی پنونک پنونکه. سیننگی زردی کاله. کرده‌ودی له‌هی چوره گله‌وازه دهچی. له‌و دهستانه‌ی که گیای تنه‌نک و کورتیان هه‌هیه دهشی. (218)</p>	<p>چوره-دندوک دریشه (40)</p> <p>چکاواک هدهدی</p> <p>Alaemon alaudipes</p> <p>Sirli du désert</p> <p>Bifasciated Lark</p> <p>۱۹ سانتیمیتره. دندوکی دریشه و تاراپاده‌یک کووپه. پهرو بالی بوریله‌یه. خه‌تی رهشی به‌که‌نار چاویدا کشاوه. سیننگی کونجی کونجی‌بیه و زگی سپی. لاقی دریشه و شاپه‌ری کلکی سپییه. کاتی فرین خه‌تی رهش و سپی بالی به‌جوانی دیاره. ئەم بالندیه گه‌لئی جار بین جووله‌کردن له شوتینیک ده‌مینیته‌وه و خوی کووپ دهکا؛ کەم وايه هەلفری، زۆرتر را‌دهکا. له شوره‌کات و بیابانی خیزه‌لان دهژی. له‌سەر عەرز له‌نییو پنچکان هیلانه دهکا. (218)</p>
<p>چوره-هیندی (44)</p> <p>چکاواک هندی</p> <p>Calandrella raytal</p> <p>Calandrelle des sables</p> <p>Indian Sand Lark</p> <p>۱۲ سانتیمیتره. پشتی بور و بەرزگی ئامال سپییه. دەنگی ئەم بالندیه باشترین نیشانه‌یه بۇ ناسیینى. له‌کەنار تاو و شوتینی سیلاوگر دەبىنرى. له‌سەر عەرز له‌ناو گیا و گۆلی سوپیر هیلانه ساز دهکا. (208)</p>	<p>چوره-سەیرەبى (41)</p> <p>چکاواک سەھرەاي</p> <p>Eremopterix nigriceps</p> <p>Alouette moineau á front blanc</p> <p>Finch Lark Black-crowned</p>
<p>چوره-ئاسمانى بچوروك (45)</p> <p>چکاواک آسمانى کوجك</p> <p>Alauda gulgula</p> <p>Alouette des champs sud asiatique</p> <p>Small Skylark</p> <p>۱۴ سانتیمیتره. زۆر و دک چوره‌ئاسمانى گەوره دهچى؛ پشتى زۆرتر قاوه‌بى. گەررو و ملى ئامال زەرده. شاپه‌ری دەورى کلکى زەردى کاله و سپیاپى تیدانىيە. پشتى پنونک پنونکه. له زەويیزار، کۆل و زۆنگ و هەروهها ئەو شوتینانه‌ی که گیا و گۆلی کەم و تەنكى لى رواوه دەبىنرى. له‌سەر عەرز له‌نییو پنچکان هیلانه دهکا. (218)</p>	<p>۱۱ سانتیمیتره. دندوکی له‌هی سەیرە دهچى و وەک ھى ئەستووره. نیتەبان سەری بەلەکە. سیننگی تەواو رهش و پشتى قاوه‌بىيە. مېيەيان بەتمواوى قاوه‌بىي ئامال خاكىيە، زېر بالى رهشە. ئەم بالندیه بەگەل دەزى. له شوتىنى كەم گیا، بەيار و نیو پنچکى تەنكى دەشتان دەبىنرى. له‌سەر عەرز له نیتەبان پنچکان هیلانه دهکا. (208)</p>
<p>چوره-ئاسمانى گوردا (46)</p> <p>چکاواک آسمانى</p> <p>Alauda arvensis</p> <p>Alouette des champs</p> <p>Skylark</p> <p>۱۷ سانتیمیتره. پشتى قاوه‌بى پنونک پنونکى رهشە. بەرزگى سېي ئامال زەرده و</p>	<p>چوره-گله‌وازه (42)</p> <p>چکاواک گىدم زار</p> <p>Melanocorypha calandra</p> <p>Alouette calandre</p> <p>Calandra Lark</p> <p>* چوره قازلاخى، گله‌واز</p> <p>۱۹ سانتیمیتره. پهرو بالى زۆر تۈوکنە. دندوکی ئەستوور و زەرده. خالى رهشى له بەرچىلە دايە. سیننگى رى پىتى قاوه‌بىيە. له‌کاتى فریندا شابالله سپیيە كانى دیار دەكهون. بەبارى ئەم بالندیه ئامال زەرده و خالى بەرچىلە ئاشكرا نىيە. له بەيار، بەرددان و زەويیزار دەبىنرى. له‌سەر عەرز هیلانه دهکا. (208)</p>

پشتی بین خته. زیاتر به گهله دگه پین. له بیابانی به ردلاں و خیزدلاں دهشی. خو له شوینی شاخاوی دهبویری. (208)

چوره-ی پهنجه کورت(50)

چکاواک پنجه کوتاه
Calandrella cinerea
 Alouette calandrelle
 Short-toed Lark

۱۴ سانتیمیتره. له چوره‌ی ئاسمانی گهوره کالئر و بچووکتره. پشتی زرد و خته‌ی بوری تیتاپایه، به رزگی سپی ئامال زرده و بین خمهت. خالی پهشی له لاملیدا ههیه، بلام به جوانی بدی نایی. کاکولی نیبیه، بلام پیش سه‌ری پر رونگه. دندوکی کورت و نووک تیژ و زرده. نهودی دهفری. له بیاری به ردلاں و خیزدلاں دهشی. له سه‌ر عه‌رز هیلانه ساز دهکا. هاوینان زوره. (208)

چوره-ی پهنجه کورتی بچووک(51)

چکاواک کوچک
Calandrella rufescens
 Alouette Pisolette
 Lesser Short-toed Lark

۱۳.۵ سانتیمیتره. له نزیکه کوه بههئو و خه‌تanhی که له سه‌ر سینگیدا ههیه له چوره‌ی پهنجه کورت دهناسریتنه. هروه‌ها به پیچه‌وانه‌ی بالندی ناوبر او رونگی سه‌ر و پشتی یک جزره و خالی لاملى نیبیه و بورتر دهنوینی. له و شوینانه دا دهبنزی که چوره‌ی پهنجه کورتی لئی دهشی. هروه‌ها له که‌نار گوبل و تالاوا سوپردا دهبنزی. (208)

چوره-ی پهنجه کورتی هیوم(52)

چکاواک هیوم
Calandrella acutirostris
 Alouette calandrelle de hume
 Hume's Short-toed Lark

۱۳ سانتیمیتره. وهک چوره‌ی پهنجه کورت دهچن، بلام خالی لاملى نیبیه، به رزگی بین خته. دوو خالی بوری له سینگ دایه. دندوکی نوک تیژه. ئاکاری وهک چوره‌ی پهنجه کورت دهچن. له نیو گیا و گولی داوتنی به ردلانى کیوه‌کاندا دهشی. (218)

سینگی ری پتیه. کلکی تارا دهیه ک درتیه و شاپه‌ری دهوری کلکی سپییه. نهختیک کاکولی ههیه. کاتی پیتره خوکوم دهکاته. دهتوانی له حهوا لەنگه ر بگری. له زدویزار، گوبل و زونگان دهبنزی. له سه‌ر عه‌رز هیلانه دهکا. (217)

چوره-ی بال سپی(47)

چکاواک بال سفید
Melanocorypha leucoptera
 Alouette leucoptére
 White-winged Lark

۱۷ سانتیمیتره. به هوی خته‌ی سپی بالی له چوره‌کانی دیکه دهناسریتنه. ئه و خته سپییه پانه هدتا سه‌ری بالی کشاوه و کاتی فرین به جوانی دیاره. پشتی زهدی ئامال قاوه‌سییه و ری ریتی بوری پیتداهاتووه. سه‌ر و کلک و تووکی وردی بالی شنی رونگه، به رزگ و زیر بالی سپییه و گه‌رورو ئامال زرده. میتیه سه‌ری قاوه‌سی و ری ریتی ههیه. له و شوینانه گیا و گولی نیشکی ههیه دهشی. (217)

چوره-ی بیابانی(48)

چکاواک سنگلاخ
Ammomanes deserti
 Ammomane du désert
 Desert Lark

۱۵ سانتیمیتره. بوری ئامال زرده. سه‌ری قاوه‌سی ئامال بوره، جاري وايه مهيله و خورما سییه. خه‌تی وردی کالی له سینگی دایه و له نزیکه کوه نهیی ناییزی. جووت جووت و جاري واشه له دهسته که‌مدا دهبنزی. له به ردلانى بیابان و داوتنی ره‌وزان دهشی و خو له شوینی خیزدلاں دهبویری. له سه‌ر عه‌رز له نیو پنچ‌کاندا هیلانه دهکا. (208)

چوره-ی بیابانی کلک رهش(49)

چکاواک سردم سیاه
Ammomanes cincturus
 Ammomane élégante
 Bar-tailed Desert Lark

۱۳ سانتیمیتره. زهدی کاله. خه‌تیکی پانی رهشی به کلکیدا کشاوه. سه‌ر، سینگ و

چوره-ی داران(53)

چکاواک درختی

Lullula arborea

Alouette lulu

Wood Lark

۱۵ سانتیمیتره. کلکی کورته، ئالقەی چاوی سپیبیه و ئەو سپیاپیبیه لەگەل سپیابی
لاجانگ و پاش ملى تىكەل بۇوه. دەنگى تايىبەتى خۆزى ھەيە. خالى رەشى لە
ئەستۇرایى بالىدا ھەيە. بۆچان لەسەر دار دەنىشى. لە لېپوار و داۋىتى نەپۈلکان
کە تاق تاق دارى ھەيە دەبىزى. زستانان دىتە ناو زەۋىزازان. لەسەر عەرز ھىلانە
ساز دەكا. (217)

چوره-ی پەش(54)

چکاواک سیاه

Melanocoryph yeltoniensis

Alouette nègre

Black Lark

۱۹ سانتیمیتره. نىرە گەورەت و پەشە، زستانان پەنگى كال دەپى. دندووكى كورت و
ئەستۇرۇر و زەردە، سەرى دندووكى پەشە. مىيىە زۆر لە چوره گەلوازە دەچى، بەلام
كالىزە و خالى رەشى ملى نىيە. ئەم بالىندە بەزۆر كەم ھەيە. (217)

سرىلە (55)

چکاواک شاخدار

Eremophila alpestris

Alouette hausse-col

Shore Lark

* زىلە

۱۷ سانتیمیتره. گەرووی زەردە. لاجانگ و بەرسىنگى پەشە. پىشتى قاودىبى كالە،
بەرزگى ئامال سپىبىه. نىرە خەتى پانى پەشى بەسەرپىدا كشاوه و دۇو پەرى پەش و كە
شاخ لەسەرى قىيت بۆتەمەدە. مىيىە پەشايى سەرى كەمترە. سرىلە بەبارى خال خال و بۆر
دەنوتىنى. پەشايى سەرى بالىندە بەسىسو لە زستاندا كال دەبىتەمەدە. ھاوینان لە
كۆستان و شوتىنى بەيار و زستانان لە جىتى نەويىر دەزى. لەناو بەردان ھىلانە
دەكا. (218)

تۆرەمەی چۆلەكە (12F)

Family PLOCEIDAE

* بەيتاك (?)، پاسارو، پاساري، تېقۇك (?)، جووجك، جووك، جونجك،
جيچك، جيچك، چوچك، چووك، چقىك، چقىنگ، چوول، چولەكە،
چيچك، چيچىلە، چىشىكە، چىوبىك، ساندىلىكە (?)، سېتىشاندۇك (?)،
سېتىشاندۇك (?)، شتانىلىكە (?)، كويشىكە، كويشىكە، كىرژۆلە، كىشىكە،
كىشىوھە، مەرچك، مەرچەلە، مەرچەلە، مەلۇوجك، مەلۇوج،
مەلۇوچك، مەلېچك، مەلېچە، مەلېشىكە، مېرچك.
ئەو بالىندە چووکانە دندووكى ئەستۇرۇر و خېيان ھەيە. لاقىيان تاراپادىيەك
قولەيە. پەپ و باتى رەنگاوردەنگىيان نىيە. بەگەل دەزىن و ھىلىكەو جووجكە
دەكەن. لە فرېندا بەھېتىز. نىرە مىيىە يان يەك رەنگ نىن. لە كون، سەر دار و
ناو رەۋەزان ھىلانە ساز دەكەن. زۆرتر دانە و بىلە خۆرن. بىرىتىن لە: چۆلەكە،
چۆلەكە بىلۇوچى، چۆلەكە بۆر، چۆلەكە بەفرى، چۆلەكە بىبانى، چۆلەكەى
چۆماوان، چۆلەكە داران، چۆلەكە سەر پەش، چۆلەكە سىينگ پەش،
چۆلەكە كىتىي، چۆلەكە گەردن زەردە.

چۆلەكە (56)

گنجشك معمولى

Passer domesticus

Moineau domestique

House Sparrow

۱۴.۵ سانتىمیتره. نىرە سەرى بۆزى توندە و بەرەو پاش ملى شى هەلدەگەرى. ملى
پەشە و لاجانگ و بەرزگى بۆريلەيە. مىيىە و بارى ئەو بالىندىيە، پەشايى مiliyan نىيە.
پشتىيان قاودىي ئامال پەشە و بەرزگىيان سپى چىلەن. سەر و كلکىيان وەك نىرە بۆر
نىيە. لەناو ئاۋادانى و زەۋىزازان دەزى. لە كونى دىوار و نىپۇنچك و پەرۋىنان
ھىلانە ساز دەكا. (325)

چۆلەكە-بىلۇوچى (57)

گنجشك بلوچى

Passer pyrrhonotus

Moineau du Sind

Sind Jungle Sparrow

۱۲.۵ سانتىمیتره. زۆر وەك چۆلەكە دەچى و كەمېك چووكتە. نىرە سەرى كالىزە و

چوّله‌که-ی چومان(61)	گنجشک رودخانه‌ای Passer moabiticus	Moineau de la Mer Morte	Dead Sea Sparrow
۱۲ سانتیمیتره. نیره سه‌ری زردی ئامال بوره. ملی پشه و دو خالی مهیله و زردی لاجانگه. پشتی قاوه‌بی بوره و پره له خهتی ردهش. خالیکی گهوره ئامال شیئی لهسەر بالی هەدیه. میئیه و دک میئیه چوّله‌که دهچنی و دو خالی زردی له‌لاملی هەدیه. لهنیتو پنچک و گهزلین و میشە و جمنگەلی قەراغ ئاو دەزى. هیلانه گهوره و خرى خۆی لهسەر داری و دک گەز ساز دەکا. (325)			
چوّله‌که-ی داران(62)	گنجشک درختی Passer montanus	Moineau friquet	Tree Sparrow
۱۳.۵ سانتیمیتره. نیره و میئیه يەک رەنگە. خالیکی پەشى له لاجانگه. كەللەي سورور گویزە. دو خهتی سپى لهسەر بالی هەدیه. له گوندان دەزى. له كونى دار و مالاندا هیلانه ساز دەکا. (326)			
چوّله‌که-ی سمر رەش(63)	گنجشک تاغى Passer ammodendri	Moineau des Saxaouls	Saxaul Sparrow
۱۵ سانتیمیتره. ئامال زرددە. پشتی خهتی پەشى تىدايە. سمر و مل و پاش ملى رەشە. خهتیکى نارنجى و دک برق بەپشت چاودیدا کشاوە. میئیه مهیله و بوره و خەت و خالى كەمترە. لهنیتو پنچکى بىابانان، له گهزلین و زدويزاران دەزى. (325)			
چوّله‌که-ی سینگ رەش(64)	گنجشک سینه سپاھ Passer hispaniolensis	Moineau espagnol	Spanish Sparrow
۱۴.۵ سانتیمیتره، نیره‌يان سه‌ری تەواو سورور گویزە. مل و سینگى رەشە. پشتى			

پەشايى مل و لاجانگى كەمترە. پاشەلۇ خورمايى بەنگە. لهنیتو گىيا و گۆل و گەزدلىن و نزىك ئاو دەزى. هیلانه گهوره و خرى خۆى لهسەر پىچكان ساز دەکا. (325)

چوّله‌که-ی بۆر(58)	گنجشک خاكى Petronia brachydactyla
Moineau soulcie pâle	Pale Rock Sparrow
۱۴ سانتیمیتره. نير و ميئيه وينك دەچن. هەموو گيانى يەك رەنگە. پەر و بالى قاوه‌بى ئامال خاكىيە؛ بال و كلكى پەرنگتە. مل و بەرزگى كالترە. خالى و ردى سپى لهسەر دەزى. له داۋىنى بەرەلەنلى كىتون و شىپىنى بىبابانى كەم گىا و گۆل دەزى. زستان زۆر دەبىت. (325)	

چوّله‌که-ی بهفرى(59)	گنجشک برفى Montifringilla nivalis
Niverolle des neiges	
Snow Finch	
۱۷.۵ سانتیمیتره. نير و ميئيه يەك رەنگە. سه‌ری بۆر، ملی پەشە و پشتى قاوه‌بى و بەرزگى سپى ئامال زردد. بالى سپىيە و شابالى رەشە. كلكى سپىيە و دەوري رەشە. ميئيه و بارى ئەو بالىندىدە بۈرەتن و سپىيابى بال و كلكىيان كەمترە. دندووكى ئەو بالىندىدە بەهاران رەش و زستانان زرددە. بەبارى دندووكى زرددە. قىيت ھەلدىنىشىن و كلكى ھەلدىتەكتىنى. له دوندى بەرزا و بەفرگىرى كىتون دەزى. له كوناندا هیلانه دەکا. (326)	

چوّله‌که-ی بىبابانى(60)	گنجشک كويرى Passer simplex
Moineau blanc	
Desert Sparrow	
۱۳ سانتیمیتره. چوّله‌کە يەكى بۆرى خاكىيە. نيره دەوري دندووك و ملی پەشە، شابالى ئامال رەش دەنويتى. ميئيه تەواو خاكى كالە. لهنیتو پنچک و گەزدلىن دەزى. له كونى بەردا، سمر داره خورما و ژىر هیلانه قالاو هیلانه خۆى ساز دەکا. (325)	

کرده و هیان که رده سه یه کی باشد بُوناسینیان. زیاتر لهناو پنچکی کورته بالا یان له سه ر عه رز یان لهناو قامی شه لان (Acrocephalus) هیلانه ساز ده که ن. نیز و میتیه بان یه ک رنه (Sylvia) زینده دار، جال جاللوکه و شهیتانوکه دخون. بریتن له: تانج زیپین، چوله که په رجه بچووکی چوله که په رجه ی باغی، چوله که په رجه ی بچووک، چوله که په رجه ی بچووکی داران، چوله که په رجه ی برق سپی، چوله که په رجه ی برق زرد، چوله که په رجه ی به جیوه جیو، چوله که په رجه ی بیابانی، چوله که په رجه ی چاو سپی، چوله که په رجه ی چه لسوکان، چوله که په رجه ی زهی توونی داران، چوله که په رجه ی زهی توونی زدلان، چوله که په رجه ی چه مان، چوله که په رجه ی چیفچاف، چوله که په رجه ی رُوژه لاتی زدلان، چوله که په رجه ی پی پی، چوله که په رجه ی پی پی زدلان، چوله که په رجه ی زردی زدلان، چوله که په رجه ی زدلان، چوله که په رجه ی ساوی، چوله که په رجه ی سه رهش، چوله که په رجه ی سه ره و لاجانگ رهش، چوله که په رجه ی سهوز، چوله که په رجه ی سینگ پی پی، چوله که په رجه ی کلک پان، چوله که په رجه ی کلک چه تری، چوله که په رجه ی کلک دریز، چوله که په رجه ی گهوره داران، چوله که په رجه ی گهوره داران، چوله که په رجه ی لاویتان، چوله که په رجه ی لیپه واران، چوله که په رجه ی مل سپی، چوله که په رجه ی نیقابدار، چوله که په رجه ی نیقابداری بچووک، چوله که په رجه ی نیقابداری هیوم.

تاج طلائی (67)
Regulus regulus
Roitelet huppé
Goldcrest

۹ سانتیمیتره. له چاو چوله که په رجه کانی تر خرینه. سه ری زرد ده و دوو هیلی پهشی پیداهاتووه. کاکولی نیزه نارنجی بیه و هی میتیه زردی کاله. به باری کاکولی نیزه. هه و بالندیه پشتی سهوزی زهی توونی بیه و به رزگی زردی ئاماں سبی. تنهیشی شین ددچن؛ بالی دوو خه تی سپی و خه تیکی پانی رهشی پیداهاتووه. له لیپه واران دهیزی. زستانان له سه ر په رژین و پنچکان دهیزی. هیلانه کی به چلووکی دارانه وه هه لدده واسن. (256)

رهنگاوردنگه. تنهیشی ری پیه. لاجانگی سپیه. میتیه تنهیشی کالتره و سپیایی لاجانگی ئاماں بوره و رهشایی مل و سینگی نیزه. له نیو پنچک و داری که نار ریگا و جه نگه لان به گه ل دهیزی. له زیر هیلانه حاجی له گ و هله و بالندیه لهو چه شنه هیلانه ساز ده کا. (326)

چوله که-ی کیتوی (65)
گنجشک کوهی
Petronia petronia
Moineau soulcie
Rock Sparrow

۱۵ سانتیمیتره. نیزه و میتیه یه ک رنه. ئاماں کاله. کلکی قوله یه. سه ری بوره و خه تی قاوه بی پیداهاتووه. لاجانگی قاوه بیه. بروی سپیه و هه تا پاش ملی کشاوه. سه ری کلکی سپیه و له فریندا دیار ده کا. بد رزگی پنونک قاوه بی کاله. خالیتکی زردی که م رنه کی لسهر ملی بیه. به باری رنه کی لسهر ملی نیزه. له بندنه و په وه زی کیوان، له شوینی بورده لان و کهلا واندا دهیزی. له بستینی چومی یشکاره و زهی وزارانیش دهیزی. له کونی بمرد و داراندا هیلانه ساز ده کا. (236)

چوله که-ی گه ردن زرد (66)
گنجشک گلو زرد
Petronia xanthocollis
Moineau soulcie á gorge jaune
Sparrow Yellow-throated

۱۲.۵ سانتیمیتره. نیزه و میتیه یه ک رنه. قاوه بی ئاماں بوره. خالیتکی زردی له ملی بیه. دوو خه تی سپی و خالیتکی سورواشی لسهر بالی هه بیه. کلکی قاوه بیه و دندوکی رهشه. له نیو دار و پنچکی دوره ناوه له و زهی وزاران دهیزی. له کونی دار و دیواردا هیلانه ساز ده کا. (325)

تغیرمهه چوله که په رچه (13F)
Family SYLVIIDAE

* بوری بن گوینی
چوله بالندیه کی بچووکی، دندوک باریکی، بزوزی، جر و جانه و در خوزن.
نیشانه یه کی وايان نیزه بُوناسینه وه. په و بالیان زوو زوو ده گوئی. دنگ و

چۆلەکەپەرچە-(68)

سسىك جنبان

Scotocerca inquieata

Dromoïque du désert

Streaked Scrub Warbler

۱۰. سانتيمىتە. كلكى درېش و سهرى كلكى خپە. شاپەري قەراغى كلكى سېپىيە.
پشتى قاودىيى كالە و سهرى رىيە. بەرزگى سېپىيە. زياتر كلكى قىيت رادەگرى.
لەسەر عەرز چىنە دەكە. دايىم لە هاتوجۇز دايە. نەوى دەفرى. لەنیتو بەردەلان و پىنچىكى
داوينى بەردىنى كىيوان دەزى. لەنیتو پىنچىكاندا هيلاڭە ساز دەكە. (255)

چۆلەکەپەرچە-ى باغى (69)

سسىك باغى

Sylvia borin

Fauvette des jardins

Garden Warbler

- ۱۴ سانتيمىتە. پەر و بالى قاودىيىيە و بەرزگى كالىترە. سهرى خىرە و دندووكى ئەستورو و قولەيە. دەنگى خوش و دايىي ئەمو بالىندىيە نىشانەيە كە بۆناسىنەوەي لە چۆلەكەپەرچە كانى تر. لاقى قاودىيى ئامال بۆرە. لەنیتو لېپەوار و بىشەلان و باغ و باغچۇلاندا دەزى. لەنیتو پەرژىن و پىنچىكان هيلاڭە ساز دەكە. (254)

چۆلەکەپەرچە-ى بچووك (70)

سسىك كۈچك

Phylloscopus neglectus

Pouillot modeste

Plain Leaf Warbler

- ۸.۵ سانتيمىتە. نىشانەيە كى تايىەتى نىيىيە. كلكى كورتە. بروقى كالە. قاودىيى زېيىونىيە و لە پشت و زىگىدا رەنگى زەرد نابىئىرى. بالىندىيە كى يەكجار پېھاتوچۇيە.
لەنیتو بەرد و دارى بەرزايى كىيوان دەزى و زستانان دىتە شويىنى نزىمتر. لەسەر پىنچىكان
هيلاڭە ساز دەكە. (256)

چۆلەكەپەرچە-ى بچووكى داران(71)

سسىك درختى كۈچك

Hippolais caligata

Hypolaïs bottée

Booted Warbler

- ۱۲ سانتيمىتە. زۆر و دك چۆلەكەپەرچەي زەيتۈونى داران دەچىن بەلام زۆر بچووكىتە.
خەتنى كەم رەنگى بەسەر رۇوي چاویدا كشاوه. دندووكى قولەيە. تەنيشت و خالىگەي
زەردى كالە. سەرى كلكى كالە. لەنیتو باغ و پەرژىن و پىنچىكاندا دەشى. هاوينان زۆر
ھەيە. (255)

چۆلەكەپەرچە-ى بروق سېپى (72)

سسىك اپرو سفید

Lusciniola melanopogon

Lusciniole á moustaches

Moustached warbler

- ۱۲.۵ سانتيمىتە. زۆر و دك چۆلەكەپەرچەي رى پىسى زەلان دەچى. سەرى رەشە و
برۆقى سېپىن. لاچانگى قاودىيى توندە. گەرۇوي تەھواو سېپىيە. پاش ملى قاودىي ئامال
خورمايىيە. كلكى قولە و خپە، زۆر قىتى رادەگرى. زۆر خۇز نەدیو دەكە. لەنیتو گۆل و
قامىشەلان دەزى و لەسەر قامىشى كورت هيلاڭە ساز دەكە. (244)

چۆلەكەپەرچە-ى بروق زەرد (73)

سسىك اپرو زەرد

Phylloscopus inornatus

Pouillot á grands sourcils

Yellow-browed Warbler

- ۹.۵ سانتيمىتە. دوو خەتنى سېپى بەبالىدا كشاوه. بروقى زەرد و كالە. پشتى سەۋەز و
بەرەو پاشەلى وردد وردد كالە ھەلەدگەرى و ئامال زەرد دەبى. بەرزگى سېپىيە، كلكى
كورتە. مىش و مەگەزان لە حەوا راۋ دەكە. لە باغ و نىتو پىنچىكان دەزى. (256)

چۆلەکەپەرچە-ى بەجىوەجىو (74)

سسىك تالابى پرصدا

Acrocephalus stentoreus

Rousse rolle turdoïde d'Egypte

Warbler Clamorous Reed

18 سانتىمېتىرە. باڭ و پەرى زەيتۈونىيە. سەرى كىلىخەرە. دەنگى ئەۋ بالىندىدە باشتىرىن نىشانە يە بۇ ناسىنە وەدى. ئاكارى وەك چۆلەکەپەرچە كەورەي زەلان دەچتى. لە ئەنپۇ قامىشەلەن و قەراغ چەماوان دەزى. لەسەر پىنچەك و قامىشان هېيانە ساز دەكە. هاوينان زۆر ھەيدە. (255)

چۆلەکەپەرچە-ى چەلتۈوكان (77)

سسىك شالىزار

Acrocephalus agricola

Rousserolle isabelle

Paddy-field Warbler

12 سانتىمېتىرە. خەتى سېپى وەك بىر بەسەر چاودىدا كشاوه. پاشتى قاودىي ئامال خورمايىيە. پاشەلى خورمايىيە. بەرزىگى سېپى ئامال بىرە. بالى تارادەيەك خىن. لە ئەنپۇ زەل و قامىشەلەن ئەنارى دەرياچان دەزى. لەسەر پىنچەك كورتى ئېتو زەلاندا هېيانە ساز دەكە. هاوينان زۆر ھەيدە. (243)

چۆلەکەپەرچە-ى چەمان (78)

سسىك روەخانەاي

Locustella fluviatilis

Locustelle fluviatile

River Warbler

12.5 سانتىمېتىرە. پاشتى قاودىي پېر ۋەنگە. بەرزىگى سېپىيە و سىنگى رىپىيە قاودىي كالله. كىلىخەرە و خورمايى ۋەنگ. لاقى سورەتى كالله. زۆرتر خۆنە دىيە دەكە و بەسل و بەپارىز دەفرى. بىرۇي سېپىيە. لە جىئى شەدار و بىشەلەن و گىيا و گۆلى چەر دەزى. (243)

چۆلەکەپەرچە-ى چىفچاف (79)

سسىك چىفچاف

Phylloscopus collybita

Pouillot v  loce

Chiffchaff

11 سانتىمېتىرە. وەك چۆلەکەپەرچە لەرتىنان دەچتى، پەر و بالى كەمىيەك چىلىكتەرە بېرىك خىپەنە تەرە. بەدەنگىرما دەناسىتىتەوە. لاقى ئامال رەشە. پاشتى قاودىي زەيتۈونى و بەرزىگى سېپى ئامال زەرد و لىيمۇيىيە. دايىم بالان لېتك دەدا و كىلىخەرە دەجۈولىنىتەوە. لەسەر داران دەزى. لە ئېتو پىنچەكان لەنزيك ھەرد هېيانە ساز دەكە. (256)

چۆلەکەپەرچە-ى بىبابانى (75)

سسىك بىبابانى

Sylvia nana

Fauvette naine

Desert Warbler

11.5 سانتىمېتىرە. رەنگى خاكىيە. نىشانە يە كى بەرجاوى نىبىيە؛ غەبىرى ئەوهى كىلىخەرە ئارنجى ئامال خاكىيە و شاپەرى كەنارى سېپىن. لە ئېتو پىنچەكاندا خۆ حەشار دەدا. نەوي دەفرى. زۆرتر كىلىخەرە كىتىت رادەگىرى. لە بىبابانى وىشك لەسەر پىنچەك و دارەگەزان دەزى و هېيانە ساز دەكە. (254)

چۆلەکەپەرچە-ى چاوشىپى (76)

سسىك چىشم سەفيد

Sylvia hortensis

Fauvette orph  e

Orphean Warbler

15 سانتىمېتىرە. زۆر وەك چۆلەکەپەرچە سەر رەش دەچىن، بەلام نىزىرە كەورەتەرە شابالى كەنارى كىلىخەرە سېپىيە. سەرى هەتا نىزىك چاوى رەشە و بەرەو پاش ملى بۆرە هەلەدەگەرى؛ هەروەها ملى سېپىيە. مىيەي ئامال قاودىيە و لە چۆلەکەپەرچە كەورە سەر و لاجانگ رەش كەورەتەرە. چاوى كالىتەرە و زېنگەشى فەرقى ھەيدە. بارى ئەۋ بالىندىدە وەكىو چۆلەکەپەرچە سىنگ رىپى دەچىن، بەلام كىلىخەرە تۈرىتەرە و تۈوكى سەرى كىلىخەرە پېر ۋەنگتەرە. لەسەر دار و نېتو باغ و باغاناتان بەتەنبا دەزى و لە چەلتووكى دامىتى داران هېيانە دەكە. هاوينان زۆر ھەيدە. (254)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی روزه‌هلاّتی زدلان (80)

سُسک تالابی خاوری

Acrocephalus dumetorum

Rousserolle des buissons

Blyth's Reed Warbler

۱۲.۵ سانتیمیتره. ئەو بالنددیه يە كچار زۆر وەك چوّله‌که‌په‌رچه‌ي زیستونى زدلان دەچىن، بەلام پشتى قاودبى مەيلەو بۆزە. لە نزىكەوە بەپەر و بالىرا له چوّله‌که‌په‌رچە‌كانى دىكە جىادەكتىتەوە. دەنگى وەك چوّله‌که‌په‌رچه‌ي زیستونى زدلان دەچىن، بەلام خۆشتر و نزىمەرە. (244)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی پى رى (81)

سُسک راهراه

Locustella naevia

Locustelle tachetée

Grasshopper Warbler

۱۲.۵ سانتیمیتره. زۇرتىر خۇلە چاوان نەدييو دەكە. پشتى قاودبى زىستونىيىھ؛ جارى وايە مەيلەو زدرد. سەرىشتى رى رېتىيە. شاقەلى رى رېتىي كالە. بەرزگى رى رېتىي تامال سپاتە. سەرەي كلكى خەرە. لاقى سوورەتىن و زۇرتىر رەنگ دەگۈرن. بالنددەيەكى سلە و كەمتر دەفرى. لەنیتو گياوگۇلى زدلان، پىنچىكى ويسىك و سەر پەرژىنان دەزى. (243)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی پى رى رېتىي زدلان (82)

سُسک تالابى راهراه

Acrocephalus schoenobaenus

Phragmite des joncs

Sedge Warbler

۱۲.۵ سانتیمیتره. وەك چوّله‌که‌په‌رچە‌ي زدلان دەچىن، بەلام بىرۇي سپىيىھ و پشتى رېتىيە و پاشەلى خاكىيە. بەرزگى تامال سپىيىھ و كەلەكەي خورمايىن. كلكى تاپادەيدەك تېزە. لەنیتو قامىشەلان و گياوگۇلى شوتىنى شەدار دەزى و هىتلانە لە شوتىنى نەدبىو ساز دەكە. هاوینان زۆرە. (244)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی زدردی داران (83)

سُسک درختى زرد

Hippolais icterina

Hypolaïs icterine

Icterine Warbler

۱۳ سانتیمیتره. چوّله‌که‌په‌رچە‌يە كى خىپنەي سەھۇزى مەيلەو زدردە. پەر و شابالى بەبارى ئامال سپىيىھ و بەردىسىوی زدرد. بەرزگى ئەو بالنددەيە زدردە و پشتى مەيلەو بۆزە. لاقى بۆزى ئامال شىنە. دندووکى گەورە و پانە. لاي سەرۇووی دندووکى مەيلەو روھشە و لاي خوارووی مەيلەو سوورەتى. لەنیتو باغ و بىشە و سەر پەرژىنان دەزى. لەجىتى پەسييى نېتو پەرژىنان هىتلانە ساز دەكە. هاوینان زۆرە يە. (253)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی زدلان (84)

سُسک تالابى معمولى

Acrocephalus scirpaceus

Rousserolle effarvatte

Reed Warbler

۱۲.۵ سانتیمیتره. پشتى يەك دەست قاودبىيىھ. پاشەلى خورمايىىھ. بەرزگى سپىيىھ و كەلەكەي زدردباوە. رەنگى لاقى دەگۈرەن. بەھۆي دەنگىيەوە لە چوّله‌که‌په‌رچە‌ي زدلان جوئى دەگۈرەتەوە. سەرچەم لەو بالنددەيە خورمايىستە. كاتى بەسەر ئاودا نەوى دەفپى ئىكلەكى پان دەكتەمەو و سەرەي شۇرۇپادەگىرى. لەنیتو قامىشەلان و گياوگۇلى قەراغ ئاوان دەزى و بەگەل ھىتلەكە و جىووجەكە دەكەن. لەنیتو پىنچىك و قامىشاندا هىتلانەي هەلاؤسراو ساز دەكە. هاوینان زۆرە يە. (244)

چوّله‌که‌په‌چە‌ي زىستونى داران (85)

سُسک درختى زىستونى

Hippolais pallida

Hypolaïs pâle

Olivaceous Warbler

۱۳ سانتیمیتره. دندووکى درېزە. نېسوھ دندووکى خوارىتى مەيلەو زدردە. پشتى زىستونى مەيلەو قاودبىيىھ و ورددەوردە بۆز ھەلەدگەرە. بالى پەشە و سەرەي شابالى كالىن. بەرزگى سېي بۆزە و تۈوکۈ ئامال زدردە پېتە دىارە. گەرۇوی سپىيىھ. بەھاران بەرزگى زدرد ھەلەدگەرە. رەنگى لاقى دەگۈرەن. بىرۇي سپىيىھ. لە باغ و زەبۈزاران دەزى. لەسەر پىنچىك و پەرژىنان هىتلانە ساز دەكە. دەوري چاوى بەئالقەن. (253)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی زدیتونی زدلان (86)

سسک تالابی زیتونی

Acrocephalus palustris

Rousserolle verderolle

Marsh Warbler

۱۲.۵ سانتیمیتره. به‌دنگی دنناسریته‌وه. پشتی له چوّله‌که‌په‌رچه‌ی زدلان زدیتونیزدیره، چنه و به‌رچیله‌ی سپیتره. لاقی گوشتنه. برؤی قوله و کاله و لهشی خرینه‌ته. له‌نیو گیاونگولی کورته‌بن و نیتو که‌ندان و که‌نار چوّماوان ده‌ژی. له‌نیو گیاونگولدا هیلانه ساز ده‌کا. (244)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی ساوی (87)

سسک ساوی

Locustella Lusciniooides

Locustelle Iuscinioidae

Savi's Warbler

۱۴ سانتیمیتره. وک چوّله‌که‌په‌رچه‌ی زدلان ده‌چی. کلکی پانه و شاپه‌ری کلکی وردورده کورت ده‌نه‌وه و پئی ریته. پشتی قاوه‌بی مه‌یله و سوره. برزگی سپی مه‌یله و قاوه‌بیه و که‌له‌که‌ی قاوه‌بی مه‌یله و خورماین. برؤی قوله‌ی کالی ئامال زدردی هه‌یه. له‌سهر پنچکی قامیشه‌لان و زدلاندا ده‌ژی. زور هه‌یه. (243)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی سه‌ره‌ش (88)

سسک سر سیاه

Sylvia atricapilla

Fauvette à tête noire

Blackcap

۱۳.۵ سانتیمیتره. نیره، ته‌پلی سه‌ری ره‌شه، پشتی قاوه‌بی ئامال بوره، لاجانگ و برزگی تمواو بوره، به‌باری قاوه‌بی مه‌یله و ره‌شه. میته، سه‌ری قاوه‌بی مه‌یله و سوره و برزگی له‌نیره قاوه‌بیتره، به‌باری به‌رزگی زدرد. له شوینی رووتی نیتو لیپواران که پنچکی کورتی لئی روابی ده‌ژی. له‌سهر په‌رژین و پنچکی درکاوی و داری هه‌میشه سه‌وز هیلانه ساز ده‌کا. هاوینان زور هه‌یه. (254)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی سه‌ر و لاجانگ ره‌ش (89)

سسک سر دودی

Sylvia mystacea

Fauvette de Ménétries

Menetries' Warbler

۱۲ سانتیمیتره. بالندیه‌کی پر سه‌ر و سه‌دايه. زورتر خوّنه‌دیو ده‌کا. پشتی قاوه‌بی مه‌یله و بوره. خراپی کلکی ئامال ره‌شه و شاپه‌ری که‌ناری کلکی سپیبه. نیتوچاوان و سه‌ر و لاجانگی نیره تمواو ره‌شه و هی میته قاوه‌بیبه. نیره و میته هه‌ردوو دوری چاویان به‌نالقده و به‌رزگیان سپیبه. میته له کده‌کاندا تووکی ئامال زدردی هه‌یه. نه‌هه‌یه بالنده زورتر خوّله‌نیو پنچکاندا حه‌شار ده‌دا و کاتی فرین کلکی قیت راده‌گری. له‌بیشه و نیتو پنچکان ده‌ژی. هه‌روه‌ها له‌نیوئه و ده‌ل و ده‌رانه‌یه که تاویان پیدا درو ده‌بینری. له‌نیو گیا و پنچکی چوّدا هیلانه ده‌کا. هاوینان زور هه‌یه. (253)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی سه‌وز (90)

سسک سبز

Phylloscopus nitidus

Pouillot vert

Green Warbler

۱۰.۵ سانتیمیتره. پشتی ئامال سه‌وزه. به‌رزگی سپیبه. سینگی زه‌رباوه و خه‌تی زدردی به‌بالیدا کشاوه. لاقی کالن. نه‌هه‌یه بالندیه به‌دایم له‌نیو پنچکاندا هاتچز ده‌کا. له لیپه‌واری داوینی شاخان ده‌ژی. له‌سهر عه‌رز له‌نیو پنچکان هیلانه ده‌کا. هاوینان زور هه‌یه. (256)

چوّله‌که‌په‌رچه‌ی سینگ رئی رئی (91)

سسک سینه‌ه راهراه

Sylvia nisoria

Fauvette épervière

Barred Warbler

۱۵ سانتیمیتره. به‌رزگی سپیبه و تمواو رئی ریته، له میته‌دا نه‌هه‌یه و رئی ریته روون نیبه. پشتی نیره قاوه‌بی مه‌یله و بوره و پشتی میته قاوه‌بیتره. نه‌هه‌یه بالندیه دوو خه‌تی سپی به‌بالیدا کشاوه، که‌میک له شاپه‌ری که‌ناری کلکی سپیبه. چاوی زه‌رباوه و نیو. به‌باری به‌رزگی ئامال زدرد. دندووک و کلکی ئه‌ستووره. زورتر خوّنه‌دیو ده‌کا. کلک هه‌لده‌تکینی. له‌نیو بیشله‌لان و پنچکی درکاوی و په‌رژینان ده‌ژی. له‌نیو پنچکی درکاوی هیلانه ساز ده‌کا. هاوینان که‌م هه‌یه. (254)

چۆلەکەپەرچە-ى كلک پان (92)

سسىك دم پېھن

Cettia cetti

Bouscarle de Cetti

Cetti's Warbler

١٣ سانتىمييترە. زۆرتر خۇنەدېيو دەكا ھەر بۆيە كەم دەبىئىرى و بەدەنگى دەناسرىتەوە.
پشتى قاوهىي ئامال خورمايىيە. بەرزگى سېيى مەيلەو بۆرە. كەلهكەي قاودىيىيە و ورددە
تۈركى پاشەلى رىتىيە. بىرۇنى قولەيە و سېيى. كلکى پانە و سەر كلکى خە و زۆرتر
قىتى رادەگرىن. رەنگى وەك بولبول دەچى، بەلام بچۈوكترە. لە نېتوگىباي كورتەبن و پېر
لە نىزىك ئاوان يان قامىشەلان دەشى. هيلاڭە لە نەدىيە لە نېتوگىيادا ساز دەكا. زۆر
ھەيە. (243)

چۆلەکەپەرچە-ى گەورە داران (95)

سسىك درختى بىزگ

Hippolais languida

Hypolais d'Upcher

Upcher's Warbler

١٤ سانتىمييترە. پشتى ئامال بۆرە. وەك چۆلەکەپەرچە زەيتۈونى داران دەچى،
كىلکى لەھى ئەو گەورەتەر و پەشتر و خېتە؛ وەك چەتەرەلى دەدا. لە نېتو باغ و دارمىيۇ
و پىنجىك و داران دەشى. لە نېتو پىنجىك و سەر داران هيلاڭە ساز دەكا. ھاوینان زۆر
ھەيە. (255)

چۆلەکەپەرچە-ى گەورە زەلان (96)

سسىك تالابى بىزگ

Acrocephalus arundinaceus

Rousserolle turdoïde

Great Reed Warbler

١٨.٥ سانتىمييترە. دندووکى درېش و ئەستىورە. بروى سېيىيە. دەنگى تايىيەتى خۆتى
ھەيە. كەم واھىيە خۇنەدېيو بىكا. بەنازادى لەسەر دار و تەلان دەنىشى. بەگەل هيلاڭە
ساز دەكەن. نەۋى فېھ و كاتى فېين كىلکى پان دەكەت. لە قامىشەلانى كەنار ئاوان
هيلاڭە ھەلددەوسىتى. (244)

چۆلەکەپەرچە-ى لاوتىنان (97)

سسىك بىبدى

Phylloscopus trochilus

Pouillot fitis

Willow Warbler

١١ سانتىمييترە. زۆر وەك چۆلەکەپەرچە چىفچاف دەچى و تەنیا بەدەنگى لەو
دەناسرىتەوە. پەر و بالى كەمېك زەردەتە؛ ئاخىر ھاوینان ئەو جىاوازىيەش نامىتىنى.
لاقى قاوهىي روونە. زۆرتر لە نېتو پىنجىكان دەشى. (256)

چۆلەکەپەرچە-ى كلک چەتىرى (93)

سسىك دم چەتىرى

Cisticola juncidis

Cisticole des joncs

Fan-tailed Warbler

١. سانتىمييترە. كاتى كورك بۇون و جووجىكە هەلېتىنان لە ئاسمان بالان لېك دەدا و
بەدەنگى دەناسرىتەوە. وەكى دىكە خۇنەدېيو دەكا. خەتى دەورى چاوى ھەيە. سەرى
پەر و بالى خەتى زەردى مەيلەو سوورى پىيەكشاوه كە بۇونەتە رىت پى. گەرۇو و
بەرزگى سېيىيە، سىنگ و كەلهكەي ئامال خورمايىيە، كىلکى كورت و خېھ و سەرى
شاپەرى بەلەكە لە نېتو زەپۈزار و چىمەن و زەلاندا دەشى. هيلاڭە خىزى بەچلىشكى
دارانەوە ھەلددەوسىتى. زۆر ھەيە. (243)

چۆلەکەپەرچە-ى كلک درېش (94)

سسىك دم دراز

Prinia gracilis

Prinia gracile

Graceful prinia

١. سانتىمييترە. كىلکى لەچاولەشى زۆر درېشە؛ قىتى رايىدەگرىن يان وەك چەتەر
دەيكاتەوە. پشتى قاوهىي مەيلەو بۆرە. سەر و ملى رىتىي قاوهىيىيە. بەرزگى سېيىيە
و كەلهكەي ئامال بۆرە. خالى پەش و سېيى لە كىلکىدا دەبىئىرى. لە نېتو باغ و پىنجىكى

چۆلەکەپەرچە-ى نيقابدارى بچووك (101)
 سىك نقايدار كوجك
 Sylvia minula
 Fauvette babillarde des deserts
 Desert Lesser Whitethroat
 ۱۳ سانتىيمىتەرە. وەك چۆلەکەپەرچە-ى نيقابدارە بەلام پشتى قاودىيى مەيلەو خاكى
 كالە. دەم و چاوى ئامال رەش و سەرى بۇرى مەيلەو شىينە. شاپەرى كەنارى كلکى
 تەواو سېپىيە. لە بىبابنان لەننېو پىنچىكاندا دەشى. زۆر ھەيە. (255)

چۆلەکەپەرچە-ى نيقابدارى هيوم (102)
 سىك نقايدار هيوم
 Sylvia althaea
 Fauvette babillarde de Hume
 Hume's Lesser Whitethroat
 ۱۳ سانتىيمىتەرە. وەك چۆلەکەپەرچە-ى نيقابدار دەچى بەلام پشتى قاودىيى. كەلەكەي
 ئامال زەيتۈنىيە و سىنگى ئامال سۈورەتىيە. دندووكى گەورە دىيار دەكە. لە داۋىنى
 بەرددلانى كىيان دەشى و لەننېو رەۋەزاندا ھىلاتەنە ساز دەكە. زۆر ھەيە. (255)

تۇرمەھى چەوروووگە (14F) Family APODIDAE

* پالوانە (؟)، پەرەمماسە (؟)، تەرنەبايىلە، تەبىر، تەبىرەكۆپەرە (؟)، تەبىرەن
 ئەبايىل، چەورۆكە، خەنجەربال (؟)، شەمشىربال (؟)، كاردەپەلە (؟)،
 كاردەپەلە (？).
 ئەو بالىدانە روالەتىان لە پەرسلىتىركە دەكەن. بەدەنیان بارىكە و بالىان درىزە
 و وەك دەمە داس دەچى. كىلک و قاچىان كورتە. بەپېئل دەگەپىن. زۆر تېرىبان
 و لە هەممۇ بالىندىيەك زىياتى دەتوانى لە ھەوادا بخۇلىنەوە. نىتەر و مىيەيەن
 يەك پەنگن. لە كوناندا ھىلاتەنە ساز دەكەن؛ بەئاوى زار گىياوگۇل بۇ
 دروستكىرىدىنى ھىلاتەنە تەپ دەكەن. بىرىتىن لە: چەوروووگە، چەوروووگە ئالپى،
 چەوروووگە بچووك، چەررووگە بىزى.

چۆلەکەپەرچە-ى ليپەواران (98)
 سىك جىنگلى
 Phylloscopus sibilatrix
 Pouillot siffleur
 Wood warbler
 ۱۲.۵ سانتىيمىتەرە. پشتى سەوزى مەيلەو زەردە. سىنگ و ملى زەردى گۇڭرىدىيە.
 بەرزگى سېپىيە. بىزى زەرداباوه. بالى بەردىنىڭ قاودىيى زەيتۈنىيە و سەرى
 شاپەرى كەنارى زەردە. بالى شۇرۇپادەگىرى. لەننېو داران دەشى. (256)

چۆلەکەپەرچە-ى مل سېپى (99)
 سىك گلو سفید
 Sylvia communis
 Fauvette grisette
 Whitethroat
 ۱۳ سانتىيمىتەرە. پەر و بالى ئامال قاودىيە. كىلى تاپادىيەك درىزە و شاپەرى
 كەنارى كلکى سېپىن. بالىندىيە نىتەر سەرى بۇرى كالە و پايزان بۇرى مەيلەو قاودىيى
 دەبىيە. ملى تەواو سېپىيە و بەرزگى ئامال سۈورەتىيە. مىيەب بۇرى تۈنە و سەرى ئامال
 قاودىيە. لە سىنگىدا تووکى سۈورەتى كال ھەيە. بالىندىيە كى ناتارامە. كىلى قىت
 پادەگىرى و دايىھ لەننېو پىنچىكاندا دى و دەچى. لەننېو پىنچىك و دركەن دەشى. لەننېو
 پىنچىكان ھىلاتەنە ساز دەكە، ھاوینان زۆر ھەيە. (253)

چۆلەکەپەرچە-ى نيقابدار (100)
 سىك نقايدار
 Sylvia curruca
 Fauvette babillarde
 Lesser Whitethroat
 ۱۳ سانتىيمىتەرە. كىلى لە چۆلەکەپەرچە-ى مل سېپى قولەتر و پشتى بۇرتە. تووکى
 دەورى چاوى رەشە و وەك پەچە دەچى. دەنگى تايىبەتى خۆى ھەيە. خۆنەدىيۇ دەكە.
 لەننېو دار و پىنچىكى بەرز و پەپ دەشى. ھاوینان زۆر ھەيە. (253)

<p>چهورووکه-ی بور (106)</p> <p>بادخورک دودی</p> <p><i>Apus pallidus</i></p> <p>Martinet pêle</p> <p>Pallid Swift</p> <p>۱۶ سانتیمیتره. پنگی قاوه‌بی نامال بوره. پنگی سپیایی گهرووی زوره. کله‌که‌ی خالی کالی تیدایه و سه‌ریه‌ری شابالی له‌به‌دنی کالتره. له به‌رمیچی هیوان، کونی په‌هزا و کونه‌داران هیلانه ساز دکا. (195)</p>	<p>چهورووکه (103)</p> <p>بادخورک معمولی</p> <p><i>Apus apus</i></p> <p>Martinet noir</p> <p>Swift</p> <p>۱۶ سانتیمیتره. پر و بالی مهیله و پدشه و بالی دریزه. چنه‌ی نامال سپییه و کلکی کورت و دوو هاچه‌یه. زیاتر له هه‌وادا دخولیت‌هه و تیژیله. کاتی کورک بعون بدزیکه زیک لعسدر خانوویه‌ران دکه‌ونه دوای یهک. له میچی به‌رهه‌یوان، کونی په‌هزا و کونه‌داران هیلانه ساز دکا. هاوینان زوره‌یه. (195)</p>
<p>تُوره‌مهی داره‌سمه (15F)</p> <p>Family PICIDAE</p> <p>* ته‌وتنه‌به (؟)، چکوچک (؟)، خه‌نجه‌ردم، خه‌نجه‌ردمه، دارتورکنه‌ک، دارتنه‌قنه، دارتنه‌قینه، دارتنه‌قینه، دارسم، دارکرۆک، دارکلوره، دارکوب، دارکوتک، دارکوتکه، دارکوته، دارکۆک، دارکونکه‌رده، داره‌که‌وه، کاکورک (؟)، کوتکوتک، مل‌گپه.</p> <p>ئه‌و بالندانه لعسدر دار ده‌ژین، دندووکیان به‌قهوه‌وت و تیزه و داری پین کون ده‌کمن. زمانیان دریزه، لاقيان به‌هیزه، دوو قاماکیان له پیشنه‌وهیه و دووی تریان له دواوه. کلکیشیان زور به‌هیزه و له به‌دار هه‌لچجوانون کله‌لکی لئی وه‌ردگرن. نیره و مییه‌یان یهک پنگه، زیاتری نیره‌کان به‌شیکی لعسدریان سووره. له داردا کون ساز ده‌کمن و هیلانه‌ی تیدا چن ده‌کمن. زورتر به‌تنه‌نیا ده‌ژین. میش و مه‌گمزو میسوه و دنک و شیره‌ی داران ده‌خون. بریتین له: داره‌سمه، داره‌سمه‌ی بلوچی، داره‌سمه‌ی خالخالی بال‌سپی، داره‌سمه‌ی خالخالی بچوک، داره‌سمه‌ی خالخالی گهوره، داره‌سمه‌ی خالخالی نیونجی، داره‌سمه‌ی رهش، داره‌سمه‌ی سووریابی، داره‌سمه‌ی شین، داره‌سمه‌ی شینی به‌رزگ پولوکه‌یی.</p> <p>داره‌سمه (107)</p> <p>دارکوب رادراء</p> <p><i>Jynx torquilla</i></p> <p>Torcol fourmilier</p> <p>Wryneck</p> <p>۱۶ سانتیمیتره. نیره و مییه‌ی یهک پنگه. له دووره‌وه قاوه‌بی نامال بزر ده‌نویتنی، به‌رزگی کالتره. پر و بالی پئی ریته. جارجار تنوکی سه‌ری قرژ ده‌بین. لعسدر عه‌رز</p>	<p>چهورووکه-ی ئالپی (104)</p> <p>بادخورک کوهی</p> <p><i>Apus melba</i></p> <p>Martinet alpin</p> <p>Alpine Swift</p> <p>۲۱ سانتیمیتره. (به‌بالی کراوه ۵۳ سانتیمیتره) له چهورووکه قاوه‌بیتره. به‌رزگی سپییه و خه‌تی قاوه‌بی بمسینگیدا هاتیوه. دنگی تاییه‌تی خوی هه‌یه. له گپه به‌ردی شاخان، په‌هزا و پوکاری ده‌ریا و بن میچی خانووی بلیندی چۆل ده‌بیتری. هیلانه‌ی فینچانی شکله و لکونه به‌ردان و میچی خانوواندا سازی دکا. زیاتر به‌تیکاری هیلانه چن ده‌کمن. (195)</p> <p>چهورووکه-ی بچوک (105)</p> <p>بادخورک کوچک</p> <p><i>Apus affinis</i></p> <p>Martinet á croupion blanc</p> <p>Little Swift</p> <p>۱۲ سانتیمیتره. پر و بالی ته‌واو رده‌هه. ته‌نیا چنه و گهروو و شاقه‌لی سپییه. کلکی له‌جیاتی ته‌وهی دوو هاچه‌پن، خسته. له شوینی ئاوالاچی ده‌رده‌بری شار و گوندان ده‌بیتری. له کاول، لیواره‌ی په‌هزا و میچی هیوانان هیلانه ساز دکا. هاوینان زوره‌یه. (207)</p>

دارهسمه-ی خالخالی گهوره (111)

دارکوب خالدار بزرگ

Dendrocopos major

Pic épeiche

Great Spotted Woodpecker

۲۲ سانتیمیتره. به پشتی ردهش و شانی سپی و زیر ناته‌گی سوره له دارهسمه‌ی خالخالی بچووک دهناسریتهوه. له سهر لاجانگی سپی خه‌تی ردهشی پیداکشاوه. به رزگی سپی واشه. نیره خالی‌کی سوره له ته‌پلی سدری دایه؛ به بازی ته‌واوی سه‌ری سوره. ئەم بالندیه کەم وا هەیه له سه‌ر عەرز چینه بکا، زیاتر له سه‌ر دارانه. (206)

دارهسمه-ی خالخالی نیونجی (112)

دارکوب سر سرخ

Dendrocopos medius

Pic mar

Middle Spotted Woodpecker

۲۱ سانتیمیتره. سه‌ری ته‌واو سوره و تاراددیه کەم دەلیبی کاکزلى ھەیه. سپیاپی لاجانگ و ملى زۆر و خه‌تی ردهشی لاملى بارىكە. دهورى چاوى ردهش نییه. سه‌ری کالن ده‌نوتنى و به رزگی سپیبیه و لات‌نیشىتی رئى رتیبه. بالى خه‌تی پانی ردهش و سپی پیداکشاوه. میتیبە بۆر ده‌نوتنى و سوراپاپی سه‌ری کالتە. له سه‌ر دارى بلیند دەزى. هەر لە به‌رزاپاپی بۆهیلانه دارکون دەکا. (206)

دارهسمه-ی ردهش (113)

دارکوب سیاه

Dryocopus martius

Pic noir

Black Woodpecker

۴۵ سانتیمیتره. له هەموو دارهسمه‌کان گەورەتە. پەر و بالى يەك‌دەست ردهشە. نیره سه‌ری بە‌کلاوه‌ی سوره، بەلام میتیبە تەنیا خالی‌کی سوره له پاشه‌ستۆی ھەیه. ئەم بالندیه چاوى زەردە و دندووکی کاله. له کونی دارى زۆر بلیند هیلانه چى دەکا. (205)

چینه دەکا. بە‌دار ھەلەچى. له باغ و باغات، پىزدەدارى كەنار زەبۈزاران دەبىزىئى. له كونى دار و كونى خانوواندا هيلانه ساز دەکا. (205)

دارهسمه-ی بلوچى (108)

دارکوب بلوچى

Dendrocopos assimilis

Pic du Sind

Sind pied Woodpecker

۲۰ سانتیمیتره. نیره سه‌ری ته‌واو سوره بەلام ھى میتیبە سوره نیییه. وەک دارهسمه‌ی سوراپاپی دەچى. خه‌تی ردهشی كەنار گەروو و ملى كورتىرە. شوئىنى ژيانى ھەر وەک دارهسمه‌ی سوراپاپیبىه؛ لەناو گەزەلاندا زۆرتر دەبىزىئى. له كونى داراندا هيلانه ساز دەکا. (206)

دارهسمه-ی خالخالی بال سپی (109)

دارکوب بال سفید

Dendrocopos Leucopterus

Pic á ailes blanches

White-winged Spotted Woodpecker

۲۳ سانتیمیتره. هەر وەک دارهسمه‌ی خالخالی گەورە دەچى بەلام نیچچاوان و سەربالى سپیاپی زۆرترە. به رزگى ته‌واو سپیبىه. میتیبە سوراپاپی سه‌ری نییه. دەنگى لە ھى دارهسمه‌ی سوراپاپی دەچى. زیاتر لە دەوروبەری گۇندان لەناو زەبۈزاران دەبىزىئى.

(206)

دارهسمه-ی خالخالی بچووک (110)

دارکوب كچىك

Dendrocopos minor

Pic épeichette

Lesser Spotted Woodpecker

۱۴ سانتیمیتره. بچووکتىرىن دارهسمه‌يە. پشتى رئى پتى ردهش و سپیبىه. تووكى زېبەدەپاپشەللى سوره نییه. نیچچاوان، به رزگ و لاجانگى ئامال سپیبىه. نیره سه‌ری سوره و میتیبە سه‌ری سپیبىه. به بازى سوراپاپی سه‌ری نییه. ئەم بالندیه زۆرتر خۆ نەدیو دەکا. له سه‌ر چلۇوكى داران دەزى. (206)

تۆرەمەی دارەوان (16F)

Family CERTHIIDAE

دارەوان (117)

دارخزك

Certhia familiaris
Grimpereau des bois
Tree Creeper

۱۲ سانتىميٽرە. نېرە و مىيىھ يەك رەنگن. پشتى قاوهىيىھ و خەتى ئامال زىرىدى تىدایە. بەرزگى سپىيىھ كى تولخە. بەقەنلىق دايىھ بەداران ھەلددچىن. لە لىپەوار و باغان، هيلاڭنى خۇى لەنئۇ پىستى ھەلکەناوى دارى كىندا ساز دەكا. (316).

تۆرەمەي دندووك سوورە (17F)

Family HAEMATOPODIDAE

دندووك سوورە (118)

صف خور

Haematopus ostralegus
Huitrier pie
Oystercatcher

۴۲ سانتىميٽرە. نېرە و مىيىھ يەك رەنگنە. بەلەكە. دندووكى سوور و درېش و مەيلە زىرىدى. لاقي ئەستىوورە. سەر و سینگ و پشتى رەشە. بەرزگى سپىيىھ. سەر بالى سپىيىھ. كىلکى بەلەكە. لە قەراغ ئاوان، لە خىزەلانى دەم چۈم و گۈلان دەزى. لەسەر تەپۆلکە خىزى قەراخ ئاو و چان دەدا. (123)

تۆرەمەي دەرىياپىرە (18F)

Family GAVIIDAE

* ماسى خور

ئەو بالىدانە گەورە و دندووك تىبىن. لە مەلەوانىدا زۆر قابىلەن، لاقيان قەوبىيە و بەلائى پاشەلىان دايىھ. لە كاتى مەترسىدا خىتارا دەچىنە بن ئاو، زۆرتر لە رۈوناواندا دەزىن، تەنبا بۆھىتلەكە و جووجىكە دىنە قەراغان، لە كاتى فېنندا پشتىان كۆم دەكەن. بالىيان لەچاوا لەشيان چۈوكىرە. لەسەر ھەر دەليلانە ساز

دارەسمە-ى سوورىيابى (114)

داركوب باغى

Dendrocopos syriacus

Pic syriaque

Syrian Woodpecker

۲۲ سانتىميٽرە. هەر وەك دارەسمەي خالخالى گەورە دەچىن بەلام رەشى لاجانگى كەمترە. هەر بۆيە سەرى سپىيىر دەنۋىتىنى. هەرودە سپىيابى كىلکى كەمترە بەلام ھى بالى زۆرترە. سوورىيابى زېرى ئاتەكى كالترە. زۆرتر لە دەرۈيەرى گوند و زەويۇزاندا دەبىنرى. (206)

دارەسمە-ى شىن (115)

داركوب سىز

Picus viridis

Pic vert

Green Woodpecker

۳۱ سانتىميٽرە. پشتى سەوزى ئامال رەشە و بەرزگى سەوزى مەيلە و بۆرە. سەرى سوورە و پاشەلى زىرىدى. دەرۈي چاوى رەشە؛ زېرى چاوى خەتى سوورى پېيداھاتووه. بەبارى كال و رىز رىيىھ. زىاتر لەسەر عەرەز پېرەز دەكا؛ مېترولان دەخوا. لە لىپەوار و زۇمى بەدار دەبىنرى. لە كونى داردا هيلاڭ ساز دەكا. (205)

دارەسمە-ى شىنى بەرزگ پۇولەكەبى (116)

داركوب سىز رادرا

Picus squamatus

Pic écaillé

Scaly-bellied Woodpecker

۳۳ سانتىميٽرە. پشتى سەوز و ھەتا بەر دەۋا دەچى زىرىد ھەلددگەرى. بالى قاوهىيى مەيلە سەوزە و خەتى زىرىدى پېيداكساوه. كىلکى خەتى قاوهىيى و سېبى تىدایە. بەرزگى سپىيىھ كەم سەر ئامال سەوزە و نەخش و نىگارى وەك پۇولەكەتى دەزىن، ئالقەتى چاوى سپىيىھ. نېرەيان سەرى سوورە و ھى مىيىھ يان رەشە. زىاتر لەسەر عەرەز مېتروولە دەخوا. لەسەر دارى بەر زىرى. لە كونى داردا هيلاڭ ساز دەكا. (205)

۱- بوقزه‌کان Thrushes
 * قهشمهره (?)
 ئەم دەستەيە بىرىتىن لە: بوقزه‌ى بىنەوشى، بوقزه‌ى كىتى.

بوقزه‌ى بىنەوشى (121)
 طرقه بنفس
 Monticola solitarius
 Merle bleu
 Blue Rock Thrush

۲۰ سانتىمييترە. نىيرەيان پەر و بالى بۆرى ئامال شىنى توندە و زستانان رەش هەلددەگەرى. مىيېيەيان پاشتى قاودىيى مەيلەو شىنى، بەرزگى كالىرە و هەروھا خەتنى قاودىيى ئامال بۆرى تىيدايم. ئەم بالىندىيە بەبالى شۆرەوە لە سەر بەردان ھەلددەنىشى و ھەر كە كەسىيىك لىتى نزىك بۆزە، دەردەپەرى و بەفېرىن دوور دەبىتەوە. بەتەنیا دەزى. لە بىبابان، شۇتىنى بەردىلان، داۋىتىنى كىوان دەزى. لە كۈنە بەرد و پەۋەز و خانوواندا ھىلانە ساز دەكا. (296)

بوقزه‌ى كىتى (122)
 طرق كوهى
 Monticola saxatilis
 Merle de roche
 Rock Thrush

۱۹ سانتىمييترە. سەرى كىلى ئەم بالىندىيە شى رەنگە و ئەستورايى كىلى قاودىيىيە. نىيرەيان سەر و مل و شانى شىنى ئامال قورقۇشمى كالە، بالى مەيلەو رەشە و بەرزگى نارنجى ئامال شىبييە. زستانان بەھۆى پەيدا بونى خەتنى ئامال زەردى دەوري پەركانى، ئەو رەنگانە جوان ديار ناكەن، پەر و بالى بۆرى خالخال دەبىن. مىيېيەيان پاشتى پەر لە خالە و جارى وايە نىشانەيى سېپيايى تىيدايم. بەرزگى خالخالى زەردواشە. ئەم بالىندىيە بەتەنیا دەزى و بەدایم خۆنە دىيو دەكا. كىلى ھەلددەتكىتىنى. لە شۇتىنى ئاوالا، ناو بەردىلان و دارى كىوان دەزى. (296)

دەكەن. زىاتر ماسى دەخۇن. ھەروھا لە شەيتانۆكە و كرم و مىشۇولكە و جەپ و جانەورخۇن اپارىزىن. نىيرە و مىيېيەيان يەك رەنگە. كىلىيان قولەيە؛ بەجۇرى كە لە كاتى فېندا لاقيان لە كىلىيان درېتىر دىيارى دەكا. دوو جۇرى ناسراوە: دەريا بېھى گەروو رەش، دەربابەر گەروو سورى.

دەربابەر گەروو رەش (119)
 غواص گلو سياه
 Gavia arctica
 Plongeon arctique
 Black-throated Diver

۵۸ ھەتا ۶۷ سانتىمييترە. دندووكى راست و شۇوشە. سەرى دندووكى رەشە. گەروو خالىيىكى گەورەيى رەشى تىيدايم. مل و پاشتى زنجىرىيە واتا خەت خەتنى رەش و سېپى تىيدايم. لە كاتى كورك بۇوندا سەر و پاش ملى بۆزە. (30)

دەربابەر گەروو سورى (120)
 غواص گلو سرخ
 Gavia Stellata
 Plongeon catmarin
 Red-throated Diver

۵۳ ھەتا ۶۰ سانتىمييترە. دندووكى شۇوش و بارىكە، تاپادىيەك دندووك بەرزە. سەرى قىيت رادەگەرى. لە كاتى كورك بۇوندا سەر بۆز دەبىن. گەروو خالىيىكى گەورەيى سورى لىتىيە كە لە دوورەو رەش دەنوتىنى. پاشتى رەشى مەيلەو قاودىيىيە. بەرزگى سېپىيە. (30)

تۆرەمەي رەشىشە (19F) Family TURRIDAE

رەنگاوارەنگن، دەنگخۇشتىرىن بالىندەكان لەناو ئەم تۆرەمەيە دان. دندووكيان تاپادىيەك بارىكە. لاقيان بەھېزە. لەم تۆرەمەيەدا چەند دەستە بالىندەيى ويىكەنچۇو كۆپۈونەتەوە كە بىرىتىن لە: ۱- بوقزه‌کان، ب- بولبولەكان، پ- بۇوكە سورەكان، ت- رەشىشەكان، ج- كىلک سورەكان، چ- كەلەكەتەكان، ح- گابەلەكان، خ- گەروو شىنەكان.

کلکی رده شه و سهری کلکی سپییه. سهری نیمچه کاکولی ههیه. به جووت و پول دهگه رین. له شوینانه تاک تاک داری لبیه، له نیو باغی خورما، له زهیوزاران و تهنانهت له شاران دهیزی. له سهر پنچک و دار هیلانه ساز دکا. (231)

زره بولبول (126)

دم چتری
Cercotrichas galactotes
Agrobate roux
Rufous Bush Chat

۱۵ سانتیمیتره. نیره و میبهی یه ک ردنگه. لهشی باریک و قاچی دریزه. کلکی شن ردنگه؛ ودک چه تر هملی ددها، سدری بهله که. پشتی قاوهی نامال بزره. برؤی نامال سپییه. به رزگی به ردنگی خاکیه. له سهر پنچکان که هه لدنه نیشیت بالان که میک شویر راده گری و کلکی قیستی ده جوولینیتته وه. له نیو باغ، داره میتو، دارخورما و دار زیتونان ده زی. له نیو په رژین و سمر داره گز هیلانه دکا. هاوینان زوره. (295)

پ- بوقه سوره کان Robins

نم دهسته یه بریتین له: بوقه سوره، بوقه سوره نیرانی.

بوقه سوره (127)

سینه سرخ
Erithacus rubecula
Rouge-gorge familier
Robin

۱۳.۵ سانتیمیتره. نیره و میبهی یه ک ردنگه. سینگ و مل و نیوچوانی نارنجیه، پشتی قاوهی زیتونیه، به رزگی نامال سپییه. کلکی قاوهی تونده. به باپی ردنگی نارنجیه و لهشی په لخمهت و خال. له باع، سمر په رژین و میشان ده زی. له کون و نیو په رژیندا هیلانه ساز دکا. زستانان زوره ههیه. (294)

بوقه سوره-ی نیرانی (128)

سینه سرخ ایرانی
Irania gutturalis
Irani à gorge blanche
White-throated Robin

۱۷ سانتیمیتره. نیرهیان پشتی بوری نامال شینه. لاجانگی رده شه. برؤ و گهرووی

ب- بولبوله کان Nightingales

نم دهسته یه بریتین له: بولبول، بولبولی خالخال، بولبولی خورما، زره بولبول.

بولبول (123)

بلبل

Luscinia megarhynchos
Rossignol philoméle
Nightingale

* بلبل، بولبل، واف (؟)

۱۶ سانتیمیتره. نیره و میبهی یه ک ردنگه. کلکی شینی نامال قاوهیه، پشتی قاوهیه، به رزگی قاوهی نامال بزره که له زگ و ملیه وه سپی دهی. به باپی خالخاله. به تهندیا ده زی و زیاتر خونه دیو دکا. له جهنه گله، میشهی شهدار و نیو په رژینان ده زی. له نیو پنچکه دروان له نم دیو هیلانه ساز دکا.

هاوینان زوره. (295)

بولبول-ی خالخال (124)

بلبل خالدار

Luscinia Luscinia
Rossignol progné
Thrush Nightingale

۱۶ سانتیمیتره. نیره و میبهی یه ک ردنگه. ودک بولبولی ناسایی ده چن، بدلام کلک و لهشی په ردنگره؛ قاوهی نامال زیتونیه. له نزیکه وه سینگی خالخالی نامال قاوهی ده نوبتی. کردوهی ودک بولبوله. له میشه لانی په و شهدار، له ناو گیا و گولی زونگ و زهlan ده زی. (295)

بولبولی خورما (125)

بلبل خرما

Pycnonotus leucotis
Bulbul á oreillons blancs
White-eared Bulbul

۱۸ سانتیمیتره. نیره و میبهی یه ک ردنگه. سهر و مل و گهرووی رده شه، خالی سپی گهروهی له لاجانگیه. پشتی قاوهی کاله. به رزگی بزری چلکنه. زیر پاشه لی زدد.

رەشىشە-ى بال سوور (131)

توكای بال سرخ
Turdus iliacus
Grive mauvis
Redwing

٢١ سانتىميتەرە. نىرە و مىيەمى يەك رەنگە. لە هەموو رەشىشە كان بچووكتە. وەك رەشىشە باغى دەچى بە جىاوازىيە كە برقى كالىه. سىنگ و تەنىشتى رېتىيە نەك خالىخال. زستانان لە دەوروبەرى ئاوايىيان دەبىزى. هەم لە شوتىنى ئاودلا و هەم لەناو جەنگەلى چۈرەتى. (313)

رەشىشە-ى پشت شى (132)

توكای پشت بلوطى
Turdus pilaris
Grive litorne
Fieldfare

٢٥ سانتىميتەرە. نىرە و مىيەمى يەك رەنگە. سەر و دامىنى بۆرە. پشتى شى رەنگە و كلکى ئامال رەش. مل و سىنگى ئامال زەردە و خەتى رەشى تىيدايدە. تەنىشتى پېر خالى رەش. لە فېيىدا پاشەلى بۇرى ئامال شىن و زېر بالى سېپى دەنۋىتنى. قىيت و سل لەسەر عەرز ھەلەندىيىشى. زستانان لە شوتىنى برووت، لەناو زەۋىزاران و قەراغۇپەر زىيانان چىنه دەكا. (313)

رەشىشە-ى گەردن بەخال (133)

توكای طوقى
Turdus torquatus
Merle á plastron
Ring Ouzel

٤٤ سانتىميتەرە. نىرە پەر و بالى رەشە. خەتىيەكى پانى سېپى بەنىوان مل و سىنگىدا هاتуوە. مىيە ئامال قاودىيە و خەتى سېپى سىنگى بىز و بارىكە. بەبارى ئەو خەتەي نىيە و توكىي پەر خالىه. توند دەفرى. كاتى مەترسى بەخوارەپېتچىيە دەفرىتە پشت بەرد و رەۋەزان، خالىتىكى گەورەدى بۇرى لەسەر شابالى ھەيە. لەكىيە و تەپۇلکەي پېر گىاوگۇل دەزى. لەنىتو پېنچىك و بەرد لە نىزىك جۇباران ھېلىكە دەكا. (296)

سېپىيە. سىنگ و تەنىشتى سورى نارنجىيە، كلکى رەشە. مىيەيان رەشاپى لاجانگى نىيە. پشتى قاودىيە توندە و بەرزگى لەھى نىرە كالىرە. ئەم بالىندىدە خۇ حەشار دەدا. لە لېرەوارى بەرپوو، دۆل و نشىپەسى بەرەلان كە جىن جى پېنچىكى كورتى لىپاپىن دەزى. لە خوارەوهى پېنچىكان ھېلانە ساز دەكا. ھاوینان زۆرە. (293)

ت-رەشىشە كان Thrushes

برىتىن لە: رەشىشە، رەشىشە باغى، رەشىشە بىال سوور، رەشىشە پشت شى، رەشىشە گەردن بەخال، رەشىشە گەورە، رەشىشە مل رەش.

رەشىشە (129)

توكای سىياح
Turdus merula
Merle noir
Blackbird

٢٥ سانتىميتەرە. نىرە لە مىيە گەورەتەرە و تەواو رەشە. دندووك و جەغزەدى دەوري چاوى نارنجىيە. مىيە پشتى قاودىيە توندە و بەرزگى قاودىيە كال. ملى خالىخالە و دندووكى قاودىيە كال. بەبارى توكىي خورمايىي رەنگ و خالىخالە. نىرە بەبارى رەشى قاودىيە و دندووكى مەيلەو رەشە. ئەو بالىندىدە لەسەر عەرز چىنه دەكا. كلکى وەك چەتر لېدەكە و قىيتى رادەگىرى و بالان شۇرۇ دەكا. لە لېرەوار و باغاناندا دەزى. لەنىتو پەر زىيان و مېچى تەۋىلە و ھۆلان ھېلانە ساز دەكا. زستانان زۆر دەبىزى. (296)

رەشىشە-ى باغى (130)

توكاي باغى
Turdus philomelos
Grive musicienne
Song Thrush

٢٢ سانتىميتەرە. نىرە و مىيەمى يەك رەنگە. پشتى ئامال قاودىيە و بەرزگى خالىخالە. سىنگ و تەنىشتى مەيلەو زەردى خالىخالە. دەوري چاوى سېپىيە. لەسەر عەرز چىنه دەكا. نىبۈر ھەلدى و رادەھىستى. لە قەراغۇن ئاوا دانىيان، لە باغچۇلە و لېرەوار و تىپو پەر زىيان دەزى. لەنىتو پېنچىك و پەر زىيان و خانۇوان ھېلانە ساز دەكا. زستانان زۆر دەبىزى. (313)

پهشیشه-ی گهوره (134)

توکای بزرگ

Turdus viscivorus

Grive draine

Mistle Thrush

۲۴ سانتیمیتره. نیره به‌هاوینان پهرو بالی سهرو پاش ملی بوری کاله و خهتیکی رهشی له دهوری چاوی ههیه و ههتا ملی کشاوه. سینگ، به‌رزگ، پشت و کلکی سوری کاله. هر دوو بالی پهشه و خالی گهوره‌ی سپی تیدایه، میبیه پشتی قاوه‌ی نامال بوره. کلک و پاشه‌ی وک نیره دهچن. بالی پهنه‌گ خولینه. خالی گهوره‌ی سپی ههیه. به‌رزگی سپی نامال بوره. لنه‌یو دار و پنچک و زه‌یوزاران دهیزرن. زستانان زوره‌یه. (313)

پهشیشه-ی مل رهش (135)

توکای گلوسیاه

Turdus ruficollis

Merle à gorge noire

Black-throated Thrush

۲۳ سانتیمیتره. نیره سهرو مل و سینگی رهشه. به‌رزگی سپیبیه. میبیه پشتی نامال قاوه‌بیبه. مل و سینگی مهیله و سپیبیه و پهله خال و خهتی رهش. له فریندا زیر بالی نامال زدردی و دهدر دهکه‌وئی. زستانان له قهراغ گوند و زه‌یوزاران دهیزرن. (313)

ج- کلک سوره‌کان Redstarts

بریتین له: کلک سوره، کلک سوره‌ی پشت شی، کلک سوره‌ی رهش، کلک سوره‌ی کیوی.

کلک سوره (136)

دم سرخ معمولی

Phoenicurus Phoenicurus

Rouge-queue á front blanc

Redstart

۱۶ سانتیمیتره. نیره دهم و چاو و ملی رهشه. نیچوچوانی سپیبیه. پشتی بوره. لاته‌نیشتی نامال شیبیه. پایزان رهشایی ملی کالتر دهین. میبیه پشتی قاوه‌بیه مهیله و بوره و به‌رزگی زدرد دهنویتنی. به‌باری سینگی پنژک پنژک و کلکی خورمایی رهنه. له رهوزه، خانوبه‌ره، به‌ردلانی قه‌دپال و نیو داره‌میوان دهیزرن. له کونی دیوار، رهوزه و خانووان هیلانه ساز دهکا. زستانان زوره‌یه. (294)

کلک سوره-ی پشت شی (137)

دم سرخ پشت بلوطی

Phoenicurus erythronotus

Rouge-queue d' Eversmann

Eversmann's Redstart

۱۴.۵ سانتیمیتره. نیره به‌هاوینان پهرو بالی سهرو پاش ملی بوری کاله و خهتیکی رهشی له دهوری چاوی ههیه و ههتا ملی کشاوه. سینگ، به‌رزگ، پشت و کلکی سوری کاله. هر دوو بالی پهشه و خالی گهوره‌ی سپی تیدایه، میبیه پشتی قاوه‌ی نامال بوره. کلک و پاشه‌ی وک نیره دهچن. بالی پهنه‌گ خولینه. خالی گهوره‌ی سپی ههیه. به‌رزگی سپی نامال بوره. لنه‌یو دار و پنچک و زه‌یوزاران دهیزرن. زستانان زوره‌یه. (293)

کلک سوره-ی رهش (138)

دم سرخ سیاه

Phoenicurus ochruros

Rouge-queue noir

Black Redstart

۱۴ سانتیمیتره. نیره و میبیه له ههموو و هر زه کاندا کلکیان خورماییه و دهیلرین. شاقمه‌لیان خورماییه. زیر بالیان رهشه. نیره تهواو رهشه و خالی سپی سهرو بالی ههیه. پایزان رهنه‌گی کال دهیته‌وه و خالی سپی بالی نامیتنی. رهنه‌گی میبیه و باری نهه بالندیه وک کلک سوره‌ده، بدلام تاریکتره. به‌رزگیان بوری تاریکه. له رهوزه، خانوبه‌ره، قه‌دپالی به‌ردلانی کیوان و نیو داره میوان دهیزرن. له کونی دیوار، رهوزه و خانووان هیلانه دهکا. زستانان زوره‌یه. (294)

کلک سوره-ی کیوی (139)

دم سرخ کوهی

Phoenicurus erythrogaster

Rouge-queue de Güldenstädt

Güldenstädt's Redstart

۱۷ سانتیمیتره. وک کلک سوره دهچن، بدلام لهو گهوره‌تر و کلک دریزتره. نیره ته‌پلی سهرو پاشه‌ستوی مهیله و زرد و خالی گهوره‌ی سپی له‌سهرو بالیه‌تی. میبیه وک کلک سوره دهچن، بدلام لهو گهوره‌تره. بالی پنژک سپی تیدایه. پایزان دهوری شوینه رهشه‌کانی له‌شی نیره زرد هه‌لده‌گه‌ری. له‌سهرو ته‌پولکه‌ی به‌یار و رووتنه‌نان و لدن او به‌رد و رهوزه‌زان دهیزرن. لنه‌یو به‌ردان هیلانه ساز دهکا. (293)

چ- کهله‌که‌تره‌کان Wheatears

* حیساب کمره، کهله‌گاتره

بریتین له: کهله‌که‌تره، کهله‌که‌تره‌بهلک، کهله‌که‌تره‌بهلکی باشوروی، کهله‌که‌تره‌بهلکی پوششی، کهله‌که‌تره‌بهلکی بیابانی، کهله‌که‌تره‌بهلکی پاشه‌ل سوور، کهله‌که‌تره‌بهلکی پشت سپی، کهله‌که‌تره‌بهلک دهستان، کهله‌که‌تره‌بهلک سه‌ر رهش، کهله‌که‌تره‌بهلک کلک سپی، کهله‌که‌تره‌بهلک گوئی رهش.

کهله‌که‌تره (140)

چکچک کوهی

Oenanthe oenanthe

Traquet motteux

Wheatear

۱۴.۵ سانتیمیتره. پاشه‌لی نیزه و میبیه سپیبیه و سه‌ری کلکیان رهشه. نیزه و هرزی هیلکه و جووجکه پشتی بزری ئامال شینه، بزری سپی و پانه. لاجانگ و گوتی رهشه (پایزان قاوه‌بییه). بهرزگی مهیله و زردده. پایزان پشتی قاوه‌بیی هله‌لده‌گه‌ری. به‌دنه ئامال زرد دهی میبیه و دک نیزه‌ی پایزان دهچن. ئه‌و بالندیه زور ناثارامه و حجه‌جمینی نیزه. دایه بؤن‌و لاو ئه‌ولا دهی و دهچن و کلک پان دکاتمه و هله‌لیده‌تە کیتىن. له چیمن، له‌درگه‌ی کویستانان، رهودزی شاخان و له بیابانان دهچن. له کونی به‌داندا هیلانه ساز دکا. هاوینان زور دهیزی. (274)

کهله‌که‌تره‌ی بهلک (141)

چکچک ابلق

Oenanthe pleschanka

Traquet pie

Pied Wheatear

۱۴ سانتیمیتره. نیزه پشت و مل و سینگی رهشه. بهرزگی سپیبیه. سه‌ر و پاش ملی هاوینان سپیبیه و زستانان ئامال بئر. جاری وايه سپیابی شابالی قمراغ کلکی هەتا ئاخر دهرو، به‌لام هەمیشە سه‌ری کلکی رهشه. شاپه‌ری بالی هاوینان رهش و زستانان ددوری مهیله و زرد دهی. میبیه سه‌ر و پشتی قاوه‌بیی و بهرزگی زرد دواشە. کلکی سپیبیه و سه‌ری کلکی رهشه. بالی رهشه و خەتنی ئامال سپی تېدایه. بروئی سپی دهچن. ئه‌و بالندیه لەسەر پنچک و دار هله‌لده‌نیشى و دک پەربەلک که راوئ دهکا. له زوئی به‌داندا هیلانه ساز دکا. هاوینان زور دهیزی. (275)

کهله‌که‌تره‌ی بهلکی باشوروی (142)

چکچک ابلق جنوبی

Oenanthe Lugens

Traquet deuil

Mourning Wheatear

۱۳.۵ سانتیمیتره. نیزه و میبیه يه که‌رنگن و ودک نیزه‌ی کهله‌که‌تره‌ی بهلک دهچن، به‌لام سپیابی سینگیان هیچ کات زرد هله‌لگاه‌ری. تووکی زیر پاشه‌لی خورماپی ره‌نگه. لەکاتی فریندا خالیتکی گهوره‌ی سپی لە بالیدا و دهیار دهکوئ. له دۆل و ده‌ری تەنگی بەردلانی و داوینی رهودزی کویستانان و بیابانی ئیشک دهچن. لەنیتو به‌دان دان کونی کەندالی چۆمان هیلانه ساز دکا. هاوینان زور دهیزی. (276)

کهله‌که‌تره‌ی بهلکی پوششی (143)

چکچک ابلق خاوری

Oenanthe picata

Traquet pie d'Ort

Eastern pied Wheatear

۱۵.۵ سانتیمیتره. نیزه‌ی ئه‌و بالندیه لە ئېراندا سى جۆرە بیسراوه. جۆری يەکەم (picata) سه‌ر و پاش ملی و سینگی رهشه، به‌لام پاشه‌ل و خواروھی سینگ و بەرزگی سپیبیه. جۆری دووھم (Capistrata) ودک جۆری يەکەم، به‌لام تەپلى سه‌ری سپی ئامال بۆرە و جۆری سیتھم (opistholeuca) بەرزگی ھەمۇو رهشه. میبیه‌ی هەرسیتک جۆر قاوه‌بی خاکیبیه. پاشه‌لی سپیبیه. له زوئی بەردلان و رهودزی بەپنچک دهچن. له بەستیتی چەمی ئیشکدا دهیزی. له کونی به‌دان هیلانه ساز دکا. (293)

کهله‌که‌تره‌ی بیابانی (144)

چکچک بیابانی

Oenanthe deserti

Traquet du désert

Desert Wheatear

۱۴.۵ سانتیمیتره. نیزه و میبیه‌ی ئه‌و بالندیه کلکیان تەواو رهشه و قمراغ کلکیان سپیبیه. شاقەلیان سپیبیه. میبیه ملی سپیبیه و بالەکانی قاوه‌بیتەن. نیزه مل و پەرپی شانی رهشه. پایزان دهوری رەشاپی ملی سپی ھله‌لده‌گه‌ری. زستانان لە زەویوزاری قمراغ بەیاران دهیزی. (275)

کهله‌که تره-ی پاشمل سوور (145)

چکچک دم سرخ
Oenanthe xanthopyrymnna
Traquet à queue rousse
Red-tailed Wheatear

۱۴ سانتیمیتره. نیره‌ی ئه و بالنددیه سین جوئری هه‌یه. لدهه‌ر سین جوئدا پشتی قاودبی خاکییه و بەرزگی سپی بۆرە. پشتی بەلای پاشه‌لییوه ئامال زرددە. له زۆرتربن تۆردەمی ئه و بالنددیه (chrysopygia) داد، نیره سه‌ری پەش نیبیه و سپیایی دهوری کلکیشی نیبیه. دوو جوئری ترى (Xanthoprymna Cummingi) که له داوینی رۆژنوای کیوەکانی زاگرۆسدا بیزراوه. دم و چاو و ملیان پەش و کەمیک سپیایی له‌سەری شابالیاندا دەبىزى. میبیهی هەر سىن جۆز وەک نیره جوئری يەکەم دەچى. له دۆل و دەرەکان و پەودزى كەم گیاڭولى كیوەکان دەزى. له‌نیتو بەردان هیلانه دەكا. (276)

کهله‌که تره-ی سه‌ر پەش (148)

چکچک سر سیاه
Oenanthe alboniger
Traquet de Hume
Hume's Wheatear

۱۶.۵ سانتیمیتره. نیره و میبیهی يەک پەنگە. سه‌ر و پشت و بالی پەشی ئامال شینه. سینگ و بەرزگ و پاشه‌لی سپیبیه. بەبارى تووكى پەشی ئه و بالنددیه سوورگوئیزبیه. له‌سەر تەپۆلکەه بەرده‌لائى و بەيار و دۆل و دەرەت کیوان دەزى. بەدەگمەن دیتە دەشتايى. له‌نیتو بەردان هیلانه ساز دەكا. (276)

کهله‌که تره-ی کلک سپی (149)

چکچک دم سفید
Oenanthe monacha
Traquet á capuchon
Hooded Wheatear

۱۷ سانتیمیتره. دندووکى لەوانى دیكە درېشترە. نیره‌ی ئه و بالنددیه سه‌ری سپیبیه. دەورى چاو و مل و سینگ و بالی پەشە. بەرزگ و دامىتى سپیبیه. کلکى پەشە و دەورى کلکى سپیبیه. میبیه بۆرى ئامال زەرددە. کلکى قاوه‌بىي توندە و دەورى کلکى مەيلەو زەرد يان سپی چلکنە. ئه و بالنددیه زۆر كەم هه‌یه. له دۆل و دەرەت دوورە دەست و بەرده‌لائان دەزى. (276)

کهله‌که تره-ی گوئى پەش (150)

چکچک گوش سیاه
Oenanthe hispanica
Traquet oreillard
Black-eared Wheatear

۱۴.۵ سانتیمیتره. نیره‌یان دوو جوئرە. جارى وايه خەتى پان و پەشی دەورى چاو و سه‌ر لاجانگى هەیه، ملى سپیبیه. جارى واشه پاشه‌لییوه سپی ھەلەگەرپى. بەرزگی سپی دادەگرئ. لەشى زەردى ئامال بۆرە که بەلای پاشه‌لییوه سپی ھەلەگەرپى. بەرزگی سپی واشه. بال و شانى تەواو پەشە. ئه و بالنددیه پايزان مەيلەو زەرد دەبن. میبیهی وەک كەله‌که تره دەچى، بەلام لاجانگى بۆرتر و بالی پەشتر و پاشه‌لی سپیبیتە. له‌سەر دار ھەلەدەنیشى. له داوینى بەرده‌لائى كیوان و ئه و شوينانەتاك و تەرا دارى لى بىن دەزى. له كونى دىبور و بەردان هیلانه ساز دەكا. (275)

کهله‌که تره-ی پشت سپی (146)

چکچک پشت سفید
Oenanthe finschii
Traquet de finsch
Finsch's Wheatear

۱۴.۵ سانتیمیتره. نیره سه‌ر و پشتى هەتا دەگاتە کلکى سپیبیه. سه‌ری کلکى پەشە. دەورى چاو و مل و بالی پەشە. سینگ و بەرزگ و پاشه‌لی سپی تولخە. میبیهی ئه و بالنددیه وەک میبیهی كەله‌که تره گوئى پەش دەچى، بەلام پەر و بالی بۆرى ئامال زەرددە. له داوینى پەوز و بەرده‌لائان، له تەپۆلکە و زۇرى چانراو دەزى. له‌نیتو بەردان هیلانه دەكا. (293)

کهله‌که تره-ی دەشتان (147)

چکچک داشتى
Oenanthe isabellina
Traquet isabelle
Isabelline Wheatear

۱۶ سانتیمیتره. نیره و میبیهی يەک پەنگە. سه‌ر و دندووکى لەچاو ئەوانى دیكە گەورەت ديارى دەكا. کلکى بۆرى كاله. پەنگى ئه و بالنددیه تا رادىدەك بۆر و پەشايى بالى كاله. هەلاتنى له‌سەر عەرز لەگەل ئەوانى دیكە جىياوازى هەیه. لەدەشت و بەيار و داوینى كیوان دەزى. زستانان له شوينى خېزەلائان دەبىزى. (275)

به چاویدا کشاوه. بالی پهشه و خالی سپی تیدایه. سینگ و ملی ئامال زهرده. میتیه رنگی روونتره و خهتی چاوی مهیلهو زهرده. خالی سپی سهربالی بچوکتره. به باری خالی سپی سهربالی نیته. له زونگ و زهل و نیتو پنچک و زویوزاران دهشی. له نیتو گیاو بنینچکان هیلانه ساز ددکا. (274)

خ- گهروشینه Bluethroat

(154) گهرووشینه (Luscinia svecica) آبی گلو

۱۴ سانتیمیتره. و هک کلک سووره دچتی، به لام زوریه کلکی پان دکاتهوه و
هلهیده ته کینتی. نیره به هاران ملی شین دهنوتیتی. دو خه تی ردهش و قاوهیی نه
شیناییبه له سینگی جوی ده کاتهوه. پایزان ملی شین به لاهکه. میتیه ملی سپییه و
دیغی رهشی له دهوری ههیه. به باری قاوهیی ری پیتیه و ئاستورایی کلکی خنهییه.
له میشلان و گیاوگولی ناو زدل و زونگ و په رشینی چر دهژی. لەسەر سەھول و بى و
ناو بىنچکە، زەلان هتالانه دەك. زستانان زۆر دەبىتى. (294)

تُورمُهی رُهْوَهْ (20F)

* پاپراویلکه
له تمنکاوون د
کلکیان ززو و ز
میسیه یان یه ک
هه ر که له هیتل
ورد دختوں. بر
پهوده وه زیبادی
سینگ شی، ر
بچووک، رهوده
کلک سپی.

بریتین: له گابه‌له که، گابه‌له که‌ی بال به‌لهک، گابه‌له که‌ی ری ری.

(151) کہ لہ گاہ

چک

Saxicola torquata
Traquet pâtre
Stonechat

۱۲.۵ سانتیمیتره. نیره سهر و ملی ردهش و توقی ملی سپییه و خهتیکی سپی به بالیدا کشاوه. پشتی ردهشی ئامال بزوره و پاشه‌لی بزور دنونیئنی. کلکی ردهش. سینگی مدلیو زدرده و تبر پاشه‌لی زدردی توخله. بار و میته پشتیان قاوه‌بییه و ری پتی ردهش. سپیابی پاشه‌لیان نییه. لسه‌ر پنچک و سیمی دارتیلان هله‌دنیشی و کلک و بالی هله‌لدته کینی. له زد و زونگ و نیتو پنچک و زدیوزاران دهژی. له نیتو گیا و بن پنیکان هیلانه دهکا. (274)

(گاہِ لہ کہ - ۱) مالک بہلہ کی (152)

چک ابلق

Saxicola caprata
Tasier pie
Pied Stonechat

۱۲۵ سانتیمیتره. نیزه و پهر و بالی تهواو رهش. خالیکی سپی گهوره‌ی له سه‌ر باله. پاشه‌ل و بهرزگی سپیهه. پایزان په‌ری ده‌بیته خورماهی. میلهه قاوه‌بی خاکیهه. پاشه‌ل و تووکی سه‌ر کلکی قاوه‌بی ئامال نارنجیهه. بال و کلکی قاوه‌بی تونده. پایزان قمراغی بور هله‌لدگه‌ری. له‌نیتو پنچکی زه‌وییان. ددشت و داوینی کیوان ده‌ژی. له‌نیتو بینچکاندا هیلانه ددکا. (293)

(گاہِ لہ کہ - ی دی دی) (153)

چک بوته‌ای

Saxicola rubetra
Traquet tarier
Whinchat

۱۲.۵ سانتیمیتره. وک مییهی گابدله که دهچی. چاوی که وتوونه نیو خه تیکی سپی. خالی لمه ره کلکی ههید. لاجانگ و سهور و پشتی نیره بی رتیه. خه تی سپی

بهردگیپه (155)

سنگ گردان

Arenaria interpres

Tournepierre à collier

Turnstone

۲۲ سانتیمیتره. بالندیه کی ردنگاوردنگه. لاقی کورت و نارنجییه. دندووکی ردهش و قوله و تیژه. هاوینان پشتی بهردنگی شیتی تونده و خالی رهشی تیدایه. سه ری بهله که. زگی سپییه و برسینگی ردهش. زستانان قاوهیی ئامال بور دهی و گهروی پتر سپی هله‌گهه ری. له کاتی چینهدا بودزینه‌وهی خوارده‌مهنه شتی و دک بهرد و گویماسیلکه هله‌گیپه و هرگیپه دهکا. له خیزه‌لان و قهراج دهربا دهبنیری. (124)

دهیدومهک (156)

دیدومک

Vanellus indicus

Vanneau de l'Inde

Red-Wattled Lapwing

۳۱ سانتیمیتره. سه ری، مل و برسینگی ردهش. لاجانگی سپییه. پشتی قاوهیی تونده، ئەم قاوهییه له بالیدا ئامال سوور دهی. زگی سپییه، ههروهه کلکیشی سپییه و سفر کلکی ردهش. له پیش چاویدا زیاده گوشتیکی سوور خو دهنویتی. دندووکی سووره و سه ری دندووکی ردهش. لاقی زهرده. زیاتر به جووت دهبنیرین. له قهراج ائواوی شیرن و کهشاون دینه بهرچاوه. له سه ری عه‌رز له جیتی پووت هیلانه ساز دهکا. (148)

پهوره بوره (157)

سلیم خاکستری

Pluvialis squatarola

Pluvier argenté

Grey plover

۲۷ سانتیمیتره. کاتی هیلکه کردن و کورک بون بهرزنگی ردهش و پشتی مهیله و سپییه. له ته اوی سالدا بدنه پتهو، دندووکی ئەستوور، چاوی گهوره، په‌ره کانی بن بالی رهشن. پاشمئ، کلک و خه‌تی بالی سپییه. نیتله هاوینان خالی سپی له سه ر پشتیدا دهبنیری؛ کهچی زستانان بوری مهیله و قاوهییه. ئەم بالندیه به بازی زهدباوه. له قهراج تمنکاو و بهستینی خیزه‌لانی دهربا دهبنیری. (124)

پهوره زیپه (158)

سلیم طالانی

Pluvialis apricaria

Pluvier doré

Golden plover

۲۷ سانتیمیتره. پشتی ردهش و خالی خنه‌بی تیدایه. هاوینان بهرزنگ و سینگ و ملی هتا دهگاهه دندووکی ردهش. له پاشلیبوه خه‌تیکی سپی دهست پیتدکا ههتا سه ری برزوی. ئه و خه‌تے سپییه ردنگی پشت و زگی لینک جوی دهکاته وه. زستانان مل و برسینگی سپی هله‌گهه ری. له زه‌بیزار، شهت و ئاوده و قهراج دهربا دهبنیری. (124)

پهوره زیپه-ئاسیابی (159)

سلیم طالانی خاوری

Pluvialis dominica

Pluvier doré asiatique

Asiatic Golden plover

۲۴ سانتیمیتره. له رهوره زیپه بچووکتر و کزتره. زیربالی شتی باوه، تووکی قوله‌ایی بن بالی بوره. هاوینان سه ری پشت و بهرزنگی رهشایی زورتره. زورتر له بهردلانی قهراج دهربا دهبنیری. (124)

پهوره-ئی بچووک (160)

سلیم کوجک

Charadrius alexandrinus

Gravelot à collier interrompu

Kentish Plover

۱۶ سانتیمیتره. جیوازی له گهله رهوره دهی گردن به خالی بچووک ئهودیه که: بهرزنگی کالتره، لاوازتره، لاق و دندووک و قهیتاني دهوری چاوی رهشتره. دوو خالی گهوره و رهشی له لاملیه‌تی. نیتله برزوی سپییه، نیوچاوانی خورمایی رهش نیبیه. ئەم بالندیه کالتره، خالی مهیله و قاوهیی لاملیه‌تی، نیوچاوانی رهش نیبیه تیدایه. میبیه کالتره، خالی مهیله و قاوهیی لاملیه‌تی، نیوچاوانی رهش نیبیه. ئەم بالندیه لاقی رهش. له قهراج دهربا و دهرباچه سوپیر دهبنیری. له تمنکاو و خیزه‌لانان دهی و هر له و شوینانه ش هیلانه ساز دهکا. (133)

پهوره‌هی خیزی (161)

سلیم شنی

Charadrius Leschenaultii

Gravelot de Leschenault

Greater Sand Plover

۲۲ سانتیمیتره. پشتی قاوه‌بی مهیله و بوره، بهرگی سپییه. دندوکی رهش و ئەستوره. لاقی زیتونی توندە. نیره له کاتی هیلکه و جووجکه هەلینانی میییهدا سینگی به خال دەبى؛ خالدکەی شى رەنگە. تووکى گوئى رەش دەن، خەتىکى رەشى له نیچواوانى پەيدا دەبى. مییه خالى سینگى كالتره. زستانان زۆرتەر له خیزەلان، دەچن. بەبارى پشتی كالتره و تووکى دەورە سینگى شى رەنگە. له خیزەلان قەراغ چۆمان دەبىنرى. (148)

پهوره‌هی گەردن بەخالى بچووك (165)

سلیم طوقى كۆچك

Charadrius dubius

Petit gravelot

Little Ringed Plover

۱۵ سانتیمیتره. وەك پهوره‌هی گەردن بەخالى گەورە دەچن، بەلام ئەمەيان خەتى سپى و لاقى ئامال زەردە. مابەينى سەر و نیچواوانى خەتى سپى پېداھاتوو. دنگ و شويىنى ژىنيشى لەگەل گەورەكەيان فەرقى ھەيە. له نزىكەوە ئاققەمۇ زەردى چاوى دەبىنرى. بەبارى خالى سینگى قاوه‌بىيە. له قەراغ شىرناوان بەتاپىت لەسەر دوپگە خیزەلانەكانى ناو پوپوارەكاندا دىن و دەچن. زستانان لەسەر خیزى قەراغ دەريا دەبىنرى. (133)

پهوره‌هی گەردن بەخالى گەورە (166)

سلیم طوقى

Charadrius hiaticula

Grand gravelot

Ringed Plover

۱۹ سانتیمیتره. زۆر وشىار و وريايە. خرين و قەلەوە. گەردنى بەخالە (خالى رەش). لاقى نارنجىيە. زۆر چوست و چالاکە. پشتى سورگۈزىيە. ملى سپىيە. دەوري چاوى رەشە. نیچواوانى سپىيە و كەمىك زەق. دندوکى نارنجىيە و سەرە دندوکى رەشە. خەتى سپى بەبالىدا هاتوو. بەبارى پشتى قاوه‌بىي رەنگە، خالى گەردنى قاوه‌بىي رەش باوه، ئەم بالىدەيە لاقى زەرد و سەرە كەلکى سپىيە. له تەنكاوى خیزەلان و گۇلۇان دەبىنرى. (133)

پهوره‌هی سینگ شى (162)

سلیم سینە بلوطى

Charadrius asiaticus

Gravelot asiatique

Caspian Plover

۱۹ سانتیمیتره. بارىكە، لاق و ملى تارادىيەك درېش نیچواوانى كال و بروى قاوه‌بىيە. هاوينان سینگى قاوه‌بىي سورپاوه؛ بەلاي بەرگىدا رەشە. له زستاندا رەنگى سینگى كال دېيتەوە و بەحال دىيارى دەكە. له شۇرەكەت، بىبابان و ناو زەويزارىشدا دەبىنرى. زۆرتەر قەراغ ئاو دەبى. (124)

پهوره‌هی قىزالگر (163)

سلیم خىچنگ خور

Dromas ardeola

Pluvier crabier

Crab Plover

۳۶ سانتیمیتره. نیره و میییەي يەك رەنگە. پەر و بالى بەلەكە. سەرە تەواو سپىيە. دندوکى رەش و ئەستور و درېزە. لاقى ئامال بۆر و درېزە. بەپۆل له قەراغ دەريا و زەل و گۇلان دەشىن. له كوناندا هىلکە دەكە. (148)

لاقی دریّه و زرده. له شیرناو، زونگ و قهراغ دهیاچه کان دهیسزی. لهناو گیاوگولی
کورت له سه ر عه رز هیلانه ساز ده کا. (148)

تؤره‌مهی سورپه (21F) Family ĖMBERIZIDAE

بالندی دانه‌خورن. بهقه را چوّله که ده بن. دندووکیان کورته. زیاتر له جیگای
ئاوه‌لا ده زین. پهرو بالی نیره له میبیه جوانتره. هنه دیک لهوانه کاتی هیلکه
و جووجکه به تیکپراپی ده زین. زورپه دوره له ئاوا بیسان. نیزه و میبیه یان ویک
ناچن. له سه ر دار، پنچک، زهی و کوناندا هیلانه ساز ده که ن. بریتین له:
زرده‌زیپه، سورپه‌میرگه، سورپه‌ی ری ری، سورپه‌ی زه لان، سورپه‌ی سه ر بوز،
سورپه‌ی سه ر زدی‌سوونی، سورپه‌ی سه ر شی، سورپه‌ی کیتو، سورپه‌ی لاجانگ
سپی، سورپه‌ی لاجانگ زرده، سورپه‌ی لیموی.

زرده‌زیپه (170)

زرده‌پره سر سیاه

Emberiza melanocephala
Bruit mélanocéphale
Black-headed Bunting

* زرده‌جوره، زرده‌زوره، زرده‌وهره، زرده‌وهلی، زرده‌زره، زرده‌وهری، زرده‌وهلی.

۱۶ سانتیمیتره. نیره به رزگی تهواو زرده، سه ری پهشه و تو قی ملی زرده. پشتی
شی ردنگه. کلکی تووکی سپی تیدا نیبه. پایزان سه ری قاوه‌بی هله‌لده‌گه‌پی. میبیه
پشتی قاوه‌بی زدی‌سوونی ری پیبه و به رزگی خدت و خالی نیبه. تووکی زیر پاشه‌لی
زرده. له نیتو پنچکان هیلانه ساز ده کا. هاوینان زور دهیسزی. (339)

سورپه میرگه (171)

زرده‌پره مزروعه

Emberiza calandra
Bruit proyer
Corn Bunting

* سورپه میرگه

۱۷.۵ سانتیمیتره. له هه موو سورپه کان گه ورده تره. پهرو بالی قاوه‌بی ری پیبه.
تووکی سپی له کلک و بالیدا نابیسزی. به هزی گه ورده بی لەش و سه ری گه ورده و خرو

زیقاوه (167)

خروس کولی

Venellus Vanellus

Vanneau huppé

Lapwing

* جیقوله (؟)، دالداله کوسه (؟)، داوداوه کوسه (؟)، داوه کوسه (؟)، زیقاوه (؟)، زیزیقاوه، زیقاوه، زیقاوه، زیقاوه شامی، زیقاوه، زیزیقاوه،
زیقاوه، قی داوه (؟)، قی قی رهجو (؟)، کله‌مشیری مدرزه (？).

۳. سانتیمیتره. پشتی رهشی ئامال شینه، به رزگی سپیبیه، پهرو بالی برقه‌ی دی.
کاکولی قیت و دریّه، لاجانگ و سه ری کلکی به لکه. له کاتی فریندا راست ناروا.
ناوه‌که‌ی له دنگی گیراوه. هیلکه‌ی خال‌خال و بزره. ئه‌گه‌ر گیانله‌هه‌ریک له هیلانه‌ی
نزیک بیسته‌وه دهست ده کا به زقمه‌زیق و شالاوه بوق دینی و هه تا دووری نه خاتمه‌وه لبی
نابیته‌وه. لهناو زویوزار، قهراغ ئاواگر و تەنکاوان دهیسزی. هەر له شوینانه‌ش هیلانه
ده کا. (123)

زیقاوه‌ی داشتی (168)

خروس کولی داشتی

Vanellus gregarius

Vanneau sociable

Sociable Plover

۲۹ سانتیمیتره. لاقی دریّه. له دووره‌وه ئامال بوز ده نوبنی. سه ری رهش، برقی
سپیبیه، سه ری بال و کلکی رهش. هاوینان روومهت و خواره‌وه ملی ئامال زرد ده بی
و هه روه‌ها سینگ و پشتی به ره و بوز مه‌لله و سپی هله‌لده‌گه‌پی. زگیشی ردنگ ده بن.
زستانان نیشانه‌کانی سه ری و زگی به رچاوه نیبه. له داشتی خیزه‌لان و بیاری کەنار
زویوزاران دهیسزی. (123)

زیقاوه‌ی کلک سپی (169)

خروس کولی دم سفید

Vanellus Leucurus

Vanneau à queue blanche

White-tailed Plover

۲۶.۵ سانتیمیتره. پشتی سورخونه. نیچچاوان و کلکی سپیبیه. شابالی بوزه.
گهروی سپیبیه و ملی قاوه‌بی کەم ردنگه. سینگی بوزه و به رزگی سپی ئامال زرد.

سورپه-ی سهر بور (174)

زردپره سر خاکستری
Emberiza buchanani
Bruant á cou gris
Grey-necked Bunting

۱۷.۵ سانتیمیتره. نیبره و میبیه یه ک رنگه. سهر مل و لاسینگی بوره. چنه و مل و خه تی ملی سپبیه و خه تی خه نهی تیدایه. به رزگی خه نهیبیه و خه تی ری پی تو ندی هه یه. دهوری چاوی سپبیه. پشتی قاوه دی ئامال بوره و خه تی ری پی رهشی تیدایه. کلکی خه نهی و شاپه پی دهوری کلکی سپبیه. کرده دهی و ک سورپه سه ر زیتونیبیه. له نیو پنچکی برد لانی کیوان و بودز و دوندی که م گیا دهی. له سه ر عه رز له نیو پنچکی کورتی ناو رهوزان هیلانه ساز ده کا. (340)

سورپه-ی سهر زیتونی (175)

زردپره سر زیتونی
Emberiza hortulana
Bruant ortolan
Ortolan Bunting

۱۶ سانتیمیتره. به رزگی ئامال چیره بیه و ملی زرد ده. سه ر و سینگی که سکی زیتونی کاله. خه تی ملی زیتونیبیه. له نزیکه و خه تی زرد ده باریکی دهوری چاوی دبیتری. دندوکی چیره بیه. پشتی قاوه دی ری پی دهش. میبیه کالت و کمسکایی سه ری زور نیبیه و خه تی وردی رهشی له سینگیدا هه یه. به باری قاوه بیتله. به رزگی ری پیه. له کویستانان، شوئنی نزم، باغ و نیو پنچکان دهی. له سه ر عه رز یان نزیک عه رز له ناو گیا و گول هیلانه ساز ده کا. هاوینان زور هه یه. (339)

سورپه-ی سهر شن (176)

زردپره سر سرخ
Emberiza bruniceps
Bruant á tête rousse
Red-headed Bunting

۱۶ سانتیمیتره. نیبره سه ر و سینگی شن رنگه. به رزگ و دامیتی زرد ده. میبیه و ک میبیه زرد ده زپه ده چن، به لام پشتی شینایی هه یه و زیر پاشه لی سپبیه. له شوئنی ئاواهلا و ناو پنچکان، زهويزاری په ره زیندار و نزیک ئاواه دهی. له خواره دهی پنچکان هیلانه ساز ده کا. هاوینان زوره. (340)

دندوکی هستوره له چوره و باریکه جوی ده کریته و ده. نیبره و میبیه یه ک رنگه. لاق و دندوکی زرد ده. کاتی فرین قاچی شور ده بنده و ده. له زهويزار، که نار ریگایان، زهوي باره راهه ای، له ناو گیای بلیند، نیو پنچکی درکاوی و زیر په ره زینان هیلانه ساز ده کا. (339)

سورپه-ی ری پی (172)

زردپره راهه
Emberiza striolata
Bruant striolé
Striped Bunting

۱۳ سانتیمیتره. پشتی شن رنگه و ری پی رهشی تیدایه. به رزگی ته او خورما بیه کلکی قاوه دی ئامال دهش و دهوری کلکی خورما بیه. نیبره سه ری بوره و خه تی ری پی رهشی تیدایه و برزی سپبیه، میبیه قاوه بیه و خه تی ری پی رهشی هه یه. له نشیوی برد لانی کیوان، به باره برد لانی که گیای کهم لئن بروی دهی. هه ردها له کاول و گوندانیش ده بیتری. له نیو بردان هیلانه ساز ده کا. (340)

سورپه-ی زهان (173)

زردپره تالابی
Emberiza schoeniclus
Bruant des roseaux
Reed Bunting

۱۵ سانتیمیتره. نیبره سه ر و ملی دهش و توقی سپی هه یه. (ئەمە زستانان ده بیته قاوه بی پنۆک پنۆک) پشتی قاوه بی تو نده و خه تی ری پی رهشی تیدایه و پاشه لی بوره. شاپه پی دهوری کلکی سپبیه. به رزگی سپی ئامال بوره و تمنیش تی ری پیه. میبیه سه ری قاوه بیه و مژۆلی زرد ده کاله. پاشه لی سورخونه. مل و به رزگی زرد دی کاله. خه تی ری پی رهشی به سینگ و تمنیش تیدا هاتو و ده. له زهل و قامیش لان دهی. زستانان له زهويزاران ده بیتری. له نیو گیا و گولی پر له نزیک عه رز هیلانه ده کا. (338)

سورپه-ی کیوی (177)

زردپره کوهی
Emberiza cia
Braunt foul
Rock Bunting

۱۶ سانتیمیتره. سهر و ملی بوره. خهتی پوشی به سه ریدا کشاوه و دهوری چاوی داوه. کاتی چینه کردن کلکی فش دهکا و سپیا بی کلکی ده رده که وی. پشتی شتی رده نگه و خهتی پی پوشی تیدایه. پاشه لی شیبیه و پی پی نیبیه. به رزگی شیبی نامال زردده. پهرو بالی میبیه توند تر و قاوه بیستره. خهتی پی پی نیبیه. به سینگ و تنه نیشتداهه. له سه ر عه رز بان نزیک به عه رز هیلانه دهکا. (339)

سورپه-ی لاجانگ سپی (178)

زردپره گونه سفید
Emberiza leucocephala
Braunt á calotte blanche
Pine Bunting

۱۷ سانتیمیتره. نیبره سه ری سپی و قاوه بیبیه. میبیه خهتی پانی قاوه بی کالی پیدا کشاوه. سه ری سپی بیه. به باری قاوه بیبیه و تنوکی شنی ره نگ له بالیدا هه. نیبره و میبیه پاشه لیان شیبیه. کاتی هیلکه و جووجکه به ته نیا ده زین. له ناو پنچک و لیپهواری تمنک و زه ویوزار و باغان ده زی. (340)

سورپه-ی لاجانگ زرد (179)

زهد پره رخ زرد
Emberiza cineracea
Braunt cendré
Cinereous Bunting

۱۶ سانتیمیتره. بالندیه کی بوره، سه ری زردی تاریکه و ملی زردی گهش. پاش مل شینه و لاقی گوشتن و قاوه بین. میبیه بوری تاریکه، سه ری قاوه بیستره، ملی زردی پی زردایی. به باری پهرو بالی پر رنگتره. به رزگی قاوه بی نامال بوری پی بیبیه. به لام شین بووه ده زی. (340)

سورپه-ی لیمویی (180)

زردپره لیمویی
Emberiza citrinella
Braunt jaune
Yellowhammer

۱۶ سانتیمیتره. نیبره سه ر و به رزگی زردی لیموییه. دامین و پشتی به رنگی شیبیه. پشت و تنه نیشتی پی پی بیه. کاتی فرین شاپه ری سپی که نار کلکی دیار ده که وی. زردایی پهرو بالی میبیه و باری ئه و بالندیه دا که متره و خهتی پی پی زیارتله؛ به تایبیه له سه ریاندا. له زه و زاران، که نار پیگایان، شوینی ناولانه گوندان ده زی. له زیتر په رژین و که نار که ندalan هیلانه ساز دهکا. (339)

تۆرمه‌ی سووره‌قورینگ (22F)

Family PHOENICOPTERIDAE

* سووره‌قولنگ، قازی سوور (؟)، که نگ (؟)

لهم تۆرمەیه تنه نیا یه ک جۆری بینراوه. له گولی ورمی زوره. به رز له ناول سویردا ده بی و شهوانه بز لوهور دیته ناول شیرین. له دهسته که ده کهونه دوای یه ک. په وی سووره‌قورینگ له دووره و سوور ده نوینی.

سووره‌قورینگ (181)

فلامینگو
Phoenicopterus ruber
Flamant rose
Greater Flamingo

۱۵. سانتیمیتره. نیبره و میبیه یه ک ره نگه. لاقی زور دریزه، تورکی سپی بیه و ژیربالی سووره، دندوکی قه لانگیبیه. به هیمنی هنگا و دهنی، سه ر له ناول رز ده کا و دله و ده ری. به گهل ده گله رین. له رووتنه نی قه راغ ناول سویر قور له سه ر یه ک کوکه ده کا ته و ده دیکا به هیلانه و تاقه هیلکه کی تیده دهکا. شوینی ناول گر. زدل، گول و گوللا و حنی لوه و ده گهی نه م بالندیه. (50)

سەعوھى مل پەش (184)
صعوھ گلو سیاھ
Prunella atrogularis
Accenteur à gorge noire
Black-throated Accentor
١٤ سانتىمييتره. وەك سەعوھى برو سپى دەچى. سەر و لاجانگ و ملى رەدشە. سىنگى زەرد و زگى ئامال سپىيە. پايز و زستان تۈوكى سەر و ملى قاودىيى ھەلەدگەرى. زستانان لە دۆل و دەراندا دەزى؛ كەم خۆى لە شۇينى ئىشىك و دەشتان دەدا. (242)

سەعوھى لېپەواران (185)
صعوھ حنگلى
Prunella modularis
Accenteur mouchet
Dunnock
١٤.٥ سانتىمييتره. پاشتى قاودىيى پېرەنگە و دىيغ دىغىي رەدشى تىيدايدە. سەر و ملى بورى قورقۇشمىيە. سەر و لاجانگى ئامال قاودىيىيە. بەرگى بورە. دندووكى بارىك و ئامال رەدشە. لەسەر عەرە چىنە دەكا. زياتر خۇ لە نېرگىيا و گۈلاندا دەشارتىتە. بەندەرمى دەرۋا و ھەر دەلىتى لاقى لە دووئى خۆى دەكىيەنى. دايە بالان لېك دەدا. تەنبا دەزى. لەنېتو پەرژىن و پنچاكاندا ھىتلانە ساز دەكا. (242)

تۆرەمەھى سەپىرە (24F)
Family FRINGILLIDAE
دانەخۇرن. دندووكىيان كورت و خىر و قەھۋىيە. پەر و باليان رەنگاوردەنگە. بىيىجىگە لەكاتى ھىلىكە و جووجىكە زياتر پېتكەوە دەزىن. نېرە و مىيەيان زياتر يەك رەنگ نىن. لەسەر دار و نېتو پنچاكان ھىتلانە ساز دەكەن. جارجار زىندهوارى ورددە دەخۇن. بىيتىن لە: زەنگولە مېرە، سەپىرە، سەپىرە باڭ سور، سەپىرە بور، سەپىرە پاشەل سپى، سەپىرە چىرەبى، سەپىرە دندووك خاچى، سەپىرە دندووك گەورە، سەپىرە رەش، سەپىرە زەرد، سەپىرە سور، سەپىرە سەپىرە دەزى، سەپىرە سېنگ سور، سەپىرە كەسک، سەپىرە كېيى، سەپىرە مەغۇرلى، سەپىرە نېرچاوان سور، سەپىرە لېپەواران.

تۆرەمەھى سەعوھى (23F)
Family PRUNELLIDAE
ئەو بالندانە وەك چۆلەكە بىچۈوكىن. دندووكىيان بارىك و نۇوك تىيە. زياتر لەسەر عەرەز چىنە دەكەن و بىز پۇيىشتىنى تايىەتى خۆيان ھەيە. كىلک و باليان دەجۈولىتەننەوە. توند دەفىن؛ بەلام بەممە دەيى كەم. كەم خۆ دەدىيار دەخەن. نېرە و مىيەيان وېك دەچى. لەسەر پنچىك و ناو بەردان ھىتلانە ساز دەكەن و جىر و جانەوەر و كرم دەخۇن، بىيتىن لە: سەعوھى برو سپى، سەعوھى كېيى، سەعوھى مل پەش، سەعوھى لېپەواران.

سەعوھى برو سپى (182)
صعوھ ابرو سفید
Prunella ocularis
Accenteur de Radde
Radde's Accentor
١٤.٥ سانتىمييتره. قاودىيە و ھىلىقى قاودىيى توندى بەسەر پىشت و تەنېيىشتىدا كشاوه. ئەستوراپى دندووك و ورددە تۈوكى پەنا گوتى قاودىيى ئامال رەدشە. چەنە و برو سپىيە. گەرۇو و تەختاپى سىنگى زەردى ئامال سورەتىيە. كلىكى ئامال بورە. لەنېرگىيا و بەرداندا ھىتلانە دەكا. ھەمى لەنېتو باغ و زەھىزازان دەزى و ھەمى لە داۋىتى كېيان. (242)

سەعوھى كېيى (183)
صعوھ كوهى
Prunella collaris
Accenteur alpin
Alpine Accentor
١٨ سانتىمييتره. رەنگى لە سەعوھى لېپەواران كالتە. چەنە و ملى ئامال سپىيە و خالىي رەدشى تىيدايدە. سىنگى بورە و خەتى پانى ئامال قاودىيى بەتەنېيىشتىدا كشاوه. دوو خەتى سپى نارىتىكى لە باليدا ھەيە. سەرەر كلىكى ئامال زەرددە. پاشتى قاودىيى بىزى ئامال بورە. لاقى سورى مەرجانىيە. بەبارى بورى بىن خالىلە. لە داۋىتى بەرزا كېيان دەزى. لە كونى بەرە و نېرگىيا و گۈلان ھىتلانە ساز دەكا. (242)

ردهش و ددوری سپبیه و خالیتکی گهورهی چیزهایی لمهسر بالی ههیه. کلکی دوو لک و ردهش و لای ددرهودی سپبیه. میتیه له چاو نیبره کالتره. زوو دهسته مو دبی. له زدوبیزار و کیوبیارهی کهم دار و دهونه دهی. لمهسر دار و پنچگان هیتلانه سازده کا.
(337)

(186) میرہ مگولہ زندگی

سیارہ معمولی

Carduelis carduelis

Chardonneret élégant

Goldfinch

سہیرو

۱۲ سانتیمیتره. نیز و میهیهی یهک رهندگه. بالی زهد و ردهش. کلکی ردهش و سپیهیه. دهم و چاوی سوروه. پشتی قاوه‌بی بوره و بولای پاشه‌لی سپی هله‌لده‌گهربی. بهباری بشستی زردی بقریلهیه. بهرو و بالی پر له خدت و خالی سورگوگیزیه. بدگهمل له باع و هویوزاران دهیزی. پاییز و زستانان لمدیار و کهناار ریگایان دهیسزی که له دانه‌ویلهی پنچکی درکاوی خه‌ریکی چینه کردنه. هیلانهی خوقی له سره چلتوکی دار و پنچکان سا: دهکا. (328)

سہیروں کی سوور (187)

سہیہ بال سخ

Rhodopechys sanguinea

Bouvreuil à ailes roses

Crimson-winged Finch

۱۵ سانتیمیتره. له کیوی بهرز دهیزیری. نیره پشتی قاوه‌بی تونده و بهرزگی زدري
کالله. سدری ردهش و لاجانگی چیزه‌بیمه. لاسینگی خالی خورماهی تیدایه. بالی رهش
و چیزه‌بیمه گهشه. کلکی ردهش و دوری کلکی سپیمه. میمه ردنگی تاریکته. ردنگی
چیزه‌بیمه پهر و بالی که‌ستره. سه‌ری خال‌خالله (نه‌ک ری ری) و درزی هیلکه و جوچوچکه
مهین هر به گهله دهزی. له بهردلالنی دوندی کیتوان که گیاوگولی کهم بی دهزی. زستانان
و چیتنه دوقل و دهران. له نیتو پنچکی نیتو رهه‌زان یان له کونی بهرداندا هیلانه دهکا.
(337)

(188) سہیں ۵-۴، بہر

سہ خاک

Rhodopechys obsoleta

de Lichtenstein

سہیرہ-ی پاٹھل سپی (189)

سپهان دمگاه سفید

Pyrrhula pyrrhula

Bouvreuil pivoine

Bullfinch

۱۴.۵ سانتیمیتره. نیره به رزگی سوروری کاله. دامینی سپییه. پشتی شین باودی تولخه. چنه و نیچواوان و سه ری روشه. دندووکی هستور و خره. خه تی سپی به دریایی بالیدا کشاوه. کلکی روشه. مییه و دک نیره دهچی، به لام به رزگی قاوه بی مهیله و چیره بییه و پشتی قاوه بی ناماں بوره. زیاتر خونه دیبو یاده گری. له زدیوزاران، میشللانان، باغی مییوه و نیتو په رژینان دهی. له سه ر دار و نیتو په رژینان هیلانه ساز دهکا. (337)

سہیہ-ی بال سوور (187)

(190) سہیڑھی چیڑھیے

سہرہ صورتی

Rhodopechys githaginea

Bouvreuil githagine

۱۲.۵ سانتیمیتره. دندووکی خر و ئاستووره. له سهه عەرز چینه دهکا. نېتىه قاوهبي ئامال بۆزه و ئاتەگى سورى كاله. بال و بهرزاگ و ددم و چاوايشى كاله. بهاران دندووکى سوره هەلدەگۈرى. هەم نېتىه و هەم مىيە زستانان بۆزترن و دندووکيان مەيلە و زىرده. دەنگى تايىبەتى خىتى هەيە. زىاتر خۆكۈور دەكات و بهسەر عەرزدا بەجۇرى درووا كە نەپىئىرى. له بىابان و تمپولكەد بەيارى نىزىك ئاودا دەشى. له كونى بەرداندا هەتلانە سا: دەكاكا. (337)

۱۴ سانتیمتره. پهرو بالی تهواو قاوه‌بی بزرسی کاله و له بهرزگیدا کم رونگتر ددین. ننده‌ک خو و نهسته، و دشه. نته خالتک، دش له دنده‌ک همه‌هه. شایه‌هه، بال

زدردی بوره و قهقهه‌یانی پره و قاوه‌یی تیدایه. بهرزگی کاله. ملی ئامال زدردی پر ردنگی رئیتیه. نیتره ئاته‌گی ئامال چیره‌ییمه و له میتیهدا دهیتله زدردی رئیتیه پره. دندوکی هاوینان زدردی ئامال بوره و زستانان زدردی پروون. له میتیه و باری سه‌بره‌ی سینگ سوره به‌هۆی کەمی سپیایی سه‌ر بال و کلک، پشتی پر رەنگتله، ملی زدردی ئامال نارنجی و کلکی دریتله (دندوکی زدرد لە زستاندا) جوی دەکریتله. له داوینی کیتو و بیاری بلیند دەژی. (338)

سەیره-ی مەغۇولى (200)

سەھرەء مغۇولى

Rhodopechys mongolica
Bouvreuil de Mongolie
Mongolian Trumpeter Finch

۱۳ سانتیمیتله. وەک میتیه سەیره‌ی چیره‌یی دەچى. پشتی قاوه‌ییتله و دندوکی ئەستوره نیبیه و لەجیاتی ئەودی سوره نارنجی بىن. قاوه‌یی ئامال زدرد. نیتره بوره چیره‌ییمه و بهرزگی زدردی مەيلەو سباته. بالى قاوه‌یی و سەری شاپەری چیره‌یی و سپییه. کلکی قاوه‌ییمه و دەوری شاپەری سپییه. میتیه وەک نیتره دەچى، بەلام پەر و بالى رەنگی چیره‌یی کەمتره. له تەپولکی پرووت و ئىشک و نشیتوی بەردەلانی کیتوان دەژی. (337)

سەیره-ی نیچچاوان سوره (201)

سەھرەء پېشانى سرخ

Serinus pusillus
Serin á front d'or
Gold-fronted Serin

۱۲ سانتیمیتله. نیتره و میتیه يەک رەنگە. دندوکی ئەستوره. سەری پەشە و نیچچاوانی سوره. ئاته‌گی نارنجییه و کلکی دوو لکه. پشتی قاوه‌یی زەیتونییه و دېغى رەشى تیدایه. بەباری کالتره و سوراپاپی نیچچاوانی نیبیه. له لىپەوار و دۆل و دەرەی کەم گیا و نشیتوی کیتوان دەژی. زستانان دیتە ناو زەیزار و داران. لەسەر دارى سەولى کیتوی هیلانه ساز دەکا. (337)

زستانان قاوه‌یی. بال و تمشك و داوینى لەسەیره‌ی لىپەواران سپیتله. میتیه زۆر وەک سەیره‌ی لىپەواران دەچى، بەلام پەر و بالى زەرداپى كەمتره؛ هەروهە شاقەلى سېي و دېغى دېغى سەرى لهو بالىندىمە جوی دەکاتله. زستانان له لىپەوار و زەیزاران بەپۆل دەژی. (327)

سەیره-ی سینگ سوره (197)

سەھرەء سېينە سرخ

Acanthis cannabina

Linotte mélodeuse

Linnet

۱۳ سانتیمیتله. نیتره نیچچاوانی قاوه‌یی توندە. سەری بوره، بالى قاوه‌ییمه و دەوري سپییه و کلکی دوو لکه. بهرزگی ئامال زدرد و خەتى وردى قاوه‌یی و رەشى هەيە. سینگی چیره‌ییمه. کاتى هېنلکە و جووجىكە سەر و سینگى سوره هەلەگەرئى و ملی سپییه و خەتى قاوه‌یی تیدایه. میتیه سوراپاپی نیبیه؛ زۆرتر پى رەشى. زستانان بەچەنە و ملی پى رى. سپى بونى دەوري کلک و دندوکى پەشى لەسەیره‌ی کیتوی جوی دەکریتله. له زەیزارى بەرفەوان دەژی و لەسەر پەرچىنان هېلانه ساز دەکا. (338)

سەیره-ی كەسک (198)

سەھرەء سبز

Carduelis chloris

Verdier d'Europe

Greenfinch

۱۴.۵ سانتیمیتله. پەر و بالى كەسکى زەیتونییه. شاقەلى كەسکى ئامال زدرد و خالى زدرد لەسەر شابال و دەوري کلکی هەيە. دندوکى ئەستوره و سپییه. لاقى چیره‌یی کاله. میتیه بورتە و زدردی پەر و بالى كەمتره. بەبارى قاوه‌ییتله و پشتى پى رەشى. له باغ و ناو پىچىك و زەیزاران دەژی. لەنیتو پەرچىن و پىچكان هېلانه ساز دەکا. زستانان زۆر دەبىنرى. (328)

سەیره-ی کیتوی (199)

سەھرەء كەوهى

Acanthis flavirostris

Linotte á bec jaune

Twite

۱۳ سانتیمیتله. له ئاست وىنە و كرددوه وەک سەیره‌ی سینگ سوره دەچى. پشتى

سهیره-ی لپرواران (202)

سہرہ جنگلی

Fringilla coelebs

Pinson des arbres

Chaffinch

۱۵ سانتیمیتره. بالی دوو هیلی سپی تیدایه. له فیندا شاپهري سپی دهوري کلکي وه ديار دهکوي. نيره بهدرزگي قاوهبي ئامال چېږديسيه. سهرو پاش ملى بوريلاه يه. ئامال سهروزه. مېييھ پشتى قاوهبي مهيله و زېتسوننى کالله: بهدرزگي پوونته. نيره و مېييھ زياتر لهدسته جوي جويدا هلهده فرن. لهناو په رېين، لېږدار، باغ و زهوي دهوره تاوهلا دهڻي. لهناو پنچك و سهرو دار هيچلانه ساز ده کا. زستانان زوره.

(25F) سپررو ۹۵مہی تور

Family STURNIDAE

نهو بالندانه به گهل دهشين، پر قاشه و قوورن. کلکييان قوله يه، دندووکيان دریز و نووک تیزه، توند دهپون. نیتر و میتیهيان یه ک رهنگه. له کوندا هیلانه ساز ددهکنه. بریتنن له: خواهای، سیرپوو، مینا.

(203) خہزادے

سار صورتی

Sturnus roseus

Martin roselin

Rose- coloured Starling

* ئاگرمه لوقچ، ئاگرمه لوقچ، ئاگرمه ليچك، ئايلمه من، ئاينه مهل، ئاينه مهل. تشن مه ليچ، خمه الى، سارىمه لەك، ساركى بەلەك، سەممەد (?)، سېرىوپەلەك، سېرىو خەزەل، تو خورە (?)، تو خورە (?) عايىلە من، عايىلە نە، عەينە مهل، كوللە خۆرە، كەشۈشك (?)، كەشۈتلىه (?)

٢١ سانتىميترە. وينە ئاكارى لهى سېرۋو دەچىن، بەلام له فېيىدا فەرقى ھە يە. پشت، پاشەل بەرزگى ئامال سېيىھە سەرۋو باڭ كەللىكى رېشى بېرىقەدارە، نەختىنى كاكۆلى ھە يە. دندووكى ئامال زەرەد (هاوينان قاوهىيى ھەلدىگەرئى). لاقى سېپى واشە. بەبارى قاوهىي بۇرە پەر و باڭ پەرنگتەرە و ھەر وەها كاكۆلى نىيىھە، بەگەل دەزى و تەنانەت كاتى هيلاڭە سازكىرنىش ھەر بەگەل دەپىزىرىن. زياڭتە لە دەورۇپەرى مېيگەل و

گاران خهريکي چينه کردن دهبي. له زهويزار، پوهه زي به رزى كيسوان و ههروهها له دهشتاندا دهبيزري. له کوندا هيالانه چن دeka. هاوینان زوره. (230)

(204) سیروو

ساز

Sturnus vulgaris
Etourneau sansonnet
Starling

* رهش چیلهک (؟)، رهشوله، رهشوله، رهشولی، رهشیلک، رهشیله، رهشقیله،
رهشوله، ریشولی، سین کهرک (؟)، گوانی، میریچه رهشه (؟)، مدهله رهشه (؟)
رهشوله، ریشولی، سین کهرک (؟)، گوانی، میریچه رهشه (؟)، مدهله رهشه (؟)
۲۱ سانتیمیتره. تمواری پهرو بالی رهشی برقه داره. دندووک و سه ری بالانی تیشه.
زستانان پهرو بالی خالخال دهی، به تاییهت له میییهدا به جوانی به رچاوه. به باری
قاوه دیییه، گه رووی سپی واشه. دندووکی بالندی رهسیو زستانان ناممال رهشه و
به هاران لیمتوی. بالندیه کی به قاز و قوروه. توند و راست دفری. به گهل چینه دهکا و
وچان ددها. پاییز و زستانان ددهمهو ئیتواره له دهسته زوردا له سه رخانوویه رهی بلیند،
دارستان و قامیشله لانا ندا دنیشن و جریوهيان ولاتنی پر دهکا. له کوندا هیلانه ساز
دهکا. زستانان زور ھەبە. (230)

(205) مینا

مینا

Acridotheres tristis
Martin triste
Common Mynah

۲۳ سانتیمیتره. سه‌ری ردهش و نهختنی کاکولی ههیه. مل و بهرسینگی بزره، پهرو و بالی قاوه‌بی شهربابیه، پشتی پو ډنگتر و بهرزگی کالتره. شاقه‌لی سپی و اشه ئهستوورایی بالی خالیکی سبی تیدایه. کلکی ردهش، سه‌ری کلکی خره و دهوریشی سپیبیه. دندووک و چاو و دهوری چاوی زدرده. زیاتر به جهودت و جارجاریش له ددسته‌ی بچووکدا دهیبئزی. کردهوهی وهک سیتروو دهچنی. له میچی خانو، کونی دار و دیواردا هیتلانه دهکا. (231)

(27F) تۆرەمەی شاوه

Family ARDEIDAE

* بىز نەھر (؟)، بىزەھر (؟) شاش، شاھوکە، شاھت، شاھو، ماسى ھەلچەنە،
وييرغال (؟)

ئەو بالىدانە لاق و ملىان درېيە و دندۇوكىيان تېيىد. بالىان پانە و كىكىيان تا
پادىيەك قولەيە. هيتندىيکىيان كاكول و يال و بىشىان ھەيە. نىتەرە و مىتىيەيان يەك
رەنگن. لەناو شام و گۈلا و قەراغ چۆماندا دەبىئىرىن. شىيەگەلى جۇر
بەجۇزىريان ھەيە. هەندىيەك بەلۇقاۋى درېيىلە تەنكىاوان دەگەپىن و بەچاۋى
بەحوكىيەن شوتىنى گىيانلەبەرانى ورد و درشتى ناو ئاۋ دەگىتىن. لە راواكىردندا
زۆر بەدستۇردىن، كەم وەھىيە نىتېچىر لە چىنگ دندۇوكى درېتى ئەوان قوتارى
بىن. هيتندىيکىيان، وەك واق، لەسەر ئاۋدىر و لەبىن كەندالان مراقىب دەميتىن و
جوولە لە خۆ دەپىن؛ ھەر كە نىتېچىر يان كەوتە بەر گاز لە چا تو رو كانىيىكدا پېرى
پېدادەگىن و لوورى دەددەن. لەناو قامىشەلەنلىنى پېر و سەر لىكى گەز و دار و
لاۋىتىنى دەم چەم و لېسو شەتەناندا بەگەل هيالانە ساز دەكەن. بىرتىن لە:
شاوهرىخىنە، شاوهزىزىدەكە، شاوهسپىيلكە، شاوهسپىيلكە بىچووك،
شاوهسولتانانى، شاوهشىنە، شاوه مل درېيى، واق، واقى بىچووك، واقى شەھوى.

شاوهرىخىنە (208)

گاوجارانك

Bubulcus ibis

Héron garde-boeufs

Cattle Egret

* رېخىنە خۆزە، شاوهبۆزگەنلىو

٥٠ سانتىيمىيەتە. لە دورەرە سپى دەنوتىنى. لاقي سوورە. چەند تۈوكى مەيلەو زەردى
درېيىلە سىينىڭ رواودە. زۆر جار لەناو دەستە ولاغ و دەسلەوراندا دەبىئىرى. جارى وايد
لەسەر پشتى كەل و گامىش و رەشە ولاغان دەنیشىن و ئەو مىش و مەگەزانە راۋ دەكە
كە لەوان دەھالىن. ناوهكە بەھۆئى ئەم كارەدەيە. بەپىچەوانى ھاۋىرەگەزەكانى كەمتر
خۆ لە ئاۋ دەدا. بەگەل لەناو قامىشەلەن و دارى كەنار ئاۋ هيالانە ساز دەكە. ھاوينان
زۆرە. (49)

(26F) تۆرەمەی شالۇور

Family BURHINIDAE

* سەركەشكە (؟) شاللور، شالۇور

شالۇور بەدەنگخۆشى مەنشۇورىن. زىاتر لە شوتىنى رووتەن دەبن. لەم چەشىنە
بالىندانەن كە خۆ نەدېبۈ دەكەن، هەتا مەترىسى بەتمەواوى ھەرەشەيان لى نەكە
نافىن. بىرتىن لە: شالۇور، شالۇورى گەورە.

شالۇور (206)

چاخ لق

Burhinus oedicnemus

Oedicnême criard

Stone Curlew

٤ سانتىيمىيەتە. نىتەرە و مىتىيەي يەك رەنگە. چاۋى گەورە و زەردى. دندۇوكى ئەستۇر و
قولەيە. ئەستۇر اىي دندۇوكى زەردى و سەرى دندۇوكىيىشى بەشە. لاقي ئەستۇر و
درېيىلە ئامال زەردى. دوو خەتى سپى بەدرېتايى بالىدا راكساون. بەپىرۇز تۈند دەپروا.
پىتۇزى بەدزە دزەيە. كاتى ئەست بەمەترىسى بىكا خۆ بەعەرەزەدە مەلاس دەكە. لە
شۇرەكتەن، دەشت، بەيار و شوتىنى نىسە رووتەن و جارجار لەناو زەۋىيەزاردا دەبىئىرى.
ھاوينان زۆر ھەيە. لەسەر عەرزى رووت دوو ھېيلكەن دەكە و لە كاتى مەترىسىدا جىتى
ھېلانە كەي دەگۈزىتىدەو. (147-148)

شالۇورى گەورە (207)

چاخ لق هندى

Esacus recurvirostris

Grand oedicnême

Great Stone Plover

٥٢ سانتىيمىيەتە. نىتەرە و مىتىيەي يەك رەنگە. دندۇوكى ئەستۇر و كەمېك قىستە. دەم و
چاۋى بەلەكە. سەر كەللىكى بەلەكە. لاقي درېيىلە ئامال زەردى كەسکە. شەوانە وە جم و
جوول دەكەۋىن. زىاتر بەجىووت دەگەپىن. لە بەستىتىنى چۆماوى گەورە و خىزكەلىتىنى
قەراغ گۈل و زەلان دەبىئىرى. لە شوتىنى خىزەلان ھېيلكە دەكە. (148)

شاوهزه‌ردکه (209)

حوالیل زرد

Ardeola ralloides

Héron crabier

Squacco Heron

* شاوهزه‌دار، شاوهزه‌ردکه

٤٥ سانتیمیتره. رنگی قاوه‌بی مهیله و زرد. لهکاتی فریندا سپی دهنوینی. چند په‌ری دریز به‌جهشنه کاکول بباش ملیدا هاتونه خوار. دندوکی به‌زستان سه‌وزد، سه‌ری دندوکی ردهش، به‌لام لهکاتی کورک بوندا رهش و شینه. قاچی سه‌وزد. لهناو دار و قامیشدا دهشی. که‌مترا دیته شوینی پرووت. هاوینان زوره. لهسهر دار و یان قامیش هیلانه دهکا. (49)

شاوهسپیلکه (210)

اگرت بزرگ

Egretta alba

Grande Aigrette

Great White Heron

٨٨ سانتیمیتره. بالندیه‌کی به‌کددست سپیبیه، ملی زور دریزه. لاقی رهشی شین باوه. دندوکی زرد و سه‌ری دندوکی ردهش. توکوکی سه‌رانی دریز دهی. له قهراج گول و چوم و گولاوی کهم گیاونگول دهی. زیاتر به‌گهل لهناو قامیش‌لاندا هیلانه ساز دهکا. کهم وايه لهسهر دار هیلانه ساز بکا. زستانان زوره. (49)

شاوهسپیلکه بچوک (211)

اگرت کوچک

Egretta garzetta

Aigrette garzette

Little Egret

٥٥ سانتیمیتره. تهواو سپیبیه، دندوکی دریز و ردهش، لاقی رهش و پهنجه‌ی زردی لهکاتی فریندا به‌جوانی دیاره. به‌هارانه پهنجه‌کانی سوره هله‌لدگه‌رین. زورتر له تهناو و شوینی کهم گیاونگولدا دله‌وری. به‌هاوینان کاکول و په‌ری سه‌رانی دریز دهبن. له شامدا و پیرای شاوه جور به‌جوزه‌کانی تر لهسهر داران هیلانه ساز دهکا. (49)

شاوهسولتانی (212)

حوالیل خاکستری

Ardea cinerea

Héron cendré

Grey Heron

* شاوهله‌ک، شاوه‌علسه

٩٠ سانتیمیتره. پشتی بوره و سه‌ر و ملی سپیبیه. کاکولی ههیه، دوو خه‌تی رهش به‌دریزایی ملیدا هاتونه خوار و لمبرزگی بونه‌ته بهک. دندوکی دریز و لاقی قاوه‌بین. به‌هاران لاقی سوره هله‌لدگه‌رین. ئه‌و بالندیه لهناو ئاودا مراقیب ده‌مینی هه‌تا نیچیری خزی راوه بکا. تاقه‌تی فرینی زوره، جاری وايه لهسهر داران هله‌لدنه‌شی. به‌گهل لهسهر دار هیلانه ساز دهکا. زستانان زوره‌دبی. (32)

شاوهشینه (213)

اگرت ساحلی

Egretta gularis

Aigrette des récifs

Western Reef Heron

* خدم خوره، خدم خوره، خدمه خوره، خدمه خوره، واق واق که‌ره
٥٥ سانتیمیتره. له باری رنگه‌وه دوو جوزن؛ بوری مهیله و رهش و سپی. يه‌که‌میان په‌ر و بالی رهش، بدرازغه و گه‌رووی سپیبیه. ئه‌وی تریان تهواو سپیبیه. هدر دوو جوره دندوکیان زردی مهیله و سه‌وزه. لاقیان رهش و پهنجه‌یان زوره. ئه‌و بالندیه کهم ههیه. به‌گهل لهناو گیاونگول شام هیلانه دهکا. (49)

شاوه مل دریز (214)

حوالیل ارغوانی

Ardea purpurea

Héron pourpré

Purple Heron

٧٨ سانتیمیتره. پشت و بالله‌کانی بوری مهیله و قاوه‌بین. کاکولی رهش و ملی دریزه. پشتی بوری تونده، سینگی خورما بیه و به‌رزاگی رهش. لهکاتی فریندا گنج و قهف دهخانه ملی. زوره کهم لهسهر داران دهیزی. هاوینان زوره‌ههیه. لهناو شام و زدل و شوینه ئاوه‌گره پر گیاونگوله کاندا هیلانه ساز دهکا. (32)

واق (215)

بوتیمار

Botaurus stellaris

Butor étoilé

Bittern

* شاقيقین، شافشین، شیرین شاهو، شینه شاهو، ملورو (?)

۷۵ سانتیمیتره. رنگی قاویدی پر خفت و خاله. لاقی شین و گهوره. نه گهر هست بهمه ترسی بکا سدر قوت دکا و جووله له خو دهبری. هله ده فری بهلام به چاکی نا، زورهای زیانی ته نیایه و خونه دیو دکا. به روز خو لمناو قامیشه لان و گیا و گولدا حه شار ددها. بهیانان زوو یان تاویه بری تیواران دهست دکا به گهران و راو. هاوینان زور دهی. لمناو قامیشه لانی گهوره شام و گولاندا هیلانه ساز دهکا. ناوه کهی له دنگیه و هاتووه. (32)

واق-ی بچوک (216)

بوتیمار کچوک

Ixobrychus minutus

Blongios nain

Little Bittern

۳۵ سانتیمیتره. له شاوه هه ره چووکه کانه. پشتی رهش و به رزگ و سه ری بالی مهیله و زرد. رنگی پشتی نیبرهیان رهشی مهیله و سه و زه. میبیهیان پشتی ری ریبه و هه روها به رزگی زردی ری ریبه. دندووکیان زرد. کاتی کورک بون سور ده بی، لاقیان سه و زه. نه و فره. به روز خو حه شار ددها. بهیانان و تاویه بری تیواران دهست دکا به راو. هاوینان زور دهی و له گهوره پر گیا و گولی چم و زد و ئا و گران له سه دار و قامیش هیلانه ساز دهکا. (32)

واق-ی شهوی (217)

حوالصیل شب

Nycticorax nycticorax

Héron bihoreau

Night Heron

۶۰ سانتیمیتره. لاقی قوله به، پشتی مهیله و رهش و به رزگی سپیبه. دوو سی په ری دریشی له پاش ملی رواوه. دندووکی ئه ستور و چاوی سورون. لاقی زرد. هه تا بیچوویه کاکولی نیبه. بهیانان زوو هه روها تاویه بری تیواران دهست دکا به راو، به روز خو نه دیو دکا. له گهوره پر گیا و گوله کانی شام، چم و شوئنه ئا و گره کانی پر دار

دهی. به گهل لمناو قامیشه لاندا هیلانه ساز دهکا. هاوینان زور دهی. (32)

تُورهه مهی شوان خله تینه (28F)

Family CAPRIMULGIDAE

* ده ده لوك (?)، شقان کوش، شوان خاپین، شوان خلتنه، شوان هه لخله تینه.
گهوریله (?)

نهو بالندانه جر و جانه و در خورن. به شه و یان بولیل ده کهونه جم و جوول. چاویان گهوره به، زاریان زده لامه، لاق و دندووکیان کورته، بالیان دریش و کلکیان گهوره به. پهرو بالیان له رنگی گیا و گولی زهد بوبی شوئنه زیانیان دهچی. ئه مه به سته بوبه به هری نهودی به هاسانی خو له به رجا وان نه دیو بکهن. به روز جم و جوولیکی ئه تو زیان نیبه. به بن دنگ ده فرن. به نیای ده زین. نیبه و میبیه یه ک ره نگن. له سه عه ره هیلانه ساز دهکه. بریتین له: شوان خله تینه، شوان خله تینه بلوچی، شوان خله تینه میسری. شوان خله تینه هیندی.

شوان خله تینه (218)

شبگرد معمولی

Caprimulgus europaeus
Engoulevent d'Europe
Nightjar

۲۶ سانتیمیتره. دنگی تایبه به خوئی هه به و شه وانه ده بیسربی. به دهنه قاویدی مهیله و بوره. ری ریبه په له خفت و خالی قاویدی. به هوی ئه تایبه تیبه له گهل عه ره خوی به ک ره نگ دهکا. سه ری پانه، دندووکی چکوله به و زاری زل. بال و کلکی دریش. نیبه سی خالی سپی له ئاخري کلکیدا هه به و هه روها سه ری کلکیشی سپیبه. به روز بین جووله کردن له سه دار یان عه ره خوکوره دهکا. له رووتنه و ده روبه ری ته پیزلکه خیزه لانه کاندا ده بینری. له سه عه ره هیتلکه دهکا. هاوینان زور هه به. تاویه بری تیواران و شه وانه میش و مه گهز راو دهکا. له سه عه ره پووت هیتلکه دهکا. (184)

شوان خله تینه-ی بلوچی (219)

شبگرد بلوچی

Caprimulgus mahrattensis
Engoulevent de Sykes
Sykes' Nightjar

۲۲ سانتیمیتره. نیبه خالی سپی له سه ره شابالی هه به. شاپه پی کلکی سپیبه. میبیه

پاوه‌های بال سپی، ئەحمدەد پاوه‌های برق سپی، ئەحمدەد پاوه‌های خنه‌بی، ئەحمدەد پاوه‌های دندووک باریک، شیلاق‌های بوره، شیلاق‌های شامی، شیلاق‌های نگه، شیلاق‌های عسله، شیلاق‌های بچووک، شیلاق‌های بهرگ رهش. شیلاق‌های چلپاوان، شیلاق‌های خال‌خال، شیلاق‌های دندووک پان، شیلاق‌های دندووک قیت، شیلاق‌های ردهش باو، شیلاق‌های شی رنگ، شیلاق‌های کلک سپی، شیلاق‌های لاق سور، شیلاق‌های لاق کەسک، قوراولیکهی بچووک، قوراولیکهی تاق، قوراولیکهی گەوره، قوراولیکهی ناوینه، مرەلاره.

ئەحمدەد پاوه (222)

گیلانشاه بزرگ

Numenius arquata

Courlis cendré

Curlew

٥٢ هەتا ٥٧ سانتیمیتره. دندووکى دریزه و بۆ خوارى شۆر بۆته‌وە. بەدەنگى دەناسرتىه‌وە. پەر و بالىي قاوه‌بىي ئاماڭ زەرددە و پەر لەختە. داوینى سپىييە. لە ئاوجى و قور و چلپاوى قەراغ شام و دەرياچە كاندا دەبىنرى. (145)

ئەحمدەد پاوه‌ری بال سپی (223)

گیلانشاه بال سفید

Limosa limosa

Barge à queue noire

Black-tailed Godwit

٤ سانتیمیتره. دندووک و لاقى لە ئەحمدەد پاوه‌ری خنه‌بىي دریزىتە. دریزى لاقى بەجۇرىكە كاتى فېرىن لەكلىكى تىيىدەپەرى. خەتنى سپىي بەبالىدا ھاتۇوە، ھەرودەها كلىكى سپىييە و سەرەری كلىكى رەدشە. ھاوینان سەر و سىينىگى شى رنگە، تەنىشت و زگى سپىييە و خەتنى رەشى پىتداھاتۇون. بەبارى مل و سىينىگى زىدى خورمايىيە. لە ئاودر و زەل و داوینى دەرياچە شىيرنەكان دەزى. (145)

ئەحمدەد پاوه‌ری برق سپی (224)

گیلانشاه ابرو سفید

Numenius phaeopus

Courlis Corlieu

Whimbrel

٤ سانتیمیتره. پاشى قاوه‌بىي كەم رەنگى پىنگى پىنگى. دندووکى خوارە و لەھى

لە نىزە دەكا، بەلام سپىيايى سەر كلىكى نىيە و خالىي سەر شابالىي بچووكتەر و كائىرە. پەر و بالىي ئاماڭ قاوه‌بىييە. شۇينىي زيانى وەك شوان خلەتىنەيە، بەلام جار جار لە شۆركات و زەوي ئاودراویش دەبىنرى. لەسەر عەرز ھىلاتە ساز دەكا. (144)

شوان خلەتىنە-ئى مىسىرى (220)

شىگىرد داشتى

Caprimulgus aegyptius

Engoulevent d'Egypte

Egyptian Nightjar

٤٥ سانتىمیتره. پەر و بالىي لە شوان خلەتىنە كائىرە و خاكىتەر. سەرەرای ئەودى خەت و خالىي وردى ھەيە بەلام پەر و بالىي يەكىدەست دەنۋىنلىي. نەنۈزە و نەمىيە خالىي سپىييان لەسەر بال و كىلدا نىيە. تووكە وردى بىن شابالىي سپىيە. لە دەشت و خىزەللانى بىباباندا دەبىنرى. (184)

شوان خلەتىنە-ئى هىندى (221)

شىگىرد هىندى

Caprimulgus asiaticus

Engoulevent de l'Inde

Indian Nightjar

٤٤ سانتىمیتره. خالىي كەورە سپىي لەسەر بالىي ھەيە، بەلام لە مىيىەدا ئەم خالە نىيە. نىزە پاشى بۆزى ئاماڭ زەرددە و خەتنى رەشى بەسەر و پاشىدا ھاتۇوە. پاش ملى ئاماڭ زەردى لېيە و سەرەری كلىكى سپىيە. ھەردوو لاجانگى خالىي سپىي كەورە تىيدايدە. لە شۇينى ئىشكان دەبىنرى. لەسەر عەرز ھىلاتە ساز دەكا. (148)

تۇرمەھى شىلاقە (29F)

Family SCOLOPACIDAE

* چلوور (؟)، زورناتىزىنە، شىلاقە

بالىندىي تەنكىاوان، لاقىان تا رادىيەك درىزە. بالىيان درىز و سەرپەر تىزە، ھەرودە دندووکىشىيان درىزە، جۇرىتكى دندووک راستن و جۇرىتكى دندووک خوار. رەنگى پەر و بالىيان زىياتەر ھاوینان و زىستانان دەگۈرى. زۆرىيەن كۆچەرىن. نىزە و مىيىەيەن يەك رەنگە. لەسەر عەرز ھىلاتە ساز دەكەن. لە گيا و گىيانلەبەرانى ورد كەلك وردەگەن. بىرىتىن لە: ئەحمدەد پاوه‌ر، ئەحمدەد

شیلاقہ شامی (228)
آپچلیک تالابی
Tringa stagnatilis
Chevalier stagnatile
Marsh Sandpiper

۲۲ سانتیمیتره. دندوکی راست و شووشه. نیوچاوانی سپییه. لاقی کدسه و تا
ر ادیه ک دریز. هاوینان نیوهر استی پشتی رده و قهراگه کانی زردباوه؛ بهم چه شنه
ئم بالندیه خالخال دهی. لهکاتی فریندا بور دهچن و قاچی لهکلکی دریزتره.
زستانان له گولاو و زونگاندا دهی. (135)

شیلاقہ شه نگه (229)
آپچلیک شکیل
Philomachus pugnax
Chevalier combattant
Ruff, Reeve

۲۹ سانتیمیتره و میتیه ۲۳ سانتیمیتره. نیره کاتی گهرم داهاتن و هیتلکه کردنی
مییه؛ توروکی مهیله و دریزی دهوری گهردنی هله لددادا. ئم توروکانه تیکله لاویک له
رنهنگه کانی رده، سپی، بنهوش، شئ و زرد. لهکاتی فرینیشدا بهم توروکانه و دک
ملی هه لمسابن وايه. نیره و میتیه له زستاندا به رنهنگی پشتیان لیک جوی دهکرینه و
میتیه سینگی زدرده و دک نیره توروکی ملی نیبیه هه لیدا. له گولاو و قهراج دهرباچه و
تاودران ددشین. (135)

شیلاقہ عسلہ (230)
آچلیک آواز خوان
<i>Tringa hypoleucus</i>
Chevalier guignette
Common Sandpiper

ئەممەدراوکەری گەورە بچۇوكىتەرە. سەھرى پىيە. بروئى سېپىيە. لە ئاودۇر و قۇرۇر و چىلىپاۋى قەراغ شام و دەريادا دەبىنلىرى. (145)

ئەممەدراوکەر-ى خەنەبىي (225)
 گىلانشاھ حنابىي
Limosa lapponica
 Barge rousse
 Bar-tailed Godwit

٣٧ سانتىمىمېتىرە. ئەم بالىندەيە وەك ئەممەدراوکەری بالى سېپى دەچىن، بەلام لەو بچۇوكىتەرە. كىلکى پىيە پىترە. شاققەلى بۆرە. خەتى سېپى سەھر بالى نىبىيە، دندۇوكى خوارتەرە و لاقى قولەتەرە. نىزىرە ھاوينان شىيى سۈورىياوه؛ بەتاپىيەت سەھر و مل و سىنگى. مىتىيە رەنگى بىزىرە. زىستانان ھەردوو كالىتەر دەبن. بەبارى سىنگىيان زەردى رى پىيە. لە قەراغ ئاوان دەشىن. (145)

ئەممەدراوکەر-ى دندووک بارىك (226)
گیلانشاھ خالدار
Numenius tenuirostris
Courlis á bec grêle
Slender-billed Curlew

شیلاقه بوره (227) *Calidris alba*
 تلیله سفید
 Bécasseau sanderling
 Sanderling

۲۰ سانتیمتره. سپییه، بچوکه، قمه و چوست و چالاکه. له و شوتینانه دله و دری که شه پول له قه راغان ددا، سه ری بال و کلکی رده شه. تووکی دهوری کلکی له چاو به دنه کالترا. هاوینان سه ر و سینگی شن ردنگه و خالی رده شی تیدایه. زگی ته او و سپییه. به بازی پشتی بهله که و سه ر و سینگی زهردی ناماں سپییه. له قه راغ ناوان (134) ده بیرون.

شیلاقه-ی بچوک (231)

تلیله کوجک

Calidris minuta

Bécasseau minute

Little Stint

۱۴ سانتیمیتره. دندوکی راست و قولهه. هاوینان سهرو پشتی پنگ خورما بیه. سینگی ری رتیه. زگ و برؤی سپیبیه. زستانان پشتی بزره؛ مل و سینگی کالتره. لهکه نار دهريا و ناودر و گولاندا دهژی. (134)

شیلاقه-ی خالخال (234)

آچلیک خالدار

Tringa glareola

Chevalier sylvain

Wood Sandpiper

۲۰ سانتیمیتره. پشتی هاوینان قاوه‌یی ئامال زهی‌توونیبیه و پره له خالی سپی. سهرو، مل و سینگی ری رتیه. برؤی سپیبیه. لهکاتی فرین دامیتی سپی درده‌کوئی، زیر بالی زردواشه. لاقی دریز و زهر پنگ یان که‌سکی ئامال زرده. خالی به‌دنه زستانان کالتر دهنوتنی. له زهل و گزل و که‌نار ده‌ریاچه‌کان ده‌بینری. (136)

شیلاقه-ی دندوک پان (235)

تلیله نوک پهن

Limicola falcinellus

Bécasseau falcinelle

Broad-billed Sandpiper

۱۶ سانتیمیتره. لاقی کورت و دندوکی دریز و ئەستور و خواره. کاتی هیلکه و جوچوکه پنگی پشتی توندتر دهی. برؤی سپی و دوو لکه. برسینگی خمنه‌بی ری رتیه، به‌رگ و تهشک و داوینی سپیبیه. زستانان پشتی بزر هله‌لده‌گه ری. له زهلى سویر، چلپا و که‌نار ده‌ریا ده‌بینری. (134)

شیلاقه-ی دندوک قیت (236)

آچلیک نوک سربالا

Xenus cinereus

Bargette du térek

Terek Sandpiper

۲۲ سانتیمیتره. دندوکی دریز و قیت و بزره. زستانان سهرو پشتی کاله، هاوینان ئامال قاوه‌بیه و دوو خه‌تی رهشی نالیتکی له‌سهرو پشتی په‌یدا دهی. به‌رگی سپیبیه و ری رتی کهم پنگی له‌سهرو مل و سینگی هه‌یه. لهکه نار چۆماو، شۆره‌کات و ده‌ریا ده‌بینری. (136)

شیلاقه-ی به‌رگ پهش (232)

تلیله شک سیاه

Calidris alpina

Bécasseau variable

Dunlin

۱۷ سانتیمیتره. به‌رگی پهش، پشت و سهرو شتی پنگه و ری رتی پهشی تیدایه، سینگی ئامال سپیبیه و خه‌تی باریکی تیدایه. دندوکی تا راده‌یک دریزه و سهرو بو لای خواره‌و شۆر. زستانان پشتی بزری ئامال قاوه‌یی و ری رتیه، به‌رگی سپیبیه. بالی خه‌تی سپی پیتاها تووه. لهکاتی چینه خۆکووپ دهکا. له قهراج دهريا و ناوگر و گولاوان دهژی. (133)

شیلاقه-ی چلپاوان (233)

آچلیک تک زی

Tringa ochropus

Chevalier cul-blanc

Green Sandpiper

۲۲ سانتیمیتره. بال و پشتی رهش، ئاته‌گی سپیبیه. مل و سینگی ری رتی قاوه‌بی ئامال بزره. بالی ساکاره. هاوینان پشتی خالی سباتی لى په‌یدا دهی. زستانان ئەو خالانه کال ده‌بینه‌و. لاقی که‌سکه. بەتاق دهژی، زیاتر خۆ له چاوان حەشار دهدا. سهرو و کلکی ده‌جولینیتەو. له که‌نار زۆنگ و جۆبار و ده‌ریاچه‌کان ده‌بینری. (136)

شیلاقه-ی رهش باو (237)

آچلیک دودی

Tringa erythropus

Chevalier arlequin

Spotted Redshank

۳۰ سانتیمیتره. پهرو بالی ئامال پدشه؛ خالی سپی له پشتی دایه. له دوروهه به رزگی بور دنوینتی. کلکی ری تیبه. بالی خهتی پیداکشاوه. له کاتی فریندا لاقی له کلکی تیدپه ری. لاقی هاوینان سور و زستانان نارنجیبیه. دنگی تاییه تی خوی ههیه. له گؤلاو و زونگ و شوره کاتان دهیزی. (135)

شیلاقه-ی شق پنهنگ (238)

تلیله بلوطی

Calidris ferruginea

Bécasseau cocorli

Curlew Sandpiper

* توری (?)

۱۸ سانتیمیتره. سوری خنه بیه. سهرو پشتی په له خالی رهش. زستانان ئاتهگی سپی هله لده گه ری. دندوکی خوار و دریش و باریکه. خهتی سپی به بالی دا کشاوه. به رزگی خهتی وردی سپی تیدایه. زستانان به رزگی بور هله لده گه ری. له که نار دهیا، ئاودر و گولاو اندا دهیزی. (133)

شیلاقه-ی کلک سپی (239)

تلیله دم سفید

Calidris temminckii

Bécasseau Temminck

Temminck's Stint

۱۴.۵ سانتیمیتره. پشت و سینگی بوره. کردهه و دنگی له هاوجه شنه کانی ترى جیاوازه. خهتی سپی کاتی به بالی دا هاتووه. شاپه ری دهوری کلکی سپی بیه. له نزیکه و ده قاچی قاوه بی یان که سکه. له زدل و گؤلاوی پې گیا و گؤل دهیزی. ته نامهت له شوره کات و ئاودر اندا دهیزی. (134)

شیلاقه-ی لاق سور (240)

آچلیک پا سرخ

Tringa totanus

Chevalier gambette

Redshank

۲۷ سانتیمیتره. سه روپه ری ئه سوره ای پال و پاشه لى سپی بیه. لاقی سوری نارنجین. دندوکی سوره و سه روی دندوکی رهش. دنگی پشتی رهش و بوری تیکه لاده. کلکی رهش و سپی بی تیبه. به رزگی پر خدت و خالت. به باری لاقی زردی نارنجیبیه و پشتی زردی کاله. له ناو گؤل و زدل و گیا و شوره کات و زونگاندا دهیزی. له نیو گیا و گؤل هیلانه ده کا. زستانان زور ده بن. (135)

شیلاقه-ی لاق که سک (241)

آچلیک پاسیز

Tringa nebularia

Chevalier aboyeur

Greenshank

۳۰ سانتیمیتره. به رزگی سپی بیه. لاقی دریش و شینه و کاتی فپن له کلکی دریشتر دیاری ده کا. دندوکی رهش و که میک قیته. زستانان پنهنگی ئەم بالندیه کەمیک کال دهیزی. له گؤل و گؤلاوی تفت و قره راغ چیمه من و رووناوان دهیزی. هر له و شوینانهش له ناو گیا و گؤل هیلانه ساز ده کا. هاوینان زور ده بی و کوچه بیه. (135)

قوراویلکه-ی بچووک (242)

پاشلک کوچک

Lymnocryptes minimus

Bécassine sourde

Jack Snipe

۱۹ سانتیمیتره. به هوی چووکی له شی له ئەوانی تر ده ناسریتەوە. دندوکی قولە تر و فپنی هیدیتەرە. کاتی هەست به مەترسی کردن زور درنهنگ له شوینی خۆی هله لده فری. له زدل و گؤل و ئاواگاندا دهیزی. (146)

قوپاویلکه-ی تاق (243)

پاشلک تک زی

Gallinago solitaria

Bécassine solitaire

Solitary Snipe

۲۳. سانتیمیتره. له قوراویلکه‌ی ناوینه گمورده‌ره. پهرو بالی لهو کالتر و بورته. سه‌ری کلکی خپه. بهرزگی خدت خه‌ته. ته‌نیا ده‌زی. زیاتر سیوادی بهیانی یان نویشی شیوان دهست به جم و جوّل و پاو ده‌کا. له خیزه‌لان و بهستینی جوّ و جویاری قهراغ شاخان و ههروهها بهردلانی زنداری کیتوان ده‌زی. له‌سهر عه‌رز هیلانه ساز ده‌کا.

(148)

قوپاویلکه-ی گهوره (244)

پاشلک بزرگ

Gallinago media

Bécassine double

Great Snipe

۲۸ سانتیمیتره. پشت و زگی ری پیشه. دندووکی له قوراویلکه‌ی ناوینه قوله‌تره بهلام بنی دندووکی ئهستورته. کاتی فرین سپیایی کلکی به‌جوانی دیاره. زور ئارام و راست ده‌پئی. بالی که‌میک کوورن. زورتر له په‌ریز و زه‌بیزاری ئیشک ده‌بیشی. کوچه‌ریبه. (146)

قوپاویلکه-ی ناوینه (245)

پاشلک معمولی

Gallinago gallinago

Bécassine des marais

Snipe

۲۶ سانتیمیتره. بالنده‌ی زونگ و زهانه، رنگی قاوه‌بیشه، دندووکی دریز و راسته. زیاتر خو ندیو ده‌کا. له کاتی فرین خواره و پیچه ده‌کا؛ ههروهها ده‌نگی له زیقاوه ده‌چی. پشتی شی رنگه. سه‌ری کلکی سپیشه. دندووکی له کاتی فریندا بهرهو خوار پاده‌گری. له دهسته‌ی بچووکدا ده‌گه‌رین. له زدل، زونگ و نه‌مانی زنداردا ده‌زین. (146)

مره‌لاره (246)

ابیا

Scolopax rusticola

Bécasse des bois

Woodcock

۳۴ سانتیمیتره. له لیپه‌وار به‌تمنیا ده‌زی. به‌هوی ئه‌وهی که رنگی گهلای و شکی دارانه و که‌متر جووله ده‌کا تابینری. به‌رزگی ئاماڭ زردی ری پیشه. لاجانگ و پاشه‌ستوی خه‌تی په‌شی لیتیه. به‌رۆز ناگه‌بری. سیوادی به‌یانی یان نویشی شیوان پاو ده‌کا. له شوینی په‌دار به‌تابیه‌ت جیتی شه‌داری په‌گیا و گول ده‌زی. (146)

تۇرەمەھى فىسىقە (30F)

Family TROGLODYTIDAE

* چوّله‌کەمشکه، فېرنه‌گوله، کەلەفندە

فىسىقە (247)

الىكائى

Troglodytes troglodytes

Troglodyte mignon

Wren

۹ سانتیمیتره. نیتە و میتە يەک رنگه. بالنده‌یه کي بچووکى خېنەيە، پهرو بالی ری پتى قاوه‌بیشه، کلکى کورت و قىتە. حەجمىنى نىتە. وەک مشک بەنیو گەلا و بەرگى گیا و داران له خواردەمەنی دەگەری و میش و مەگەزان دەگرى. ھەمیشە لەزېر گیا و گولى نزىك ئاۋ ده‌زى. ھیلانە خىرى خىزى لەنیپو پەرثىن و كونەدارى كەنار پووبار و خانۇوی نزىك ئاوان ده‌کا. (242)

تۇرەمەھى قورىنگ (31F)

Family GRUIDAE

* شىينەقورىنگ، قازقۇلىنگ، قازقۇلەنگ، قازى قولەنگ، قازى قولەنگ، قازى قولىنگ، قولنگ، قولىنگ، قولىنگ، قولىنگ، قولىنگ، قولىنگ، قەتار قولىنگ گەورەن، لاق و مليان دریزه، كلکىيان تا راددیه ک قولەیه، بالیان دریزه، دندووكىيان دریز و ئەستوره و لەھى لەگ لەگ دەچى. شابالى دواوھيان بەسەر كلکىياندا كشاوه، نیتە و میتە يەک رنگن. له‌سهر عه‌رز ھیلانه ساز دەکەن. بىرىتىن له: شىينە قورىنگ، قۇرۇنگ.

شینه‌قورینگ (248)

درنا

Grus grus

Grue cendrée

Crane

۱۱۲ سانتیمیتره. شینی سوورمه‌سپیه، سه‌ری کلکی رده‌ش. خه‌تیکی سپی له لاجانگیه و دهست پیتدکا به‌ملیدا ههتا سه‌ر شانی دهروا. له نیزبکه‌وه نیچه‌جاوانی سوره دنوتنی، دندوکه‌له‌یه له‌گ و شاوه کورتره. زور سله، له‌سه‌رخو و هیدی هنگاو دهنی. که‌م وا هه‌یه له‌سه‌ر دار بنیشی. له‌کاتی ههست به‌مه‌ترسی کردن سه‌ر هه‌لدتی و ملی راده‌کیشی. به‌گه‌ل ده‌گه‌رین. کاتی له‌ودر نیتره ددین به‌کیشکچی. دوره له جه‌نگه‌ل و دارستان، لقهراغ چهم و گولاو و ناو زه‌یوزاران ده‌ژی. زستانان زوره‌یه. له‌سه‌ر عه‌رز هیلانه ساز ده‌کا. کوچه‌ریبه. (111)

به‌رده‌وان (250)

دیوارخزک

Tichodroma muraria

Tichodrome échelette

Wall Creeper

۱۶ سانتیمیتره. بالی سووره و شابالی رده‌ش. خالی سپی سپی له‌سه‌ر شابالی هه‌یه. پشتی بور و کلکی کورت و دندوکه‌یه دریز و خوار و باریکه. مل و سینگی هاوینان پره‌ش و زستانان ئامال سپیه. هملفرینه‌که‌یه و دک په‌پوله ده‌چی. کاتی گه‌ران به‌شوتن خوارده‌مه‌نی له‌سه‌ر ره‌وز یان کونه خانووان بالی فش ده‌کا و لیکیان ده‌دا. به‌باری و دک ره‌نگی زستانی ئه و بالندیه ده‌چی، به‌لام قاوه‌سیه و دندوکه‌یه راستره. له ده‌ل و ده‌ری به‌رده‌لان، ره‌وز و کونه خانووان ده‌ژی، زستانان له ده‌لی به‌رده‌لان و داوینی کیوان رایدہ‌بویری. (316)

قولته-ی بچوک (251)

کمرکلی کوچک

Sitta neumayer

Sittelle de rochers de Neumayer

Neumayer's Rock Nuthatch

۱۴ سانتیمیتره. زورتر له‌سه‌ر ره‌وزی پرووتنه ده‌بیتری و جار جار له سه‌ر دار ده‌نیشی. پشتی بوری ئامال سپیه. ته‌نیشت و ژیز پاشه‌لی زه‌رگوییزیه. کلکی ته‌واو بوره. کرده‌وهی و دک قولته‌یه جه‌نگه‌لییه. له ده‌ل و ده‌ری ته‌نگ و به‌رده‌لان، له داوینی کیوان و ره‌وزی بلیند ده‌ژی. له غار و کونی به‌رداش هیلانه ده‌کا و زارکی هیلانه به‌قویر سواع دده‌ا و له گوین سه‌ر زورینای لیده‌کا. (316)

قولته-ی جه‌نگه‌لی (252)

کمرکلی جنگلی

Sitta europaea

Sittelle torchepot

Nuthatch

۱۳ سانتیمیتره. به‌دار هه‌لده‌چی. دندوکه‌یه قه‌وهی و تیزه. سه‌ر پشتی بوری ئامال شینه. به‌رزاگی ئامال زه‌رده و ته‌نیشتی مه‌یله‌و شیئیه. لاجانگ و ملی سپیه. خه‌تی چاوی رده‌ش. به‌باری ره‌نگی شیئی نییه. له‌سه‌ر دار بوره مسوو لایه‌ک دی و ده‌چی. ده‌نک و کاکلی میوه‌یه ئیشک له‌ژیز پیستی دار ره‌د ده‌کا و به‌دندوکه ده‌کوئن له‌سه‌ر

قرقر (249)

درنای کوچک

Anthropoides virgo

Demosielle de Numidie

Demoiselle Crane

۹۵ سانتیمیتره. کاکلی هه‌یه و به‌لاملیدا هاتوتنه خوار. ره‌نگی بوری شین باوه. سه‌ر و مل و به‌رسینگی رده‌ش. له دهست و بانوان له‌که‌نار ئاوى شیرن ده‌بیتری. کار و کرده‌وهی له شینه‌قورینگ ده‌چی. کوچه‌ریبه. (111)

تؤره‌مهی قولته (32F)

Family SITTIDAE

* به‌ریقه قوره (؟)، به‌رکوره (؟)

وهک دارکونکه‌رهی چووکه ده‌چن. له‌سه‌ر دار و ره‌هوزان بئ نه‌وهی که‌لک له کلکیان و دریگرن بئ سه‌رخوار ده‌توانن بئن و بچن. سه‌ریان گه‌وره‌یه. دندوکیان قمه‌سیه، لاقيان کورته، په‌نجه‌یان دریزه و بالی دریزه و نوک تیزیان هه‌یه. به‌تندیا ده‌ژن. نیتره و میتیه‌یان يه‌ک ره‌نگه. له کوناندا هیلانه ده‌کمن. زینده‌وار و دانه‌ویله ده‌خون. بریتین له: به‌رده‌وان. قولته‌یه بچوک، قولته‌یه جه‌نگه‌لی، قولته‌یه گه‌وره.

ههودلیتی. زورتر لهسر عهرز چینه دکا. خیترا خیترا کلکی ههلدته کیتنی. لهباغ و لیپهواری نزیک ثاو دهژی. (273)

قولهجووقة-ی خالخال (255)

مگس گیر خالدار

Muscicapa striata

Gobe-mouches gris

Spotted Flycatcher

۱۳.۵ سانتیمیتره. قیت ههلدنه کیتنی. پهپ و بالی قاوهی نامال بوره. سه ری خالخاله، سینگی سپی پیشه. بال و کلکی خوی زور ده جووکی نیسته و ده. به نیا دهژی. لهسر لکی نه زور به ری داران ههلدنه کیتنی و هه رهوبه بوگرتی میش و مهگز دیته فرین. له نیبو باغ و لیپهواران دهژی. لهسر خانو، باغ و په سیو پنچکی به رز هیلانه ساز دکا، هاوینان زوره. (273)

قولهجووقة-ی سینگ سوور (256)

مگس گیر سینه سرخ

Ficedula parva

Gobe-mouches nain

Red-breasted Flycatcher

۱۱.۵ سانتیمیتره. نیبه پشتی قاوهی نامال بوره و به ریگی زردی کاله. لهه ر چوار و در زاندا گه روروی نارنجی بیه و سه ری بور. کلکی پهشه و دهوری سپی بیه. له کاتی هه لبیتنداد کلکی قیت راهه گری و بالی شور ده کاته و. له و درزی هیلکه و جووچکه دا گوشه گیر ده بین. له ناو لیپهوار و زهیو زاراندا ده بینری. خو و خدی هیلانه ساز کدنی و دک قولهجووقة نیچوچاوان سپی ده چن، به لام جاری وا یه هیلانه سه ر ناو الا له سه ر دار ساز دکا. هاوینان زوره. (273)

قولهجووقة-ی نیچوچاوان سپی (257)

مگس گیر ابلق

Ficedula albicollis

Gobe-mouches á collier

Collared Flycatcher

هه ر و دک قولهجووقة ده چن، به لام نیبه یان نیچوچاوان و مل و ئاته گی سپیتله، خالی سه ر بال و سپیا یی دوری کلکیشی که متره. له پایزدا نیشانه ره شه کانی ده بنه قاوهی

داری گهوره و کونی جه نگه ل و پارکان دهژی. له کونی دار و دیواران هیلانه ساز دکا و زارکی هیلانه به قور سواع ددها. (316)

قولته-ی گهوره (253)

کمر کلی بزرگ

Sitta tephronota

Sittelle de rochers

Large Rock Nuthatch

۱۶ سانتیمیتره. دندووکی له قولته بچووک دریتله و نستورتره. سینگی سپیتله و ره نگی خورما بی ته نیشتی توندتره. خه تی چاوی به رجاوتله و هه تا پاش ملی کشاوه. کرده و دی و دک قولته بچووک ده چن. شوینی زیان و هیلانه کردنی و دک قولته بچووکه. (314).

تۆرەمەی قولهجووقة (33F)

Family MUSCICAPIDAE

* قولهچقه

ئەم بالىدانه زورتر له سه ر دار ده زین. له شوینی بلیند، قیت هه لدنه کیشن. هه ر له ویوه بوگرتی نیچیر دیته فرین. هه ر که نیچیریان راو کرد، ددگه رتنه و جیتی هه و دلی. به نیا ده زین. بیچوگه له قوله جووقة خالخال نهوانی تر نیبه و مییه یان يه دک ره نگه. له کون یان سه ر دار هیلانه ساز ده کهن. میش و مهگز و جالجالووکه راو ده کهن. بریتین له: قولهجووقة، قولهجووقة خالخال، قولهجووقة سینگ سوور، قولهجووقة نیچوچاوان سپی.

قولهجووقة (254)

مگس گیر ابلق باخترى

Ficedula hypoleuca

Gobe-mouches noir

Pied Flycatcher

۱۲.۵ سانتیمیتره. نیبه له بهاردا سه ر و پشتی ره شه. نیچوچاوان و به ریگ و خالی بال و دهوری کلکی سپی بیه. له پایزدا و دک مییه ده چن (تمنیا سپیا یی نیچوچاوانی ده میتنه). مییه پشتی قاوهی زدی توونی بیه و به ریگی نامال زرده. خالی سه ر بالی بچووکتره. راو کردنی هه ر و دک قولهجووقة خالخاله، به لام ناگه پیته و شوینی

قولهشینه-ی بهلهک	(259)
ماهی خورک ابلق	
Ceryle rudis	
Martin-pêcheur pie	
Pied Kingfisher	

۲۶ سانتیمیتره. بهلهکه، دندووکی گهوره‌یه و کاکولی پرش و بلاوه. نیره دو و خه‌تی پدشی به‌سینگدا کشاوه و مییه‌یه یک خدت. لمسه‌ر ئاو لهنگر ده‌بستن و به‌مه‌بستن گرتني ماسی لوور ده‌بسته‌وه ئاو ئاو. له ده‌ورو به‌ری چۆم. مردوواو و ئاودراندا ده‌زی. له ئاوی سویر و شیرندا ماسی ده‌گری. له کوندا هیلانه ده‌کا. زوره‌یه. (196)

قولهشینه-ی سینگ سپی	(260)
ماهی خورک سینه سفید	
Halcyon smyrnensis	
Martin-pêcheur de Smyrne	
White-breasted Kingfisher	

۲۷ سانتیمیتره. نیره و مییه‌یه یک جۆرن. دندووک و لاقی سوره. چهنه، گروو و به‌رسینگی سپییه. قیت له‌سهر دارتیل و شوینه‌یه به‌رز هه‌لدنیشن. له جۆبار، زهل و زه‌وی که‌شاو ده‌بینری. له کوندا هیلانه ساز ده‌کا. (196)

تۆرمه‌ی قەرقاول (35F)

Family PHASIANIDAE

بالندی ئیشکایین. لاقيان توكى نییه، بالیان کورته. کاتی فپین فپهی	
بالیان دئ. قەرقاول گهوره و گلک دریشه، پئز و که و نیسوخین، هه‌زیرده	
بچووکتره. زۆرتر بەپۇل ده‌گه‌ریتن. هیندیکیان نیره و مییه‌یان یه ک ره‌نگه. له	
دانه‌ویلله، میش و مەگەز، کرم و... چینه ده‌کهن. برىتىن له: پۆر، زیدپۆر،	
زېدکەو، سویسکە، قەرقاول، کەو، کەودەری، هەویردە، هەویردە پىچکان.	
پۆر (261)	
دراج	
Francolinus francolinus	
Francolin noir	
Black partridge	

* ئائفەل (؟)، ئايکناسه (؟) پپور، دوراج، زیوه‌کەو، مريشكى دەشت (؟)
۳۱ سانتیمیتره. نیره پدشی خالخاله، ملى قاوه‌يیه، پاش ملى خورمايیه، خالى

پر پەنگ، سپیاپی ملى له‌ناو دەچى، سپیاپیيیه کانى ترى له كەمى دەدەن و زور وەك ميیيەي قولەجووچە دەچى. كرددوھ و شوینى ژيانى وەك هي قولەجووچەي، ھاوینان زۆرە. (273)

تۆرمه‌ی قولەشینه (34F)

Family ALCEDINIDAE

* مايس چنه (؟)
ئەم بالندانه سەريان گهوره‌یه و كلکيان کورته. بۆراوکردنى ماسى خۆ دەخەنە ئاو ئاو؛ لمۇئىر ئاو بىنە دەكىشىن. دندووکييان گهوره و راست و نووك تىۋە. زۆرتىيان بالیان کورت و خەر. پەر و بالى جوان و خاسە پەنگييان ھەيە. بەبىن جوولە له شوینى بلىيندى وەك دارتىل يان ئەم جىييانەي بەسەر ئاودا دەروانن دەمەننەوە؛ جارى وايە لهسەر ئاو لهنگەریش دەگرن. بەتەنبا دەژىن. له کوناندا هیلانه دەکەن. ماسى، شەيتانۆكە، جۈچانەور و بۆق دەخۇن. برىتىن له:
قولەشینه، قولەشینه-ی بهلهک، قولەشینه-ی سینگ سپی.

قولەشینه	(258)
ماهی خورک كۆچك	
Alcedo atthis	
Martin-pêcheur d'Europe	
Kingfisher	

۱۶ سانتیمیتره. نیره و مییەي یەك رەنگە. پشتى شىنى ئامال سەۋوزە. گەرووی سپییە. لاملى خالى سپى تىيدايه لاجانگ و بەرزاگى شى رەنگە. دندووکى دىۋىت و خەنجەریيە. سەری گهوره‌یه، باڭ و كلکى کورته. لاقى سوره. سلە، کاتى ھەللىشىن سەر و كلکى ھەلەتەكىتىن. بۆگەرتنى ماسى و زىندهوار خۆ دەخاتە ئاو ئاو و بىنە دەكىشى. جارى وايە پېش خۆ خىستە ئاو لهنگەر دەبەستى. بەتەنبا دەژى. له جۆگە و جۆبار و شوینى پەر ئاو دەبىنری. زستانان لەكەنار دەريا و تالاوان دەژى. له کوندا هیلانه ساز ده‌کا. (196)

به رزگی قاوه‌بی کاله. سویسکه چند خدت له ته‌نیشتیدا ده‌بینری، مل و برجیله‌ی بوره، دوری چاوی قه‌یتاریکی پان و سپی هه‌یه، له‌ای سه‌رده ردهش هه‌لده‌گه‌ری، کلکی خورماییسه، هه‌روه‌ها له قه‌راغ چوم و جوباران ده‌بینری. له‌سهر عه‌رز هیلانه ده‌کا. (109)

قه‌رقاول (265)

قرقاول

Phasianus colchicus

Faisan commun

Pheasant

* ته‌رززوو، چور، چورپور، چزپ، که‌لشیتری کیبوی (?) نیتره ۷۵ هه‌تا ۸۷ و میتیه ۵۳ هه‌تا ۶۲ سانتیمیتره. نیتره کلک و دندوکی دریشه، په‌ر و بالی په‌نگاواره‌نگه، سه‌ری میتیه قاوه‌بی کالی خالخاله، کلکی له‌هی نیتره کورتره. قه‌رقاول له‌کاتی مه‌ترسیدا کم و اه‌هیه هه‌لفری، زورتر هه‌لدن و خو حه‌شار ده‌دا. به‌فره‌فره هه‌لده‌فری، نموی دفری. له جه‌نگه‌ل و مه‌زار و قامیشله‌لاندا ده‌زی. له‌سهر عه‌رز له بن پنجه گیا هیلانه ده‌کا. (110)

که‌و (266)

کبک

Alectoris chukar

Perdix Chukar

Chukar partridge

* خاسه‌که‌و، زارانج (?)، ژه‌ری، ژه‌رده، کوک، که‌بک، که‌ف، که‌وک، که‌وگیزده. ۳۳ سانتیمیتره. پشتی بوره، بالی ری ریتیه، دندوک و لاقی سووره. توکی قه‌راغ کلکی خورمایین، زورتر به‌جوت یان له دهسته‌ی چووک چووکدا ده‌بینری. زستانان دهسته یان زورتر ده‌بی. له‌کاتی مه‌ترسیدا کم و اه‌هیه هه‌لفری، یان خو حه‌شار ده‌دا یان به‌رد و هه‌وراز را ده‌کا. به‌هار و هاوینان زورتر ده‌خویننی. له نوالان له‌ناو به‌ردان ده‌بینری. زورتر به‌یانه و ئیواران دیتنه سه‌ر کانیاوان. له‌ناو به‌رد و پنچکان هیلانه ساز ده‌کا. (109)

سپی لمزیر چاوه. نیتره و میتیه توکی ته‌نیشت کلکیان په‌شه. جووت جووت ده‌بینرین. میتیه قاوه‌بی ری ریتیه، لاقی سووره. پور زورتر خو حه‌شار ده‌دا، له‌ناو گه‌ز و گیا ده‌زی. له‌سهر عه‌رز له‌ناو گیادا هیلانه ده‌کا. (109)

زره‌پور (262)

جیرفتی

Francolinus pondicerianus

Francolin gris

Grey partridge

۲۹ سانتیمیتره. نیتره و میتیه مه‌یله و بوری خدت خه‌ته. به‌رزگی قاوه‌بی مه‌یله و زردی خدت خه‌ته. چنه و گهروی زردی کاله. لاقی سووره. کرده‌وه‌ی له پور ده‌چنی. له‌سهر عه‌رز لمزیر پنچ و قویه‌ن هیلانه ساز ده‌کا. (109)

زره‌که‌و (263)

کبک چیل

Perdix Perdix

Perdix grise

Common partridge

* جره‌که‌و (?), که‌واچور، که‌واچیر

۳۰ سانتیمیتره. بالی کورت، کلکی کورت و خورمایی په‌نگه. نیتره به‌رزگی خالتی قاوه‌بی لیتیه (هی میتیه کم په‌نگتره). سه‌ریشتی ری ریتیه. زره‌که‌و له‌کاتی پیتره خو کوم ده‌کا. هر که هه‌ستی به‌مه‌ترسی کرد خو به‌عه‌رزهود مه‌لاس ده‌کا و ئاماذه‌ی فرین ده‌بی. له‌ناو شیناورد، به‌یار، له‌وه‌گه و... ده‌بینری. هیلانه خوی له جیئی ئه‌سته‌م و ده‌بینری. له‌ناو گه‌نم و گه‌نم‌شامیدا ساز ده‌کا. (110)

سویسکه (264)

تیهو

Ammoperdix grisogularis

Perdix á gorge grise

See-see partridge

* ته‌یه‌وو، تئی (?)، سووسکه، سووس، سووسک، سووسکه، سووسک، سووسی، سیچکه، سیسکه، شووشک (?)، کاسه‌که‌و (?)، گه‌قیله (?)، مارکه‌و (?) ۲۳ هه‌تا ۲۵ سانتیمیتره. میتیه پشتی قاوه‌بی تولخه، خه‌تی وردی بوری تیدایه،

خورمایی رنگه. تهニشتی خالخاله، چاو و ئالقى دهورى چاوى شىنىه. نىپر و مىيىهى لىك دەكەن. بەدایم خۇى حەشار دەدا. توند را دەكا. نەوى دەفرى. هەتا مەجبور نەبىن نافرى. لە بەياران، زەويۇزارى پېرىي، پەريز و... دەبىنرى و هيلاڭ ساز دەكا. (110)

تۆرەمەھى قەرەناز (36F)

Family THRESKIORNITHIDAE

لە تۆرەمەھى شاوه و لەگ دەچن. بەعزىك دندووكىيان خوارە، وەك قەرەناز، دندووكى جۆرىيکىشىيان پانە، وەك دندووك بىتلە، لەكتى فېيندا ملىان راست رادەگەرن. نىپر و مىيىهى يان يەك رەنگە. زۆرتە بەپۇل دەزىن. لە قامىشلەن، ناوا گىياوگۇل و سەر دار هيلاڭ ساز دەكەن. بەماسى، مىش، مەگەز، دانە و بىتلە، گىانلەبەرانى وردى ناوا ئاو بەرتىدەچن. سى جۆرى ناسراوه: دندووك بىتلە، قەرەناز، قەرەناز ئەفريقايى.

دندووك بىتلە (270)

كەچەنۈك

Platalea leucorodia

Spatule blanche

Spoonbill

٥٨ سانتىيمىترە. پەر و بالى سېپىيە. دندووكى درېتە. سەرى دندووكى پانە. دندووك و لاقى رەشن. سەرى دندووكى زەردە. بەگەل دەزىن. لە تەنكاوان ماسى، بوق و شىنکە دەخۇن، ناوهكە لەشكەلى دندووكى وەرگىراوە. نىپر كەھى سەرى بەكلاۋىدە. كۆچەرېيىە. لەناوا گىياوگۇل ھەروەها لەسەر دارىش هيلاڭ ساز دەكا. ھاوینان زۆرە. (50)

قەرەناز (271)

اكراس سياه

Plegadis falcinellus

Lbis falcinelle

Glossy Ibis

٥٥ سانتىيمىترە. لاقى درېتە و لە دوورەدە پەش دەنۋىتى. دندووكى درېت و خوارە. پەر و بالى قاودىيى مەيلەو رەشه. باڭ و كىلکى مەيلەو كەسکەن. لەسەر دار و قامىش دەنيشىن. زستانان زۆر دەبىن. بىچۇودەكە قاودىيىە. لە زەل و گۇلاو و تەنكاوان بەگەل دەزى. زۆرتە لەگەل شاوه و لەگ دەبىنرى. لەناوا گىياوگۇل و سەر دار هيلاڭ ساز دەكا. كۆچەرېيىە. (50)

كەودەرى (267)

كېك درى

Tetraogallus caspius

Tétraogalle de la Caspienne

Caspian Snowcock

* كەودەر

نىپر ٥٨ و مىيىه ٥٥ سانتىيمىترە. لە كىتىو بەرز دەزى، تەنانەت زستانانىش كەم وا هەبە لە شۇپىنانە بىتە خوار. پەر و بالى بۆرە، پەر لە خەتى قاودىيى و سېپى. بەرزمى كالتەرە. سەرى شاباتى زۆرىيە سېپىيە. بەرجىتلە سېپىيە. سەرى بۆرە. بالىندەكى زۆر سلە، لەكتى مەترسىدا مەودايەكى زۆر دەفرى. جووت جووت دەگەرتىن. لە رەۋەز و ھەلدەرەن، لۇوتەكە بەرزى كېيون دەبىنرى. لەسەر عەرز لەجىتى بەرداڭ لە شۇپىنى بلېنىد هيلاڭ ساز دەكا. (100)

ھەۋىرەدە (268)

بلدرچىن

Coturnix coturnix

Caille des blés

Quail

* بىدېھە، بەتك (؟)، سەمانەك، فىلەگىيە، قارووتىك، قورقۇك، كولەفر، كولەفر، كولەفر، كەراكە، كەرۋالە، كەرۋالە، كەرۋەك، كەرۋانە، كەرۋەرە، كەرۋەلە، كەرۋاسو، وەتك (؟)، ھەۋىرەدە

١٧ سانتىيمىترە. بەدەنگى دەناسىرىتەو، بۆرە، پىشى پىتى قاودىيى كال و رەشە، بەرزمى كەم رەنگىتە. نىپر بەرجىتلە رەشە. مىيىه سىنگى خال خالە. ھەۋىرەدە بالىك دەفرى. لەكتى كورك بۇوندا كەمتر دەفرى، زۆرتە خۇ حەشار دەدا. كەم وەھىيە بىتە جىيگى پووت. زۆرتە لەناوا گىياوگۇل و گەنم و جۇ... دەزى و هيلاڭ ساز دەكا. (110)

ھەۋىرەدە-سى پىنچەكان (269)

بلدرچىن بونەاي

Turnix sylvatica

Turnix d'Andalousie

Andalusian Hemipode

١٥ سانتىيمىترە. سەرى بۆرە، تەپلى سەرى خەتى مەيلەو زىردى پىيداھاتووە. سىنگى

قەرنازە-ئەفریقاپى (272)

اکراس افريقائى

Threskiornis aethiopicus

Ibis sacré

Sacred Ibis

٦٥ سانتىيمىتەرە. پەر و بالى سېيىھە، سەر و ملى پەش و بىن تۈوكە. سەرى شابالى
پەشە. دندووكى ھەم خوار و درىزە ھەم ئەستۇور. لاق و كلکى پەشە لە تالاۋ و گۆل و
زەلاندا دەزى. (50)

قاژىووه دندووك زەردە (274)

زاغ نوك زرد

Pyrrhocorax graculus

Chocard á bec jane

Alpine Chough

٣٨ سانتىيمىتەرە. دندووكى زەردە. لاقى سورە. پەر و بالى پەشە. بەباپى لاقى پەشە
و ھەرودەها پەر و بالىشى پەشىرە. كرەھەنە ھەرودەك قاژىووهەمەرە. لە كىيان و دەشتان
دەبىنرى. لە كۆنە بەرد و كۆنە ھەياناندا ھەيلكە دەكا. ھارىنان زۆر ھەيە. (232)

قاژىووهەمەرە (275)

زاغ نوك سخ

Pyrrhocorax pyrrhocorax

Crave á bec rouge

Chough

* قاژىي دندووك سور

٣٩ سانتىيمىتەرە. پەر و بالى كەھى بىرىقەدارە. دندووكى درىز و سور و خوارە. قاچى
سورە. لە فېندا بەھىزە. لە كىيۇ رەپەنەنە بەرۈوكارى دەرىادا دەپوان دەزى. لە
كونە بەرد، لېوارەھەلدىر و نېتو غاراندا ھەياناندا ساز دەكا. (232)

قىزاوەكە (276)

جى جاق

Carrulus glandarius

Geai des chênes

Jay

* بۆرەك، حەوت زمانكە، قىزاكە، قىزالكە
٤٤ سانتىيمىتەرە. لەشى قاۋىيى كالە. ئاتەگى سېيىھە، كلکى پەشە و خالى سېيى
گەورەي لەسەر بالى ھەيە. شابالى رى پىتى شىن و پەشە. تۈوكى سەرى پەش بەلەكە و
جارجار جغەھەلددە. چاوى شىنى كالە. زۆرتر بەگەل دەزىن، پېر قاۋى و قۇورىن. لەسەر
داران دەزى. لە لېپەوارى دوورە دەست ھەياناندا ساز دەكا. (232)

تۆرەمەي قەل (37F)

Family CORVIDAE

* قالاۋ، قەربلاش، كلاڭ، كەلاخ، كەلەرەش

لاق و بالىبان بەھىزە، ھەرودە دندووكىشىان درىز و قەويىھە. بەگەل دەزىن.
زۆرەيىان شەپانىن. نىزىرە و مىيېيەيان يەك پەنكىن. لەسەر دار، پەۋەز و كوناندا
ھەيانان ساز دەكەن. ھەممۇ شتىك دەخۇن. زۆرتر ھېرېش دەبەنە سەر ھەيلكە و
جووچىكەي بالىندەكائى تر و دەيانيزفيتن. بىرىتىن لە: قاژىوو، قاژىوو دندووك
زەردە، قاژىووهەمەرە، قىزاوەكە، قىشقەلە سورە، قىشقەلە سورە، قەلەلەكە، قەلەپەشە،
قەلەگورگە.

قاژۇو (273)

كلاڭ سىياھ

Corvus frugilegus

Corbeau freux

Rook

* قاش، قاژەسىياۋى، قاژىيى، قاش، قاقيشىك (؟) قىيىر، كۆرەلە (؟)، كۆقىزك (؟)،
كەوقىزك.

٤٥ سانتىيمىتەرە. بەدەنلى تەواو پەشە. دەم و چاوى بىن تۈوكە. دندووكى پەشە، بەلەم
ئەستۇورايى دندووكى ئامال سېيىھە. لەكائى پېرۇدا تۈوكى رانى قىز دەبىنەوە، بەباپى
دەم و چاوى تۈوكەنە و لەشى پەشىرە. لەو زۇيۈزارانە كە داريان تىيدا يە دەزى. بەگەل
لەسەر دار ھەيانان ساز دەكا. زەستانان زۆر ھەيە. (241)

قشمهله (277)

زاغی
Pica pica
Pie bavarde
Magpie

* پهلمزاره (؟)، خهزال (؟)، رهشیلک (؟)، زاخی، غهلا بازله، غهله بازله.
قالاوه بازله، قالاوه بازله، قرثکا شهیتانوک (؟)، قرثکا گهوری قول (؟)، قرقشک،
قرقوش، قرک، قرقیزشک، قرگه، قریک، قشخله، قشغره، قشقره، قشمهله، قشکله،
قشیره، قوله بازله، قهرباچکه، قمهقمهزک، قهلانچه (؟)، قهلاقشک، قهلاقیشک،
قهله باچکه، قهله بازله، قهله بازله (؟)، کلک گهزه، کهشکده، گهزمیه تنه.

٤٤ سانتیمیتره، پهرو بهلی بالله که و کلکی دریش. تووکی شان، تهنيشت و بهرزگی
سپیبیه و شوینه کانی تری لدشی پهشی بریقداری نامال شین و کهسک و نه رغه و انبیه.
زورتر به گهل دهی. زستانان له دهسته زورتردا دهیترین. له نیو زدویوزار، شوینی
ناآلله و بهرفهوانی په ریزیندار دهی. له سه داری بایند، پنچکی درکاوی، په ریزین و
گهودی لیپواران هیلانه ساز دهکا. زور جاران سه ری هیلانه کهی به پوشکه و لک و
پتی باریکی داران داده پوشی. (232)

قشمهله-ی سووره (278)

زاغ بور
Podoces pleskei
Geai terrestre de Pleske
Pleske's Ground Jay

٤٥ سانتیمیتره. پهرو بالی زردبلدیه. خالی رهشی بچووکی له نیوچاراندا ههیه،
ههروها خالیکی گهوردی رهشی له سینگیدا ههیه. بالی رهشی و دوو خهتی باریک و
پانی پیداکشاوه. کلکی رهشی. کهم وا ههیه بفری؛ تهناههت کاتنی کهوته مهترسیش را
دهکا. زور و دک په پوسیمانه و چوړه دندووک دریزه دهچی. له دهشتی خیزه لان که جنی
جنی پنچی لئی پواین دهی. له نیو پنچان هیلانه ساز دهکا. (231)

قهله بهله که (279)

کلاح ابلق
Corvus corone
Corneille mantelée
Hooded Crow

* بوره پنه. غهلاخ، غهلاخ، قالاو، قالاویله، قالاوه بولینه. قالاوه بورینه، قالاو،

قره کابله ک، قهله، قهله بانه بی، قهله ساپونی.

٤٧ سانتیمیتره. پشت و به رزگی بوره، سهرو و مل و بال و کلکی رهشی. له دوروهه
بهله ک دنوینی. زورتر تهنيایه و جارجار به جووت ده گه پین. له شاران، گوندان، ناو
زدویوزار و جهنگه لاندا دهیتری. له سه دار هیلانه ساز دهکا؛ له رهوه زانیش هیلانه
بیزراوه. (241)

قهله رهشه (280)

کلاح گردن بور
Corvus monedula
Choucas des tours
Jackdaw

* چیق (؟)، قالاوه رهشه (؟)، قالاوه بولکه (؟)، قرکارهش، قژیاک، قهلا سیلکه (؟).
٣٣ سانتیمیتره. پهرو بالی رهشه. پاش مل، دهورو به ری گویی و به رزگی بوریله یه.
رېنگی چاوی بوری کاله. زورتر له گه لقاژو و سیپرووان دهیترین. له رهوه زی شاخان،
سه رکونه خانووان و ههروهه نیو زدویوزاراندا دهی. له کونی دار و خانوو و رهوه زاندا
هیلانه ساز دهکا. تهناههت جاری و اشه له کونی سه ره ره ز و سه داریشدا هیلانه
دهکا. (241)

قهله گورگه (281)

غراب
Corvus corax
Grand corbeau
Raven

٦٣ سانتیمیتره. دندووکی رهش و نهستووو و گهوره یه. تووکی به رچبله ی قرژه. پهرو
بالی رهشه. دنگی بوره. له فریندا به هیزه. کاتی و دهیتلکه هاتن له حموا ته قله
لیدهدا. له سه دار و نه رو زانه به رهو کاری دهريادا هه لکه و تونون دهیتری. (241)

تۆرەمەی قەل مراوی (38F) Family PHALACROCORACIDAE

* قەل مراو

بالىندەی ناون، گهوردن، دندووک و کلکیان دریزه، پهرو بالیان رهشه. پنی
به په ردن، سه ری دندووکیان خواره. به پوئل ده فون. له کاتی و چان بالیان فش

ههـلـدـنـيـشـن و جـوـلـهـ لـهـ خـوـيـانـ دـهـبـنـ. لـهـ بـهـرـزـاـيـيـهـ وـهـ بـوـگـرـتـنـيـ مـيـشـ وـهـ مـهـگـهـزـ، مـارـمـيـلـكـهـ وـهـ گـيـانـلـهـ بـهـ رـانـيـ وـهـ رـدـ هـيـرـشـ دـهـبـنـ. نـيـرهـ وـهـ مـيـيـهـيـانـ يـهـ كـهـ رـهـنـگـهـ. بـهـ تـهـنـيـاـ دـهـشـنـ. لـهـ كـوـنـانـدـاـ هـيـلـانـهـ سـازـ دـهـكـنـ. بـرـتـيـنـ لـهـ: كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ، كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ هـيـنـدـيـ.

كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ (284)

سـبـزـقـبـاـ

Coracias garrulus
Rollier d'Europe
Roller

٣. سـانـتـيـمـيـتـرـهـ. دـنـدـوـكـيـ بـهـيـزـهـ. بـهـدـهـنـيـ شـيـنـيـ ئـاسـمـانـيـهـ وـهـ پـشـتـيـ شـيـ رـهـنـگـ. بـالـيـ شـيـنـهـ وـهـ لـهـكـاتـيـ فـرـيـنـدـاـ شـيـنـيـ ئـاسـمـانـيـهـ وـهـ پـشـتـيـ شـيـ رـهـنـگـ. بـالـيـ شـيـنـهـ وـهـ لـهـكـاتـيـ فـرـيـنـدـاـ شـيـنـيـ ئـامـالـ كـهـسـكـهـ وـهـ بـهـرـيـ قـاوـهـيـيـهـ. ئـامـالـ رـهـشـهـ. لـهـ كـونـيـ كـهـنـدـالـ وـهـ دـيـوارـ وـهـ كـونـهـ دـارـانـ هـيـلـانـهـ سـازـ دـهـكـاـ. هـاوـيـانـ زـورـهـ.
(196)

كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ-ـيـ هـيـنـدـيـ (285)

سـبـزـقـبـاـيـ هـنـدـيـ

Coracias benghalensis
Rollier de l'Inde
Indian Roller

٣. سـانـتـيـمـيـتـرـهـ. سـهـرـيـ سـهـوـزـيـ ئـامـالـ شـيـنـهـ. لـاجـانـگـ وـهـ گـهـروـوـ وـهـ سـهـرـ وـهـ سـيـنـگـيـ قـاوـهـيـيـ كـالـهـ وـهـ رـيـ رـيـ سـپـيـ نـادـيـارـيـ تـيـداـيـهـ. پـاشـ مـلـيـ قـاوـهـيـيـهـ وـهـ سـهـوـزـيـيـشـيـ تـيـداـ بـهـدـيـ دـهـكـرـىـ. بـهـرـزـگـيـ شـيـنـيـ كـالـهـ وـهـ خـهـتـيـ سـپـيـ تـيـداـيـهـ. باـلـ وـهـ گـلـكـيـ شـيـنـيـ كـالـ وـهـ بنـهـوـشـيـ توـنـدـنـ. ئـاكـارـ وـهـ دـهـنـگـيـ لـهـيـ كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ دـهـچـيـ. لـهـ كـونـيـ دـارـانـدـاـ هـيـلـانـهـ سـازـ دـهـكـاـ.
(196)

تـفـرـهـمـهـيـ كـلـكـ زـهـرـدـهـ (40F)
Family BOMBYCILLIDAE

برـتـيـنـ لـهـ: كـلـكـ زـهـرـدـهـ، مـيـوـهـخـزـرـهـ.

دهـكـنـ وـهـ زـورـتـرـ پـهـوـزـ وـهـ شـوـيـنـيـ بـهـرـزـ بـوـحـهـ سـانـهـوـهـ هـهـلـدـبـرـتـيـنـ. نـيـرهـ وـهـ مـيـيـهـيـانـ يـهـ كـهـ رـهـنـگـهـ. لـهـسـهـرـ دـارـ يـانـ لـهـ رـهـوـزـانـ هـيـلـانـهـ سـازـ دـهـكـنـ. بـهـمـاسـيـ وـهـ بـوقـ وـهـ شـهـيـتـاـنـوـكـهـ وـهـ گـيـانـلـهـ بـهـ رـانـيـ نـاوـ ئـاوـ بـهـرـتـدـچـنـ. لـهـ دـوـوـ جـوـرـيـ گـهـورـهـ وـهـ چـوـكـهـ دـاـ دـهـبـيـنـتـيـنـ. جـوـرـيـكـيـشـيـانـ هـهـ يـهـ سـهـرـيـ سـپـيـيـهـ.

قهـلـ مـراـوىـيـ بـجـوـوكـ (282)

باـكـلـانـ كـوـيجـ

Phalacrocorax pygmaeus
Cormoran pygmée
Pygmy Cormorant

٤٧ سـانـتـيـمـيـتـرـهـ. لـهـكـاتـيـ فـرـيـنـدـاـ شـيـوـهـيـ رـهـشـ بـهـشـ دـهـدـاـ. پـهـرـ وـهـ بـالـيـ كـهـوـهـ رـهـنـگـيـ بـهـلـهـ كـهـ. زـورـتـرـ لـهـ شـوـيـنـيـ وـهـ شـامـ وـهـ كـهـنـارـ چـزـمـداـ دـهـشـيـ. زـورـ لـهـئـاوـ دـوـورـ نـاكـهـ وـهـيـتـهـوـهـ. بـهـپـيـچـهـوـانـهـ قـهـلـ وـهـ مـراـوىـيـ گـهـورـهـ، گـهـروـيـ سـپـيـيـهـ. هـيـلـانـهـ لـهـسـهـرـ خـيـزـ يـانـ خـاـكـيـ قـهـرـاغـ ئـاوـ سـازـ دـهـكـاـ. زـستانـانـ زـورـ هـيـهـ.
(30)

قهـلـ مـراـوىـيـ گـهـورـهـ (283)

باـكـلـانـ

Phalacrocorax carbo
Grand Cormoran
Cormorant

٩. سـانـتـيـمـيـتـرـهـ. بـالـنـدـهـ ئـاوـيـيـهـ. زـلـ وـهـشـهـ، لـاجـانـگـ وـهـ گـهـروـيـ سـپـيـيـهـ. بـهـ بـالـيـ فـشـهـوـهـ هـهـلـدـنـيـشـيـ. لـهـكـاتـيـ فـرـيـنـدـاـ بـهـرـيـچـكـهـ دـهـكـهـوـنـهـ دـوـايـ يـهـ كـهـ. بـهـ گـهـلـ دـهـشـنـ. لـهـ گـهـوـهـ دـهـرـيـاـ، گـوـلـ وـهـ گـوـلـاـوـانـ دـهـبـنـ. لـهـسـهـرـ تـاـتـهـ بـهـرـ دـيـانـ دـوـرـگـهـ كـانـيـ ئـاوـ دـهـرـيـاـ وـهـ هـرـوـهـاـ لـهـسـهـرـ دـارـانـ هـيـلـانـهـ سـازـ دـهـكـنـ. زـستانـانـ زـورـ هـيـهـ.
(31)

تـورـهـمـهـيـ كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ (39F)

Family CORACIIDAE

* نـهـسـپـهـشـينـهـ (؟)، بـوـگـهـنـهـ، حـمـوتـ رـنـگـيـلـهـ، خـومـهـرـزـگـهـ، خـومـهـرـزـهـ،
خـومـهـرـشـكـهـ، خـومـهـشـينـكـهـ، سـوـرـهـكـهـواـ، سـهـوـزـكـوـ، قـراـكـهـسـهـوـزـهـ، قـيـرـزـكـ،
كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ، كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ، كـاسـهـلـهـشـينـكـهـ، كـاسـهـلـهـشـينـهـ، گـونـجـگـيـرـ.
ئـهـ بـالـنـدـانـهـ وـهـ قـهـلـهـ بـهـلـهـ كـهـ دـهـچـنـ. رـهـنـگـاـوـرـدـنـگـنـ. دـنـدـوـكـيـانـ قـهـمـيـ وـهـ تـاـ
رـادـهـيـهـ كـهـلـانـگـيـيـهـ. مـلـيـانـ قـولـهـ وـهـ قـاـچـيـانـ بـهـهـيـزـهـ. زـورـ جـارـ لـهـ شـوـيـنـيـ بـهـرـ

دەکەن. لە دانەویلە، گیاواڭۇل و مىيىش و مەگەز چىنە دەكەن. بىرىتىن لە:
کورکورەدى بەرزگ خەنەبىي، کورکورەدى بەرزگ رەش، کورکورەدى بەرزگ سېي،
کورکورەدى خالخال، کورکورەدى پى رى، کورکورەدى كىلە درېش، کورکورەدى
گەنان.

کورکورەسى بەرزگ خەنەبىي (288)
کوکر شكم بلوطى
Pterocles exustus
Ganga á ventre chatain
Chestnut-bellied Sandgrouse
٣٢ سانتىمېتە. نىئە سەر و مل و سىنگى زەردى كالە. خەتى پەشى بەسىنگىدا
هاتووه. بەرزگى خەنەبىي ئامال رەشە. مىتىيە تەواو زەردى خاكىيە؛ بىتجەلە بەرچىلە و
ملى ھەموو گيانى خەت خەتى پەشى پىتەها تووه. نىئە و مىتىيە شاپەرى كلىكىان درېش،
شاپالىيان ئامال رەشە، سەرى شاپالىيان سېيىيە. لە شوئىنى پۇوتەن و ئىشىك كە تاق
تاق پىنچىكى لىپاواه هىللانە ساز دەكا. (181)

کورکورەسى بەرزگ رەش (289)
کوکر شكم سياه
Pterocles orientalis
Ganga unibande
Black-bellied Sandgrouse
٣٤ سانتىمېتە. نىئە سەرى بۆرى مەيلەو زەردە. پشتى بۆرە و خالخالى نارنجى
تىدايە. شاپالى نارنجىيە. گەرووى خەنەبىي رەنگە. خالىيکى پەشى لە ملى دايە.
سىنگى بۆرە و خەتى پەشى پىتەها تووه. مىتىيە خاكىيە، سىنگ و سەر و پشتى پىنچىك
پىنچىك، گەرووى زەردى پىنچىك و خەتى پەشى بەسىنگىدا هاتووه. ھەم مىتىيە و ھەم
نىئە بەرزگىان رەشە. لە بىبابان دەزى. لە سەر عەرز هىللانە ساز دەكا. (172)

کورکورەسى بەرزگ سېي (290)
کوکر شكم سفید
Pterocles alchata
Ganga cata
Pin-tailed Sandgrouse
٣٧ سانتىمېتە. بالى درېش و نووك تىزىن. بەرزگ و زىير بالى سېيىيە. نىئە پشتى

كلك زدرده (286)
بال لاكي
Bombycilla garrulus
Jaseur boréal
Waxwing

* بازى كلاودار

بەھاسانى لە پۇوى كاكولى شىي ئامال چىرىيە و كلكى كورت و سەر زەردى دەناسرى.
خەتى چاو و ملى پەشە. پشتى شى رەنگە و داوتىنى بۆرە. بەرزگى قاوهى ئامال
چىرىيە و زىير ئاتەگى شى رەنگە. بالى پەشە و خەتى سېي و زەردى تىدايە. لە سەر
بالى پىنچىك سوور ھەيە؛ لە مىتىيەدا كال و نادىارە. بەبارى پەشايى ملى نىيە و بەرزگى
پى رېتى كالە. فېينى و دك سېتەرە. زوو دەستە مەز دەپىن. زستانان لە شوئىنى ئاۋەللا
دەبىن. لە دەرۋەھەرلى پەرژىن و باغان لە مىبەدەي و دك توو دەگەرە. (230)

مېيەخۆرە (287)

مېيەخۆر
Hypocolius ampelinus
Hypocolius gris
Grey Hypocolius

٢٣ سانتىمېتە. نىئە، بۆرە و لاجانگ و شاپەرى بالى پەشە. دندووكى بالى سېيىيە.
سەرى كلكى پەشە. مىتىيە، قاوهىيەرە و پەشايى لاجانگى نىيە. نەو بالىندىدە و دك
پەرېلە كە دەچى، بەپۇل دەگەرەن. مېيە دەخۇن. لە بىبابان و نەو شوئىنەنەي پىنچىك و
دروو و گىاي كورتەبىنى لىتىيە دەزى. لە نىتو باغى مېيە و خورما دەبىنلى. لە سەر پىنچىك
و دار و دارەخورما هىللانە ساز دەكا. هاوینان زۆر ھەيە. (231)

تۆرەمەي كورکورە (41F)

Family PTEROCOLIDIDAE

* تەرەدەر (؟)، قىتك، قەتنى، كورکور، كەت، كەتنى، ھاوارەبەرە.
بالىندىدە تايىبەتى ئىشكانىن، و دك كۆتر دەچن. بالى و كلك و دندووكىيان
درېشە؛ لاقيان قولە و تۈوکنە. لەناكاو بەتونىدى لە عەرز بەرز دەبىنۋە و دەفون.
پىتەپۇيان و دك كۆترە. لە بىبابان ئىشك و بەياردا دەزىن. زىاتر پەنگى پەر و
بالىيان بۆرە. نىئە و مىتىيەن يەك رەنگ نىن. بەگەل دەزىن. بەرقىز لە كاتى دىيارى
كرادا پىتگايەكى دوور بۆ خواردنەوە ئاو دەپىن. لە سەر عەرز هىللانە ساز

کورکوره‌ی کلک دریث (293)
 کوکر دم دراز
Syrrhaptes paradoxus
 Syrrhapte paradoxal
 Pallas's Sandgrouse
 ۳۵ هـتا ۴ سانتیمیتره. کلکی زور دریثه. نیزه سه‌ر و گهرووی نارنجی‌بیه، لاجانگی بوره، پشتی بوره و خالی پانی ئامال رهشی تیدايه، بهرزگی رهش، کلکی له میتیبه دریثره. میتیه خه‌تی رهشی به‌ملدا کشاوه، سه‌ری زرد و بن خاله؛ بهلام به‌دنی هه‌مود خدت و خالی ئامال رهشی پیداکشاوه. بهرزگی رهش. (181)

کورکوره‌ی گهمان (294)
 کوکر گندمی
Pterocles coronatus
 Ganga couronne
 Coronated Sandgrouse
 ۲۷ سانتیمیتره. نیزه سه‌ری ئامال شیبیه و دهوری سه‌ری بوری ئامال شینه. لاجانگی زرده. خالی رهشی له پیش چاو هه‌یه. په‌ر و بالی قاوه‌بیه کاله. سه‌ری کلکی شیبیه ئامال رهش. میتیه تهواو بوری مه‌یلهو خورما بیه؛ خدت و خالی قاوه‌بیه هه‌یه، ملی خدت و خالی نیبیه. سه‌ری شابالی نیزه و میتیه ئامال رهش. له‌سمر عه‌ر له‌نیو به‌ردان هیلانه چن ددکا. (181)

تۆرەمەی کوند (42F) Family STRIGIDAE

* بائمه‌قوش، باده‌قوش، باوده‌قوش، بایه‌قوش، بو، بوم، بوب، بوبک (؟)، بوبه، بوده‌تله، بوده‌کوره، بوده‌که‌ره، خاله‌کوکومه، فشفسه، کوندبوو، کوندبوومه، کوندبه‌بوبه، کوندبه‌بیه، کدپوو (؟)، کدکله‌وانی. بهش‌و راو دهکن. سه‌ریان زل و ددم و چاویان پانه؛ زدقه. دندووکیان قەلانگییه. په‌نخه و جنجرپوکی تیز و به‌ھیزیان هه‌یه. لاقیان تونکنه. بىن هەست دەفرن. به‌تەنیا دهژن. میتیه‌یان له نیزه گهوره‌تله. له کونی دیواری کونه خانوو يان له‌سمر عه‌ر هیلانه ساز دهکن. نیچیری خوبان قووت دددن. گیانله‌بیه و کمشک، بۆق، ماسی، میش و مەگەز، قرزاڭ... راوده‌کەن. بريتىن له: تاق تاق، تاق تاقى بور، کوندەپشىلە، کوندەرۇمال، کوندەزىر،

قاوه‌بیي ئامال بوره که په له خالی نارنجی، شابالی شى رەنگە، سه‌ری مه‌یلهو بوره، ددم و چاوی زرده‌ی نارنجی‌بیه، چەنە و گهرووی رهش، ملی زرده، سینگى شى رەنگە، دوو خه‌تی رهش و ئەرغەوانی پیداها توهه. مل و بهرزگی مه‌یلهو سپیبیه، سینگى مه‌یلهو زرده و دوو سئ خه‌تی رهشی پیداکشاوه. نیزه و میتیه زستانان ویک دەچن. توند دەفرن. به‌گەل دەژن. له بیابان و دەشت، له شوتىنى نەرمان و به‌رەلەن هیلانه ساز دەکەن. (172)

کورکوره‌ی خالخال (291)
 کوکر خالدار
Pterocles senegallus
 Gange tacheté
 Spotted Sandgrouse

۳۳ سانتیمیتره. نیزه به‌رەنگى زرده‌ی کاله. چەنە، مل و گهرووی تهواو زرده. له لاقیبیه‌و به‌رەو تاتەگی رهش، بروئی بوره. میتیه پشت و سینگى په له خالی رهش. نیزه و میتیه ھەردوو شاپه‌ری کلکیان دریزه. به‌گەل دەژن. بەيانان زۆر زوو دەچن بۆ ئاواخواردنه‌و. له بیابان له شوتىنى به‌رەلەن و خیزکىتىن دەژن. لەسمر عه‌ر، له شوتىنى رووتەن هیلانه ساز ددکا. (172)

کورکوره‌ی رى پى (292)
 کوکر رادراه
Pterocles lichtensteini
 Ganga de Lichtenstein
 Lichtenstein's Sandgrouse

۲۵ سانتیمیتره. نیزه نیچچاوانی سپیبیه. په‌ر و بالی زرده و خدت و خالی قاوه‌بیه پر رەنگى تیدايه. به‌رسینگى زرده‌ی کاله و خه‌تی رهشی پیداکشاوه. بهرزگی خدت خه‌تە. میتیه قاوه‌بیي ئامال بوره. تەواوی به‌دنی خدت و خالی تیدايه. زۆرتر به‌جىووت دەگەرتىن. بەيانى زوو دەچتە ئاواخواردنه‌و. له بیابانى ويشك دەژن. لەبن پىچکان هیلانه ددکا. (181)

کوندۀ پوّمال (298)	جغد ماهی خور	Ketupa zeylonensis
		Chouette pêcheuse brune
		Brown Fish Owl
	* پوّمال	
۵۳ سانتیمیتره. به پیچه‌وانه‌ی کوندۀ گایه شاخی قیت نیبیه و شوره. په‌ر و بالّی شله‌یه و لدره‌نگی قاودبیسیه و ری ریشی تیدایه. پشتی خدت و خالی ئامال زدردی تیدایه. گه رووی سپیسیه. لاقی زدرد و رووته. هه‌میشه له نزیک ئاو، له که‌نار دهربا و لیپه‌وار و رووباران دهیزیر. له نیتو بدرد و کونی دار و هیلانه‌ی کونی بالداره راوه‌که‌ره گهوره‌کاندا هیلانه ساز دهکا. (193)		
کوندۀ زیره (299)	جغد طالّی	Strix butleri
		Chouette de Butler
		Hume's Tawny Owl
۲۹ همّتا ۳۲ سانتیمیتره. پشتی قاودبی ئامال نارنجیسیه. سه‌ر و ملی تهلاکیسیه، سه‌ری په‌ردنگه. کلکی زدردی تونده و شهش خه‌تی بوری پیداکشاوه. به‌زگی سپیسیه و زرداییشی هه‌یه. زور کم هه‌یه. (193)		
کوندۀ زیوه (300)	Strix aluco	
		Chouette hulotte
		Tawny Owl
۳۷ سانتیمیتره. په‌ر و بالّی په‌ر له خدت و خاله. سه‌ری گهوره و خره، چاوی رده‌شہ. په‌ری گوئی نیبیه. پشتی قاودبی ئامال زدرد. ددم و چاواي قاودبی ئامال بوره. شهوانه دهکه‌ویته جم و جوّل. له لیپه‌واری په‌ر و چر، پارک و باگی گهوره دهیزیر. له کونی داران، کونه هیلانه‌ی بالندان و تهنانه‌ت جاري وايه له خانووان و لانی که‌رویش‌کاندا هیلانه ساز دهکا. زور هه‌یه. (194)		

کوندۀ زیوه، کوندۀ سپی، کوندۀ شهخسه، کوندۀ شهخسه‌ی خالخال، کوندۀ قوتنه، کوندۀ گایه.	تاق تاق (295)
مرغ حق	Otus scops
	Hibou petit-duc
	Scops Owl
* تاق که‌ره، تاقله‌یه (؟)، تاک تاک که‌ره، توتابک (؟)، توته‌ک (؟)، حه‌ق حه‌قوک، هه‌ق هه‌ق که‌ره، یاحمق.	
۱۹ سانتیمیتره. قاودبی ئامال بوره، په‌ر و بالّی ری ریشه. لوسه‌ریدا دوو شاخی تووک به‌ئاسته‌م سه‌ریان هه‌لداوه. شهوانه میش و مه‌گه‌ز راوده‌کا. له دارستانه‌کانی نیزیک دهروویه‌ری ئاواییسان، باع و باعچان، کونه خانوو و هیلانه‌ی کونی بالندان هیلانه ساز دهکا. هاوینان زور هه‌یه. (194)	

مرغ حق جنوبی	تاق تاق-ی بور (296)
Otus brucei	
Hibou petit-duc de Bruce	
Striated Scops Owl	
۲۱ سانتیمیتره. هر له تاق تاق دهچنی، به‌لام بورایی و په‌نگی خورمایی که‌متره. خدت و خالی باریکتره. سپیاپی پاش ملی نیبیه، کلکی که‌میک دریزتره. له باع و باعچان، کونه خانوو و هیلانه‌ی کونی تردا هیلانه ساز دهکا. (193)	

کوندۀ پشیله (297)	جغد گوش دراز
	Asio otus
	Hibou moyen-duc
	Long-eared Owl
۳۵ سانتیمیتره. پشتی په‌ه له خال و خه‌تی زهرد و قاودبی ئامال بور. به‌زگی کاله و خدت خه‌ت. په‌ری گوئی دریزه و وهک شاخ له‌سه‌ری به‌رز بوته‌وه. برؤی سپیسیه. به‌رؤژ له‌سه‌ر داران دهیز. جر و جانه‌وهر و بالنده‌ی بچوک و گیانله‌به‌ری و وهک مشک دهخوا. له کونه هیلاناندا هیلکه دهکا. جاري وايه له‌سه‌ر عه‌رزیش کورک دهیز. (194)	

کونده‌سپی (301)

جغد سفید

Tyto alba

Chouette effraie

Barn Owl

٤ سانتیمیتره. لاقی دریزه. دوو جوزی سپی و بوری ههیه. ددم و چاوی سپییه و پشتی زردی ئامال تهلاکییه و خالی وردی تیدایه، بهرگی نهواو سپییه. چاوی پردهش. شاخی تووکی نییه. زیاتر شهوجرد، بهلام جارجار بهروزیش راو دهکا. قیت هلهلدنهیشی. زورتر مشک و لجهشی ئمو راو دهکا. له خانووی کونه و کهلاوه و بورجاندا هیلانه ساز دهکا. (194)

کونده قوته (304)

جغد تالای

Asio flammeus

Hibou des marais

Short-eared Owl

٣٧ سانتیمیتره. زردی ئامال قاوه‌یی کاله. بهرگی ری پییه. بالی دریزه و خهتی بالانی به بەریناییساندا کشاوه. زیر بالی خالی ئامال رهشی تیدایه و لەکاتی فریندا دیار دهکا. ئمو کونده لەسەر عەرز هلهلدنهیشی. سینگی بهردو پیش رادهگری. لەشام و زۆنگ و زلی بەرفهوان و تەپۆلکەی خیزکین و شوینی زەنویر دەبىئری. (194)

کونده‌گایه (305)

شاه‌بوف

Bubo bubo

Hibou grand-duc

Eagle Owl

* بم، شابوو، شاپوو

٦٦ هەتا ٧٠ سانتیمیتره. گەورەتین تۆرەمەی کونده. دوو دەستە تۈوك وەک شاخ لەسەریدا رواوه. سینگی زردی مەيلەو قاوه‌ییه و خەت خهتی پانی پیداکشاوه. چاوی گەورە و زردە، پشتی زردی ئامال قاوه‌ییه؛ خالەکانی قاوه‌یی پېرەنگن. دەتوانی گیانلەبەرانی گەورە وەک كەروپىشكىش راو دهکا. بەيان و ئىتىواران راو دهکا. لە قەلشىتى بەرد و کونى داراندا و چان دەدا. بەتهنیا دەزى. لە لىپوار، پەۋەز، دەشت، ناو پىچك، قەلشىتى دار و هیلانەي کونى «باز» دا هیلانە دەکا، زۆر ههیه. (193)

تۆرەمەی كۆتۈر (43F)

Family COLUMBIDAE

بەھىيف (؟)، كابۇك، كاوتر، كاودەر، كوتىرىك، كەبۇتەر، كەبۇوتىك، كەفتەر، كەشۈك، كەمۇوتەر، كەمۇتەر، كەواتىر، كەمۇتەر، كەپەتەر، كەپەتەر، كەپەتەر.

ئەم بالندانە بال و كلىكىان تا راپادىيەك درىزە، سەربىان چۈوك و مiliyan قولەيە. لەسەر هەرد، لەسەر دار دەبىئرەن. كاتى كورك بۇون بەگەل دەبىئرەن. تىش بالن. نىتەر و مىتەپەيان يەك رەنگن. لەسەر دار يان لە كونەبەردا هیلانە ساز دەكەن. دانەوەتىلە خۆرن؛ هيتنىدىك جۆربىان مىش و مەگەز و كرم و شەيتانۆكەش

کوندەشەخسە (302)

جغد كۆچك

Athene noctua

Chouette checêche

Little Owl

* کوندە سەرپان

٢١ سانتیمیتره. پشتى قاوه‌یی پېرەنگە و خەت و خالى سپی تیدایه بهرگی سپییه و خهتی پانه. چاوی زەردە. زیاتر بەرۋەز دەگەری. لەسەر دارتىل و چەپەران قىيت هلهلدنهیشى ھەركە هەست بەمەرسى بىكا پەيتا پەيتا سەرى دەجۈولىنىيەتسەوە. مىبروولە و جىو و جانەوەر و مشك و بالندە بچۈوك راو دهکا. لە زەويىزاران، جىيى بەيار و بەردەلەن دەبىئرە. لە كونەدار و كونەبەرد و ھەرۋەها كونى دىواراندا هیلانە دەکا. (194)

کوندەشەخسە-ي خالخال (303)

جغد كۆچك خالدار

Athene brama

Chouette brahmane

Spotted Little Owl

٢. سانتیمیتره. بەتەرز وەك كوندەشەخسە دەچى، بهلام رىن نىيە و خەتى پانى قاوه‌یي و سپى تیدایه (كوندەشەخسە زنجىرييە). ھەرۋەها سەرى خالخالى سپىيە. چەنە، گەرۇو و لاجانگى سپىيە. خەتى قاوه‌یي بەگەرۇيدا كشاوه. پاش ملى خەتى سپى تیدایه. شوينى زيانى وەك كوندە شەخسىيە. (193)

کوترهشینه (309)	دەخون. بىيتىن لە: قومرى، قومرى رۆزھەلاتى، كوتربارىكە، كوترهشينه، كوتربەگا يە، كوتربەخشىنە، كوتربەخشىنە رۆزھەلاتى، ياكەرىم.
كبوتر چاھى Columba livia Pigeon biset Rock Dove	قمرى خانىگى <i>Streptopelia senegalensis</i> Tourterelle maillée Palm Dove
* كوترەچايى، كوترەسىيەدە، كوترەشاخە، كوترەشاخى، كوترەكىيە، كوترەكىيى، كوترەشىنە. كوترەشىنە.	٢٦ سانتىيمىتەرە. ئاتەگى سىيىيە. بەدەنى شىن بۆرە. خەتى رەش و سپى بەدرىزابى بالانىدا هاتووە. سەرى كلکى رەشە. لاقي سورە. لاجانگى سەۋىزى بىنەوشىيە. زۇرتى لە رەۋەز و ئەو گىرە بەرداڭە بەرۈوكارى دەرىادا ھەلکەم توون دەبىنلى. لە مەشكەوت و كۈنە بەرداڭا ھىلانە ساز دەكە. ئەم كوترە باوکە گەورەدى كوترى مالانە. (182)
كوترەگا يە (310)	قمرى-ى رۆزھەلاتى (307)
كبوتر جنگلى Columba palumbus Pigeon ramier Wood pigeon	قمرى خاورى <i>Streptopelia orientalis</i> Tourterelle orientale Rufous Turtle Dove
* ئوروكوتىك (؟)، پەلخى، چەلەكۈرى (؟)، كوترە بال بازوو (؟)، كوترە پەلخى، كوترەگا يانە، گاپل (？)، گاکوتر، گاکەمۇوتەر، گا يە (？)، كوترەگا يانە، ھېلەمۇدى (？). ٤ سانتىيمىتەرە. گەردەنلى شەرەبىيە. ھەر لاملە خالىيىكى سپى لييە؛ دەورەيان كەسک و ئەرغەوانىيە. كاتى فىرىن خەتى سپى بالى و دەيدار دەكەوى. بەبارى نىشانەكانى سەر گەردەنلى نىيە. ئەو بالىدانە بەپۆل دەگەرىتىن. لە ھەموو شوينى تەنانەت لەشارەكانىشدا دەبىنلى. لەسەر دار، پەرژىن و تەنانەت ھىلانەمى بەتالى بالىندەكانى تر ھىلانە چى دەكە. (182)	٣١ سانتىيمىتەرە. وەك كوتربارىكە دەچى. بالى خەنەيى پىنۈك پىنۈكە. شاققلى ئامال شىنە. لاقي سورە. سەرى خورمايى كالە. پاشەستۆي خالىي تىدايە. لە شوينى سەدار دەبىنلى. لەسەر دار ھىلانە ساز دەكە. (183)
كوتربەخشىنە (311)	كوتربارىكە (308)
فاختە Columba oenas Pigeon colombin Stock Dove	قمرى معولى <i>Streptopelia tutur</i> Tourterelle des bois Turtle Dove
* كوكوختى، گوگوختى ٣٢ سانتىيمىتەرە. پشتى بۆرى مەيلەو شىنە، لاجانگى ئامال كەسکە، سەرى كلک و	* كوتربەرجىلە (؟)، كۆرك (؟)، كۆقۇ (؟)، كەۋىكىرك (？). ٢٧ سانتىيمىتەرە. بەدەنى بارىكە، كلکى نەختىك درىز و مەيلەو رەش پىشتى شى رەنگە و پەرى رەشى تىدايە، تووكى ملى رەش بەلەكە. گەرروو و ملى شەرەبىيە. بەبارى خالىي دەورى گەردن و ئەو رەنگە شەرەبىيە نىيە. لە پۇوتەنان، لەسەر پەرژىن و دارستانى چىدا دەبىنلى. لەسەر دار ھىلانە ساز دەكە. ھاوینان زۆرە. (183)

مهگمز و شهیستانوکه و کرم و میوه دخون. بریتین له: کوتردپه پوو، کوتردپه پووی جغه ردهش، کوتردپه پووی خالخال.

کوتردپه پوو (314)

کوکو

Cuculus canorus
Cucou gris
Cuckoo

۳۲ سانتیمیتره. کلکی دریشه، نوکی بالی تیزه. پشت و ملی بوزی مهیله و شینه و بهرزگی سپی ری تیزه. کلکی بوزه و خالی سپی تیزدایه؛ هرودها سه‌ری کلکی خپه. لاقی زرده. بدباری پهرو و بالی سورگویه و خالی سپی له لامله و بهرزگی سپی لاقی زرده. بدباری پهرو و بالی سورگویه و خالی سپی له لامله و بهرزگی سپی واشه. هیتدیک له مییه کانیش جاری واشه خورمایی پهندگن. له قمراغ لیپهوار، شوتنی په پنجک و تمنانه‌ت له شوتنی بین داریش دهیزی. چند نیزه له دوری مییه‌یده ک ددها لیشین. له کونه هیلانه‌ی بالنده‌کانی تردا ته‌نیا هیلکه‌یده ک دهکا. هاوینان زوره‌یده.

(184)

شاپائی مهیله و ردهش. لاملی سه‌وزه؛ بهلام بهباری ئه و سه‌وزاییبیه نییه. ئه م بالنددیه لمسهر داری بلیند و پر لک و پو و رهودزه بهردی که‌نار دریا دهیزی. له کونی داران. قدلشته بدردان، کونی سه‌ر عه‌رز و خانوویه‌ردی بلینددا هیلانه ساز دهکا. زستانان زوره‌یده. (182)

کوتردنه‌خشینه-ی پوژله‌لاتی (312)

فاخته خاوری

Columba eversmanni
Pigeon d'Eversmann
Eastern Stock Dove

۲۹ سانتیمیتره. زور له کوتردنه‌خشینه دهچن. پهندگی سه‌ری ئامال شه‌رابیبیه. لاملی سه‌وزه. خه‌تی کلکی کاله. دهندگی ودک کوتردنه‌خشینه دهچن. لهو شوینانه‌ی که تاق تاق داری هه‌یده هرودها له لیزایی گپه بهردی چیاکان دهشی. له کونه‌دار و کونه‌به‌رداندا هیلانه ساز دهکا. (183)

یاکه‌ریم (313)

یاکریم

Steptopelia decaocto
Tourterelle turque
Collared Dove

* فاتک (؟)

۲۷ سانتیمیتره. کلکی له کوتردباریکه دریزتره. پشتی قاوه‌بی کاله. پاشه‌ستوئی خه‌تی پیداکشاوه. مل و بهرزگی کاله. ددم و چاوی شه‌رابی کاله. چاوی سوره. لمشار و گوندان دهیزی. لمسهر دار و خانووان هیلانه ساز دهکا. (183)

تۆرەمەی کوتردپه‌پوو (44F)
Family CUCULIDAE

* کوکونه‌ک

ئه و بالندانه زورتر لمسهر دار دهشین. قاپوربان باریک و کلکیان دریشه. دندووکی ئه‌ستوور و قەلانگییان هه‌یده. به پیچه‌وانه‌ی بالنده‌کانی تر دوو قامکیان له پیشەوه و دووشیان له دواوه‌یده. به ته‌نیا دهشین. له هیلانه‌ی سه‌ر داری بالنده‌کانی تردا هیلکه دهکن. نیزه و مییه‌یان ویک دهچن. میش و

کوتردپه‌پوو-ی جغه ردهش (315)

کوکوی تاجدار

Clamator jacobinus
Coucou jacobin
Pied Crested Cuckoo

۳۲ سانتیمیتره. سه‌ر و پشتی ردهش. کاکولی قرزنی ردهش و جاری واشه سه‌وزه دهنوتنی، بهرزگی سپیبیه. بالی قاودی ئامال ردهش و خه‌تی پانی سپی پیداها تووه و له فریندا جوان دیاره. به گهل لمسهر داریکه‌وه بوداریکی دیکه هه‌لدھین. قاژ و قوریان زوره. بۆچینه کردن دیئنه سه‌ر عه‌رز. له لیپهوار په و چپ و میشەلاندا پایدەبۈرەن. له هیلانه‌ی بالنده‌کانی تردا هیلانه چى دهکا. (184)

کوتردپه‌پوو-ی خالخال (316)

کوکوی خالدار

Clamator glandarius
Coucou-geai
Great Spotted Cuckoo

۳۹ سانتیمیتره. کاکولی هه‌یده. کلکی دریش و گهودپی کلکی سپیبیه. پشتی قاودی

که‌لک (318)
پلیکان سفید
Pelecanus onocrotalus
Pélican blanc
White pelican

* که‌لک‌سپی
۱۴. هه‌تا ۱۷۵ سانتیمیتره. نیره و میبیه‌ی یه‌ک رهندگه. سپیبیه، سه‌ری شابالی رهشده. به‌رلوغه‌ی ودک کیسیه‌یه کی گهوره به‌بنی دندووکی دریز و مهبله‌و زهردیه‌و هه‌لاو‌هسراءوه. به‌بیچووبی قاوه‌بیبیه. به‌رزوشه. هاوینان زوره‌هه. لهناو زهل و گولاواندا دهژی و لهناو قامیشله‌لاندا هیلانه ساز دهکا. به‌خواردنی گیانله‌بدرانی ناو ئاو به‌ری دهچن. (31)

که‌لک‌ی بزر (319)
پلیکان پا خاکستری
Pelecanus crispus
Pélican frisé
Dalmatian pelican

۱۶. هه‌تا ۱۸۰ سانتیمیتره. نیره و میبیه‌ی یه‌ک رهندگه. له حه‌واه له‌گه‌ل که‌لکی سپی لیک ناکریته‌وه. چاوی مهبله و زهدرن. سه‌ری شابالله‌کانی قاوه‌بین. رهندگی سپی توچخه و بهرسیننگی که‌میکی زهرد. پاش ئه‌ستۆی که‌میک قرژنه. ئه‌مه‌شیان ودک که‌لکی سپی دهژی. زستانان زوره‌هه. (31)

تؤره‌مهی که‌نده‌سمه (47F) Family MEROPIDAE

* رهندگاله (؟)، رهندگ رهژه، رهندگ ریزه قازقاز (؟)، که‌ناده‌سمه، که‌ناده‌سمه، میش خورکه، میش خوره، واوه‌خوره، هه‌نگ خوره، هه‌نگ چنه، هه‌نگه چینه، هه‌نگه‌خورکه، هه‌نگه‌خوره، هه‌نگ‌آلله‌خوره.
ئه‌و بالندانه به‌پول دهگیرین. باریکله‌من بالیان دریز و نوک تیزه و کلکیان دریزه. دندووکیان باریک و تا پاده‌یه ک خواره. نیره و میبیه‌یان یه‌ک جورن. له کوناندا هیلانه ساز دهکن. له هه‌وا میش و مه‌گه‌ز پاو دهکن، زورتر زرگه‌ته و هه‌نگ دهخون. بریتین له: که‌نده‌سمه، که‌نده‌سمه‌ی بچووبک، که‌نده‌سمه‌ی به‌رجیله‌سوور.

پنونک پنونکی سپیبیه. به‌رزوگی سپی و اشه و ملی زدرده. ئالقه‌ی دهوری چاوی نارنجیبیه. به‌باری سه‌ری رهش و کاکولی نیبیه و شابالی شتی رهندگه. ئه‌و بالنده‌یه له‌کاتی کورک بووندا پر قاژ و قووزه. زورتر له‌سهر به‌رژینان دهنيشی. ئاکاری له‌هی قشقه‌له دهکا. له هیلانه‌ی بالدارانی تردا هیلانه دهکا. (184)

تؤره‌مهی کوتربه‌ریایی (45F) Family PROCELLARIIDAE

کوتربه‌ری بچووبکی دریایی (317)
کبوتر دریایی کوچک
Puffinus assimilis
Petit Puffin
Little Shearwater

۲۸ سانتیمیتره. نیره و میبیه‌ی یه‌ک رهندگه. پشتی رهش. به‌رزوگی سپیبیه. تنوکی بن بالا و ئاته‌گی قاوه‌بیبیه. دندووکی باریکه. له‌دسته‌ی بلاودا له سه‌ری دریا ده‌بیزتن. تونندفره. زورتر مهله دهکا. له کونه به‌ردي دورگه‌کانی قهراغ دریا هیلانه ساز دهکا. (30)

تؤره‌مهی که‌لک (46F) Family PELECANIDAE

* چه‌لک، سه‌قا، سه‌قاقدوش، سه‌قاو، قوتان، که‌راشی، که‌راوی له بالنده هه‌ر گهوره‌کانن، بین به‌په‌رددن. گوشتیان ناخون. به‌رلوغه‌یان هه‌یه و له‌ناو ئاوازی قوول و چیزماواندا زار دهکنه‌وه هه‌تا ماسی و گیانله‌به‌ری تری ناو ئاو بچنه زاریانه‌وه. له‌م به‌رلوغه‌یه بوقده‌هه هه‌روه‌ها له ئیسکی بالیان بچ تزووزله که‌لک و هرددگیرئ. ئه‌م بالندانه درهندگ بال دهگرن و بوقرین مهودایه‌ک له‌سهر لاقان را دهکن. دوو جورزی رهندگ بور و رهندگ سپیبیان هه‌یه.

به هیزه. بو فرین کم تاقه تن. زستانان به گهل دهیزن. نیره و میتیه یان یه ک رهنگه. له کونان، سه داران و نیتو پنچکان هیلانه ساز دهکن. میش و مه گز و کرم و جارجار دانه ویلهش دهخن. بریتین له: گوره ویچنه بزر، گوره ویچنه پاش مل سپی، گوره ویچنه شن، گوره ویچنه تورکستانی، گوره ویچنه سمیلدار، گوره ویچنه شین، گوره ویچنه کلک دریز، گوره ویچنه گهوره.

گوره ویچنه-ی بور (323)

چرخ ریسک سر سیاه
Parus lugubris
Mésange lugubre
Sombre Tit

۱۴ سانتیمیتره. دندوکی له گوره ویچنه کانی دیکه ئاستورتره. سه ر و برقیله رهشی ئامال قاوه بیه. پشتی قاوه بی ئامال بوره. ددم و چاو و لاملی سپییه. به رزگی سپی و اشی تولیخه و لاتنه نیشتنی قاوه بی مهیله و بوره. کردوده و دک گوره ویچنه گهوره دهچن، بهلام زستانان کم و اهیه. بچیته ناو بالنده کانی تر. له دهشتی نزم و داویتی کیتوی پر دار و رهوزی رووت دهژی. له کونی دار و بردان هیلانه ساز دهکا. (315)

گوره ویچنه-ی پاش مل سپی (324)

چرخ ریسک پس سر سفید
Parus ater
Mésange noire
Coal Tit

۱۱ سانتیمیتره. نه ختیک له گوره ویچنه شین چووکتره. سه ری تمواو رهش و پاش مل و لاجانگی سپییه. به رچیله رهش. پشتی زدیتوونی مهیله و بوره و دو خهتی سپی به بالیدا کشاوه. به رزگی و پاش ملی زهده. له لیپهار و باغاندا دهژی. له کوی دار و کهندلانی چوم و تهنانهت سه ر عه رزیش هیلانه ساز دهکا. (315)

گوره ویچنه-ی پشت شن (325)

چرخ ریسک پشت بلوطی
Remiz pendulinus
Rémiz penduline
Penduline Tit

۱۰۰.۵ سانتیمیتره. نیره و میتیه یه ک رهنگه. رهنگی بزر و قاوه بیه. کلکی دریزه.

کهندسمه (320)

زنیورخور معمولی
Merops apiaster
Guêpier d'Europe
Bee-eater

۲۷ سانتیمیتره. بالنددیه کی رهنگاواره رهنگه. دندوکی دریز و خواره. دوو شاپه ری کلکی لهوانی تری دریزترن. پشتی شیبی ئامال زهده. کلک و به رزگ و شابالی که سکی ئامال شینه و گهرووی زهده. به باری دوو شاپه ری دریزتی کلکی نیبیه. به پول دهگه رین. له شوتینی به رز هله دهندیشن. له کوندا هیلانه دهکا. جاری واشه له سه ر عه رز به گهل هیلانه دهکن. (196)

کهندسمه-ی بچوک (321)

زنیورخور کوچک
Merops orientalis
Guêpier d'Orient
Little Green Bee-eater

۲۵ سانتیمیتره. په ر و بالی سه و زه. ددوری چاوی پدشه. خه تی رهشی به سینگدا کشاوه و گهرووی شینه. سه ری جارجار ئامال نارنجی دهبنی. زیر بالی سوورتیکی زور کاله. به جووت دهگه رین. له سه ر دار و زدی و میشی گه زان ده بینری. (196)

کهندسمه-ی برقیله سور (322)

زنیورخور گلو خرمایی
Merops superciliosus
Guêpier de perse
Blue-cheeked Bee-eater

۳۰ سانتیمیتره. پشت، به سینگ و زگی سه و زه. لاجانگی شینی کاله. زیر بالی رهندگ خورمایین، یه ک دوو شاپه ری کلکی دریزتره. ئاکاری و دک کهندسمه دهچن. له دهشت و کهشاوه و مردوواو ده بینری. به گهل له کونی کهندالی چوم و ته پولکان هیلانه ساز دهکا. (196)

تۆرەمەی گوره ویچنه (48F)

Family PARIDAE

* دوکریسه، دوکه ریسه، گوره ایله، گوره ویله، گوره ویچنه.

ئمو بالندانه له سه ر داران دهیزن. زور دههات و چۆدان. دندوک و لاقیان کورت و

قاووبي ئامال كەسکە و لاجانگى زەردا. كەرددە و شوتىنى ژيانى وەك گۆرەويچنەي
گەورە دەجى. (315)

گۆرەويچنە-ى كىك درىز (329)

چىخ رىسک دم دراز
Aegithalos caudatus
Mésange à longue queue
Long-tailed Tit

١٣ سانتىمييترە. ٧ سانتىمييتر كلىكىيەتى، نېرە و مىيىەتى يەك رەنگە. پەر و بالى
تىكەلاؤ لە رەنگى رەش و سپىيە و چىرىدىيە. دەنگى تايىەتى هەيدى؛ يېتى دەناسرىتەوە.
سەرى سپىيە و چاوى كەوتۇزونە نېتىو ھىتلەتكى رەش. پاشتى كونجى كونجى رەش و
چىرىدىيە. بەرزگى سپىيە. باڭ و كىلكى رەشە. شاپەرى دەوري كلىكى سپىيە. بەبارى
رەنگى بەدەنى توندتر و زەردايى تىيدا نابىئى. دايىه دى و دەچى و حەجمىنى نېتى.
لەنېتى مىيىشەلەنلىنى پېنچك و پەرۋىنەن دەنى. ھىتلەنكى ھىتلەتكى شىكلى خۆى لەسىر
پېنچكى دركاوى و دار ساز دەكا. (315)

گۆرەويچنە-ى گەورە (330)

چىخ رىسک بىزىگ
Parus major
Mésange charbonnière
Great Tit

١٤ سانتىمييترە. لە ھەموو گۆرەويچنەكان گەورەتە. سەر و ملى رەشى ئامال شىنى
توندە. لاجانگى سپىيە. بەرزگ و سىنگى زەردا و خەتى رەشى پانى بەدرېزايىدا
كشاوادە. پاشتى ئامال كەسکە. بەبارى سەرى قاوهەيىيە و لاجانگى زەردا. لەسەر دار
دەشى. لەنېتى لېرەوار و باغ و پەرۋىنەن دەنى. لە كونى دار و دیواراندا ھىتلەنە ساز دەكا.
(315)

تۇرەمەي لغاوهگۈرگە (49F) Family GLAREOLIDAE

زۆرتىرى بالىندەكانى ئەم تۇرەمەيە. بەپېل دەگەرىتىن. كەمېتىك لە بەرەسىلىرىكە
دەكەن. خواردىيان زۆرتىرىمىش و مەگەزە. شىتەرى ژيانى دودە لەگەل ئەوانىستىر
كەمېتىك تۆفيرى ھەيە. بىرىتىن لە: لغاوهگۈرگە، لغاوه گۈرگە ئىپەش،
ودودە.

سەر و ملى سېپى مەيلەو بۆرە. خەتى پانى رەشى بەلاچاۋىدا ھاتسووە. پاشتى سوورياوە
و بەرزگى سېپى زەرداواشە. لەگۆل، رۆنگ، مىيىشە و قەراغ چەمان دەشى. ھىتلەنە
ھىتلەتكىي ھەلەدەخا بە لىكى دار و قامىشەوە ھەلەدەواسى. (315)

گۆرەويچنە-ى تۈركىستانى (326)

چىخ رىسک تۈرانى
Parus bokharensis
Mésange du Turkestan
Turkestan Tit

١٥ سانتىمييترە. زۆر گۆرەويچنەي گەورە دەچى، بەلام كاتىرە. لە پەر و بالى رەنگى
زەردا و سەوز نابىئى. لاجانگ و پاش مل و بەرزگى سپىيە. سەر و بەرچىلە و سىنگى
رەشە. لەنېتى باغ و پەرۋىنەندا دەشى. لە كونى دار و دیواراندا ھىتلەنە ساز دەكا. (315)

گۆرەويچنە-ى سەمیلدار (327)

چىخ رىسک نىزىار
Panurus biarmicus
Mésange à moustaches
Bearded Tit

١٦ سانتىمييترە. پشت و كلىكى بۆرە، بەرزگى زەردى خۆلىنەيە. نېرە سەرى بۆرە و
سەمیلىنى يېتى، بەبارى پشت و باڭ و دەوري كلىكى رەنگى توندترە. ئەو بالىندەدەيە لە
كاتىتكا كلىكى شل و شۇرۇ رادەگىرى بەتوندى بەنېتىر قامىشاندا دەفرى. لەنېتى قامىشەلەنلىنى
پەر دەوري دەشى خۆى ھىتلەنمە خۆى لە نېتىك عەزز لەسەر قامىشى شەدار ساز
دەكا. (314)

گۆرەويچنە-ى شىن (328)

چىخ رىسک سر آبى
Parus caeruleus
Mésange bleue
Blue Tit

١١ سانتىمييترە. تەنبا گۆرەويچنەيەكە سەر و باڭ و كلىكى شىنى كالە. بەرزگى زەردا و
لاجانگى سپىيە. خەتى رەشى بەپاش مل و مل و چاۋىدا كشاوادە؛ ئەو خەتانە
پەيودستان. پاش ملى قەيتانى سېپى تىيدايدە. پاشتى ئامال كەسکە. بەبارى پاشتى

تۇرەمەي لەگ لەگ (50F)

Family CICONIIDAE

* ئەلەرگ (؟)، حاجى لەق لەق، حاجى لەگ لەگ، حاجىلە، لک لک، لەق لەق.

ئەو بالىندانە نىېرە و مىيىەيان يەك رەنگىن، گەورەن، لاق و مل و دندووكىيان درىزىدە. لەكتى پىتە زۆر بەھىيىدى و ھىيمىنى ھەنگاواھەلدىتىنەوە. لەسەر دار، رەوەز، خانووبەرەي بلىيند يان ھەر شوينىيىكى بەرزى كەدەستيان بىكۈرى ھىيانان ساز دەكەن. زۆرتر بە ماسى، مار، بوق، مىش و مەڭزۇ كەلاكى گىيانلەبەران دەژىن. كۆچەرىن، گەرمىن و كويىستان دەكەن. دوو جۆرى سېپى و رەشى هەيە، بەپەشيان دەلىن حللىيە.

لەگ لەگ (334)

لک لک سفید

Ciconia ciconia
Cigogne blanche
White Stork

١٠٠ سانتىممىتىرە. رەش بەلەكە، ملى درىزىدە، لاقى سوورە. لە شوينى بلىيند ھىيانان ساز دەكە. لە قەراغ ئاوان، لەناو مەزرا و چىمەن و گۇلاواندا گىيانلەبەرى چۈوكە دەخوا. كۆچەرىيە، گەرمىن و كويىستان دەكە. زۇۋ ئۆڭگى ئاوهدانى دەبى. (50)

حللىيە (335)

لک لک سياه

Ciconia nigra
Cigogne noire
Black Stork

* لەگ لەگى رەش

٩٥ سانتىممىتىرە. پەر و بالىي رەشە، بەرزگى سېپىيە، دندووك و لاق و دەورەي چاوى سوورەن. زۆرتر تەننیايە و درەنگ ئۆڭگى ئاوهدانى دەبى. بالىندىيەكى كۆچەردە. زۆرتر شوينى پەر دار و درەخت ھەلدىتىرىي و لە گەھەپى گۇل و چەم و زەل و دارستانەكانى نىزىك ئەو شوينانە دەبىنەتىرە. زىاتر لەسەر دار ھىيانان ساز دەكە. هاوینان زۆرە. (50)

لغاؤھەگە (331)

گلارىبول بال سرخ

Glareola pratincola

Glaréole à collier

Pratincole

٢٥ سانتىممىتىرە. نىېرە و مىيىەي يەك رەنگە. بالىي درىزىدە، پەشىر و تىيىش و بۆرە. كىلکى رەش و دوو لکە. ئاتەگى سېپىيە. لاقى رەشە. دندووكى قولەبە. پشتى زەردگۈزىزە. بەرزگى بۆرە. خەتىي پەشى بەرچىللەيدا ھاتسووە. بەپېزلى دەگەرىتىن و زۆر پېر قاش و قۇوشۇن. بەيانان و ئىيواران مىش و مەڭزۇ راۋ دەكەن. هاوینان زۆر ھەيە. لە قەراغ گۇل و شۇرەكەت و پرووتەن و ئاواگەن دەبىنەتىرە. (157)

لغاؤھەگە-ى بال رەش (332)

گلارىبول بال سياه

Glareola nordmanni

Glaréole à ailes noires

Black-winged pratincole

٢٥ سانتىممىتىرە. نىېرە و مىيىەي يەك رەنگە. ئىزىر بالىي رەشە و كاتى فېيىن ئەم رەشىيە دىيار دەكە. پشتى بۆرە. بەيانان و ئىيواران بەپېزلى دەگەرىتىن. مىش و مەڭزۇ راۋ دەكە. كاتىي ھەلنىشتن لەسەر عەرز بالان فش دەكە. لەپرووتەن، قەراغ ئاواگەر و گۇلاوان، لە نىزىك ئاودا دەبىتىرەن. هاوینان زۆر ھەيە. كىلکى دوو لکە. (157)

و دودوھ (333)

دودوھ

Cursorius cursor

Courvite isabelle

Cream-coloured Courser

٢٢ سانتىممىتىرە. نىېرە و مىيىەي يەك رەنگە. بالىندىيەكى لەر و لاۋازە. پەر و بالى ئامال بۆرە، دندووكى تىيىش و خوارە. سەرىي بال و تەواوى ئىزىر بالىي رەشە. دوو خەتىي رەش و سېپى بەچەشنى بىرۇ بەسەرىيدا راكساواھ. ئەم بالىندىيە زۆرتر وەك رەپەرەوە دەچىن؛ لە پىتەپەدا خىيرايە. خۇكۇم دەكە، بۆئەمەن نەبىنەتى جوولە لە خۇ دەپىنەتىرە. لاقى درىزىدە، ئامال سېپىيە. كىلکى كورت و خەرە. لە بىيانانى خىزىكىتىن و كەم گىيادا دەزىتىرە. (147)

لهشیان پهشی ئامال بۆرە. لەماسى خۆرکە کان گەورەترن، نیتە و میتەیان يەك رەنگن، لەسەر عەرز يا لهناو رەوەزى گەورەری کەنار دەربادا هیلانە ساز دەکەن.

ماسى خۆرکە کان فرینیان جوانترە، دندووک و بالیان تیئىزترە. لە کاتى فرین دندووکیان سەرەو زۇور پادگەن. پەر و بالیان سپىيە، ھېنديكىيان پاش مليان پەشە. لە حەواوه بۆ ماسى گىرتەن خۆ لهناو ئاو داۋىن. ناتوانن جوان پېرىز بکەن. نیتە و میتەیان يەك رەنگە. لەسەر عەرز يا لهناو ئاواھەرگە کاندا هیلانە ساز دەکەن. بەگیانلەبەرە بچووکە ئاوابىيە کان و دانۇيىلەي گىا و گۈلان دەزىن.

ماسى خۆرکە کان بىيتىن لە: ماسى خۆرکە، ماسى خۆرکە بۆر، ماسى خۆرکە خەزرى، ماسى خۆرکە دندووک ئەستور، ماسى خۆرکە دەنگ بۆر، ماسى خۆرکە پەش، ماسى خۆرکە باشى باڭ سپى، ماسى خۆرکە سەرىيە كلاوهى بچووک، ماسى خۆرکە سەر بەكلاوهى گەورە، ماسى خۆرکە قەشانى دندووک رەش. ماسى خۆرکە قەشانى دندووک زەرد، ماسى خۆرکە كۇنا سپى.

ماسىيگەرە کان بىيتىن لە: ماسىيگەرە، ماسىيگەرە بچووک، ماسىيگەرە بۆر، ماسىيگەرە پشت پەشى بچووک، ماسىيگەرە پشت پەشى گەورە، ماسىيگەرە دندووک بارىك، ماسىيگەرە زىوکە، ماسىيگەرە سەر پەشى بچووک، ماسىيگەرە سەر پەشى گەورە.

ماسى خۆرکە (338)

پرستوى دريابىي معمولى
Sterna hirundo
Sterne pierregarin
Common Tern

٣٥ سانتىمييترە. پشتى بۆرە. دندووک و لاقي سوورە، سەرى دندووکى رەشە، ھاوینان پاش ملى رەش ھەلددەگەرەن، بەرچىللەي سپىيە، زستانان نىيوجاوانى سپى و دندووکى رەش ھەلددەگەرەن. لە قەراغ دەريا، گۈلاۋى شىريين، چۆماو، ئاواگر و گۈلى بەرەرين دەبىنرى. لەسەر تەپۆلکە خىزەللانە کان يا كەنار دوورگە کاندا هیلانە ساز دەكا. كۆچەرىيە و ھاوینان زۆر دەبىن. (171-169)

تۆرەمەي لىكۆو (51F)

Family TIMALIIDAE

ئەم تۆرەمە يە كلکىيان درېئە و پەر و بالیان قاوهىي رى رېتىه. لاق و پەنجەيەن بەھېزە. دندووکىيان بەقەوەت و خوارە. لەدەستەي كەمدا دەبىنرىن. ھەمېشە لەنىتو دار و پىنچەكان دەن و دەچن. لەلاق سەر عەرز قۇنەدەي دەکەن. جوان نافۇن. نیتە و میتەيەيەن يەك رەنگە. جە و جانەوەر دەخۇن. بىيتىن لە: لىكۆو، لىكۆو زەلان.

لىكۆو (336)

لىكۆ

Turdoides caudatus
Cratérope de l'Inde
Common Babbler

٢٢ سانتىمييترە. رەنگى سوورگۇزى. كلکى درېئە. پشتى سوورگۇزى بۆريلەيە و پەر لە دېغ. بەرزىگى كالترە و قەيتانى كاڭ بەلاسینگى داكساواه. بالىندىيەكى بىزۆز و پەر قاڭ و قوروپە. دايە لەسەر عەرز لەتەچۈز دايە و چىنە دەكا. بەپۆل دەبىنرى. لە شۇتنى ئاواھلا لەناو پىنچەك و داران دەبىنرى، لەسەر پىنچەكى دركاوى و دار هیلانە ساز دەكا.

(314)

لىكۆو-ى زەلان (337)

لىكۆي تالابى

Turdoides altirostris
Cratérope d'Irak
Iraq Babbler

٢١ سانتىمييترە. زۆر وەك لىكۆو دەچن. بەلام بچووکترە و كىزتر دىتە بەرچاوا. پەر و بالى كالترە و قاوهىي ئامال نارخىيە. سەر و پشتى رى رېتى كەمترى ھەيە. سىنگى رى رېتىيە. دندووکى قولە تر و ئەستورىتە. كەدوھى وەك لىكۆو دەچن. لە شۇتنى شەدارى وەك قامىشەلآن و مىشەلآنى دەرۇوبەرلى زەلان دەزى. (314)

تۆرەمەي ماسىيگەرە (52F)

Family LARIDAE

* بالىندىي رەشەبا (؟)، ماسىيگەرە، ماسىيگەرە، ماسىيەوچنە، مائىي چەنك. بالیان درېئە و لاقيان بەپەردىيە، زىاتر بەپۆل دەگەرپەن. كۆچەرىن. ماسى خۆرکە كانىش هەر لەم تۆرەمەيەن. ماسىيگەرە کان زۆرلىيان سپىن و جىي جىي

ماسی خوکه-ی بور (339)

پرستوی دریایی تیره

Sterna repressa

Sterne à joues blanches

White-cheeked Tern

۳۳ سانتیمیتره. په و بالی له همه و درزدکان لهی ماسی خوکه دهچن ته نیا هاوینان نه بن که به رزگی بور هله لدگه ری. گونای سپییه. پشتی شین بوره. زستانان بزرایی به رزگی نامینی هر بقیه ناسینه و هله لواردنی لهوانی دیکه دژوار دهی. دندووکی زستانان سوری ئامال رده. له ئیشکان نابینری. دنگ و کرده وی هر وک ماسی خوکه دهچن. هاوینان زور دهی. (171)

ماسی خوکه-ی بد صدا (342)

پرستوی دریایی بد صدا

Sterna sandvicensis

Sterne caugek

Sandwich Tern

۴ سانتیمیتره. تا راده و گهوره و په و بالی دریشه. کلکی قوله و دوو لکه. دندووکی رده و سه ری دندووکی زرد. لاقی رده. جاری وايه به رزگی کال هله لدگه ری. له حالتی په شیتی و نیگه رانیدا تووکی پاش ملى قره دهن و وک کاکولیان لیدی. زستانان سوری سپی هله لدگه ری و کاکولیشی ری ری دهی. به باری ئم بالندیه ئامال سپییه و جاری وايه زردایی سه ری دندووکی نامینی. له ده بادا دهی. به پقل له که نار دریا هیلانه ساز ده کا. (170-171)

ماسی خوکه-ی رده (343)

پرستوی دریایی سیاه

Chlidonias niger

Cuifette noire

Black Tern

۴ سانتیمیتره. کاتی کورک بعون ته او بوره. له حه او و بورگه نیچیر خو ده خاته ئاوه وه. په و بالی بوری ئامال رده، په ری زیر بالی سپییه. کاتی توله ک به دنی پنونک پنونک دهی. زستانان نیچواوان و مل و به رزگی سپییه و خالتی گهوره و رده له لاسینگ و پیش بالانی هه يه. دندووکی رده و باریک و دریشه. زور نه وی به سه ر تا ودا دفه ری و زینده واری سه ری ئاو راو ده کا. کم وا هه يه بچیته ئاو ئاو. له که نار گول و چوماوه و جاری واشه له نزیک دریادا ده بینری. (169)

ماسی خوکه-ی رده بال سپی (344)

پرستوی دریایی بال سفید

Chlidonias leucopterus

Guifette leucoptére

White-winged Black Tern

۲۳ سانتیمیتره. هاوینان په و بالی رده شن و شابال و سه ری کلکی سپییه. زیر بالی ته او و رده. دندووکی هاوینان سوره و زستانان رده. زستانان جیاوازی له گمل ماسی خوکه هی رده له ده ایه که خالتی ئامال رده شی له سینگیدا نیبیه؛ بورایی سه ریشی که متره، به لام له و گهوره تره. ئاکار و کرده وی له ماسی خوکه هی رده دهچن و هر له و شوتنانه دهی که ئه و دهی. (169)

ماسی خوکه-ی خه زدی (340)

پرستوی دریایی خز

Hydroprogne tschegrenava

Sterne Caspienne

Caspian Tern

۵ سانتیمیتره. سه ری و لاجانگ هه تا دهگاته زیر چاوی رده. کلکی دوو لکه. دندووکی سوره و ئهستوره و جاری وايه ئامال زرد دهی. رنگی رده سه ری زستانان بور هله لدگه ری، رنگی ئم بالندیه به باری بوره. پشتی پنونک پنونک ئامال قاوه بییه. زیاتر له که نار دریا دهی، به لام جاری وايه له که نار گول و چوماوه گهوره کانیشدا ده بینری. (170-171)

ماسی خوکه-ی دندووک ئهستور (341)

پرستوی دریایی نوک کلفت

Gelochelidon nilotica

Sterne hansi

Gull-billed Tern

۳۷ سانتیمیتره. دندووکی رده. کلکی بوره و که میک دوو لکه. زورتر وه ماسی خوکه دنگ ناخوش دهچن. لاقی رده و تا راده دهک له ئهوانی تر دریشه تره. رده شایی سه ری زستانان سپی هله لدگه ری. ئم بالندیه به باری سه ری ئامال نارنجییه و تووکی دهوری چاوی بوره. به بیچه وانه ئهوانی تر له ئیشکایی میش و مهگه ز راو ده کا. کم وا هه يه بورا و کردن خو له ئاو باوی. له گول و سویر، خیزه لانی که نار ئاوان به گه ل دهین و هر له شوتنانه ده کا. (171-170)

ماسی خوژکه-ی سه‌ر به‌کلاوه‌ی بچوک (345)

پرستوی دریایی کاکلی کوچک
Sterna albifrons
Sterne naine
Little Tern

۲۴ سانتیمیتره. دندوکی زرد؛ سه‌ری دندوکی پدشه. لاقی زرد و نیوچوانی سپییه. هاوینان سپیایی نیوچوانی له‌گهله‌شایی سه‌ر و دهوری چاوی دژایه‌تیبیه‌کی تاییه‌تی هه‌یه. زستانان ئه‌ستوی بور دهی و بئ‌لای ملی پهش هله‌گهله‌بری. کلکی دوو لکه. له‌سهر ئاو له‌نگه‌ر دهه‌ستن و بوق‌گرتني ماسی خوژ دهخاته ئاوه‌وه. له که‌نار گول و دهربا دهژی. (171-169)

ماسی خوژکه-ی گونا سپی (349)

پرستوی دریایی گونه سفید
Chlidonias hybrida
Guifette moustac
Whiskered Tern

۲۵ سانتیمیتره. لاجانگی سپییه، سه‌ری پدشه، به‌رزگی بوری تونده. کاتی فرین سپیایی زیر بال و کلکی به‌جوانی دیاره. دندوکی هاوینان سوروری په‌رنه‌گه و زستانان ئامال پهش دهی. بوق‌گرتني ماسی خوژ دهخاته ناو ئاوه‌وه. له قهراغ گولاوان دهژی. له‌نیو زدل و شاماندا هیلانه‌ی سه‌راو ساز دهکا. هاوینان زوره. (169)

ماسیگره (350)

کاکایی نوک سبز
Larus canus
Goéland cendré
Common Gull

۴ سانتیمیتره. ودک ماسیگره‌ی زیوکه دهچن. پشتی بوری کاله؛ شابالی پدشه و سه‌ری بالی سپی پنؤک پنؤکه. لاق و دندوکی باریک و زردی ئامال که‌سکه. دندوکی خالی سوروری تیدایه. زستانان سه‌ری ری پی دهی. به‌باری خه‌تی پدشه به‌سهر کلکی سپیدا کشاوه. به‌جووجه‌لەبی قاودیی ئامال بوره؛ دندوکی پهش و لاقی قاوده‌بین. له قهراغ دهربا، ئاودر و ئاوه زه‌بوزاران دهیزین. له‌سهر په‌زی که‌نار دهربا و جاری واشه له گول و زونگان هیلانه دهکا. (160)

ماسی خوژکه-ی سه‌ر به‌کلاوه‌ی بچوک (348)

پرستوی دریایی کاکلی کوچک
Sterna bengalensis
Sterne voyageuse
Lesser Crested Tern

۳۶ سانتیمیتره. له ماسی خوژکه‌ی سه‌ر به‌کلاوه‌ی گهوره دهچن. کلکی ئامال بورتر و دندوکی زردی نارنجی‌تیبیه. له دهربا دله‌وه‌ری و له که‌نار دهربا و چان دهدا. له‌سهر هه‌رد هیلانه دهکا. (171)

ماسی خوژکه-ی سه‌ر به‌کلاوه‌ی گهوره (346)

پرستوی دریایی کاکلی
Sterna bergii
Sterne huppée
Great Crested Tern

۴۸ سانتیمیتره. سه‌ر و پاش ئه‌ستوی تووکی دریشی هه‌یه و بوروه به‌کاکول. پدشه، نیوچوانی سپییه. کلکی دوو لکه و بورایی هه‌یه. دندوکی زردی ئامال بوره؛ ئه‌ستورایی دندوکی ئامال که‌سکه. لاقی پدشه و به‌رزگی يه‌کدهست سپییه. زستانان سپیایی نیوچوانی زورتره، سه‌ری خال‌خال دهی. بوق‌گرتني ماسی له‌بهرزه‌وه خوژ دهخاته ئاوه‌وه. له دهربا دهژی و له که‌ناران و چان دهدا. به‌گهله له‌سهر عه‌ز هیلانه دهکمن. (171)

ماسی خوژکه-ی قهشانی دندوک پهش (347)

پرستوی دریایی پشت دودی
Sterna anaethetus
Sterne bridée
Bridled Tern

۳۶ سانتیمیتره. پشتی يه‌کدهست قاودی و به‌رزگی سپییه. سه‌ر، پاش ئه‌ستو و دهوری چاوی پدشه و نیوچوان و سه‌ره‌وه چاوی سپییه. کلکی دوو لکی بوری پر په‌نگه. شاپه‌ری قهراغ کلکی سپییه. دندوکی، پدشه. له دهربا دهژی و ته‌نیا بوق‌هیلکه و جووچکه دیته ئیشکایی. به‌گهله له قهراغ دهربا هیلکه دهکا. هاوینان زوره. (171)

ماسیگره-ی بچوک (351)

کاکایی کوچک

Larus minutus

Mouette pygmée

Little Gull

۲۷ سانتیمیتره. هاوینان سمری پرده و زستانان بور دهین. دندوکی هاوینان سوری توونده و زستانان ردهش هله‌لده‌گه‌ری. لاقی پرده. بهباری به رزگی سپی و پشتی خه‌تی بوری پیداهاتووه؛ سمری شابالی پرده. له کهnar دریا، رووبار و تهانه‌ت جاری وايه لمناو زه‌بیزاران دهیزرنی. به‌گهل له زنگ و زلان یان خیزه‌لانی کهnar گولان هیلانه ده‌کا و جوچکه هله‌لدتینی. (159-158)

ماسیگره-ی پشت رده‌شی گهوره (354)

کاکایی پشت سیاه بزرگ

Larus marinus

Goéland marin

Great Black-backed Gull

۷۲ سانتیمیتره. له کاتی کورک بووندا لاقی ئامال سپی دهین؛ ههروهها دنگیشی بزورتر دهین. پشتی پرده. سهر و مل و زگ و کلکی سپییه، دندوکی زه‌دله‌یه. بهباری پشتی قاوه‌بی پنۆک پنۆکه؛ شابال و سه‌ری دندوکی ئامال پرده، سه‌ر کلکیشی قاوه‌بییه. له دریا، بهتايه‌ت له کهnarان ده‌ژی. (160)

ماسیگره-ی دندوک باریک (355)

کاکایی صورتی

Larus genei

Goéland railleur

Slender-billed Gull

* به‌ته‌چه‌رمده‌له (؟)

۴۲ سانتیمیتره. دندوکی سور و تیزه. لاقی سوری تاریکه. له کاتی کورک بوون سه‌ر و ملی سپی دهین و به‌رزگی سپی ئامال زه‌رد. بهباری لاقی ئامال زه‌رد و سه‌ر کلکی خه‌تی پرده‌یه تیدايه. ئەم بالندیه پشتی بوره و سه‌ری کلکی پرده. زستانان زه‌زورتر دهین. به‌تاق و پوئل له کهnar دریا و ناودر دهیزرنی. له‌نیتو دورگه‌کانی زل و شام و قهراوغ رووباران هیلانه ساز ده‌کا. (159-158)

ماسیگره-ی زیتون (356)

کاکایی نقره‌ای

Larus argentatus

Goéland argenté

Herring Gull

۵۵ سانتیمیتره. دندوکی زه‌رد و ئەستووره و خالی سوری له سه‌ردا هه‌یه. سه‌ر و مل و کلکی ئامال سپییه. لاقی ئامال زه‌رد. پشت و بالی بوره. سه‌ری شابالی پرده. بهباری ئەم بالندیه قاوه‌بی پنۆک پنۆکه. له تمهمنی يه‌ک سالیدا پشتی بوره هله‌لده‌گه‌ری. له دورگه‌کاندا له‌سمر عه‌ر زه‌لانه ساز ده‌کا. (160)

ماسیگره-ی بور (352)

کاکایی دودی

Larus hemprichii

Goéland d'Hemprich

Hemprich's Gull

۴۳ سانتیمیتره. سه‌ر و ملی قاوه‌بییه. پاش ملی خه‌تیکی ئامال سپی پیداهاتووه. بهرسینگی قاوه‌بییه. زه‌ردگوئییه و سه‌ری شابالی سپییه. زیبر بالی پرده. به‌رزگ و کلکی سپییه. دندوکی ئامال که‌سکه؛ سه‌ری دندوکی سور و پرده. لاقی زه‌ردله‌یه. له‌سمر عه‌ر له دورگه‌کان هیلانه ساز ده‌کا. (158)

ماسیگره-ی پشت رده‌شی بچوک (353)

کاکایی پشت سیاه

Larus fuscus

Goéland brun

Lesser Black-backed Gull

۵۳ سانتیمیتره. هاوینان لاقی زه‌رد، زستانان کال دهین. بهباری به‌دهنی قاوه‌بی پنۆک پنۆکه؛ دندوکی ئامال پهش و لاقی گوشتنی ئامال قاوه‌بییه. ئەم بالندیه سه‌ر و ملی سپییه. به‌دهنی بوری ئامال پرده. کلکی سپییه. دندوکی ئامال زه‌رد. له کهnar دریا دهیزرنی. (160)

ماسیگره-ی سه رده‌شی بچوک (357)

کاکایی سر سیاه
Larus ridibundus
 Mouette rieuse
 Black-headed Gull

۳۷ سانتیمیتره. دندوکی سووریاوه، سه‌ری رده‌ش. مل و بدرزگ و کلکی سپییه.
 لاقی باریک و سووره. پشتی بزره. شابالی سپییه. سه‌ری شابالی رده‌ش. بهاری سه‌ری
 نامال سپییه و دهوری چاوی پنونکه؛ ههروهها پشتی بزره و بالی قاوه‌بی ری
 ریتیه. له که‌نار دریا، له سه‌ری روویاران، له قهراخ گول و زه‌بیوزاران ده‌بینری. به‌گهله
 له‌نیبو گزلان یان چیمه‌ن و خیزه‌لانی که‌نار دریاچه کان هیلانه ساز دهکا. (158-159)

ماسیگره-ی سه رده‌شی گموره (358)

کاکایی بزرگ
Larus ichthyaetus
Goéland ichthyaëte
 Great Black-headed Gull

* قاقلی بازان (؟)

۶۷ سانتیمیتره. سه‌ری رده‌ش، دندوکی زهردی سه‌ری سووره و خه‌تی رده‌شی
 پیداهاتووه. ملی سپییه. به‌رزنگی بزره. بال و پشتی نامال شینه. سه‌ری رده‌ش بهله‌که.
 لاقی که‌سکه. زستانان سه‌ری نامال سپی پنونکه. بال‌نده‌یه کی زور دهه و له که‌نار
 دریا و گزلی سوتیر ده‌بی. کم وا هه‌یه بیته که‌نار ظاوی شیرن. زستانان زوره. (159-158)

توره‌مهی مریشکاویله (53F)

Family RALLIDAE

ئه‌و بال‌ندا له گول و زه‌لاندا ده‌بین. مه‌له‌وانی چاکن. زورتر خوچه‌شار
 دده‌دن. بالیان کورته، کلکی کورتیان قیت راده‌گرن. بالیک ده‌فرن. له‌کاتی
 فریندا لاقیان شور راده‌گرن. رهش بهشه کان گهوره‌تن. نیبر و مییه‌یان یه‌ک
 رهنگه. له سه‌ر عه‌رز یان له‌ناو قامیش‌لان هیلانه ساز دهکه‌ن. بریتین له: رهش
 به‌ش، رهش به‌شی دندوک سوور، تاوسه، مریشکاویله، مریشکاویله
 بچوک، مریشکاویله‌ی خه‌نه‌یی، مریشکاویله‌ی دندوک سه‌وز،
 مریشکاویله‌ی سوور بهله‌ک.

رهش به‌ش (359)

چنگر
Fulica atra
 Foulque macroule
 Coot

* رهش به‌ش، کوره‌به‌ش، گامارله، گامارله، گامارله، مریشکه‌رهش (؟)
 مریشکی حه‌به‌ش (؟).
 ۳۷ سانتیمیتره. رهش و به‌ش، لاقی شینه، قامکه کانی هه‌ریه که به‌جوی په‌ردیان
 هه‌یه. به‌باری بزره و به‌رسینگ و ملی مه‌یله و سپییه. زیاتر له ظاو دایه. بینه
 ده‌کیشی. زستانان به‌گهله ده‌بی. به‌دژواری هه‌لدفیز؛ ده‌بی ماوه‌یه ک به‌سه‌ر ظاو دا
 راپکا، له ظاوی تفت و شیرندا ده‌بی. له‌ناو قامیش و گیاوه‌گزی قهراخ ظاو هیلانه
 دهکا. (122)

رهش به‌ش-ی دندوک سوور (360)

چنگر نوک سخ
Gallinula chloropus
 Poule d'eau
 Moorhen

۳۲ سانتیمیتره. رهش، زورتر له قهراخ ظاوگر و گول و گزلان ده‌بی. لاته‌نیش‌تی
 خه‌تی سپی تی‌داهیه. لاقی شینه. رانی خه‌تی سووری به‌دورویدا هاتووه. دندوک و
 نیوچاوانی سووره و سه‌ری دندوکی زهرد. به‌باری قاوه‌بی مه‌یله و بزره؛ به‌رزنگی
 سپییه و نیوچاوانی قاوه‌بی مه‌یله و که‌سکه. بوفرین ده‌بی ماوه‌یه ک به‌سه‌ر ظاو دا
 بکا. نه‌وی فره؛ له‌کاتی فرین لاقی شور ده‌بنووه. زستانان به‌گهله ده‌بی. له گیاوه‌گزی
 ظاو ظاو هیلانه دهکا. (122)

تاوسه (361)

طاووسک
Porphyrio porphyrio
 Poule sultane bleue
 Purple Gallinule

* مریشکی زدکاو (？)

۴۷ سانتیمیتره. شینی مه‌یله و بنه‌وش. دندوکی دریزه. چاو، نیوچاوان و لاقی
 سووره. زنگه دریزه. به‌باری بزری مه‌یله و شینه. ئه‌و بال‌نده‌یه به‌قامیشان هه‌لدچن.

مریشکاویله-ی دندووک سهوز (365)
بلوه نوکس بز
Porzana pusilla
Râle de Baillon
Baillon's Crake

۱۷ سانتیمیتره. ودک مریشکاویله‌ی چوک دهچنی. پشتی خورماibi ردنگه؛ ری پیسی سپی تیدایه. ئاتنه‌گی قاوه‌بیسیه؛ خهتی سپی سپی تیدایه. مل و سیننگی بوری مهیله‌و شینه. کرده‌وهی ودک مریشکاویله‌ی بچوکه. له زهلى پر گیاونگول دهبنیری. (121)

مرشکاویله-ی سوورمه‌له‌ک (366)
بلوه خالدار
Porzana porzana
Marouette ponctuée
Spotted Crake

۲۲ سانتیمیتره. پشتی قاوه‌بی مهیله‌و زدیسوونبیسیه، خهتی سپی سپی تیدایه. لاقی سهوزه. دندووکی زهرده، ئهستورایی دندووکی سووره. سیننگی قاوه‌بی مهیله‌و بوره. به‌تدنیا دهچنی. بەيانی زوو بیان تاوبه‌ری ئیواران دهست دهکا په‌گه‌ران و لهودر. له‌شام، گول، گولاو، ئاونگری پر له گیا و قهراوغ جوباران دهبنیری. لهناو گیا هیلانه دهکا. (121)

تۈرەمەتى مريشكەكىيۇ (54F) Family TETRAONIDAE

مریشكەكىيۇ (367)
سياه خروس
Lyrurus mlokosiewiczi
Tétrras du Caucase
Caucasian Black Grouse

۴۰ هەتا ۴۸ سانتیمیتره. نىئرە تەواو پەشى مهیله‌و كەسکە. پەپى زېر بالا و زېرىنگى سپىيىه. شاپەرى كلکى درېزە؛ بۆ خوارى شۇرۇ بۆتەوە. پۆيەي سووره. مىتىيە خورماibi ردنگه و خالخالى رەشە. توند دەفرى. لەنىتو پىچ و قويەنی گیاونگولى كويىستانان دهچنی. زستانان دەچتە ناولىپەواران. لەسەر عەرز هىلانه ساز دهکا. (100)

لەكتى فپين قاچى شۇرۇ دەكتەوه. لە قامىشەلانى قەراغ شام دهچى و هەر لەۋى هىلانە دەكا. (122)

مریشكەكىيۇ (362)
بلوه آبى
Rallus aquaticus
Râle d'eau
Water Rail

۲۷ سانتیمیتره. دندووکى سوور و درېزە. پشتى قاوه‌بیسیه؛ خاللى پەش پەشى تیدایه. سەر و مل و سیننگى بورى مهیله‌و شینه. بەرزگى ری پىتىيە. لاقى قاوه‌بی مهیله‌و بوره. سلە؛ زۆرت خۆخەشار ددا. بەدەنگى دەناسرىتەوه. لە گیاونگولى ناول ئاول، قامىشەلان، شام و گۇلاوان، قەراغ جۆگە و جوباران دهبنیرى. لەناو جەگەنلى تەنكاآندا هىلانە دەكا. (121)

مریشكەكىيۇ بچوک (363)
بلوه كچك
Porzana parua
Râle poussin
Little Crake

۱۸ سانتیمیتره. دندووکى سووره، لاقى كەسکە. پشتى قاوه‌بی زدیسوونبیسیه. تووكى زېرىنگى ری پىتىيە. مىتىيە بەرزگى زهردى مهیله‌و بوره. کرده‌وهی ودک مریشكەكىيۇ خالخالى. لەناو قامىشەلان و شام و گیايان ناول دهبنیرى. (121)

مریشكەكىيۇ خەنەبى (364)
بلوه حنائى
Crax crex
Râle de genêts
Corncrake

۲۶ سانتیمیتره. پەر و بالى مهیله‌و زهرده؛ پشتى خاللى پەشى تیدایه. سەر و سیننگى بوره. بالى خەنەبىيە. بەيان و ئىتھاران لهودر دەكا. خۆى لە گیاونگولى بەرزدا حەشار ددا. كەم واھىيە خۆ نىشان بدا. لە زۇيۈزار و ناول گیاونگولان هىلانە دەكا. (121)

نکینه (370)	آوست
Recurvirostra avosetta	
Avocette	
Avocet	
* میکینه، نکینه، نکنه	
۴۲ سانتیمیتره. نیزه و میبیه‌ی یه ک رنگه. دندووکی دریث و باریکه و سه‌ری دندووکی قیسته. پهرو بالی بهله‌که. لاقی شینی ئامال بقره. بهباری ئامال قاودبیه. له کاتی فریندا لاقی له کلکی دریثتر دیاری دهکا. خیرا خیرا و بهپیروز بهناو ئاوی ته‌نکدا دهرو و دله‌وری. بوله‌ور نیزو رووناوان ددپشکنی. له که‌نار ته‌نکاو و خیزه‌لانی دم ئاودا ده‌بینری و ههر لهو شوینانه‌ش هیلانه دهکا. (147)	

تۆرەمەی وەردۆك (57F) Family ANATIDAE

* وەردەك
لەم تۆرەمەیەدا گەلنی بالىنده‌ی جۆر بەجۆر ده‌بینری. زۆریه‌یان خاودنی بالى تا را دەیک باریک و نووک تېیش. كلک قولە و كورتن و سى قامکى پېشەوەي قاچیان پەرددارە. دندووکیان نەختى پانە و قەراغ دندووکیان ددانەي ھەيە و ھەمیشە بەپېل دەگەرین، کاتى كورك بۇون نەبى. زۆریه‌یان هیلانه بە تووکى نەرمى خۆيان لەسەر ھەرد چى دەكەن. بىچۇووه‌کانیان ھەر كە له ھېلکە ھاتنەدر دەتوانن مەلە بکەن. ئەم تۆرەمەیە برىتىن له: (ئەلف) دندووک مشارەکان، (ب) قازەکان، (پ) قازماویبیه‌کان، (ت) قووه‌کان، (ج) مراویبیه بىنە كىشە‌کان.

ئەلف- دندووک مشارەکان Saw-bills
دندووکیان باریک، دریث و مشارەن. له ئاوی قوولدا مەلە دەكەن. بۆ راوى ماسى بىنە دەكىيتشن. بۆ ھەلفرىن دەبى مەدايەك بەسەر ئاودا را بکەن. نیزه و میبیه‌یان یه ک رەنگ نىن. لەسەر زەۋى يان له كون و قەلشتە بەرد هیلانه ساز دەكەن. ماسى و گیانلەبەرانى ناو ئاواز دەكەن. برىتىن له: كانۇنى سەرسپى، كانۇنى كاكۈلدار، كانۇنى گەورە، مراوى سەرسپى.

تۆرەمەی مەلەپۇزە (55F) Family NECTARINIIDAE

مەلەپۇزە (368)
شەدخور
Nectarinia asiatica
Soui-manga asiatique
Purple Sunbird
۹۵ سانتیمیتره. بالىنده‌ی کى زۆر بچووك و بزۆزە. دندووکی دریث و باریک و خوارە. نیزه ھاوینان تەواو رەشە. تىكەلاۋى لەگەل بىنەوش و سەوزە. خەتىكى قاودبىي ئامال سورى لەسەر سىنگە. لەھەر دوو لاي سىنگىدا خالى سورو و زەرد ھەيە. میبیه پېشى قاودبىي ئامال سەوزە و بەرزگى زەردی روونە. شاپەرى كلکى قاودبىيە و سەرەي ئەو شاپەرانە سېبىيە. نیزه زستانان وەك میبیه دەپچى. ئەو بالىنده‌ی بە جووت دەگەری و شىرەدى گولان دەملى. لەنیو پىنچىكان، مېشەلان، دارى دەوري زەۋىزازان، باغ و لىپەوارى چەر دەمىزى. هىلانە كەمەي وەك ھەرمى دەچى و بەلقى دار و پىنچىكانەوەي ھەلداوەسى. (341)

تۆرەمەی نکینه (56F) Family RECURVIROSTRIDAE

بالىنده‌ی تەنکاوانن. لاقیان باریک و دریثە. بەلەكىن، دندووکیان دریثە. لە قەراغ تەنکاوان هىلانە دەكەن. له ئاوی تەنکدا دەلەورىپەن. برىتىن له: چەكمەسۈرە، نکینه.

چەكمەسۈرە (369)

چوب پا
Himantopus himantopus
Échasse blanche
Black-Winged Stilt

۳۷ سانتیمیتره. نیزه و میبیه‌ی یه ک رەنگە. له کاتی فریندا لاقی له کلکى تىيدەپەرى. پشتى رەش و بەرزگى سېبىيە. پشت بالى قاودبىي بۆزە. نیزه ھاوینان پاشەستۆزى رەشە و میبیه سەر و ملى سېبىيە. ئەم بالىنده بەلۇقاوى بلىيند زۆر بەھېمنى بەناو ئاودا دەپوا. زۆر سلە، دايىچىكە جىكىتى. له گۆل و گۆلاؤ و ئاوغاراندا ده‌بینری. لەسەر گىيات پەھىلانە ساز دەكا. (147)

کانون-ی سه‌سپی (371)

مرگوس سفید	Mergus albellus
Harle piette	
Smew	

* سپی بهله ک

۴ سانتیمیتره. ودک مراوی دهچن. بدلام چووکتره و دندوکی قوله تره. نیره، سپی بهله کیمه دندوکی کووره، میبیه و بار قاوهین و لاجانگیان کالتره. کرده‌هیان زئتر ودک پی بهقونه دهچن. نهودی دهفن. بوهه‌لپرین لهنه کاو دهردپه‌رن و بالله‌فره دهکن. له ناوی تفت و قامیشه‌لانی دوره له دریا دهشین. لهناو گیاوه‌گولی که‌نار ناو هیلانه دهکن. چوماواندا دهیمنی. زستانان زئر همیه. (64)

مراوی-ی سه‌سپی (374)

اردک سر سفید	Oxyura leucocephala
Érismature à tête blanche	
White-headed Duck	

۴۵ سانتیمیتره. سه‌ری گهوره‌یه. کلکی قیت و تیزه، زیاتر کلکی رهپ راده‌گری. نیره لاجانگی سپیبیه، ته‌پلی سه‌ری رهش، ملی رهش، بهدهنی قاوه‌بیبیه، هستورایی دندوکی کووره، میبیه و بار قاوهین و لاجانگیان کالتره. کرده‌هیان زئتر ودک پی بهقونه دهچن. نهودی دهفن. بوهه‌لپرین لهنه کاو دهردپه‌رن و بالله‌فره دهکن. له ناوی تفت و قامیشه‌لانی دوره له دریا دهشین. لهناو گیاوه‌گولی که‌نار ناو هیلانه دهکن. (63)

ب- قازه‌کان Geese

* سی

جوره مراویبیه‌کی گهوره‌یه به‌قاز و قووزن، لاقیان له نیوه‌راستی زگیانه و یارمه‌تیان دهدا به‌هاسانی پیتژ و چینه بکمن. به‌پول دهگه‌رین. له‌کاتی فریندا ریچکه ده‌بستن. نیره و میبیه‌یان یهک ره‌نگه. له‌سهر قامیش و جه‌گه‌نی ناو شام و گولاندا هیلانه ساز دهکن. بریتین له: بووکه‌سی، خاسه‌سی، سی کوتیره، سی قهشانی بچووک، سی قهشانی گهوره.

بووکه‌سی (375)

عروس غاز	Branta ruficollis
Bernache á cou roux	
Red-breasted Goose	

۴۶ سانتیمیتره. له گشت قازه‌کان جوانتر و چووکتره. په‌بهله‌که، مل، سینگ و لاجانگی سووره. خه‌تیکی پانی سپی به‌ته‌نیشتیدا کشاوه. لاق و دندوکی چووک و رهش. له نیوانی چاو و دندوکی خالیکی سپی هه‌یه. له‌کاتی له‌وهر زئر چوست و چالاکه. زیاتر بوچان دیته گهوره‌ی گول و گولاوان. زستانان دهیمنی. (51)

کانون-ی کاکولدار (372)

مرگوس کاکلی	Mergus serrator
Harle huppé	
Red-breasted Merganser	

۵۷ سانتیمیتره. له سونه چووکتره، دندوکی سور و باریکه. کاکولی دوو تیسکه‌ی هه‌یه. سه‌ری نیره رهشی مه‌یله و که‌سکه، میبیه به‌رجیله‌ی سپیبیه، سه‌ری خه‌نه‌بیبیه، له میبیه‌ی سپی بهله ک بزتره و کاکولی بلاوتره. زیاتر له دریادا دهشی و که‌متز دیته ناوی شیرن. زستانان زئر. (64)

کانون-ی گهوره (373)

مرگوس بزرگ	Mergus merganser
Herle biévre	
Goosander	

۶۵ سانتیمیتره. به‌دهنی دریث و خوش ره‌نگه. دندوکی له سونه باریکتره. لاقی زدرده. سه‌ری نیره رهشی مه‌یله و شینه، سینگی سپی مه‌یله و بزره، پشتی رهش. میبیه سه‌ری خه‌نه‌بیبیه، کاکولی هه‌یه، پشت و بالی بزره مه‌یله و شینه. له قه‌راغ گول و چهم و ئاوه‌گران دهشی. (64)

خاسه‌سی (376)

غاز خاکستری
Anser anser
Oie cendrée
Grey Lag Goose

* پینه (؟)، پینه‌پرچ (؟)، سی، سی خاسه، شاقاز، قاز، قهقهغاز
(؟).

۷۵ هم تا ۸۵ سانتیمیتره. دندووکی لوانی دی گهوره‌تره. پهرو بالی بور و ری ریبه،
به‌رزگی نه‌بی، به‌دهسته ده‌گهربین. زستانان هم له گول و شامدا و همه‌میش له مه‌زرا
دهله‌وری. لمناو قامیش و جه‌گندنا هیلانه ساز ده‌کا. کاتی هیلکه کردن و کورک بعون
به‌جوت ده‌گهربین. کزچه‌ریبه. (51)

سی کوبیده (377)

غاز پا زرد
Anser fabalis
Oie des moissons
Bean Goose

* سی لاله، قازه‌لاله

۷۰ هم تا ۸۷ سانتیمیتره. له خاسه‌سی پر رنگتره. له دووره‌وه سه‌ر و ملی مه‌یله و
پهش ده‌نویتی. دندووکی دریش و پهشی خالی ورد و ردی نارنجی و جارجاریش سپی له
سه‌رده. رنگی لاقی زرده. زستانان زوره‌هیه. به‌پیچه‌وانه‌ی خاسه‌سی که زور به‌قاز و
قووزه نه‌مه‌یان ههر زربوه زربیوه‌تی. (52)

سی-ی قهشانی بچوک (378)

غاز پیشانی سفید کوچک
Anser erythropus
Oie naine
Lesser White-fronted Goose

* قازی به‌رزگ رهشی بچوک

۵۳ هم تا ۶۵ سانتیمیتره. وک سی نیوچاوان سپییه، به‌لام چووکتره. نیوچاوانی
زورتر سپییه. دندووکی چووکتره، دهوره‌ی چاوی زرده و ئه‌و زردا‌ایه بوروه به‌ئالقه.
شوین و کرده‌وه و لمه‌رانی وک سی نیوچاوان سپییه. (51)

سی-ی قهشانی گهوره (379)

غاز پیشانی سفید
Anser albifrons
Oie rieuse
White-fronted Goose

* ۶۵ هم تا ۷۵ سانتیمیتره. له خاسه‌سی پر ره‌نگتره. نیوچاوانی سپییه. به‌رزگی
خال‌خاله و پنونک پنونکی رهشی تیدا‌ایه. لاقی زرده. شوین و شیوه‌ی زین و کرده‌وهی
وهک خاسه‌سییه. (51)

پ- قازمراهییه‌کان

شده بالندانه تا راده‌یک وک قاز‌ده‌چن. له مراوی گهوره‌ترن. ملیان دریتله،
دندوکیان قوله و به‌قهوهه. لاقیان وک قازه‌کان له ناوه‌راستی زگیان هاتزته ده‌ر.
هه‌ر بیهه به‌هاسانی ده‌توانن پیچه‌بکهن. له رووت‌هاندا دله‌وره‌تن. نیره و مییه‌یان یه‌ک
ره‌نگن. له کوناندا هیلانه ساز ده‌که‌ن. بریتین له: سووره‌قانگ و هله‌هانج.

سووره‌قانگ (380)

آنقوت
Tadorna ferruginea
Tadorne casarca
Ruddy Shelduck

* سوراویلک (؟)، سوراه‌په‌ن (؟)، سووره مراوی، که‌رزه، که‌رسه، مزراح (؟).
۶۳ سانتیمیتره. سووری خنه‌ییه. سه‌ر و ملی کالتره. کلک، سه‌ریال، لاق و
دندووکی رهش. نیره‌یان توقی رهشی به‌ملدا هاتووه. مییه‌یان سه‌ری مه‌یله و سپییه.
زیاتر به‌جوت ده‌گهربین. زستانان له خیزه‌لائی که‌نار چوم و گول ده‌بینری؛ له دهست و
ناو زه‌ویانیش ده‌نیشی. له کون و قه‌لشته به‌ردا‌ندا هیلانه ساز ده‌کا. هه‌ر که جووچه‌ی
هله‌لینا یه‌ک یه‌ک به‌دندووک بُوناو ناو دهیان‌گوییزیتموه. کزچه‌ریبه. (64)

هله‌تاج (381)

تنجه

Tadorna tadorna

Tadorne de Belon

Shelduck

* ئالەتاج

٦٠ سانتیمیتره. جووره مراوییه کی بەلەکە. سەری پدشە، سینگى سورورە، شابالى پدشە، لاقى مەیلەو زەردە، دندوکى سورورە. نىپەيان پۆيە سورورە. وەك قاز ھەلەدفرى. زۆرجار بەسەر ئاودا دەفرى. لە گۈلاو و ئاواى سورىدا دەشى. لە جىتى چىپاۋ دەھالى. لە كونە پىتى و قەلشىتە بەرداندا ھىلانە ساز دەكە. (64)

ت-قووه‌كان

* قازى عېراقى (؟)

لە تۆزەمەی ماراين و لە ھەممۇان گەورەتن، ملىيان درېش و بارىكە. ھەمى لە ناو ئا و ھەمى لە ئىشىكاىي دەلەوەپىن. نىپە مىتىيەيان يەك رەنگە. لەسەر عەرز ھىلانە ساز دەكەن. ئەم جۆرانەي بىنراون بىتىن لە: قووى بچووك، قووى بىتدەنگ، قووى گەورە.

قوو-ى بچووك (382)

قوى كوجك

Cygnus bewickii

Cygne de Bewick

Bewich's Swan

١٢٠ سانتیمیتره. لە ھەممۇان چۈركىتە. ملى قولەتر و ھەروەھا دەنگى نەرمىتە. شىپەدى ژيان و لەوەپى وەك قووى گەورە وايە. (52)

قوو-ى بىتدەنگ (383)

قوى گنگ

Cygnus olor

Cygne tuberculé

Mute Swan

١٥٠ سانتیمیتره. دندوکى زەردە. پۆيە پەشە. لەكاتى مەلەدا ملى قەف دەكە. سەرى شابالەكانى قىز دەن. بەتاپىت لەكاتى جغە دەركىدندادا. كاتى كورك بۇون نەبىن بەگەل دەزى. بىچىووه‌كەي قاودىيى كالە. مەوداي فېنى زۆرە. لەكاتى فېپىندا شەقىزنى بالى دوور دروا. (52)

قوو-ى گەورە (384)

قوى فريادكش

Cygnus cygnus

Cygne sauvage

Whooper Swan

١٥٠ سانتیمیتره. دندوکى پەشە، بەلام ئەستۇورا بىيىھە كەي زەردە. دەنگى وەك دەنگى شەپپۇر وايە. لەكاتى بەپۇل فېپىندا قاژ و قۇوزىيان بەرز دەيتىمەوە و دەنگى بالى نايە. بىچىووه‌كەي بەرەنگى قاودىيى كالە. لە قەراغ دەريا، شام، گۆل و چۆماندا دەشى. زستانان زۆرە يە. (52)

ج-مراویيەكان

* بت، مراشقى، مەراشقى، مراو، وەردەك، وەردەكە.

ئەم بىلەدانە لە ئاواگراندا دەشىن، بۆ لەوەر زۆرجار سەرى خۆيان لە ئاوا رۆ دەكەن و ئەسقۇند دەبن. لە فېپىندا زۆر بەھېزىن. زىاتر نىپە و مىتىيەيان وېك ناچن. لەسەر عەرز لەناو گىياوگۆل ھىلانە ساز دەكەن. بىتىن لە: جوورە، خلخل، دووكورە، سۆنە، قۇون رۆش، قەشان، لۇوت پان، مراوى سېپىلەكە (بەمىتىيەي ھەرىكە لەمانە دەگۈترى بۆرە، بۆرە جوورە، بۆرە سۆنە و...)

جوورە (385)

خوتقا

Anas crecca

Sarcelle d'hiver

Teal

* جوورە، جوورە مراوى، خوردەك.

٣٥ سانتیمیتره. لەناو تۆزەمەي خۆيدا لە ھەممۇان چۈركىتە. ھەرچى نىپە دەرى سەرى خەنەيىيە و خەتى كەسکى بەسەر چاودا كشاوه، ھەروەھا سەرشانى خەتى سېپى پىداھاتووه. ھەرچى مىتىيەي خالخالە. ئەم بىلەدانە زۆر تىشىمالە. بەپۇل دەگەرپىن. ئەم بىلەدانە زۆرە يە. (61)

نیزه و میسیه هردو تیزبالن، به پژل دگه پین. زستانان زور همیه. له گزل و ئاواگر و چه ماندا دبیتری؛ لهناو گیاوگولی پری لیواری ئەم شوتنانه هیلانه ده کا. (61)

قوون رپش (389)

اردک اردادی

Anas strepera

Canard chipeau

Gadwall

۵ سانتیمیتره. زیاتر له گەل سۆنە و بۆرە دبیتری. لهوان چووکتره و نیزه له دووره و قاوهی مەيلەو بۆر دەنویتىنی. ئەم بالندىدە به هوئى ئەودى كە پاشەلى پەشە ئە و ناوهى بەسەردا بپاوه. دندووك بۆرە، لاقى مەيلەو زىرە. میسیهی وەك بۆرە سۆنە و بۆرە دووكورە دەچى؛ بەلام كلکى لهى دووكورە قولەترە. شوینى زىن و لەوەرپى وەك سۆنە يە. (61)

قەشان (390)

گیلار

Anas penelope

Canard siffleur

Wigeon

* قەشانه

۴ سانتیمیتره. نیزه سەرى خەنەبىيە، نېچەجاوانى زەردى كالە، بەددنى بۆرە، سینىگى كالىترە، پاشەلى پەشە. بۆرە قەشان وەك بۆرە سۆنە يە، بەلام له ئە و چووکترە. له تەنكاو و قورەچلىپاواي ئاواپىر و ئاواگراندا دەله وەرپى. له پۇزدا به پەو دبیترى. تیزبالە. بەئاسانى پېتۇز دەکا. زستانان زورە. (61)

لۇوت پان (391)

نوك پەن

Anas clypeata

Canard souchet

Shoveler

* غەلۇخەددنۇرۇك، قەلۇخەددنۇرۇك.

۵ سانتیمیتره. دندووكى پانە و ناوهى كەى هەر لەوەرپى بپاوه. نیزه پشتى رپش و خالخالە، سەرى شىينە، تەنيشت و بەرزگى خەنەبىيە، سینىگى سپىيە، كاتى توولەك

خلخل (386)

خوتکاي سفید

Anas querquedula

Sarcelle d'été

Garganey

* خلخله

۳۷ سانتیمیتره. كەمیك له جوړه گەورەترە، پاش ملى پانتر و دندووكى راستترە. نیزه كەى له كاتى فېندا به پېش بالى بۆری مەيلەو شىن و سینىگى قاوهىي و بەرزگى سپى دەناسرىتەرە، بروئى سپىيە. كاتى توولەك نیزه و میسیه وېيك دەچن. كرددە و شىپوھى خلخل زۆرتر وەك لۇوت پان دەچى. كەم واھىي بچىتە ناو ئاواي سوپىر. لهناو گیاوگولى پردا هیلانه دەکا. (61)

دووكورە (387)

فیلوش

Anas acuta

Canard pilet

Pintail

* دووكورە

۵۵ سانتیمیتره. له چاوهانى تر كەمیك كىزتر دېتە به رچاوه، هەروەها ملى درېز و دندووكى تېزترە. سەرى كلكى دوو لەك. نیزه سەر و ملى قاوهىيە و بەرزگ و بەرسینىگى سپىيە، پشت و بالى بۆرە، له كاتى توولەك نیزه و میسیه وېيك دەچن. بەجوانى پېتۇز دەکا. تیزبالە. زستانان زور هەيە. لهناو گیاوگولى كەنار شام و زەل و ئاواگىر بە گیاوگولى هیلانه ساز دەکا. (61)

سۆنە (388)

كىلەسىز

Anas platyrhynchos

Canard colvert

Mallard

* سۆنە، سەرسەوز، سەركەسک

۵۷ سانتیمیتره. نیزه سەرى سەۋەزە، خالىكى بازنه بى سپى به مىلدا كشاوه، بەرسینىگى قاوهىيە، سینىگ و بەرزگى بۆرە، سى چوار تووكى رەش لەسەر كلىنچەمى هەلگەراونەتەوە، دندووكى زەرەدە. بۆرە سۆنە قاوهىي خالخالە، لاقى مەيلەو زىرە.

دهکا. زستانان زوره (62)

سهرسوزری بهحری (394)

اردک تاجدار
Netta rufina
Nette rousse
Red-crested pochard

* سهرسوزری کانیاوان، سهرسوزری کانیاوی، سهرسوزری کاکولدار، مراوی ژاپونی.
۵ سانتیمیتره. نیره دندوک سووره، سهربن خنه بیبیه، کاکولی هه به، پشتی قاودیی پر پدنگه، مل و سینگ و پاشلی رده، قهقهه و کلکی بوره. میبیه قاوهی کاله، لاجانگی بوره، سهربن مهیله و رده. له قامیشه‌لان و ناوگر و گوله شیرن و تفته‌کاندا دهشی. زستانان زوره. (62)

مراوی جغدادار (395)

اردک سیاه کاکل
Aythya fuligula
Fuligule morillon
Tufed Duck

۴ سانتیمیتره. نیره بهله که. پشتی رده، یه ک دوو تووکی ودک کاکول به پاش ملدا هاتوتنه خوار. میبیه کاکولی کورتتره و جاری وایه خه‌تی سپی به که‌نار دندوکیدا کشاوه. زستانان زوره یه. له گول و گولاو و ناوگراندا دهشی. (62)

مراوی خنه بی (396)

اردک بلوطی
Aythya nyroca
Fuligule nyroca
Ferruginous Duck

۴ سانتیمیتره. نیره و میبیه رنگیان خنه بیبیه. سهربالیان سپیبیه. تووکی زیره و پاشه‌لیان سپیبیه. نیرهیان چاوی سپیبیه و هی میبیه قاودیی. رنگی میبیه له هی نیره توندتره. باریان زورتر ودک میبیه دهچن و بهرزگی خالخاله. هاوینان زوره. له گول و گولاو و شوینی پر گیاوه‌گول دهشی و هیلانه ساز دهکا. (62)

وک میبیه دهچن. میبیه ودک بوره‌سوونه دهچن و تهنيا سهرشانی شينه. لهناو گیاوه‌گولی زهل و ناوگراندا دهبنزی و هیلانه ساز دهکا. (62)

مراوی سپیلکه (392)

اردک مرمری
Anas angustirostris
Sarcelle marbrée
Marbled Teal

* به‌حربلکه، مراوی سابونی
۳۸ سانتیمیتره. نهختیک له جوره گهوره‌تره، ههروهها ملی دریزه و سهربشی گهوره‌تره. پهرو بالی قاوهی خالخاله، سهربزی رده. سهربالی سپیبیه. نیره تووکی پاش ملی که‌میک دریزه و شیوه‌ی کاکول دهدا. ته و دهمه‌ی که باره به‌رزگی زهده و دوو خالی سپی له‌سهر باله. زورتر به‌جوت دهبنزین. جاري وايه زستانان به‌گهمل ده‌گه‌پتن. زورتر خو لبه‌ر چاو نه‌دیو دهکا. له که‌نار ناوی شیرن له شوینی پر گیاوه‌گول دهشی و هیلانه ساز دهکا. (64)

چ- مراویبیه بینه‌کیشه‌کان Diving Ducks

له ناوی سویر و شیرندا دهشین. زورتر له قوولاندا دهبن. لاقيان به‌لای پاشه‌لیانه ودیه. مهلهوانی چاکن. بو هله‌لفرین دهی که‌میک به‌سهر ناودا را بکمن. به‌گیاوه‌گول و گیانله‌به‌رانی وردی ناو ناو به‌رتیده‌چن. بریتین له: سهرسوزر، سهرسوزری به‌حری، مراوی جغه‌دار، مراوی خنه بی، مراوی رده‌شکه، مراوی سهربش، مراوی کلک دریز، ملهوی، ملهوی ردهش.

سهرسوزر (393)

اردک سر حنایی
Aythya ferina
Fuligule milouin
Pochard

۴ سانتیمیتره. نیره و سهربن ملی سوزوری قاوهیی به‌کدهسته. سینگ رده. دندوکی شینی کاله و سهربن دندوکی رده. له کاتی توولک ودک میبیه دهچن و پشتی بورتره. میبیه سهربن سینگی قاوهییه. که‌متر دیته ئیشکایی. به‌رۆز له ناودا وچان دهدا و تهنيا به‌یان و ئیسواران دله‌وری. به‌هاسانی دهتوانی خو له ناودا نقوم بکا و بینه بکیشی. له گمه‌رپی پر گیاوه‌گولی شام و گولاندا دهشی. لهناو قامیشه‌لانه هیلانه ساز

مراوی پدشه (397)

اردک چشم طلایی
Bucephala clangula
Garrod á oeil d'or
Goldeneye

* شله که، مراوی خپه، مراوی ردهش.

۴۵ سانتیمیتره. نیزه په و بالی بهله که، مل و بزرگی سپی و کلکی ردهش، سه ری ردهش و بدروده چاوی خالیکی سبی لیبیه. لاقی مهبله و زرد. میبیه پشتی بزری پنونکه، سه ری قاوه بیبیه، ختی سپی بهدروی ملیدا هاتووه. له لیواری ئاو و گولاندا دبیترین. (63)

مراوی سه ردهش (398)

اردک سر سیاه
Aythya marila
Fuligule milouinan
Scaup

۴۶ سانتیمیتره. نیزه سه ردهش؛ بزرگی سبی بزره. دندوکی شین باوه. میبیه قاوه بی رنگه. نیزه و میبیه هه دردو و ختی سیپیان بهسروی بالیدا هاتووه. ملهوانی بی هاوتان. به گمل دهگه پتن. له کمنار دهرباچه کان دهبن. (62)

مراوی کلک دریث (399)

اردک دم دراز
Clangula hyemalis
Harelde de Miquelon
Long-tailed Duck

نیزه ۵۳ و میبیه ۴۱ سانتیمیتره. مراویبیه کی سبی بیه و بالی بزره. سه ری بچووک و خپه و دندوکی کورته. نیزه له زستاندا سه رمه و مل و زگ و شانی سبی بیه. بالی قاوه بیه مهبله و ردهش. لاجانگی ردهش. هاوینان دبیتنه قاوه بیه توند؛ زگی سبی بیه زستانان پشتی بزره و بزرگی سبی بیه. دندوکی ردهش. هاوینان رنگی پشتی توندتر ده بی و سه ری له نیزه ده کا. له دهربادا ده زی. (63)

ملهپر (400)

اسکوتربال سفید
Melanitta fusca
Macreuse brune
Velvet Scoter

۵۵ سانتیمیتره. نیزه ردهش و لاجانگی خالی سپی هه بیه. میبیه مهبله و قاوه بیبیه. نیزه و میبیه په ری بالیان سبی بیه. له دهسته بچووک و هه رووهها تاق تاق له سه رئاوی په شه پزلا هاتوچه ده کمن. (63)

ملهپری ردهش (401)

اسکوتربال سیاه
Melanitta nigra
Macreuse noire
Common Scoter

۴۸ سانتیمیتره. نیزه هه مهبله کیانی ردهش. خه تیکی زهرد به دریابی دندوکیدا کشاوه. ئهستورایی دندوکی زیادابی هه بیه. میبیه قاوه بیه رنگه، مل و روومه تی سبی بیه. بزرگی سپی سوریا وی پنونکه. ئه م بالاندیه کاتی مهله کردن کلکی دریث راده گرن. له دهربا و شامدا ده زی. (63)

تۆرەمەی ھەملە (58F)

Family ACCIPITRIDAE

گهوره ترین و ویک نه چوو ترین بالاندی راون. دندوکیان کورت و قەلانگی بیه که لای سه ره بیان ددانه نیبیه، جگه له شهیین. ملیان کورته. لاقيان بەھیز و جنجره و کیان ئهستور و قەلانگی بیه. زیاتر تەنیا ده زین. نیزه و میبیه یان بەک رنگه، بەلام میبیه کان گهوره تر. له سه ردار، رهه زیان عەرز ھیلانه ساز دەکەن. گیانلە بەرانی و دک مشک، مار، بالاند، بوق و کرم دەخون. له کە لاكى ئاشەلانیش کەلک و هر دگرن. بريتىن له: (ئەلف) بازە کان، (ب) دالاشە کان، (پ) سەقرە کان، (ت) شەقەرە کان.

ئەلف - بازە کان
Hawks

لەو تۆرەمە يەدا ئهوانه چووکتەن. بالیان کورت و خپه و کلکیان دریث. بە توندی بەناو داراندا دەتوانن بەشوتین نیچیردا بقۇن و بۆگرتە شارە زايى تەواویان هه بیه. میبیه له نیزه گهوره تر. له سه ردار ھیلانه دەکەن. بريتىن له: باز، سەقر، واشە، واشەمی گهوره.

باز (402)

طرلان

Accipiter gentilis

Autour des palombes

Goshawk

* بازی قرل (?), ته‌رلان، ته‌للان، شایاپ.

٤٨ تا ٦٠ سانتیمیتره. میئیه زور له نیره گهوره‌تره. ئو بالندیه و دک میئیه واشهی زور گهوره دهچن، بهلام بالی پان و نووک نیژتره. بروی سپییه. پشتی بوری ئامال رشد. بهاری پشتی کالتره و برسگی زددی پر له خال و پنوكی قاوه‌بییه. بهوندی سپییه. بهاری پشتی کالتره و برسگی زددی پر له خال و پنوكی قاوه‌بییه. بهوندی بهسنه داراندا دفری و بالندان راو دهنی. له شوتینی پر دار، لیپه‌وارج له دهستان و جله کیوان دهی. له شوتینی دووره دهستی ناو لیپه‌واران هیلانه ساز دکا؛ جاری وايه کونه هیلانان ئاودان دهکاتمهوه. (75)

سه قر (403)

پیغوری کوچک

Accipiter badius

Épervier shikra

Shikra

نیره ۲۹ و میئیه ۳۳ سانتیمیتره. نیره زور و دک نیبره‌واشهی گهوره دهچن، بهلام بچووکتره و بقرایی پشتی کالتره. مل و لاجانگی بقری کاله و جارجار توقی له مل پهیدا دهی. کلکی چوار تا پینج خه‌تی پانی قاوه‌بییه تیدایه که که و تونه قهراغ چنه‌هی. بهرجیله‌ی سپی ئامال زدره و بقرایی تیدایه. بهرسگی خورماییه. میئیه پشتی قاوه‌بییتره و خدت و پی پتی لمسه شاپه‌پری نیسوه‌پاستی کلکی هه‌هی. له لیپه‌واری تمنک و زدوی بهداری تاک و تهرا ددری. لمسه دار هیلانه ساز دکا. هاوینان زوره. (98)

واشه (404)

قرقی

Accipiter nisus

Épervier d'Europe

Sparrow Hawk

نیره ۲۷ و میئیه ۳۷ سانتیمیتره. بالی کورت و خپه و کلکی دریزه. نیره پشتی بوری

تونده و لاجانگی خورماییه. له پاش مليدا پنوكی سپی دهیزرنی. به‌پانایی به‌رزگیدا خه‌تی باریکی قاوه‌بیی مهیله و سورور کشاون. کلکی خه‌تی بور و قاوه‌بیی به‌هربینایدا کشاوه. میئیه پشتی قاوه‌بیی ئامال رهش و بروی سپییه. به‌رزگی سپییه و خه‌تی باریک باریکی قاوه‌بیی به‌پاناییدا کشاوه. میئیه و دک باز دهچن. بهباری و دک میئیه دهچن، بهلام قاوه‌بییتره و ری ریتی به‌رزگی ناریکه. له شوتینی پر دار دهی. له لیپه‌وار و جاری واشه لمناو پنچکی بلیند و میشاندا هیلانه ساز دکا. زستانان له شوتینی ناودلا و کدم دار دهیزرنی. (98-75)

واشه-ی گهوره (405)

پیغور

Accipiter brevipes

Épervier à pieds courts

Levant Sparrow Hawk

٣٢ تا ٣٧ سانتیمیتره. میئیه زور و دک میئیه‌واشه دهچن. زیر بالی سپییه و نووکی بالانی رهش. چاوی قاوه‌بیی ئامال سوروره نه ک زرد. بالی ئو بالندیه له‌هی واشه دریزتره. نیره له نیبره‌واشه گهوره‌تره. پاش مل، پشت و پشت بالی بقری مهیله و شینی روونه. بهرسگی تا راده‌یک سپییه و لانه‌نیشتی به‌لای زیربالییه و زرد. لاجانگی بقره. لاملى زرد. میئیه پشتی له میئیه‌واشه بقرتره و خالی قاوه‌بیی له‌سنه مله. بهباری به‌رزگی تهواو سپییه و خالی گهوره قاوه‌بیی لییه. زینگکی و دک هی واشه‌یه. هاوینان به‌راده‌یکی کدم دهیزرنی. (98-75)

پ- باشوه‌کان Buzzards

بالیان پانه و مل و کلکیان تا راده‌یک کورته. زیاتر له حالت له‌نگه‌ر به‌ستن و دهور لیدان له ئاسماندا دهیزرنی. و دک هه‌لوي بچووک دهچن، بهلام سه‌ر و دندووکیان له‌وان چووکتره. له رووی ره‌نگی پهرو بالیان کهمتر واهه‌هیه بناسرتنهوه. نیره و میئیه‌یان يه‌ک ره‌نگه. له‌سمر دار و رووه‌زان هیلانه ساز دکمن. بریتن له: باشوه، باشوه‌ی چاو سپی، باشوه‌ی لاق دریز، باشوه‌ی لاق تووکن، باشوه‌ی لیپه‌واران.

به باری له باری باشوو جوئ ناکریتتهوه. له چیمهنه و دهشتی پان و بهرين و ئیشك ددژی. له سمر عدرز و جاري واشه له سمر تاقه داران هیلانه ده کا. (76)

باشوو (406)

سارگیه

Buteo buteo

Buse variable

Buzzard

باشووی لاق تووکن (409)

سارگیه پر پا

Buteo lagopus

Buse pattue

Rough-legged Buzzard

٥٥ تا ٦٠ سانتیمیتره. به بالی دریز و باریک و کلکی سپی و به خته تی پان و بوری سه ری کلکی له باشوو جوئ ددکریتتهوه. به رزگ و زیر بالی سپیتھ و سه ری کالتره. له فریندا پنۆک پنۆکی زیر بالی زقر دیار نیبیه و لاقی رووت و زرده. سه ری بالی قیته. که میک ته پ ده فری. له کیوباره دووره دهست، زهوبیزار و شوینی پر دار ددژی. له سمر رهوزی که نار دریا، دار و زهوزی ناریک هیلانه ساز ده کا. (76)

باشووی لیرهواران (410)

سارگیه جنگلی

Pernis apivorus

Bondrée apivore

Honey Buzzard

٥٥ تا ٥٧ سانتیمیتره. له فریندا به بالی پان. کلک و ملی دریزتر و سه ری بچووکتر له باشوو جیاده کریتتهوه. کلکی دوو خته تی باریکی ههیه و خه تیکی رهشی پان. پهرو بالی ئه و بالندیه جزر به جوزره. پشتی قاودیی پر رهندگه و سه ری بوره. به رزگی پر خال و میله و جاري وايه تمواو قاوه بییه. به باری سه ری و به رزگی پیتیه. مشک و بالندیه بچووک، هیتلکه و گهرای میش هنگوینان دخوا. له که نار شوینی پر دار ددژی. له کونه خانوو و کونه هیلانه قەلمەرەشمەدا هیلانه ساز ده کا. هاوینان زقر ههیه. (76)

پ- دالاشەكان Vultures

زقر گهوردن. ته پن. بالیان زقر دریزه. کلکیان کورته و سه ریان رووت، - بیتچگه له پیروزه. بالان ددکه نموده جا ده فرین. زور جار ئینسان ئهوانهی له گەلەمەلۇ لى تىك دەچى، بەلام سه ریان چووکتره و شىئو فېنىشىيان جياواره. نىتى و مىتىيەيان يەك پەنگن و زياتر بە جووت دەگەرىن. كەلاڭ دەخون. له سمر دار و رهوزى بە رز هیلانه ساز

٥٥ سانتیمیتره. پهرو بالی قاودیی پر رهندگه. له فریندا به بالی پان و کلکی گهوره و خى و ملی قولە دەناسریتتهوه. به رزگی پنۆک پنۆکی سپیتھ و ئه و سپیاپیه کەم و زیاد ددېي. جياوارى له گەل باشوو لاق دریز لە دەدایه کە کلکی رىتیه و خه تی رهشی سه رکلکی پانه. پنۆکی گهوره و ئامال رهشی زیر بالی زقر دیار نیبیه و لاقی رووت و زرده. سه ری بالی قیته. کە میک ته پ ده فری. له کیوباره دووره دهست، زهوبیزار و شوینی پر دار ددژی. له سمر رهوزی که نار دریا، دار و زهوزی ناریک هیلانه ساز ده کا. (76)

باشووی چاو سپی (407)

سارگیه چشم سفید

Butastur teesa

Buse aux yeux blancs

White-eyed Buzzard

٤٤ سانتیمیتره. نىتى و مىتىيە يەك پەنگه. کلکی رەش و دریزه. پشتى قاودیی پر رهندگه و پىتی رهشی تىدایه. خالىكى سپی و گهوره لە پاش ملی دەبىسى. به رزگی سپی واشه و پىتی قاودیی بەپانايىدا كشاوه. به چىللە و ملی سپیتھ و خه تی بە نىسەرەست مل و كەنار لاجانگىدا كشاوه. چاوى سپی ئامال زرده. زور تر له سمر دارتىل و داران ھەلەدىنىشى. توند ده فری. له شوينى بە دار ددژى. له سمر دار هیلانه ساز ده کا. (98)

باشووی لاق دریز (408)

سارگیه پا بلند

Buteo rufinus

Buse féroce

Long-legged Buzzard

٦٥ سانتیمیتره. زقر وەك باشوو دەچى. پەنگى پهرو بالی جور بە جوزره؛ له قاودیي ئامال خورماپىي پر رەنگ بە بە رزگى ئامال زردى پىتی پەشەوه بىگرە هەتا پەپ و بال پەشى بە رزگ قاودیي. سه ری كالە. کلکى دارچىنى پەنگه و پىتى نىبىه.

ددهن. بریتن له: پیروزه، دالی پشت سپی، رهش دال، سیسارگ، شانهکووره.
کردودی و دک شانهکووره دهچن. له کیتو و دهشتی دوروه دهست به تهنجا دهژی. له سه
دار و رهوزی لیواری هه لدیران هیلانه ساز دهکا. (99-100)

دهن. بریتن له: پیروزه، دالی پشت سپی، رهش دال، سیسارگ، شانهکووره.

پیروزه (411)

هما

Gypaetus barbatus
Gypaète barbu
Bearded Vulture

* دالهسوروه، سوره دال، سوره دال

۱۰۰ تا ۱۱۰ سانتیمیتره. زورتر و دک هلهویه کی گوره دهچن تا و دکوو دالاشیک.
بالی دریث و تمسک و گوشه داره. کلکی دریث و بوری تونده. پشت و بالی رهشی ئامال
بزره. سه ری ئامال زهرده. دوری چاو و ئهستوورایی دندووکی رهش. چهند چله مموی
رهش و دک ردین له تیز چهنهی هاتووه. بهرگی نارنجی ئامال زهرده و سینگی تهواو
نارنجییه. بهباری سه ره و ملی بزره. له کیتو بهر ز و دوروه دهست به تهنجا دهژی.
هیلانه خزی له ئهشکه و تی سه ره رهوزان ساز دهکا. (99-100)

دال-ی پشت سپی (412)

دال پشت سفید

Pseudogyps bengalensis
Vautour à dos blanc
White-backed Vulture

۸۴ سانتیمیتره. دالیکی بچووکی پر رهنگه. پاشه لی سپییه و پشتی قاوه بی ئامال
رهش. سینگ و بهرگی قاوه بی رهش و خالی وردی زهدی ههیه. سه ره و ملی بوری پر
رهنگه. توروکی رتیز پاشه لی و رانی سپییه. له شوتی که مه دار و زهوبیز ای نزیک
ناواییان دهژی. کدمتر وا ههیه بچته کیوان. (99)

رهش دال (413)

دال سیاه

Aegypius monachus
Vautour moine
Black Vulture

* دال، داله گورگه، لاشخور، لاشخور، لاشه و در.

۹۷ تا ۱۰۵ سانتیمیتره. دک شانهکووره دهچن، بدلام سه ری گه ورده و دندووکی
ئهستووره. کلکی دریثتر و سین سووچه. پهرو بالی قاوه بی ئامال رهش. ملی رووتی
چیره بی ئامال شینه و دهوری ئهستوورایی ملی پولیک توروکی قاوه بی رواده. دنگ و

سیسارگ (414)

کرکس

Neophron percnopterus
Perconptére d'Egypte
Black Vulture

* تاسکه چله، سمیارک، سه رگه، سیاله ک، سیسارک، سیسارگ که چله، که پنه ک
(؟)، که پنه ک دال (؟)، که چله لوك، که رگه، که رکه س.
۵۳ تا ۶۵ سانتیمیتره. لاشه خوریکی بچووکی رهش و سپییه. له کاتی فیندا کلک و
به رزگ و سینگ و بالی سپییه. شابالی رهش و ئه و رهشا بییه هه تا پاشه لی کشاوه.
سه ره و ملی ئامال زهرده و توروکی پیتوه نییه. پاش ملی و ملی پر له توروکی کورت و
پره. پهرو بالی سپی چلکنه و شاپه بی رهش. دندووکی له لاشه خوره کانی تر
باریکتره. بهباری رهنگی له قاوه بییه و بهر و سپی ده گوئی. زینگه کی و دک شانهکووریه
و جاری وا یه له نیتو زیلی که نار ئا و اییانیشدا ده بیزی. له سه ره رهوزی بهر ز هیلانه ساز
دهکا. (99-100)

شانهکووره (415)

دال

Gyps fulvus
Vautour fauve
Griffon Vulture

* خدرتمل، داله که رخور، داله که رخوره، که رخور.
۹۵ تا ۱۰۳ سانتیمیتره. بالی پان و دریث و بلاؤی ههیه. کلکی چوار سووجی کورت
و ئامال رهش. زیر بالی له بن هنگلییه و هه تا خوارایی بالی خمه تیکی کالی
پیداها توه. سه ری کورت و ملی رووتی و ده توانتی له نیتو شانیدا خپی بکاته و. پهرو
بالی بوره. سه ره و ملی به توروکی سپی زور کورت و ورد دا پوشراوه. دوری ئهستوورایی
ملی توروکی لی رواده و زهدی کاله و بهباری قاوه بییه. به گهل ده بیزی. زینگه کی
ئه سلائی ئه ناوچه کوتستانییه کانه. به گهل له ئه شکه و سه ره تاته به ردی شوینه
به رزه کان هیلانه ساز دهکا. (99-100)

ت- شمقاره‌کان Harriers

لهشیان باریک و بالیان دریز و که میک کووره. لاق و کلکیان دریزه. دندوکیان زوره هستور نیبیه. نهود فرین و کاتی فرین سه‌ری بالیان که میک قیت را ده‌گرن. نیزه و میکه‌یان به که ردنگ نیبیه، زریبه نیزه‌کان له میکه‌کان چووکترن. له سه‌ر عدرز یان له‌ناو قامیشه‌لانه ساز ده‌کهن. بریتین له: شمقاره‌ی بور، شمقاره‌ی زلان، شمقاره‌ی سپی، شمقاره‌ی گهفان.

شمغاره‌ی بور (416)

سنقر خاکستری
Circus cyaneus
 Busard Saint-Martin
 Hen Harrier

* حسه‌نه سسته

۴۳ تا ۴۸ سانتیمیتره. زور و دک شمقاره‌ی گهفان ده‌چن، به‌لام پاشه‌لی سپیتره و بال و کلکی پانتره. نیزه تهوا و بوره؛ ته‌نیا سه‌ری بالی پهشه. پاشه‌لی سپیبیه. میکه و پاری نه و بالندیه پشتیان قاوه‌بی پر ردنگه و به‌رزگیان زردی ری پی قاوه‌بیه. نهود فره. ژینگه‌ی و دک شمقاره‌ی بوره، به‌لام له بیابانی ویشك و دهشت و ته‌پولکه‌ی ته‌نکه‌دار ده‌زی. زستانان زورتر ده‌بی. (87)

شمغاره‌ی گهفان (419)

سنقر گندم زار
Circus pygargus
 Busard cendré
 Montagu's Harrier

۴ تا ۴۵ سانتیمیتره. نهختیک له شمقاره‌ی بور بچووکتر و باریکتر. بالی باریکتر و نووک تیزتره و فریبی سووکتره. میکه زور و دک میکه شمقاره‌ی بور ده‌چن، به‌لام سپیایی پاشه‌لی له جیئی سپی بوره؟ دوو خته‌تی پهشی به‌بالیدا کشاوه. پی ریتی قاوه‌بی له سه‌ر زگ و رانی هه‌دیه. پاری هه‌ر و دک میکه ده‌چن، به‌لام به‌رزگی خورما بیه. کرده‌هی و دک شمقاره‌ی بور ده‌چن. له زدل، میشله‌لان و زه‌بیزاران ده‌زی. به‌گهله‌لیان زستانان زورتر ده‌بیزرن. گیای شه‌دار، به‌هله‌لکه‌وت له‌ناو زه‌بیدا، هیلانه ساز ده‌کا. هاوینان زیاتر ده‌بیزرن. (87)

ج- شه‌هینه‌کان Falcons

بالیان دریز و نووک تیز و کووره. کلکیان تا را ده‌یه‌ک دریزه. دندوکیان کورت و قه‌لانگیه؛ دندوکی سه‌ریان مشاره‌ی هه‌دیه. قاسیکی لاقیان دریز و به‌هیز و قه‌لانگیه. له فریندا زور به‌هیزن و ده‌توانن له‌نگه‌ر بگرن. نیچیر به‌لاق هله‌لکه‌ر و به‌ندوک ملی ده‌په‌رین. زرچار نیچیر به‌لاقیک را ده‌گرن. نیزه و میکه‌یان یه‌ک ردنگه، به‌لام میکه‌کان گهوره‌ترن. له سه‌ر دار، په‌وهز و عه‌رز هیلانه ساز ده‌کهن. زیاتر به‌ته‌نیا ده‌زین. بریتین له: باله‌بان، ترۆمته، ترۆمته‌ی سه‌ر سوور، ترۆمته‌ی لاق سوور،

شمغاره‌ی زلان (417)

سنقر تالابی
Circus aeruginosus
 Busard des roseaux
 Marsh Harrier

۴۸ تا ۵۵ سانتیمیتره. له شمقاره‌کانی تر به‌هه‌ری گهوره‌تر بون و بالی پانتر و به‌نه‌بونی سپیایی له پاشه‌لدا ده‌ناسرتیه‌وه. نهود فره و کاتی فرین بال لیده‌دا و قیت رایانده‌گری. نیزه نیچوچاوانی و بالی بوری تونده. کلک و سه‌ری شابالی بزره. سه‌ر و پاش مل و سینگی زردی ری پیکه و به‌رزگی قاوه‌بی. میکه و نیزه‌بار زریزیان بزرواییان نیزه‌یان نیبیه و تهوا و قاوه‌بی پر ردنگن، سه‌ر و شانیان کاله. نه و بالندیه بزگ‌تنی نیچیر له ئاسمانه‌وه لوره ده‌بیتیه‌وه سه‌ر عه‌رز. له زل و شوئنی قامیشه‌لانی پر ده‌زی. هیلانه‌ی گهوره‌ی خوی له قامیشه‌لانی ناو ئاو ساز ده‌کا. (87)

وردي رهشی تييدايه. بالندان راو ده کا. له شوپيني ئاودلا، دهشتى بەرین. شوپيني تەنكەدار دەزى. لەسەر دار هييانە دەکا. جارجار كۆنه هييانە قەلە رەشان ئاوددان دەكاتوهە. (98)

سی کوش، شه هین، لهیل، هله که سه مای بچوک، هله که سه مای گهوره.

الله باز (420)

پالاپان

Falco cherrug
Faucon Sacré
Saker

۵ سانتیمیتره. پشتی و بالی قاوه‌بی کاله. سهر و پاش ملی سپری پی ریتی قاوه‌بیهه. خه‌تی باریکی به لاملی داکشاوه. به رزگی سپبیهه و تا راده‌یه ک خالخال یان پی ریتیه. کلکی قاوه‌بی پر رنگه. به پاتانییدا پی ریتی سپبیهه. خال و میلی سهر و به رزگی ئمو بالندیه به باری زورتر و لیک نزبکتره. بالندیه کی در و نهترسه و هیرش ده باته سدر گیانله به ری گهوره تره له خوی. له دهشتی به رین و بیابان دهژی. له سهر داری باینده و ناو تاته به دران هیلانه ساز دهکا. زستانان زور دهیبی. (98-88)

ت و م تہ (421)

ترمیم

Falco columbarius
Faucon émerillon
Merlin

۲۶ تا ۳۲ سانتیمیتره. نیزه پشتی کهوه رهنگ و سه ری کلکی خته‌ی پانی رهشی تیدایه. به رزگ و زیر بالی گشته‌ی ری پریه و به رهندگی خورما بی. میتیه له نیزه که‌هودره، پشتی قاوه‌بی پر دنگه و کلکی ری پری قاوه‌بی و کریمیه. خه‌تی لاجانگی نیزه. له کاتی هیرشی خیرای خوی بو سه ر نیچیر نه‌وی ده فری. له شوتینی ئاودلا، ده روره‌ی زدلان، ته‌یلکه‌ی خیزکین و رهندزی لته‌واری ده‌ریا ده‌زی. (88)

(422) ته و مته - ۲، سیاه، سیاه، سیاه

ترمیم سر حنایه

Falco chicqueru
Faucon chicquera
Red-headed Merlin

نیزه ۲۹ و میتیه ۳۳ سانتیمیتره. سه ر و پاش ملی سووره. په ر و بالی ریشه و خه تی پانی رهشی له کوتایی کلکیدا هه يه. پشتی بوره و لمسره شان و بالی خه تی قاوه دی، هه يه. شایه ری بالی، قاوه دی، مهله و رده شه. پر زنگ، سبیله و بهیانایدا ری ریه.

174

173

شهین (425)

شاہن

Falco pelegrinoides

Faucon de Bartrie

Barbary Falcon

دهچن. زیر بال و کلکی کالترو و دهوری پهشه. لمسه رالی پنونکی گهوره کهوه پدنگی همیه. جنگرو و کی سپییه. میش و مه گهز راو دهکا. له کونه خانوو، دزّل و دهه دنگ و بهردلانی دهی. به گهل له کونه دیواری بلیند و کونی پهودزان ویرای کوترو و چوله کان هیلانه ساز دهکا. هاوینان زوره. (97)

هله که سمه ما-ی گهوره (428)

دلیجه

Falco tinnunculus

Faucon crécerelle

Kestrel

* سمه ما که ره، مشک گره

۳۴ سانتیمیتره. بالی نوک تیشه و کلکی باریکه. له ئاسمان له نگهه دههستنی و بال لیدهدا. نیره پشتی شن پنگ و خالخاله. به رزگی زرده و خالی پهشی بلاوی تیدایه. سمر، ئاته گ و کلکی بوزه و خهتی پانی پهشی له کوتایی کلکیدا همیه. میبیه پشتی قاوه بی مهیله و خورما بییه و به پانا بیدا ری پتیه. کلکی خورما بی ری پتیه. لمسه ر دار، دارتیل و پهودزان هله دنیشی. به رهه با راده دهستنی و بال لیدهدا. بو گرتني نیچیبر لور دهیته عه رز. له چیمهن، زهوبزار، جیئی ئاولادلی لیپهواران، قهراغ چهمان و تنهانه ت نزیک ئاوا یی و شاران دهی. له کونه هیلانه قله دهشان یان سمر رهودزی بلیند؛ کونه خانوو و کونی داران هیلانه ساز دهکا. (97)

ج- کولاره کان Kites

* کولاره

بالیان دریز و گوشه داره. کلکیان دوو هاچه یه. به نه مری ده فین و کاتی فرین له نگهه دههستن. نیر و میبیه یان یه ک پدنگن. لمسه ر دار هیلانه دهکه ن. جارجار له که لاکی ئازه ن کلک و هر ده گرن. بریتین له: کولاره، کولاره خنه بی.

کولاره (429)

کورکور

Milvus migrans

Milan noir

Black Kite

۵۵ سانتیمیتره. وک کولاره خنه بی دهچی، به لام کلکی قاوه بی ئاماں بوره. پهرو

۳۵ تا ۴۵ سانتیمیتره. وک سی کوژ دهچی؛ به لام پشتی پتر قاوه بییه و که متر بوره و ری پتی که متری به پانایی به رزگیدا هاتووه. سینگی زورتر ری پتیه. سمه ری خورما بی پدنگه. به هر چیز پشتی پر پدنگتر و سمیلی خر و قاوه بی مهیله و پهش له بالهبان جوی ده کریته وه. کرده وه وک سی کوژه. له تپک و دهست و کوئیستانان دهی. زستانان ده چیته دهشتان. له لیپاری پهودزی به رز هیلانه ساز دهکا. (98)

له بیل (426)

لیل

Falco subbuteo

Faucon hobereau

Hobby

۳۰ تا ۳۵ سانتیمیتره. له ئاسمان زور ده سوور پتنه وه. وک سی کوژ توند ده فری، به لام بالی دریشتر و کلکی کورتر دیته به رچاوه. بالنده دهی وک چوره و په رسیلر که راو دهکا. ئیواران میش و مه گهزان ده خوا. ران و زیر کلکی شن پدنگه. سمیلی نوک تیشه و لههی سی کوژ باریکتره. به رزگی بد ریزابیدا ری پتی لیک نزیکه. به باری پشتی قاوه بی مهیله و پهشه. بن رانی شن پدنگ نیبیه. له میشله لان، نزیک داری تاک و تمرا دهی. لمسه ر دار هیلانه ساز دهکا. جاری وايه کونه هیلانان ئاوددان ده کاتمه وه. هاوینان زوره. (88)

هله که سمه ما-ی بجودک (427)

دلیجه کوچک

Falco naumanni

Faucon crécerellette

Lesser Kestrel

۳۰ سانتیمیتره. به هر چیز پشتی بچوو کتر بون. پدنگ روونتر بون. کرده وه نه ترسانه، زریکه زریکه زور و هیلانه ساز کردنی به گهل له هله که سمه ما گهوره بون. نیره پشتی سووری مهیله و شییه و خال و پنونکی نیبیه. سه ر و کلکی لە نیپری هله که سمه ما گهوره شینتره. میبیه و بار هر وک میبیه و باری هله که سمه ما گهوره

په‌رکوور (431)
عقاب طلایی
Aquila chrysaëtos
Aigle royal
Golden Eagle

٧٥ تا ٨٣ سانتیمیتره. کلکی پان و چوار سووجه. شاپه‌ری پیشنهادی بالی بلاو و قیته. پهرو بالی ته‌واو بوری تونده؛ سهرو و پاش مل و شاپه‌ری وردی بالی ته‌لا رهندگه. بهباری لمه‌سر ئەستوروازی بالی تووکی سپی دەبىنرى. کلکیشی سپییه و خەتى پانی ئامال رەشى لە سەرەری کلکی دايە. بەچۈونە سەرەری تەمەن ئەو سپیا يە لە کەمى دەدا. بەھۆى گۇرانى رەنگى پەر و بالى ئەو بالىدەيە بهبارى لەگەل ھەلۆكاني تر بەچە تۇونى لېتك جوئ دەكتىتەوە. لە كويىستانى كەم گىيا و ئىشك و رووتەن، روودزى قەراغ بەحران و دەشتان دەزى. لەسەر لىتوارى ھەلدىران و جارجاريش سەر داران ھىلانە دەكا. (74)

دووبرا (432)

عقاب دو برادر
Hieraaetus fasciatus
Aigle de Bonelli
Bonelli's Eagle

* دووبرالا، كوزدن، ھەلۇي دووبرا، ھەلۇي كەوان
٦٥ تا ٧٢ سانتیمیتره. پشتى مۇزە. سەری بالى رەشە و پاش ملى کالىرە. خالىتكى سپى گەورەي لەسەر پشت ھەيە. کلکی درېزە و شەش خەتى كال و خەتىكى پان و ئامال پەشى بەسەرى كلکيدا ھاتووه. كاتى فېين بەھۆى بەرزگى سپى و رى پى، بالى درېز و بارىك و ئامال رەشى دەناسرىتەوە. بهبارى سەری سوورخونە، بەرزگى قاودىي ئامال خورمايىيە و رى رى و خەتى ورد وردى بەكلکيدا ھاتووه. لە دوو سالىدا تەواو قاودىيى دەبىت و بەرزگى تەواو سپى ھەلەگەرەي. بالىدە و كەروپىشكان راۋ دەكا. لە فېيندا زۆر چالاكە. لە كويىستانى پەرپەۋەز دەزى. زستانان دېتە دەشتان. لەسەر پەۋەز و داران ھىلانە ساز دەكا. (85)

بالى پەرنگىتە. تووکى زېر بالى كاتە. دوو ھاچە بۇونى كلکى لە كۆلارە خەنەبىي كەمەتە. سەری دندووكى قەلەنگىيە. پەر و بالى خەنەبىي توندى پېنۆكە. زۆر تر لەسەر ئاوى ناو ئىشىكا يى لە حالتى فېيندا دەبىنرى. بهبارى خالى ئامال سپى لەزېر بالىدا ھەيە. لە دورى كەلاك دەھالىن. لە ئاسمان لەنگەر دەبەستن و بالىان لە ئاست لەشيان رادەگىن. لە نزىك دەرياجە، چەم، شوپىنى پەر دار يان كەم دار و درەخت، كەنار ئاوابىي و شاران دەزى. زىاتر بەپۇل لەسەر دار ھىلانە ساز دەكەن. جارى وايە كۆنە ھىلانە قەلەرەشە ساز دەكەنەوە. (73)

كۆلارە خەنەبىي (430)
كورکور حنايى
Milvus milvus
Milan royal
Red kite

٦٠ سانتیمیتره. کلکى درېز و ئامال شىپە. بالى بارىك و گۆشەدارە و زېر دامىتىنى سپىيە و سەرە شابالى رەشە. پىشتى سورى مۇزە. بەرگى خورمايىيە و رى پىي رەشە. سەری سپى واشه و رى پى، بهبارى كالىرە و سەری زەرگۈزىيە. ئەو بالىدەيە كەلاك خۆرە و لە گىياندارانى زىندۇوو وەك بالىدە بچۈوك و تەنانەت كەروپىشىش كەلک وەردەگىرى. لە تەپۇلەكەي پەر دار دەزى. جارى واشه لە شوپىنى نزەم و ئاۋەلا و دارى تاڭ و تەمرا دەبىنرى. لەسەر دار ھىلانە دەكا. (73)

ح- ھەلۆكان Eagles

جوزە بالىدەيەكى راۋچى گەورەن و بەيالى درېز و پان، بەسەر و دندووكى گەورە و كلکى پان و لاقى تووکن دەناسرىتەوە. فېينيان لە ئاسماندا شكۆيەكى تايىھەتى ھەيە. رەنگى پەر و بالىان زۆر بەثارامى ئالۆگۈزى بەسەر دادى؛ لە ئاكامدا ناسىنەوەي بارى ئەو بالىدانە دەۋارە. نىرە و مىيەدىان يەك رەنگە، بەلام مىتىيە كەمىك لە نىرە گەورە ترە و پىسى دەلىن تەوار. ھېنديك ھەلۆ ھەر كەلاك دەخىن. لەسەر دار يان رەۋەزى بەر زەلەنە ساز دەكەن. بىرتىن لە: پەرکوور، دووبرا، ھەلۆ، ھەلۇي پەنجە كورت، ھەلۇي ۲ خالىخال، ھەلۇي خالخالى بچۈوك، ھەلۇي دەريايىي پالاس، ھەلۇي دەريايىي كلک سپى، ھەلۇي گەندومى، ھەلۇي لاق تووکن.

هلهل (433)

عقاب شاهی

Aquila heliaca

Aigle impérial

Imperial Eagle

٧٧ تا ٨٢ سانتیمیتره. پهپا بالی قاوه‌بی نامال ردهش. سهرو پاش ملی زدردی کاله. ئهگر پیر بیو سپی هلهلدگه‌ری. چهند پهپای سپی لهسهر شانی ههیه. کلکی چوار سوچه و پینچ تا حمودت خمته بوری بهپاناپیدا کشاوه و له کلکی پهپکور کورتره. له ئاسمان که لهنگمه دههستی. بالی له ریکی بهدهنی رادهگری. پشتی بالی تمواو بوری تونده. بهبارپی زردگویزیه و کلک و شاپهپری بالی توندتره و خالیکی گهوره و کم رنهنگی له نیبان بال و خواره‌وهی پشتی ههیه. ئارام و تهپه له فرین. له دهشت، چیمه‌نی بهفرهوان و زلان دهژی. له داری بلیند و دووره دهست هیلانه گهوره‌ی خوی ساز دهکا. (86)

هلهل (434)

عقاب مارخور

Circaetus gallicus

Circaète Jean-le-Blanc

Short-toed Eagle

٦٣ تا ٦٧ سانتیمیتره. بهرزگ و ژیبرالی سپییه. سینگ و ملی بوری توند و پی رییه، هندیکیان ئه و بورایییه یان نییه، له نزیکه و چهند پیز خالی توند له ژیبر بالیدا دهبنزی. سهرو و دک سهرو کوند دهچی. دندووکی قوله و چاوی گهوره و نارنجییه. پشتی قاوه‌بی مهیله و بوره. شاپهپری نادیار بهپاناپیدا کشاوه. هیزی فرینی زوره. کاتی لهنگمه بهستن لاقی شور رادهگری. مار، مارمیلکه، بوق و گیانله‌بدری لهو چهشهنه راو دهکا. له نشیوی کیوان و دؤل و ددره‌ی تهنگ، لیپهواری دووره دهست، دهشتی زهل و تهپولکه‌ی خیزه‌لائی قهراج ددریا دهژی. لهسهر دار هیلانه ساز دهکا. هاوینان زوره. (85)

هلهل (435)

عقاب تالایی

Aquila clanga

Aigle criard

Spotted Eagle

٦٥ تا ٧٢ سانتیمیتره. نیره قاوه‌بی تونده، بهلام بهرزگی که‌میک کالتره و له

ئهستورایی کلکیدا که‌میک توروکی سپی ههیه. کلکی قوله و خرده. سهرو دندووکی چکوله‌یه و ملی باریکه. بالی له پهپکور پانتره. بهبارپی خالخالی گهوره و سپی لهسهر پشتی دایه و پاشه‌لیشی سپییه. لهکاتی فریندا دوو خمته کالی لهسهر بالان دیاره. جوولانموده تهپه. له نزیک دهرباچه، چۆم و زلان دهبنزی. لهسهر دار یان پنچکی ناو لیپهواران هیلانه ساز دهکا. زستانان زوره ههیه. (86)

هلهل (436)

عقاب جنگلی

Aquila pomarina

Aigle pomarin

Lesser Spotted Eagle

٦٠ تا ٦٥ سانتیمیتره. زور و دک هلهل (ی خالخال دهچی، بهلام لهو بچووکتره. سهرو بالی کالتره. جاری وايه پنونکی سپی له پاشه‌لی ههیه. بهبارپی پنونکی سپی بچووکتره و که‌متری له هلهل (ی خالخال لهسهر پشت ههیه و خالیکی گهوره‌ی خنه‌بی له پاش مل ههیه. له فریندا بهکلکی باریک، بالی باریک و رهپ و شهش شاپهپری پیشنهوه دهناسریتهوه. و دک هلهل (ی خالخال کاتی لهنگمه بهستن سهرو بالی شور رادهگری. له نزیک ئاوا دهژی. له شوینی پر دار و دووره دهست و ئاواهلا دهبنزی. لهسهر دار هیلانه ساز دهکا. هاوینان زوره. (86)

هلهل (437)

عقاب دریایی پالاس

Haliaeetus leucoryphus

Pygargue de pallas

Pallas's Sea Eagle

٦١ تا ٨٨ سانتیمیتره. سهرو سینگی سپی واشه. کلکی سپییه و سهرو کلکی پهشه. بهبارپی زور و دک هلهل (ی دریایی کلک سپی دهچی، بهلام دریشتر و بوزتره و بالی کورتره. له چیمه‌نی بهفرهوانی نزیک چۆم و دریاچان دهبنزی. بهدهگمن له قهراج دریا دهبن. (74)

هلهلّوی دهربایی کلک سپی (438)

عقاب درباری دم سفید

Haliaeetus albicilla

Pygargue à queue blanche

White-tailed Eagle

٤٨ تا ٩٠ سانتیمیتره. بالی زورگه و پانه و سه ری بالی خپه. کلکی سپییه. سه ری گهوره و قاودیی کاله. دندووکی زردده. بباری سه ری کلک و دندووکی قاودیی نامال رده. کلکی سی سووجی لههی پهکوور کورتتره. لاقی تووکی پیشو نییه. له فریندا ودک دالاش دهچن. لمسه رئاو بوقرتی ماسی نهوي دهفری و جاري وايه بینه دهکیشی. دهوانی گیانله بهری گهوره ودک ئاسک راو بکا. کهلاک خوره. لهکه نار دهربایچه و ئاولی گهوره و دووره دهستی ناو ئیشکایی دهژی. هیلانه خوی لمسه رهودز و داری بلیند ساز دهکا و زستانان زوره ههیه. (74)

هلهلّوی گندومی (439)

عقاب دشتی

Aquila rapax

Aigle ravisseur

Tawny Eagle

٤٥ تا ٧٧ سانتیمیتره. نیبره و مییهی یهک رهنگه. دواي هلهلّوی پهنجه کورت تمنیا هلهلّوی که پشتی بوزه و بهرگی سپییه و خهتی سینگی نامال بوزه. سه ری سپی و کاکؤلداره. خهتی چاوي رهشه و بهرهو پاش ملى کشاوه. بالی باریک و دریزه. زیر بالی سپییه و خهتی پی قاودیییه. کلکی پی پیش. لمسه رئاو بهئارامی لهنگدر دهگری و بوقرتی ماسی لور دهیته ناو ئاو و لاقی پیش همه مو جییه کی ددگاته ئاو. بوقجان لمسه دار يان رهودزی کهنا رئاو هلهلّونیشی. همه میشنه نزیک گول و چهمی گهوره يان دهربایا دهژی. لمسه دار، لمسه رهودز و دورگهی دووره دهست و تهنانهت لمسه عهرزی خیزه لان هیلانه ساز دهکا. (73).

هلهلّوی لاق تووکن (440)

عقاب پر پا

Hieraaetus pennatus

Aigle botté

Booted Eagle

٤٥ تا ٥٢ سانتیمیتره. بهدو رهندگی کال و توند ههیه. کالی ئهه باللندیه زورتتره. بهرگی سپییه. شاپه ری بالی ئامال رده. و کلکی زهري ئامال دارچینییه که دریزه و سه ری چوار گوشه به. تووکی وردی بالی زرده و شاپه ری په رهندگتره. جوزی توندی ئهه باللندیه تهواو قاودیییه. کلکی کالتره. فرینی جوان و تیزه و زورتر له فریندا خوار پیچه دهکا و بهنیو داراندا دهفری. گیانله بهری بچووک راو دهکا. له لېره واران دهژی، له شوینی ئاودلا و کەم دار راو دهکا. لمسه داری بلیند هیلانه ساز دهکا و هاوینان زور ههیه. (85)

تۇرەمەی هلهلّوی ماسیگر (59F) Family PANDIONIDAE

هلهلّوی ماسیگر (441)

عقاب ماھى گىر

Pandion haliaetus

Balbuzard pêcheur

Osprey

٥٠ همتا ٥٧ سانتیمیتره. نیبره و مییهی یهک رهنگه. دواي هلهلّوی پهنجه کورت تمنیا هلهلّوی که پشتی بوزه و بهرگی سپییه و خهتی سینگی نامال بوزه. سه ری سپی و کاکؤلداره. خهتی چاوي رهشه و بهرهو پاش ملى کشاوه. بالی باریک و دریزه. زیر بالی سپییه و خهتی پی قاودیییه. کلکی پی پیش. لمسه رئاو بهئارامی لهنگدر دهگری و بوقرتی ماسی لور دهیته ناو ئاو و لاقی پیش همه مو جییه کی ددگاته ئاو. بوقجان لمسه دار يان رهودزی کهنا رئاو هلهلّونیشی. همه میشنه نزیک گول و چهمی گهوره يان دهربایا دهژی. لمسه دار، لمسه رهودز و دورگهی دووره دهست و تهنانهت لمسه عهرزی خیزه لان هیلانه ساز دهکا. (73).

پیش‌ستی توره‌مکان

8	توره‌مکانی ئیسکووا F1
8	ئیسکووا
8	ئیسکووا ای قوتی
9	توره‌مکانی بەرگاولە F2
9	ئەلف - باریکەكان
9	باریکە
9	باریکەي ناوى
10	باریکەي پانىيە درېزە
10	باریکەي دندۇوڭ درېزە
10	باریکەي دارى
11	باریکەي مل سوور
11	باریکەي مېرىگان
11	ب- بەرگاولەكان
12	بەرگاولەي بۆر
12	بەرگاولەي بەلەك
12	بەرگاولەي زەرد
13	بەرگاولەي سەر زەرد
13	توره‌مکانی بەرلۇوزەوھ F3
13	بەرلۇوزەوھ
14	توره‌مکانی پەپووسىمانە F4
14	پەپووسىمانە
14	توره‌مکانی پەربەلەكە F5
15	پەربەلەكەي بۆرى بچۈوڭ
15	پەربەلەكەي بۆرى گەورە
15	پەربەلەكەي پاشەن خەنەيى
16	پەربەلەكەي پشت سوور
16	پەربەلەكەي بۆرى پشت شىنى
16	پەربەلەكەي سەر شىنى
17	پەربەلەكەي قەشان

توره‌مکانی هەنجىرەخۇرە (60F)

Family ORIOLIDAE

* زەردى شامى

هەنجىرەخۇرە (442)

پرى شاھرخ

Oriolus oriolus

Loriot d'Europe

Golden oriole

٢٣ سانتىمىتە. نىزە زەردە. باڭ و كىلکى پەشە. كەنارى كىلى كىلى زەردايى ھەيە. مىيە و باپى ئەم جۆرە بالىندىيە كەسکى مەيلە و زەردە. ھەرودە باڭ و كىلکى پېرەنگىتە و بەرزگى ئامال بۆزى خەت خەتە. لەناو لەك و پۆزى داران خۆ نەدىيۇ دەكىا؛ زۆرتر لەسەر چەلۇوكى دار دەنيشىتى. لەسەر دار دەتى. لەناو دارى مىيۇد، كەنار رەپوپىار و لېپەواراندا دەبىنرى. ھىلانەي خۆزى بەدوو لەكى دار ھەلداوھسىن. ھاوىيان زۆر ھەيە. (230)

27	چوره‌ی بال سپی
27	چوره‌ی بیابانی
27	چوره‌ی بیابانی کلک ردهش
28	چوره‌ی پنهنجه کورت
28	چوره‌ی پنهنجه کورتی بچووک
28	چوره‌ی پنهنجه کورتی هیوم
29	چوره‌ی داران
29	چوره‌ی ردهش
29	سریله
30	تؤره‌مهی چوله‌که F12
30	چوله‌که
30	چوله‌که‌ی بلووچی
31	چوله‌که‌ی برق
31	چوله‌که‌ی بهفری
31	چوله‌که‌ی بیابانی
32	چوله‌که‌ی چوماوان
32	چوله‌که‌ی داران
32	چوله‌که‌ی سمر ردهش
32	چوله‌که‌ی سینگ ردهش
33	چوله‌که‌ی کیوی
33	چوله‌که‌ی گدردن زرد
33	تؤره‌مهی چوله‌که په‌رچه F13
34	تاج زیپین
35	چوله‌که په‌رچه
35	چوله‌که په‌رچه‌ی باغی
35	چوله‌که په‌رچه‌ی بچووک
36	چوله‌که په‌رچه‌ی بچووکی داران
36	چوله‌که په‌رچه‌ی برز سپی
36	چوله‌که په‌رچه‌ی برز زرد
37	چوله‌که په‌رچه‌ی بهجیوه جیو

17	تؤره‌مهی په‌رسلییرکه F6
18	په‌رسلییرکه‌ی پاشه‌ل سپی
18	په‌رسلییرکه‌ی پاشه‌ل سور
19	په‌رسلییرکه‌ی خیزه‌لان
19	په‌رسلییرکه‌ی رهودزان
19	په‌رسلییرکه‌ی کالی رهودزان
20	تؤره‌مهی پن به‌قوونه F7
20	پن به‌قوونه
20	پن به‌قوونه‌ی سهر به‌کلاوه
21	پن به‌قوونه‌ی شاخدار
21	پن به‌قوونه‌ی گه‌ردن ردهش
21	پن به‌قوونه‌ی گه‌ردن سور
22	تؤره‌مهی توتی F8
22	توتی
22	تؤره‌مهی جلووت F9
22	جلووت
22	تؤره‌مهی چرگ F10
23	چرگ
23	چووکه چرگ
23	زره‌چرگ
24	تؤره‌مهی چوره F11
24	چوره پیننه‌کی
25	چوره دندووک دریشه
25	چوره سه‌بره‌بی
25	چوره گه‌لوازه
26	چوره مل ردهش
26	چوره هیندی
26	چوره‌ی ئاسمانی بچووک
26	چوره‌ی ئاسمانی گه‌وره

47	چهورووکه‌ی بچووک
48	چهورووکه‌ی بور
48	تۇرەمەي دارەسمە F15
48	دارەسمە
49	دارەسمە‌ی بلۇچى
49	دارەسمە‌ی خالخالى باڭ سپى
49	دارەسمە‌ی خالخالى بچووک
50	دارەسمە‌ی خالخالى گەورە
50	دارەسمە‌ی خالخالى نېونجى
50	دارەسمە‌ی رەش
51	دارەسمە‌ی سوورىايى
51	دارەسمە‌ی شىن
51	دارەسمە‌ی شىنى بەر زگ پۇولەكەيى
52	تۇرەمەي دارەوان F16
52	دارەوان
52	تۇرەمەي دندووک سوورە F17
52	دندووک سوورە
52	تۇرەمەي دەريا بېرە F18
53	- دەريا بېرى گەروو رەش
53	- دەريا بېرى گەروو سوور
53	تۇرەمەي رەشىشە F19
54	ئەلف-بۆقىزىكان
54	بۆقىزىي بنوشى
54	بۆقىزىي كىيى
55	ب-بولبولەكان
55	بولبول
55	بولبولي خالخان
55	- بولبولي خورما
56	- زىزە بولبول
56	پ-بووكە سورەكان

37	چۈلەكەپەرچەي بىبابانى
37	چۈلەكەپەرچەي چاو سېى
38	چۈلەكەپەرچەي چەلتۈوكان
38	چۈلەكەپەرچەي چەمان
38	چۈلەكەپەرچەي چىفچاپ
39	چۈلەكەپەرچەي پۆزىھەلاتى زەلان
39	چۈلەكەپەرچەي رىي رىي
39	چۈلەكەپەرچەي رىي رېتى زەلان
40	چۈلەكەپەرچەي زەردى داران
40	چۈلەكەپەرچەي زەلان
40	چۈلەكەپەرچەي زەيتۈونى داران
41	چۈلەكەپەرچەي ساوى
41	چۈلەكەپەرچەي سەر رەش
42	چۈلەكەپەرچەي سەر و لاجانگ رەش
42	چۈلەكەپەرچەي سەۋوز
42	چۈلەكەپەرچەي سىنگ رىي رىي
42	چۈلەكەپەرچەي كىلك پان
43	چۈلەكەپەرچەي كىلك چەترى
43	چۈلەكەپەرچەي كىلك درىش
44	چۈلەكەپەرچەي گەورە داران
44	چۈلەكەپەرچەي گەورە زەلان
44	چۈلەكەپەرچەي لاۋىنان
45	چۈلەكەپەرچەي لېرىواران
45	چۈلەكەپەرچەي مل سېى
45	چۈلەكەپەرچەي نىقاپدار
46	چۈلەكەپەرچەي نىقاپدارى بچووک
46	چۈلەكەپەرچەي نىقاپدارى هېيوم
46	تۇرەمەي چەورووکە F14
47	چەورووکە
47	چەورووکە ئالىپى

65	گابله‌کهی ری پی
66	خ- گهروو شینه
66	گهروو شینه
66	تؤرەمەی پەورەوە F20
67	بەردگىرە
67	دەيدومەك
67	پەورەوە بۆرە
68	پەورەوە زىپە
68	پەورەوە زىپە ئاسيايى
68	پەورەوە بچووك
69	پەورەوە خىزى
69	پەورەوە سىنگ شىن
69	پەورەوە قىزالگىر
70	پەورەوە كېبۈى
70	پەورەوە گەردن بەخالى بچووك
70	پەورەوە گەردن بەخالى گەورە
71	زقاوه
71	زقاوهى دەشتى
71	زقاوهى كلک سېپى
72	تؤرەمەي سورە F21
72	زىرددە زىپە
72	سورە مىئرگە
73	سورەي رى پى
73	سورەي زىلان
74	سورەي سەر بۆر
74	سورەي سەر زەيتۇونى
74	سورەي سەر شى
75	سورەي كېيىو
75	سورەي لاجانگ سېپى
75	سورەي لاجانگ زەرد

56	بووكە سورە
56	بووكە سورە ئېرانى
57	ت- پەشىشەكان
57	پەشىشە
57	پەشىشە باغى
58	پەشىشە بال سور
58	پەشىشە پشت شى
58	پەشىشە گەردن بەخال
59	پەشىشە گەورە
59	پەشىشە مل رەش
59	ج- كلک سورەكان
59	كلک سورە
60	كلک سورەي پشت شى
60	كلک سورەي رەش
60	كلک سورەي كېبۈى
61	چ- كەلەكەترەكان
61	كەلەكەترە
61	كەلەكەترە بەلەك
62	كەلەكەترە بەلەك باشۇرى
62	كەلەكەترە بەلەك رۆژھەلاتى
62	كەلەكەترە بىبابانى
63	كەلەكەترە پاشەل سور
63	كەلەكەترە پشت سېپى
63	كەلەكەترە دەشتان
64	كەلەكەترە سەر رەش
64	كەلەكەترە كلکى سېپى
64	كەلەكەترە گۈئى رەش
65	ح- گابله‌كە كان
65	گابله‌كە
65	گابله‌كە باال بەلەك

87	تُوره‌مهی شالور F26
87	شالور
87	شالوری گهوره
88	تُوره‌مهی شاوه F27
88	شاوه پیخنه
89	شاوه زهردکه
89	شاوه سپیلکه
89	شاوه سپیلکه‌ی بچووک
90	شاوه سولتانی
90	شاوه شینه
90	شاوه مل دریز
91	واق
91	واقی بچووک
91	واقی شمومی
92	تُوره‌مهی شوان خلّه‌تینه F28
92	شوان خلّه‌تینه
92	شوان خلّه‌تینه‌ی بلوجچی
93	شوان خلّه‌تینه‌ی میسری
93	شوان خلّه‌تینه‌ی هیندی
93	تُوره‌مهی شیلاقه F29
94	ئەحمدە راوكەر
94	ئەحمدە راوكەری بال سپی
94	ئەحمدە راوكەری برق سپی
95	ئەحمدە راوكەری خەنیبی
95	ئەحمدە راوكەری دندووک باریک
95	شیلاقه بۆرە
96	شیلاقه شامى
96	شیلاقه شەنگە
96	شیلاقه عەسلە
97	شیلاقه بچووک

76	سۇپەرە لىيمۇسى
76	تُوره‌مهی سوورە قورىنگ F22
76	سوورە قورىنگ
77	تُوره‌مهی سەعووه F23
77	سەعووه برق سپی
77	سەعووه كېيۆ
78	سەعووه مل رەش
78	سەعووه لىيپەواران
78	تُوره‌مهی سەيرە F24
79	زەنگۈلە مىرە
79	سەيرە بال سوور
79	سەيرە بۆر
80	سەيرە پاشل سپی
80	سەيرە چىرىدىبى
81	سەيرە دندووک خاچى
81	سەيرە دندووک گەورە
81	سەيرە رەش
82	سەيرە زەرد
82	سەيرە سوور
82	سەيرە سەر رەش
83	سەيرە سېنگ سوور
83	سەيرە كەسک
83	سەيرە كېيى
84	سەيرە مەغۇولى
84	سەيرە نىيچاوان سوور
85	سەيرە لىيپەواران
86	تُوره‌مهی سىرروو F25
86	خەزاىي
86	سىرروو
86	مینا

107	تۇرەمەی قولەشىنە F34
107	قولە شىنە
108	قولە شىنە بەلەك
108	قولە شىنە سىنگ سېپى
108	تۇرەمەی قەرقاول F35
108	پىر
109	زىرپىر
109	زېڭەو
109	سوتىكە
110	قەرقاول
110	كو
111	كودىرى
111	هەويىرەد
111	هەويىرەدى پىنجكان
112	تۇرەمەی قەرناز F36
112	دندووك بىتلە
112	قەرە ناز
113	قەرە نازى ئەفريقاىي
113	تۇرەمەی قەل F37
113	قاژۇو
114	قاژۇو دندووك زىرەد
114	قاژۇوە مەرە
114	قزاوکە
115	قىشقەلە
115	قىشقەلە سوورە
115	قىلە بەلەكە
116	قىلە رەشە
116	قىلە گورگە
117	تۇرەمەی قەل مراوى F38
117	قەل مراوى بچووك

97	شىلاقەمى بەر زگ رەش
97	شىلاقەمى چەپاوان
98	شىلاقەمى خالخال
98	شىلاقەمى دندووك پان
98	شىلاقەمى دندووك قىت
99	شىلاقەمى رەش باو
99	شىلاقەمى شى رەنگ
99	شىلاقەمى كلک سېپى
100	شىلاقەمى لاق سوور
100	شىلاقەمى لاق كەسک
100	قوراولىكە بچووك
101	قوراولىكە تاق
101	بۇراولىكە گەورە
101	قوراولىكە ناوينە
102	مرەلارە
102	تۇرەمەي فىسىھ F30
102	فىسىھ
102	تۇرەمەي قورىنگ F31
103	شىنە قورىنگ
103	قې قې
104	تۇرەمەي قولتە F32
104	بەردەوان
104	قولتە بچووك
104	قولتە جەنگەلى
105	قولتە گەورە
105	تۇرەمەي قولە جووقە F33
105	قولە جووقە
106	قولە جووقەمى خالخال
106	قولە جووقەمى سىنگ سوور
106	قولە جووقەنى ئىتىچاوان سېپى

127	کوتره باریکه
128	کوتره شینه
128	کوتره گایه
128	کوتره نه خشینه
129	کوتره نه خشینه‌ی رۆژه‌لاتی
129	یاکه‌ریم
129	تۆرەمەی کوتره پەپوو F44
130	کوتره پەپوو
130	کوتره پەپووی جغه‌رەش
130	کزتره پەپووی خالخال
131	تۆرەمەی کوترى دەريايى F45
131	کوترى بچووکى دەريايى
131	تۆرەمەی کەلك F46
132	کەلك
132	کەلکى بۆر
132	تۆرەمەی کەندەسمە F47
133	کەندەسمە
133	کەندەسمە‌ی بچووک
133	کەندەسمە‌ی بەرجىلە سور
133	تۆرەمەی گۆرەويچنە F48
134	گۆرەويچنە‌ی بۆر
134	گۆرەويچنە‌ی پاش مل سپى
134	گۆرەويچنە‌ی پشت شى
135	گۆرەويچنە‌ی تۈركستانى
135	گۆرەويچنە‌ی سەمیلدار
135	گۆرەويچنە‌ی شىن
136	گۆرەويچنە‌ی کلک درېش
136	گۆرەويچنە‌ی گەورە
136	تۆرەمەی لغاوه گورگە F49
137	لغاوه گورگە

117	قەل مراوى گەورە
117	تۆرەمەی کاسەلە شىنكە F39
118	کاسەلە شىنكە
118	کاسەلە شىنكە‌ی هىيندى
118	تۆرەمەی کلک زەردە F40
119	كلک زەردە
119	مېيە خۇرە
119	تۆرەمەی كوركۈرە F41
120	كوركۈرە بەرزگ خەنەبى
120	كوركۈرە بەرزگ پەش
120	كوركۈرە سپى
121	كوركۈرە خالخال
121	كوركۈرە رىئى رىئى
122	كوركۈرە کلک درېش
122	كوركۈرە گەغان
122	تۆرەمەی كوند F42
123	ناق تاق
123	ناق تاق بۆر
123	كوندە پېشىلە
124	كوندە رۆمال
124	كوندە زىپە
124	كوندە زىتوھ
125	كوندە سپى
125	كوندە شەخسە
125	كوندە شەخسە‌ی خالخال
126	كوندە قوتە
126	كوندە گایه
126	تۆرەمەی كوتىر F43
127	قۇرمى
127	قۇرمى رۆژه‌لاتى

147	تۆرەمەی مريشكاويلە	F53
148	پەش بەشە	
148	پەش بەشەي دندووك سوور	
148	تاوسە	
149	مريشكاويلە	
149	مريشكاويلەي بچووک	
149	مريشكاويلەي خەنەبىي	
150	مريشكاويلەي دندووك سەھۇز	
150	مريشكاويلەي سوور بەلەك	
150	تۆرەمەی مريشكة كىنى	F54
150	مريشكة كىنى	
151	تۆرەمەي مەلهەرۋەز	F55
151	مەلهەرۋەز	
151	تۆرەمەي نكىنە	F56
151	چەكمە سوورە	
152	نكىنە	
152	تۆرەمەي وەردوڭ	F57
152	ئەلف- دندووك مشارەكان	
153	كانۇونى سەر سېپى	
153	كانۇونى كاڭزىلدار	
153	كانۇونى گەورە	
154	مراوى سەر سېپى	
154	ب- قازەكان	
154	- بۈركە سى	
155	- خاسە سى	
155	- سى كۆپىرە	
155	- سى قەشانى بچووک	
156	- سى قەشانى گەورە	
156	پ- قاز مراوايىيەكان	
156	سوورە قانگ	

137	لغاوه گورگەي باڭ رەش	
137	ودو دە	
138	تۆرەمەي لەگ لەگ	F50
138	لەگ لەگ	
138	حللىر	
139	تۆرەمەي ليکوو	F51
139	ليکوو	
139	ليکوو زەلان	
139	تۆرەمەي ماسىگەرە	F52
140	ماسى خۆركە	
141	ماسى خۆركەي بۆر	
141	ماسى خۆركەي خەزىرى	
141	ماسى خۆركەي دندووك ئەستىور	
142	ماسى خۆركەي دەنگ بۆر	
142	ماسى خۆركەي پەش	
142	ماسى خۆركەي رەشى باڭ سېپى	
143	ماسى خۆركەي سەر بە كلاودى بچووک	
143	ماسى خۆركەي قەشانى دندووك گۈورە	
143	ماسى خۆركەي قەشانى دندووك رەش	
144	ماسى خۆركەي قەشانى دندووك زەرد	
144	ماسى خۆركەي گۇنا سېپى	
144	ماسىگەرە	
145	ماسىگەرەي بچووک	
145	ماسىگەرەي بۆر	
145	ماسىگەرەي پشت رەشى بچووک	
146	ماسى گەرەي پشت رەشى گەورە	
146	ماسى دندووك بارىك	
146	ماسىگەرەي زىپىن	
147	ماسىگەرەي سەر رەشى بچووک	
147	ماسىگەرەي سەر رەشى گەورە	

166	ب- باشودکان
167	باشوو
167	باشوشی چاو سپی
167	باشوشی لاق دریز
168	باشوشی لاق نوکن
168	باشوشی لیپهواران
168	پ- دالاشهکان
169	پیرۆزه
169	دالى پشت سپی
169	رەشه داڭ
170	سیسارگ
170	شانه کووره
171	ت- شمقارهکان
171	شمقاري بۆر
171	شمقاري زەلان
172	شمقاري سپی
172	شمقاري گەفان
172	ج- شەھىتەکان
173	بالەبان
173	ترۆمته
173	ترۆمته‌ی سەر سوور
174	ترۆمته‌ی لاق سوور
174	سی کۈژ
175	شەھىن
175	لەيل
175	ھەلەكە سەمای بچووك
176	ھەلەكە سەمای گەوره
176	چ- کۆلارەکان
176	کۆلارە
177	کۆلارە خەنەبى

157	ھەلە تانج
157	ت- قووهکان
157	قووی بچووك
157	قووی بىتدەنگ
158	قووی گەوره
158	ج- مراویيەکان
158	جووره
159	خلخل
159	دوو گوره
159	سونە
160	قۇون رەش
160	قەمان
160	لووت پان
161	مراوى سېپىلەكە
161	چ- مراویيە بىنەكىشەکان
161	سەر سوور
162	سەر سوورى بەحرى
162	مراوى جەددار
162	مراوى خەنەبى
163	مراوى رەشكە
163	مراوى سەر پەش
163	مراوى كلک دریز
164	ملەھور
164	ملەھورى رەش
164	F58 تۈرەمەھى ھەلۇ
164	ئەلف- بازەکان
165	باز
165	سەقىر
165	واشە
166	واشەي گەوره

ح- هەلۆکان	177
پەر کوور	178
دۇو برا	178
ھەلۆ	179
ھەلۆتى پەنجە كورت	179
ھەلۆتى خالىخالى	179
ھەلۆتى خالىخالى بچۈوك	180
ھەلۆتى دەربايدىي پالاس	180
ھەلۆتى دەربايدىي كلك سېپى	181
ھەلۆتى گەندومى	181
ھەلۆتى لاق تۈوکن	181
182 تۆرەمەي ھەلۆتى ماسىيگر	182
ھەلۆتى ماسىيگر	182
183 تۆرەمەي ھەنجىرخۇر	183
ھەنجىرخۇر	183

پیش‌ستی کوردی

به‌رگاویله‌ی زهرد (12)	بُوری بن گوینی (13F)	باریکه‌ی دندووک دریش (7)	ئاپو (4F)
به‌رگاویله‌ی سهر زهرد (13)	بُوقزه‌ی بنوشی (121)	باریکه‌ی مل سور (8)	ئاقدەل (261)
به‌رگایلکه (2F-ب)	بُوقزه‌ی کیوی (122)	باریکه‌ی میزگان (9)	ئاگرمه‌لوچک (203)
به‌رلووزده‌ه (14)	بُونگه‌نه (39F)	باز (402)	ئاگرمه‌ملیچ (203)
به‌هیفیف (43F)	بولیول (123)	بازی قزل (402)	ئاگرمه‌لیچک (203)
به‌یتاك (12F)	بولیولی خالخال (124)	بازی کلاودار (286)	ئاله‌تاج (381)
پابی سلیمونی (4F)	بولیولی خورما (125)	باشوو (406)	ئایکناسه (261)
پاسارو (12F)	بوم (42F)	باشووی توكن (409)	ئایله‌من (203)
پاساری (12F)	بوو (42F)	باشووی چاو سپی (407)	ئاینه‌مەل (203)
پاله‌وانه (14F)	بووک (42F)	باشووی لاق دریش (408)	ئاینه‌مەن (203)
پانیه دریش (5)	بووکه سوره (127)	باشووی لیپهاران (410)	ئاینه‌من (203)
پزلگرد (6F)	بووکه سوره‌ی نیبرانی (128)	بال بله‌که (5F)	ئورکوتک (310)
پلتزگردی (6F)	بووکسی (375)	بالندەی رەشمبا (52F)	ئەحمدەراوکه‌ر (222)
پلیزرك (6F)	بووه (42F)	بالهبان (420)	ئەحمدەراوکه‌ری بال سپی (223)
پلیسرك (6F)	بووه تەقلە (42F)	باوه قوش (42F)	ئەحمدەراوکه‌ری برو سپی (224)
پلیسرگ (6F)	بووه کوبه (42F)	بايه قوش (42F)	ئەحمدەراوکه‌ری خنه‌بی (225)
پلیسری (6F)	بووه کەره (42F)	بت (57F-ج)	ئەحمدەراوکه‌ری دندووک باریک (226)
پلیسکر (6F)	بەته چرمەلە (355)	بدىدەد (268)	ئەرلەگ (50F)
پویی (4F)	بەته‌ک (268)	بنز لەر (27F)	ئەسپەشینه (39F)
پور (261)	بەحریلکه (392)	بزدەلر (27F)	ئیسکۇوا (1)
پولیسور (6F)	بەر بەقوره (32F)	بېل (123)	ئیسکۆواي قوبى (2)
پور (6F)	بەرددیه (155)	بم (305)	بائەقوش (42F)
په‌پوسلەمانکه (4F)	بەرددوان (250)	بو (42F)	بادەقوش (42F)
په‌پو سلیمانی (4F)	بەر زەردکه (2F-ب)	بۈل (123)	باریکه (3)
په‌پووسله‌یانه (4F)	بەرزەردیله (2F-ب)	بويوكه‌رە (4F)	باریکه‌ی ناوى (4)
په‌پووسله‌یانی (4F)	بەركوره (32F)	بۇرە پنه (279)	باریکه‌ی پانیه دریش (5)
په‌پووسیمانه (15)	بەرگاویله‌ی بُور (10)	بۇرەك (276)	باریکه‌ی داری (6)
په‌پووک (4F)	بەرگایلکه (2F-ب)		
	بەرگاویله‌ی به‌لەک (11)		

چقینگ (12F)	توه خوره (203)	بن بهقнگه (7F)	پهپوو کهره (4F)
چرگ (36)	تەرلان (402)	پئى بەقۇونە سەر بەكلاۋە (29)	پەپوولە سلىمانى (4F)
چكۈچك (15F)	تەرنە بايىلە (14F)	پئى بەقۇونە شاخدار (30)	پەرىپەلەكەي بۆرى بچووك (16)
چلۇور (29F)	تەزەرروو (265)	پئى بەقۇونە گەردن رەش (31)	پەرىپەلەكەي بۆرى گەوره (17)
چنگكەلە (39)	تەللان (402)	پئى بەقۇونە گەردن سور (32)	پەرىپەلەكەي پاشەل خەنەبى (18)
چوچك (12F)	تەوتەبە (15F)	پئى بەقۇونە گەردن سور (33)	پەرىپەلەكەي پشت سور (19)
چوچور (265)	تەير (14F)	پېرۋەز (411)	پەرىپەلەكەي پشت شى (20)
چوچور (265)	تەيرە كۆتۈرە (14F)	پېزپىزاك (39)	پەرىپەلەكەي سەرشى (21)
چوچور پۇر (265)	تەيرەن ئەبايىل (14F)	پىنه (376)	پەرىپەلەكەي قەشان (22)
چوچورە (11F)	تەيەھوو (264)	پىنه پەرۋەز (376)	پەرىكۈر (431)
چوچورە بېتىنەكى (39)	تەن (264)	پىنهك (376)	پەرەستو (6F)
چوچورە قازەلاخى (42)	تېشقىك (12F)	تاسكەچەلە (414)	پەرەسلىتكە (6F)
چوچورە پۇپىنە (39)	چەرە (11F)	تاق تاق (295)	پەرەسلىتكە (23)
چوچورە پۇپىنەكى (39)	چەركە (263)	تاق تاقى بۆر (296)	پەرەسلىتكە پاشەل سېپى (24)
چوچورە دىرىژە (40)	چىككە (11F)	تاقلە (295)	پەرەسلىتكە پاشەل سور (25)
چوچورە سەيرەبى (41)	چىككە بۆرە (11F)	تاك تاك كەرە (295)	پەرەسلىتكە خىزەلان (26)
چوچورە گەلۋازە (42)	جللووت (35)	تائىج زىپىن (67)	پەرەسلىتكە رەوهەزان (27)
چوچورە مل رەشە (43)	جلمۇوت (35)	تاوسە (361)	پەرەسلىتكە كاتى رەوهەزان (28)
چوچورە هيىندى (44)	جوچورە (385)	ترۆمته (421)	پەرە سلىتكە (6F)
چوچورە ئاسمانى بچووك (45)	جوچورە (385)	ترۆمتهى سەر سور (422)	پەرە سلىتكە (6F)
چوچورە ئاسمانى گەوره (46)	جوچورە كلاونە (39)	ترۆمتهى لاق سور (423)	پەرە سوئىلکە (6F)
چوچورە باڭ سېپى (47)	جوچورە مراوى (385)	ترەودەرە (41F)	پەرە سىيىسە (6F)
چوچورە بىبابانى (48)	جووجىك (12F)	تش مەليج (203)	پەرە سىلەكە (6F)
چوچورە بىبابانى كىلك رەش (49)	جووك (12F)	تۇتاك (295)	پەرە سىلەكە (6F)
چوچورە پەنجە كورت (50)	جوونچىك (12F)	تۇتەك (295)	پەرە سىلەكە (6F)
چوچورە پەنجە كورتى بچووك (51)	جيشك (12F)	تودەرە (38)	پەرە مەساسە (14F)
چوچورە پەنجە كورتى هىوم (52)	جيچك (12F)	تۇرۇنى (238)	پەشىو (4F)
چوچورە داران (53)	جيقۇلە (167)	تۇوتى (34)	پەلخى (310)
چوچورە رەش (54)	چقىك (12F)	تۇو خوره (203)	پەلە ژارە (277)

خلخل (386)	چهله کوری (310)	چوله که په رچه گهوره داران (95)	چوله که (56)
خلخله (386)	چهوره که (14F)	چوله که په رچه گهوره زهلان (96)	چوله که په رچه (68)
خورده ک (385)	چهوروکه (103)	چوله که په رچه لاوینان (97)	چوله که په رچه با غی (69)
خومه رهژگه (39F)	چهوروکه می ثالپی (104)	چوله که په رچه لیپواران (98)	چوله که په رچه بچووک (70)
خومه رهژه (39F)	چهوروکه بچووک (105)	چوله که په رچه مل سپی (99)	چوله که په رچه بچووکی داران (71)
خومه رهشکه (39F)	چهوروکه بور (106)	چوله که په رچه نیقابدار (100)	چوله که په رچه برز زرد (73)
خومه شینکه (39F)	چیچک (12F)	چوله که په رچه نیقابداری بچووک (101)	چوله که په رچه بروزسی (72)
خهرتمه (415)	چیچرگ (10F)	چوله که په رچه نیقابداری هیوم (102)	چوله که په رچه به جیوه جیو (74)
خهزال (277)	چیچرگ (10F)	چوله که په رچه نیقابداره (14)	چوله که په رچه بیابانی (75)
خهزالی (203)	چیچرله (12F)	چوله که گره (5F)	چوله که په رچه چاو سپی (76)
خهزالی (203)	چیشکه (12F)	چوله که مشکه (30F)	چوله که په رچه چدتکان (77)
خهم خوره (213)	چیق (280)	چوله که بلوچی (57)	چوله که په رچه چدمان (78)
خهم خوره (213)	چیویک (12F)	چوله که بور (58)	چوله که په رچه چیفچاف (79)
خهمه خوره (213)	حاجی حاجک (6F)	چوله که بفری (59)	چوله که په رچه ری ری (81)
خهمه خوره (213)	حاجی پهش (6F)	چوله که بیابانی (60)	چوله که په رچه ری پتی زهلان (82)
خهنجهر بال (14F)	حاجی پهشک (6F)	چوله که چومن (61)	چوله که په رچه زردی داران (83)
خهنجهر ددم (15F)	حاجی پهنگ (6F)	چوله که داران (62)	چوله که په رچه زهلان (84)
خهنجهر ددمه (15F)	حاجیله (50F)	چوله که سه رهش (63)	چوله که په رچه زهیتوونی داران (85)
دارتورکنه ک (15F)	حاجی لق لق (50F)	چوله که سینگ پهش (64)	چوله که په رچه زهیتوونی زهلان (86)
دارته قنه (15F)	حاجی له گ له گ (50F)	چوله که کی کیوی (65)	چوله که په رچه ساوی (87)
دارته قینه (15F)	حللتیر (335)	چوله که گردن زرد (66)	چوله که په رچه سه رهش (88)
دارته قینه (15F)	حسهنه سسته (416)	چوور (265)	چوله که په رچه سه رهش و لاچانگ پهش (89)
دارسم (15F)	حق حقزک (295)	چوول (12F)	چوله که په رچه سوز (90)
دارسمه شین (115)	حهوت رنگیله (39F)	چووک (37)	چوله که په رچه سینگ ری ری (91)
دارسمه شینی بدر زگ پوله که بی (116)	حهوت زمانکه (276)	چووله که (12F)	چوله که په رچه کلک پان (92)
دارکرک (15F)	حیساب که ره (19F-ج)	چووله که سووره (369)	چوله که په رچه کلک چه تری (93)
دارکرکه (15F)	خاسه سی (376)	چهله که (46F)	چوله که په رچه کلک دریش (94)
دارکلقره (15F)	خاسه که و (266)		
	خاله کوکومه (42F)		

زپهپور (262)	ردهشہ دال (413)	دندوک بیله (270)	دارکوب (15F)
زپهچرک (38)	ردهشیشه (129)	دندوک سوره (118)	دارکوتک (15F)
زپهکو (263)	ردهشیشهی باگی (130)	دوف مقهسونک (6F)	دارکوتکه (15F)
زپهمیشنهسی (38)	ردهشیشهی بال سوور (131)	دوراج (261)	دارکوتھ (15F)
زپیله (55)	ردهشیشهی پشت شن (132)	دوکه ریسه (48F)	دارکوک (15F)
زپننازنه (29F)	ردهشیشهی گهوره (133)	دوکه ریسه (48F)	دارکونکره (15F)
زردہ جورہ (170)	ردهشیشهی گهوره (134)	دومقهس (6F)	دارہسمہ (107)
زردہ زورہ (170)	ردهشیشهی مل رہش (135)	دومقهسک (6F)	دارہسمہی بلوجی (108)
زردہ زپہ (170)	ردهشیلک (204)	دومقهسک (6F)	دارہسمہی خالخالی بال سپی (109)
زردہ ورہ (170)	ردهشیلہ (204)	دومقهسک (6F)	دارہسمہی خالخالی بچوک (110)
زردہ ولی (170)	رہنگالہ (47F)	دووبرا (432)	دارہسمہی خالخالی گهوره (111)
زردہ زہ (170)	رہنگ رہڑہ (47F)	دووبرالہ (432)	دارہسمہی خالخالی نیونجی (112)
زردی شامی (60F)	رہنگ ریٹہ (47F)	دوو کورپہ (387)	دارہسمہی رہش (113)
زردی وری (170)	رہورپوہ بورہ (15F)	دوو کورپہ (387)	دارہسمہی سوریابی (114)
زردی ولی (170)	رہورپوہ زپہ (158)	دریابپھی گہرو رہش (119)	دارکھو (15F)
زندگولہ میرہ (186)	رہورپوہ زپیھی ئاسیابی (159)	دریابپھی گہرو سور (120)	دارهوان (117)
زیزیقاولہ (167)	رہورپوہی بچوک (160)	دلدلہلک (28F)	دال (413)
زیزیقاولہ (167)	رہورپوہی خیزی (161)	ددیدومہک (156)	دالاش (413)
زیقاو (167)	رہورپوہی سینگ شن (162)	پ اوارہ (38)	دالدالہ کوئسہ (167)
زیقاولہ (167)	رہورپوہی قرزاں گر (163)	پ اوپراتلکہ (20F)	دالہ سورہ (411)
زیقاولہ (167)	رہورپوہی کیتوی (164)	پؤمال (298)	دالہ کھر خزر (415)
زیقاولہ شامی (167)	رہورپوہی گهورن بے خالی بچوک (165)	پہ بہش (359)	دالہ کھر خزرہ (415)
زیقاوہ (167)	رہورپوہی گهورن بے خالی گهورہ (166)	پہ قشیلہ (402)	دالہ گورگہ (413)
زیقاوہ دهشتی (168)	ریخہ خزرہ (208)	پہش بہش (359)	دالی پشت سپی (412)
زیقاوی کلک سپی (169)	ریشوئلہ (204)	پہش بہشی دندوک سور (360)	داو داوه کوستہ (167)
زیقراوہ (167)	ریشوئلی (204)	پہش چیلک (204)	داوداوه کوئسہ (167)
زیقراوہ (167)	زاخی (277)	پہشولہ (204)	داوودی دوینکل (4F)
زیقولہ (261)	زارانج (266)	پہشولہ (204)	داوود دیرونکل (4F)
زپیوه کمو (266)	زپہبولیوں (126)	پہشولی (204)	داوه کوستہ (167)

سیاپوسینگ (6F)	سەعوەدى مەل رەش (184)	سولەيانك دونوكول (4F)	ژەرەز (266)
سیالەك (414)	سەقا (46F)	سولەيانت (4F)	سار بەلەك (203)
سیپرسیک (6F)	سەقاوش (46F)	سولەيانت دوونكل (4F)	سارکى بەلەك (203)
سیقاندۆك (12F)	سەقاو (46F)	سولەيانت دوونوكول (4F)	ساندیلکە (12F)
سیقاندۆك (12F)	سەقر (403)	سوئەنە (388)	سپى بەلەك (371)
سیچكە (264)	سەقرى مىش خور (5F)	سوئەنە (388)	سېرىلە (55)
سى خاسە (376)	سەماكەرە (428)	سۇورە داڭ (411)	سەمدەم (203)
سېرروو (204)	سەمانەك (268)	سۇورە قانگ (380)	سمىارك (414)
سېرروو بەلەك (203)	سەۋۆزكۆ (39F)	سۇورە قورىنگ (181)	سۇراؤيلك (380)
سېرروو خەزالە (203)	سەبىرە (168)	سۇورە قولنگ (22F)	سۇپىرە مېرگە (171)
سېسارك (414)	سەبىرەي بال سۇور (187)	سۇورە كەوا (39F)	سۇپىرە پى رى (172)
سېسارگ (414)	سەبىرەي بۆر (188)	سۇورە ماراوى (380)	سۇپىرە زەلان (173)
سېسارگە كەچەلە (414)	سەبىرەي پاشەل سپى (189)	سۇورە والە (411)	سۇپىرە سەر بۆر (174)
سېسکە (264)	سەبىرەي چىتەدىي (190)	سۇوسك (264)	سۇپىرە سەر زەتوننى (175)
سى قەشانى بچۈوك (378)	سەبىرەي دندۇوك خاچى (191)	سۇوسى (264)	سۇپىرە سەر شىتى (176)
سى قەشانى گەورە (379)	سەبىرەي دندۇوك گەورە (192)	سۇيىشكە (264)	سۇپىرە كىتىو (177)
سى كۈش (424)	سەبىرەي رەش (193)	سەرەكلاوە (39)	سۇپىرە لاجانگ زەرد (179)
سى كۈرە (377)	سەبىرەي زەرد (194)	سەر سۇور (393)	سۇپىرە لاجانگ سپى (178)
سى كەرك (204)	سەبىرەي سۇور (195)	سەر سۇوري بەحرى (394)	سۇپىرە لىيمۇنى (180)
سى لالە (377)	سەبىرەي سەر رەش (196)	سەر سۇوري كاكتىدار (394)	سۇپىرە مېرگە (171)
سینگ سېپىلکە (14)	سەبىرەي سینگ سۇور (197)	سەر سۇوري كانيابان (394)	سۇرەپەن (380)
شاپاز (402)	سەبىرەي كەسک (198)	سەر سۇوري كانيابىتى (394)	سۇرېلى (39)
شاپوو (305)	سەبىرەي كىتىو (199)	سەر سەوز (388)	سۇس (264)
شاپوو (305)	سەبىرەي لېپەواران (202)	سەر كەسک (388)	سۇسک (264)
شاث (27F)	سەبىرەي مەغۇولى (200)	سەر كەشكە (26F)	سۇسکە (264)
شاۋاشىن (215)	سەبىرەي نىيچاوان سۇور (201)	سەر گەر (414)	سۇفەقىتە (39)
شاۋەشىن (215)	سى (376)	سەعوەدى برق سپى (182)	سۇفەلىكە (39)
شاۋاز (376)	سى (57F-ب)	سەعوەدى كىتىو (183)	سۇفەقىتە (39)
شاللۇر (26F)	سياپوسینگ (6F)	سەعوەدى لېپەواران (185)	سۇفەقىتە (39)

قاز (273)	شینه قورینگ (31F)	شوان خاپین (28F)	شالیور (206)
قاز قاز (47F)	عايلهمن (203)	شوان خللهتبنه (28F)	شالیوری گموره (207)
قاژوو (273)	عايلهمنه (203)	شوان خللهتبنه (218)	شالیول (26F)
قاژووه دندووک زهرده (274)	عهيندهمەل (203)	شوان خللهتبنهی بلوچی (219)	شانه بهسەر (4F)
قاژووه مەرە (275)	غەلا بازەلە (277)	شوان خللهتبنهی ميسىرى (220)	شانه سەرە (4F)
قاژه سیاوى (273)	غەلاخ (279)	شوان خللهتبنهی هيىندى (221)	شانه كۈورە (415)
قاژى دندووک سور (275)	غەلاخ (279)	شوان هەلخەلەتبنه (28F)	شاوه بۆگەنبوھ (208)
قاژىي (273)	غەلۇخ دەنۇوك (391)	شووشك (264)	شاوه بەلەك (212)
قاش (273)	غەلە بازەلە (277)	شەمىشىر بال (14F)	شاوه جەدار (209)
قاقلى بازان (385)	فاتك (313)	شەھىئىن (425)	شاوه پېخنە (208)
قاقيشك (273)	فسفشه (42F)	شىرىن شاھق (215)	شاوه زەركە (209)
قالاۋ (279)	فسەھە كلاونە (39)	شىلاقە بېرە (227)	شاوه زەردە (209)
قالاۋ (279)	فيپنە گولە (30F)	شىلاقە شامى (228)	شاوه سېيلكە (210)
قالاۋ (37F)	فييسقە (247)	شىلاقە شەنگە (229)	شاوه سېيلكە بچووک (211)
قالاۋه بازەلە (277)	فييلە گىتە (268)	شىلاقە عەسلە (230)	شاوه سولتانى (212)
قالاۋه بازەلە (277)	قارووتك (268)	شىلاقە بچووک (231)	شاوه شىنە (213)
قالاۋه بېرىنە (279)	قاز (376)	شىلاقە بەر زگ رەش (232)	شاوه عەسلە (212)
قالاۋه بولكە (280)	قاژقۇلينگ (31F)	شىلاقەي چلىپاوان (233)	شاوه مل درىز (214)
قالاۋه بۇلىنە (279)	قاژلاخ (11F)	شىلاقەي خالخال (234)	شاھق (27F)
قالاۋه رەشە (280)	قازو قولەنگ (31F)	شىلاقەي دندووک پان (235)	شاھوکە (27F)
قتك (41F)	قاژە لاخ (11F)	شىلاقەي دندووک قىيت (236)	شاھرو (27F)
قجي (5F)	قاژە لالە (377)	شىلاقەي رەش باو (237)	شايىن (425)
قجي بەلک (5F)	قازى بەر زگ رەش (379)	شىلاقەي شى رەنگ (238)	شقاندىلکە (12F)
قجي چاو رەش (5F)	قازى بەر زگ رەشى بچووک (378)	شىلاقەي كلک سېپى (239)	شقان كۈز (28F)
قپاكە سەوز (39F)	قازى سوور (22F)	شىلاقەي لاق سوور (240)	شلەكە (397)
قپقى (249)	قازى عىيراقى (57F-ت)	شىلاقەي لاق كەسک (241)	شمكارى بۆر (416)
قزاکە (276)	قازى قولەنگ (31F)	شىلاقە (29F)	شمكارى زەلان (417)
قزالكە (276)	قازى قولەنگ (31F)	شينه شاھق (215)	شمكارى سېپى (418)
قزاوكە (276)	قازى قولىنگ (31F)	شينه قورينگ (248)	شمكارى گەمان (419)

کاشله شینکه (39F)	قهل (279)	قوله بازله (277)	قرقره ک (277)
کاشله شینه (39F)	قهلاستیلکه (280)	قوله جووچه (254)	قرقره (277)
کاکورک (15F)	قهلانچه (277)	قوله جووچی خالخال (255)	قرقریشک (277)
کانونی سر سپی (371)	قهلقشک (277)	قوله جووچی سینگ سور (256)	قریک (277)
کانونی کاکتدار (372)	قهلقیشک (277)	قوله جووچی نیوچاوان سپی (257)	قرکا بهله ک (279)
کانونی گهوره (373)	قهل مراو (38F)	قوله چقه (33F)	قرکا ردهش (280)
کاوتر (43F)	قهل مراوی بچووک (282)	قوله شینه (258)	قرکا شهیتانوک (277)
کاودتر (43F)	قهل مراوی گهوره (283)	قوله شینهی بهله ک (259)	قرکا گهوری قول (277)
کلاق (37F)	قهلوخه ددنووک (391)	قوله شینهی سینگ سپی (260)	قریگه (277)
کلاو کویه (39)	قهله باچکه (277)	قولینگ (31F)	قریباک (280)
کلاونه (39)	قهله بازله (277)	قولینگه (31F)	قریک (277)
کلک زهره (286)	قهله بانهی (279)	قومری (306)	قسخدله (277)
کلک سوره (136)	قهله بهله که (279)	قومری پژوهه لاتی (307)	قسغره (277)
کلک سوره پشت شن (137)	قهله ردهش (280)	قوون ردهش (389)	قسقه (277)
کلک سوره ردهش (138)	قهله ژاره (277)	قووی بچووک (382)	قسقله سوره (278)
کلک سوره کیوی (139)	قهله سابونی (279)	قووی بیدندگ (383)	قسقمل (277)
کلک گهزه (277)	قهله گورگه (281)	قووی گهوره (384)	قسقدله (277)
کوتر (43F)	قیث (273)	قدبهغاز (376)	قسکدله (277)
کوتره باریکه (308)	قیثوک (39F)	قطار قولینگ (31F)	قسیپه (277)
کوتره بال بازوو (310)	قی قی داوكه (167)	قطتنی (41F)	قوتان (46F)
کوتره به رحیله (308)	قی قی ردهجو (167)	قر پلاش (37F)	قوپاویلکه بچووک (242)
کوتره په پوو (314)	کابوک (43F)	قر قاول (265)	قوپاویلکه تاق (243)
کوتره په پووی جغه ردهش (315)	کارددپله (14F)	قره باچکه (277)	قوپاویلکه گهوره (244)
کوتره په پووی خالخال (316)	کارددپله (14F)	قره ناز (271)	قوپاویلکه ناوینه (245)
کوتره په لخی (310)	کاسله شینکه (39F)	قره نازی ئەفریقاپی (272)	قرورقونک (268)
کوتره چایی (309)	کاسه کمو (264)	(277)	قولته بچووک (251)
کوتره سه یده (309)	کاسسله شینه (39F)	(390)	قولتهی جەنگەلی (252)
کوتره شاخه (309)	کاسله شینکه (284)	(390)	قولتهی گهوره (253)
کوتره شاخی (309)	کاسله شینکه هیندی (285)	(31F-ئەلف)	قولنگ (31F)

کەشوشىكە (203)	كەپوو (42F)	كۆلارە (429)	كۆترە شىنكە (309)
كەشۈيلىھ (203)	كەپوو كەرە (4F)	كۆلارە خەنەبى (430)	كۆترە شىنە (309)
كەفتەر (43F)	كەپەنەك (414)	كۆلارە (58F-چ)	كۆترە كىيفى (309)
كەلاخ (37F)	كەپەنەك دال (414)	كوللەخورە (203)	كۆترە كىيى (309)
كەلک (318)	كەت (41F)	كوللەفر (268)	كۆترە گايانە (310)
كەلکە سېي (318)	كەتى (41F)	كوللەفر (268)	كۆترە گايە (310)
كەلکەمە وانى (42F)	كەث (266)	كوللەفر (268)	كۆترە نەخشىنە (311)
كەلکى بۆر (319)	كەشوك (43F)	كوند (42F)	كۆترى بچووكى دەريابى (317)
كەلە رەش (37F)	كەۋىزك (43F)	كوندە بۇو (42F)	كۆتىرك (43F)
كەلەشىپرى كىيى (265)	كەفوڭىرك (308)	كوندە بۇومە (42F)	كۆتىرى نەخشىنە پۇزىھەلاتى (312)
كەلەشىپرى مەرزە (167)	كەچەملۈك (414)	كوندە بەبۇو (42F)	كوتكتۈرك (15F)
كەلە فندە (30F)	كەرافشى (46F)	كوندە بەبى (42F)	كۇشقۇ (308)
كەلە كەترە (140)	كەراك (268)	كوندە پېشىلە (297)	كۇشقۇرك (308)
كەلە كەترەي بەلەك (141)	كەراكە (268)	كوندە پۇمال (298)	كۆزبەلا (273)
كەلە كەترەي بەلەكى باشۇرۇي (142)	كەراوى (46F)	كوندە زىپە (299)	كۆزك (308)
كەلە كەترەي بەلەكى پۇزىھەلاتى (143)	كەرخۇر (415)	كوندە زىپە (300)	كۆپكلاو (39)
كەلە كەترەي بىبابانى (144)	كەرزەر (380)	كوندە سېي (301)	كۆپكۆپ (41F)
كەلە كەترەي پاشەن سۇور (145)	كەرسەر (380)	كوندە سەربىان (302)	كۆپكۆپدى بەرزگ خەنەبى (288)
كەلە كەترەي دەشتان (147)	كەركەس (414)	كوندە شەخسە (302)	كۆپكۆپدى بەرزگ رەش (289)
كەلە كەترەي سەر رەش (148)	كەرگەز (414)	كوندە شەخسەي خالىخال (303)	كۆپكۆپدى بەرزگ سېي (290)
كەلە كەترەي كىلك سېي (149)	كەروالە (268)	كوندە قوتە (304)	كۆپكۆپدى خالىخال (291)
كەلە كەترەي گۇئى رەش (150)	كەرۋەلە (268)	كوندە گايە (305)	كۆپكۆپدى پى رى (292)
كەلە كەترەي پشت سېي (146)	كەرەك (268)	كۆزك (266)	كۆپكۆپدى كىلك درېش (293)
كەلە گاترە (19F-چ)	كەرەنگ (22F)	كويشكە (12F)	كۆپكۆپدى گەفان (294)
كەمۇتەر (43F)	كەرەوالە (268)	كويشكە (12F)	كۆپ بەشه (359)
كەمۇتەر (43F)	كەرەوانە (268)	كەبك (266)	كۆتىرك (273)
كەناوەسمە (47F)	كەرەودە (268)	كەبۇتەر (43F)	كۆكۈختى (311)
كەندەسمە (320)	كەرەوەلە (268)	كەبۇوتىك (43F)	كۆكۈنكە (44F)
كەندەسمە بچووك (321)	كەشىكەرە (277)	كەپوسەلەيمانى (4F)	كۆكەل (4F)

ماسیگره (350)	لاشهودر (413)	گاماره (359)	کهندسمه‌ی بهر چنله سوور (322)
ماسیگره‌ک (52F)	لغاوه گورگه (331)	گاماروله (359)	کهنه‌سمه (47F)
ماسیگره‌ی بچووک (351)	لغاوه گورگه‌ی بال‌ پهش (332)	گامارله (359)	که‌و (266)
ماسیگره‌ی بزر (352)	لک لک (50F)	گامارله (359)	کهواتر (43F)
ماسیگره‌ی پشت رهشی بچووک (353)	لووت پان (391)	گوانی (204)	کهواتری (43F)
ماسیگره‌ی پشت رهشی گهوره (354)	لهق لهق (50F)	گایه (310)	کهواچور (263)
ماسیگره‌ی دندووک باریک (355)	لهگ لهگ (334)	گوتر (43F)	کهواچیر (263)
ماسیگره‌ی زیوبن (356)	لهگ لهگی رهش (335)	گوتره گایانه (310)	کهوتهر (43F)
ماسیگره‌ی سه رهشی بچووک (357)	لهیل (426)	گزرواباف (48F)	کهوقش (273)
ماسیگره‌ی سه رهشی گهوره (358)	لیکوو (336)	گزروهیچنه (48F)	کهوددر (267)
ماسیگره (52F)	لیکووی زهلان (337)	گزروهیچنه‌ی بزر (323)	کهوده‌ری (267)
ماسیه‌وچنه (52F)	ماره‌کدو (264)	گزروهیچنه‌ی پاش مل سپی (324)	کهوزدن (432)
ماسی هلهچنه (27F)	ماسی خور (18F)	گزروهیچنه‌ی پشت شن (325)	که‌وک (266)
ماسی چنه (34F)	ماسی خورکه (338)	گزروهیچنه‌ی تورکستانی (326)	کموکله (4F)
مایی چنه‌ک (52F)	ماسی خورکه‌ی بزر (339)	گزروهیچنه‌ی سمیلدار (327)	کمو گیزدل (266)
مراشقی (57F-ج)	ماسی خورکه‌ی خمهزه‌ری (340)	گزروهیچنه‌ی شین (328)	که‌هره (268)
مراو (57F-ج)	ماسی خورکه‌ی دندووک ئهستوور (341)	گزروهیچنه‌ی کلک دریز (329)	کیراسو (268)
مراوی جغه‌دار (395)	ماسی خورکه‌ی دنگ بور (342)	گزروهیچنه‌ی گهوره (330)	کیژوله (12F)
مراوی خرچه (397)	ماسی خورکه‌ی رهش (343)	گزروهیله (48F)	کیشکه (12F)
مراوی خمنه‌بی (396)	ماسی خورکه‌ی رهشی بال‌ سپی (344)	گزرتچنه (48F)	کیتسوهله (12F)
مراوی رهشکه (397)	ماسی خورکه‌ی سه‌به‌کلاوه‌ی بچووک (345)	گوگوختی (311)	گابله‌لکه (151)
مراوی رهش (397)	(345)	گونجگیر (39F)	گابله‌که‌ی بال‌ به‌لکه (152)
مراوی ژاپونی (394)	ماسی خورکه‌ی سه‌به‌کلاوه‌ی گهوره	گه‌فریله (264)	گابله‌که‌ی پئی پئی (153)
مراوی سابونی (392)	(346)	گوروو شینه (154)	گاپل (310)
مراوی سپیلکه (392)	ماسی خورکه‌ی قهشانی دندووک پهش	گه‌ز به‌تنه (277)	گاچه‌برینگ (2F-ب)
مراوی سه‌به‌ر (398)	(347)	گه‌لوازه (42)	گاچیپین (2F-ب)
مراوی سه‌به‌سپی (374)	ماسی خورکه‌ی قهشانی دندووک زهرد	گوریله (28F)	گاکوتر (310)
مراوی کلک دریز (399)	(348)	لاشخور (413)	گاکه‌مووتمر (310)
مرچک (12F)	ماسی خورکه‌ی گوناسپی (349)	لاشهخور (413)	گاله‌ خوره (2F-ئه‌لف)

هنهنگه چینه (47F)	هاواره بهره (41F)	مهله ردهش (204)	مرهلاره (246)
هنهنگه خزرکه (47F)	هژوره (38)	مهلیچک (12F)	مریچله (12F)
هنهنگه خزره (47F)	هژودره (38)	مهلیچه (12F)	مریچله (12F)
هنهنگه ژاله خزره (47F)	ههپو (4F)	مهلیشکه (12F)	مریچه ردهش (204)
ههويزده (268)	ههپوك (4F)	ميرچك (12F)	مريشکاويله (362)
ههويزدهي پنچكان (269)	ههپوه (4F)	مييش خزرکه (47F)	مريشکاويله بچووك (363)
هيلهودي (310)	ههثرده (268)	مييش خزره (47F)	مريشکاويله خنهنبى (364)
يا حمق (295)	ههجهجك (6F)	ميشهسى (10F)	مريشکاويله دندووك سهوز (365)
يا كهريم (313)	ههچجهچك (6F)	ميشه سى (10F)	مريشکاويله سور بدلەك (366)
	ههرزنه (2F-ئەلف)	مينا (205)	مريشكە ردهش (359)
	ههرزنهكى (2F-ئەلف)	ميوه خزره (287)	مريشكە كىيى (367)
	هق هق كره (295)	نككتىنه (370)	مريشكى حەبەشە (359)
	هەلتۈر (433)	نككتىنه (370)	مريشكى دەشت (261)
	هەلتۈرى پەنجە كورت (434)	واشه (404)	مريشكى زەلکاو (361)
	هەلتۈرى خالخال (435)	واشهى گەورە (405)	مزراج (380)
	هەلتۈرى خالخالى بچووك (436)	واف (123)	مشك گەرە (428)
	هەلتۈرى دوو برا (432)	واق (215)	مقمسوک (6F)
	هەلتۈرى دريابىي پالاس (437)	واق واق كەرد (213)	مكىتىنه (370)
	هەلتۈرى دريابىي كىلك سېي (438)	واقى بچووك (216)	مل گىپەر (15F)
	هەلتۈرى كەوان (432)	واقى شەۋىئ (217)	ملھۇر (400)
	هەلتۈرى گەندومى (439)	واوه خزره (47F)	ملھۇرى رەش (401)
	هەلتۈرى لاق تۇوکن (440)	ودودە (333)	مەرافى (57F-ج)
	هەلتۈرى ماسىيگر (441)	ودەتك (268)	مەرچله (12F)
	هەلە تانج (381)	ودرددۆك (57F)	مهقسوك (6F)
	هەلە كە سەماي بچووك (427)	ودرددۆك (57F-ج)	مەللوو (215)
	هەلە كە سەماي گەورە (428)	ودردهك (57F)	مەللووجك (12F)
	هەنجىر خوره (442)	ودردهك (57F-ج)	مەللووج (12F)
	هەنگ خزره (47F)	وەرددەك (57F)	مەللووجچك (12F)
	هەنگ چنه (47F)	وېرغال (27F)	مەلەرۇزە (368)

پیش‌ستی فارسی

- تیلیله کوچک (231)
 تیلیله نوک پهن (235)
 تیلیله نوک دراز (381)
 توکای باغی (130)
 توکای بال سرخ (131)
 توکای بزرگ (134)
 توکای پشت بلوطی (132)
 توکای سیاه (129)
 توکای طوقی (133)
 توکای گلو سیاه (135)
 تیهو (264)
 جغد تالابی (304)
 جغد جنگلی (300)
 جغد سفید (301)
 جغد طلاتشی (299)
 جغد کوچک (302)
 جغد کوچک خالدار (303)
 جغد گوش دراز (297)
 جغد ماهی خور (298)
 جی جاق (276)
 جیرفتی (262)
 چاق لق (206)
 چالق هندی (207)
 چرخ ریسک بزرگ (330)
 چرخ ریسک پیس سر سفید (324)
 چرخ ریسک پشت بلوطی (325)
 چرخ ریسک تورانی (326)
 چرخ ریسک دم دراز (329)
 چرخ ریسک سرابی (328)
 چرخ ریسک سر سیاه (323)
- پیت صحرائی (9)
 پیت گلو سرخ (8)
 پیت نوک دراز (7)
 پرستو (23)
 پرستوی دریائی بال سفید (344)
 پرستوی دریائی بد صدا (342)
 پرستوی دریائی پشت دودی (347)
 پرستوی دریائی تبره (339)
 پرستوی دریائی خزر (340)
 پرستوی دریائی سیاه (343)
 پرستوی دریائی کاکلی (346)
 پرستوی دریائی کاکلی کوچک (345)
 پرستوی دریائی گونه سفید (348)
 پرستوی دریائی معمولی (338)
 پرستوی دریائی نوک کلفت (341)
 پرستوی دمگاه صورتی (25)
 پری شاهرخ (442)
 پلیکان پا خاکستری (319)
 پلیکان سفید (318)
 پیغو (405)
 پیغوی کوچک (403)
 تاج طلاتشی (67)
 ترمتای (421)
 ترمتای پا سرخ (423)
 ترمتای سر حنائی (422)
 تیلیله بولطی (238)
 تیلیله دم سفید (239)
 تیلیله سفید (227)
 تیلیله شکم سیاه (232)
- اگرت بزرگ (210)
 اگرت ساحلی (213)
 اکرت کوچک (211)
 الیکائی (247)
 بادخولک دودی (106)
 بادخولک کوچک (105)
 بادخولک کوهی (104)
 بادخولک معمولی (103)
 باکلان (283)
 باکلان کوچک (282)
 بالایان (420)
 بال لاکی (286)
 بحری (424)
 بلبل (123)
 بلبل خالدار (124)
 بلبل خرما (125)
 بلدرچین (268)
 بلدرچین بوته‌ای (269)
 بوتیمار (215)
 بوتیمار کوچک (216)
 پاشلک بزرگ (244)
 پاشلک تک زی (243)
 پاشلک کوچک (242)
 پاشلک معمولی (245)
 پیت پا دراز (5)
 پیت تالابی (4)
 پیت خاکی (3)
 پیت درختی (6)
- ابچلیک اوازه‌خوان (230)
 ابچلیک پاسیز (241)
 ابچلیک پا سرخ (240)
 ابچلیک تالابی (228)
 ابچلیک تک زی (233)
 ابچلیک خالدار (234)
 ابچلیک دودی (237)
 ابچلیک شکیل (229)
 ابچلیک نوک سریala (236)
 انقوت (380)
 اوست (370)
 ابیا (246)
 اردک اردہ‌ای (389)
 اردک بلوطی (396)
 اردک تاجدار (394)
 اردک چشم طلاتشی (397)
 اردک دم دراز (399)
 اردک سر حنائی (393)
 اردک سر سفید (374)
 اردک سر سیاه (398)
 اردک سیاه کاکل (395)
 اردک مرمری (392)
 اسکوای دم پیچ (1)
 اسکوای قوتی (2)
 اسکوتر بال سفید (400)
 سکوتر سیاه (401)
 اکراس افریقایی (272)
 اکراس سیاه (271)

زرده پره سر سیاه (170)	DAL (415)	چکچک کوهی (140)	چرخ ریسک نیزار (327)
زرده پره کوهی (177)	DAL پشت سفید (412)	چکچک گوش سیاه (150)	چک (151)
زرده پره گونه سفید (178)	DAL سیاه (413)	چلچله بیابانی (28)	چک ابلق (152)
زرده پره لیموئی (180)	DRAG (261)	چلچله دمگاه سفید (24)	چکاوک اسمانی (46)
زرده پره مزرعه (171)	DRNA (248)	چلچله دمگاه صورتی (25)	چکاوک اسمانی کوچک (45)
زنبور خور کوچک (321)	DRNAY KOCJK (249)	چلچله رودخانه‌ای (26)	چکاوک بال سفید (47)
زنبور خور گلو خرمائی (322)	DLYJHE (428)	چلچله کوهی (27)	چکاوک پنجه کوتاه (50)
زنبور خور معمولی (320)	DLYJHE KOCJK (427)	چنگر (359)	چکاوک درختی (53)
زنگوله بال (37)	DM JNBANK ABLQ (11)	چنگر نوک سرخ (360)	چکاوک سردم سیاه (49)
زیر ابروک (14)	DM JNBANK HAKSTRTI (10)	چوب پا (369)	چکاوک سنگلاخ (48)
سار (204)	DM JNBANK ZRD (12)	حواسیل ارغوانی (214)	چکاوک سهره‌ای (41)
سار صورتی (203)	DM JNBANK KLE ZRD (13)	حواسیل خاکستری (212)	چکاوک سیاه (54)
سارگپه (406)	DM CHTRI (126)	حواسیل زرد (209)	چکاوک شاخدار (55)
سارگپه پا بلند (408)	DM SRX PST BLWTY (137)	حواسیل شب (217)	چکاوک طوقی (43)
سارگپه پر پا (409)	DM SRX SIAH (138)	خروس کولی (167)	چکاوک کاکلی (39)
سارگپه جنگلی (410)	DM SRX KOHJI (139)	خروس کولی دشتی (168)	چکاوک کوچک (51)
سارگپه چشم سفید (407)	DM SRX MUMOLI (136)	خروس کولی دم سفید (169)	چکاوک گندم زار (42)
سبزقبا (284)	DDOK (333)	خوتکا (385)	چکاوک هدهدی (40)
سبزقبای هندی (285)	DEDWDMK (156)	خوتکای سفید (386)	چکاوک هندی (44)
سسک ابرو زرد (73)	DIBWAR XZK (250)	دار خزک (117)	چکاوک هیوم (52)
سسک ابرو سفید (72)	ZAG BURR (278)	دارکوب باغی (114)	چک بوته‌ای (153)
سسک باگی (69)	ZAG NOK ZRD (274)	دارکوب بال سفید (109)	چکچک ابلق (141)
سسک بیابانی (75)	ZAG NOK SRX (275)	دارکوب بلوچی (108)	چکچک ابلق جنوبی (142)
سسک بیدی (97)	ZAGY (277)	دارکوب خالدار بزرگ (111)	چکچک ابلق خاوری (143)
سسک تالابی بزرگ (96)	ZRD PRR TALABI (173)	دارکوب راه راه (107)	چکچک بیابانی (144)
سسک تالابی پر صدا (74)	ZRD PRR RAH RAH (172)	دارکوب سبز (115)	چکچک پشت سفید (146)
سسک تالابی خاوری (80)	ZRD PRR RX ZRD (179)	دارکوب سز راه راه (116)	چکچک دشتی (147)
سسک تالابی راه راه (82)	ZRD PRR SRR HAKSTRTI (174)	دارکوب سر سرخ (112)	چکچک دم سرخ (145)
سسک تالابی زیتونی (86)	ZRD PRR SRR ZYTUNI (175)	دارکوب سیاه (113)	چکچک دم سفید (149)
سسک تالابی معمولی (84)	ZRD PRR SRRX (176)	دارکوب کوچک (110)	چکچک سر سیاه (148)

عقاب دهبرادر (432)	سپهه مغولی (186)	سلیم طوقی (166)	سسک جنبان (68)
عقاب شاهی (433)	سپهه نوک بزرگ (192)	سلیم طوقی کوچک (165)	سسک جنگلی (98)
عقاب طلائی (431)	سپهه نوک قیچی (191)	سلیم کوچک (160)	سسک چشم سفید (76)
عقاب مار خور (434)	سیاه خروس (367)	سلیم کوهی (164)	سسک چیفچاف (79)
عقاب ماهی گیر (441)	سینه سرخ (127)	سنقر تالایی (417)	سسک درختی بزرگ (95)
غاز پا زرد (377)	سینه سرخ ایرانی (128)	سنقر خاکستری (416)	سسک درختی زرد (83)
غاز پیشانی سفید (379)	شاه بوف (305)	سنقر سفید (418)	سسک درختی زیتونی (85)
غاز پیشانی سفید کوچک (378)	شاهین (425)	سنقر گندم زار (419)	سسک درختی کوچک (71)
غاز خاکستری (376)	شبگرد بلوجی (219)	سنگ چشم بزرگ (17)	سسک دم پهن (92)
غراب (281)	شبگرد دشتی (220)	سنگ چشم پشت بلوطی (20)	سسک دم چتری (93)
غواص گلوسرخ (120)	شبگرد معمولی (218)	سنگ چشم پشت سرخ (19)	سسک دم دراز (94)
غواص گلوسیاه (119)	شبگرد هندی (221)	سنگ چشم پیشانی سفید (22)	سسک راه راه (81)
فاخته (311)	شهد خور (368)	سنگ چشم خاکستری (16)	سسک رودخانه‌ای (78)
فاخته خاوری (312)	صفد خور (118)	سنگ چشم دمگاه حنایی (18)	سسک ساوی (87)
فالاروب گردن سرخ (35)	صعده ابرو سفید (182)	سنگ چشم کله سرخ (21)	سسک سبز (90)
فلامینگو (181)	صعده جنگلی (185)	سنگ گردان (155)	سسک سر دودی (89)
فیلوش (387)	صعده کوهی (183)	سپهه بال سرخ (187)	سسک سر سیاه (88)
قرقاول (265)	صعده گلوسیاه (184)	سپهه پشانی سرخ (201)	سسک سینه راه راه (91)
قرقی (404)	طاووسک (361)	سپهه جنگلی (202)	سسک شالیزار (77)
قمری خانگی (306)	طرقه بنفش (121)	سپهه خاکی (188)	سسک کوچک (70)
قمری خاوری (307)	طرقه کوهی (122)	سپهه دمگاه سفید (189)	سسک گلو سفید (99)
قمری معمولی (308)	طرلان (402)	سپهه زرد (194)	سسک نقابدار (100)
قوی فریاد کش (384)	طوطی طوق صورتی (34)	سپهه سبز (198)	سسک نقابدار کوچک (101)
قوی کوچک (382)	عروس غاز (375)	سپهه سرسیاه (196)	سسک نقابدار هیوم (102)
قوی گنگ (383)	عقاب پریا (440)	سپهه سیاه (193)	سلیم خاکستری (157)
کاکائی بزرگ (358)	عقاب تالایی (435)	سپهه سینه سرخ (197)	سلیم خرچنگ خور (163)
کاکائی پشت سیاه (353)	عقاب جنگلی (436)	سپهه صورتی (190)	سلیم سینه بلوطی (162)
کاکائی پشت سیاه بزرگ (354)	عقاب دریائی پالاس (437)	سپهه کوهی (199)	سلیم شنی (161)
کاکائی دودی (352)	عقاب دریائی دم سفید (438)	سپهه گلی (195)	سلیم طلائی (158)
کاکائی سر سیاه (357)	عقاب دشتی (439)	سپهه معمولی (186)	سلیم طلائی خاوری (159)

- لیکوی تالابی (337)
 لیل (426)
 ماهی خورک بالق (259)
 ماهی خورک سینه سفید (260)
 ماهی خورک کوچک (258)
 مرغ حق (295)
 مرغ حق جنوبی (296)
 مرگوس بزرگ (373)
 مرگوس سفید (371)
 مرگوس کاکلی (372)
 مگس گیر ابلق (256)
 مگس گیر ابلق باختری (254)
 مگس گیر خالدار (255)
 مگس گیر سینه سرخ (25)
 میش مرغ (36)
 مینا (205)
 میوه خور (287)
 نوک پهن (391)
 هدھد (15)
 هما (411)
 هویره (38)
 یاکریم (313)
 یلوه ابی (362)
 یلوه حنائی (364)
 یلوه خالدار (366)
 یلوه کوچک (363)
 یلوه نوک سبز (365)
- کوکر شکم سفید (290)
 کوکر شکم سیاه (289)
 کوکر گندمی (294)
 کوکو (314)
 کوکوی تاجدار (315)
 کوکوی خالدار (316)
 گاوچرانک (208)
 گلاریول بال سرخ (331)
 گلاریول بال سیاه (332)
 گلو ابی (154)
 گچشک برفی (59)
 گچشک بلوجی (57)
 گچشک تاغی (63)
 گچشک خاکی (58)
 گچشک درختی (62)
 گچشک رودخانه‌ای (61)
 گچشک سینه سیاه (64)
 گچشک کوهی (65)
 گچشک کویری (60)
 گچشک گلو زرد (66)
 گچشک معمولی (56)
 گیلار (390)
 گیلانشاه ابرو سفید (224)
 گیلانشاه بال سفید (223)
 گیلانشاه بزرگ (222)
 گیلانشاه حنائی (225)
 گیلانشاه خالدار (226)
 لک لک سفید (334)
 لک لک سیاه (335)
 لیکو (336)
- کاکائی صورتی (355)
 کاکائی کوچک (351)
 کاکائی نقره‌ای (356)
 کاکائی نوک سبز (350)
 کبک (266)
 کبک چیل (263)
 کبک دری (267)
 کبوتر جنگلی (310)
 کبوتر چاهی (309)
 کبوتر دریائی کوچک (317)
 کرکس (414)
 کشیم بزرگ (30)
 کشیم کوچک (29)
 کشیم گردن سرخ (33)
 کشیم گردن سیاه (32)
 کشیم گوش دراز (31)
 کفچه‌نوک (270)
 کلاغ ابلق (279)
 کلاغ سیاه (273)
 کلاغ گردن بور (280)
 کله سبز (388)
 کمر کلی بزرگ (253)
 کمر کلی جنگلی (252)
 کمر کلی کوچک (251)
 کورکور (429)
 کورکور حنائی (430)
 کوکر خالدار (291)
 کوکر دم دراز (293)
 کوکر راه راه (292)
 کوکر شکم بلوطی (288)

پېرىستى لاتينى

Calidris alpina (232)	Coracias garrulus (284)	Acanthis cannabina (197)	Anthus spinoletta (4)
Calidris ferruginea (238)	Corvus corax (281)	Acanthis flavirostris (199)	Anthus trivialis (6)
Calidris minuta (231)	Corvus corone (279)	Accipiter badius (403)	Anthropoides virgo (249)
Calidris temminckii (239)	Corvus frugilegus (273)	Accipiter brevipes (405)	Apus affinis (105)
Caprimulgus aegyptius (220)	Corvus monedula (280)	Accipiter gentilis (402)	Apus apus (103)
Caprimulgus asiaticus (221)	Coturnix coturnix (368)	Accipiter nisus (404)	Apus melba (104)
Caprimulgus europaeus (218)	Crex crex (314)	Acridotheres tristis (205)	Apus pallidus (106)
Caprimulgus mahrattensis (219)	Cuculus canorus (314)	Acrocephalus agricola (77)	Aquila chrysaëtos (431)
Carduelis carduelis (186)	Cursorius cursor (333)	Acrocephalus arundinaceus (96)	Aquila clanga (435)
Carduelis chloris (198)	Cygnus bewickii (382)	Acrocephalus dumetorum (80)	Aquila heliaca (433)
Carduelis spinus (194)	Cygnus cygnus (384)	Acrocephalus palustris (86)	Aquila pomarina (436)
Carpodacus erythrinus (195)	Cygnus olor (383)	Acrocephalus schoenobaenus (82)	Aquila rapax (439)
Cercotrichas galactotes (126)	Delichon urbica (24)	Acrocephalus scirpaceus (84)	Ardea cinerea (212)
Certhia familiaris (117)	Dendrocopos assimilis (108)	Acrocephalus stentoreus (74)	Ardea purpurea (214)
Ceryle rudis (259)	Dendrocopos leucopterus (109)	Aegithalop caudatus (329)	Ardeola ralloides (209)
Cettia cetti (92)	Dendrocopos major (111)	Aegypius monachus (413)	Arenaria interpres (155)
Charadrius alexandrinus (160)	Dendrocopos medius (112)	Alaemon alaudipes (40)	Asio flammeus (304)
Charadrius asiaticus (162)	Dendrocopos minor (110)	Alauda arvensis (46)	Asio otus (297)
Charadrius dubius (165)	Dendrocopos syriacus (114)	Alauda gulgula (45)	Athene brama (303)
Charadrius hiaticula (166)	Dromas ardeola (163)	Alcedo atthis (258)	Athene noctua (202)
Charadrius leschenaultii (161)	Dryocopus martius (113)	Alectoris chukar (266)	Athene noctua (302)
Chlamydotis undulata (38)	Egretta alba (210)	Ammomanes cincturus (49)	Aythya ferina (393)
Chlidonias hybrida (349)	Egretta garzetta (211)	Ammomanes deserti (48)	Aythya fuligula (395)
Chlidonias leucopterus (344)	Egretta gularis (213)	Ammoperdix griseogularis (264)	Aythya marila (398)
Chlidonias niger (343)	Emberiza bruniceps (176)	Anas acuta (387)	Aythya nyroca (396)
Ciconia ciconia (334)	Emberiza buchanani (174)	Anas angustirostris (392)	Bombycilla garrulus (286)
Ciconia nigra (335)	Emberiza calandra (171)	Anas clypeata (391)	Botaurus stellaris (215)
Cinclus cinclus (14)	Emberiza cia (177)	Anas crecca (385)	Branta ruficollis (375)
Circaetus gallicus (434)	Emberiza cineracea (179)	Anas penelope (390)	Bubo bubo (305)
Circus aeruginosus (417)	Emberiza citrinella (180)	Anas platyrhynchos (388)	Bubulcus ibis (208)
Circus cyaneus (416)	Emberiza hortulana (175)	Anas querquedula (386)	Bucephala clangula (397)
Circus macrourus (418)	Emberiza leucocephala (178)	Anas strepera (389)	Burhinus oedicnemus (206)
Circus pygargus (419)	Emberiza melanocephala (170)	Anser albifrons (379)	Butastur teesa (407)
Cisticola Juncidis (93)	Emberiza schoeniclus (173)	Anser anser (376)	Buteo buteo (406)
Clamator glandarius (316)	Emberiza striolata (172)	Anser erythropus (378)	Buteo lagopus (409)
Clamator jacobinus (315)	Eremophila alpestris (55)	Anser fabalis (377)	Buteo rufinus (408)
Clangula hyemalis (399)	Eremopterix nigriceps (41)	Anser indicus (378)	Calandrella acutirostris (52)
Coccothraustes coccothraustes(I92)	Erithacus rubecula (127)	Anthus campestris (3)	Calandrella cinerea (50)
Columba eversmanni (312)	Esacus recurvirostris (207)	Anthus cervinus (8)	Calandrella raytal (44)
Columba livia (309)	Eudromias morinellus (164)	Anthus novaeseelandiae (5)	Calandrella rufescens (51)
Columba oenas (311)	Falco cherrug (420)	Anthus pratensis (9)	Calidris alba (227)
Columba palumbus (310)	Falco chicquera (422)	Anthus similis (7)	
Coracias benghalensis (285)	Falco columbarius (421)		

- Melanocorypha yeltoniensis (54)
Mergus albellus (371)
Mergus merganser (373)
Mergus serrator (372)
Merops apiaster (320)
Merops orientalis (321)
Merops superciliosus (322)
Milvus migrans (429)
Milvus milvus (430)
Monticola saxatilis (122)
Monticola sonotarius (121)
Montifringilla nivalis (59)
Motacilla alba (11)
Motacilla cinerea (10)
Motacilla citreola (13)
Motacilla flava (12)
Muscisapa striata (255)
Mycerobas carnipes (193)
Nectarinia asiatica (368)
Neophron percnopterus (414)
Netta rufina (394)
Numenius arquata (222)
Numenius phaeopus (224)
Numenius tenuirostris (226)
Nycticorax nycticorax (217)
Oenanthe albioniger (148)
Oenanthe deserti (144)
Oenanthe finschii (146)
Oenanthe hispanica (150)
Oenanthe isabellina (147)
Oenanthe lugens (142)
Oenanthe monacha (149)
Oenanthe oenanthe (140)
Oenanthe picata (143)
Oenanthe pleschanka (141)
Oenanthe xanthopyrymnna (145)
Oriolus oriolus (442)
Otis tarda (36)
Otis tetrax (37)
Otus brucei (296)
Otus scops (295)
Oxyura leucocephala (374)
Pandion haliaetus (441)
- Panurus biarmicus* (327)
Parus ater (324)
Parus bokharensis (326)
Parus caeruleus (328)
Parus lugubris (323)
Parus major (330)
Passer ammodendri (63)
Passer domesticus (56)
Passer hispaniolensis (64)
Passer moabiticus (61)
Passer montanus (62)
Passer pyrrhonotus (57)
Passer simplx (60)
Pelecanus crispus (319)
Pelecanus onocrotalus (318)
Perdix perdix (263)
Pernis apivorus (410)
Petronia brachydactyla (58)
Petronia petronia (65)
Petronia xanthocollis (66)
Phalacrocorax carbo (283)
Phalacrocorax pygmaeus (282)
Phalaropus lobatus (35)
Phasianus colchicus (265)
Philomachus pugnax (229)
Phoenicopterus ruber (181)
Phoenicurus erythrogaster (139)
Phoenicurus erythronotus (137)
Phoenicurus ochruros (138)
Phoenicurus phoenicurus (136)
Phylloscopus collybita (79)
Phylloscopus inornatus (73)
Phylloscopus neglectus (70)
Phylloscopus nitidus (90)
Phylloscopus sibilatrix (98)
Phylloscopus trochilus (97)
Pica pica (277)
Picus squamatus (116)
Picus viridis (115)
Platalea leucorodia (270)
Plegadis falcinellus (271)
Pluvialis apricaria (158)
Pluvialis dominica (159)
- Falco naumannni* (427)
Falco pelegrinoides (425)
Falco peregrinus (424)
Falco subbuteo (426)
Falco tinnunculus (428)
Falco vespertinus (423)
Ficedula albicollis (257)
Ficedula hypoleuca (254)
Ficedula parva (256)
Francolinus francolinus (261)
Francolinus pondicerianus (262)
Fringilla coelebs (202)
Fringilla montifringilla (196)
Fulica atra (359)
Galerida cristata (39)
Gallinago gallinago (245)
Gallinago media (244)
Gallinago solitaria (243)
Gallinula chloropus (360)
Garrulus glandarius (276)
Gavia arctica (119)
Gavia stellata (120)
Gelochelidon nilotica (341)
Glareola nordmanni (332)
Glareola pratincola (331)
Grus grus (248)
Gypaëtus barbatus (411)
Gyps fulvus (415)
Haemiteopus ostralegus (118)
Halcyon smyrnensis (260)
Haliaeetus albicilla (438)
Haliaeetus albicilla (438)
Haliaeetus leucoryphus (437)
Haliaeetus leucoryphus (437)
Hieraaetus fasciatus (432)
Hieraaetus pennatus (440)
Himantopus himantopus (369)
Hippolais caligata (71)
Hippolais icterina (83)
Hippolais languida (95)
Hippolais pallida (85)
Hirundo daurica (25)
Hirundo obsoleta (28)
- Hirundo rupestris* (27)
Hirundo rustica (23)
Hydroprogne tschegrensis (340)
Hypocolius ampelinus (287)
Irania gutturalis (128)
Ixobrychus minutus (216)
Jynx torquilla (107)
Ketupa zeylonensis (298)
Lanius collurio (19)
Lanius excubitor (17)
Lanius minor (16)
Lanius nubicus (22)
Lanius schach (18)
Lanius senator (21)
Lanius vittatus (20)
Larus argentatus (356)
Larus argertatus (354)
Larus canus (350)
Larus fuscus (353)
Larus geenei (355)
Larus hemprichii (352)
Larus ichthyaëtus (358)
Larus minutus (351)
Larus ridibundus (357)
Limicola falcinellus (235)
Limosa lapponica (225)
Limosa limosa (223)
Locustella fluviatilis (78)
Locustella luscinoides (87)
Locustella naevia (81)
Loxia curvirostra (191)
Lullula arborea (53)
Luscinia luscinia (124)
Luscinia megarhynchos (123)
Luscinia svecica (154)
Lusciniola melanopogon (72)
Lymnocryptes minimus (242)
Lyrurus mlokosiewiczi (367)
Melanitta fusca (400)
Melanitta nigra (401)
Melanocorypha bimaculata (43)
Melanocorypha calandra (42)
Melanocorypha leucoptera (47)

- Tringa totanus* (240)
Troglodytes troglodytes (247)
Turdoidea altirostris (337)
Turdoidea caudatus (336)
Turdus iliacas (131)
Turdus merula (129)
Turdus philomelos (130)
Turdus pilaris (132)
Turdus ruficollis (135)
Turdus torquatus (133)
Turdus viscivorus (134)
Turnix sylvatica (269)
Tyto alba (301)
Upupa epops (15)
Vanellus gregarius (168)
Vanellus indicus (156)
Vanellus leucurus (169)
Vanellus vanellus (167)
Xenus cinereus (236)
- Pluvialis squatarola* (157)
Podiceps auritus (31)
Podiceps cristatus (30)
Podiceps grisegena (33)
Podiceps nigricollis (32)
Podiceps ruficollis (29)
Podoces pleskei (278)
Porphyrio porphyrio (361)
Porzana parva (363)
Porzana porzana (366)
Porzana pusilla (365)
Prinia gracilis (94)
Prunella atrogularis (184)
Prunella collaris (183)
Prunella modularis (185)
Prunella ocularis (182)
Pseudogyps bengalensis (412)
Psittacula krameri (34)
Pterocles alchata (290)
Pterocles coronatus (294)
Pterocles exustus (288)
Pterocles lichtensteini (292)
Pterocles orientalis (289)
Pterocles senegallus (291)
Puffinus assimilis (317)
Pycnonotus leucotis (125)
Pyrrhocorax graculus (274)
Pyrrhocorax pyrrhocorax (275)
Pyrrhula pyrrhula (189)
Rallus aquaticus (362)
Recurvirostra avosetta (370)
Regulus regulus (67)
Remiz pendulinus (325)
Rhodopechys githaginea (190)
Rhodopechys mongolica (200)
Rhodopechys obsoleta (188)
Rhodopechys sanguinea (187)
Riparia riparia (26)
Saxicola caprata (152)
Saxicola rubetra (153)
Saxicola torquata (151)
Scolopax rusticola (246)
Scotocerca inquieta (68)
- Serinus pusillus* (201)
Sitta europaea (252)
Sitta neumayer (251)
Sitta tephronota (253)
Stercorarius parasiticus (2)
Stercorarius pomarinus (1)
Sterna albifrons (348)
Sterna anaethetus (347)
Sterna bengalensis (345)
Sterna bergii (346)
Sterna hirundo (338)
Sterna repressa (339)
Sterna sandvicensis (342)
Streptoelia decaocto (313)
Streptopelia orientalis (307)
Streptopelia senegalensis (306)
Streptocelia turtur (308)
Strix aluco (300)
Strix butleri (299)
Sturnus roseus (203)
Sturnus vulgaris (204)
Sylvia althaea (102)
Sylvia atricapilla (88)
Sylvia borin (69)
Sylvia communis (99)
Sylvia curruca (100)
Sylvia hortensis (97)
Sylvia minula (101)
Sylvia mystacea (89)
Sylvia nana (75)
Sylvia nisoria (91)
Syrrhaptes paradoxus (293)
Tadorna ferruginea (308)
Tadorna tadorna (381)
Tetraogallus caspius (267)
Threskiornis aethiopicus (272)
Tichodroma muraria (250)
Tringa erythropus (237)
Tringa glareola (234)
Tringa hypoleucus (230)
Tringa nebularia (241)
Tringa ochropus (233)
Tringa stagnatilis (228)

پېرىستى فەرانسەوى

<p>Buse aux yeux blanches (407)
 Buse féroce (408)
 Buse pattue (409)
 Buse variable (406)
 Butor étoilé (215)
 Caille des blés (268)
 Calandrelle des sables (44)
 Canard chipeau (389)
 Canard colvert (388)
 Canard pilet (387)
 Canard siffleur (390)
 Canard souchet (391)
 Chardonneret élégant (186)
 Chevalier aboyeur (241)
 Chevalier arlequin (237)
 Chevalier combattant (229)
 Chevalier cul - blanc (233)
 Chevalier gambette (240)
 Chevalier guignette (230)
 Chevalier stagnatile (228)
 Chevalier sylvain (234)
 Chocard à bec jaune (274)
 Choucas des tours (280)
 Chouette brahmane (303)
 Chouette chevêche (302)
 Chouette de Butler (299)
 Chouette effraie (301)
 Chouette hulotte (300)
 Chouette pêcheuse brune (298)
 Cigogne blanche (334)
 Cigogne noire (335)
 Cincle plongeur (14)
 Circaète Jean -le- Blanc (434)
 Cisticole des jones (93)
 Corbeau freux (273)
 Cormoran pygmée (282)
 Corneille mantelée (279)
 Coucou - geai (316)
 Coucou gris (314)
 Coucou jacobin (315)</p> | <p>Courlis à bec gréle (226)
 Courlis cendré (222)
 Courlis corlieu (224)
 Courvite isabelle (333)
 Cratérope d'Irak (337)
 Cratérope de l'Inde (336)
 Crave à bec rouge (275)
 Cygne de Bewick (382)
 Cygne sauvage (384)
 Cygne tuberculé (383)
 Demoiselle de Numidie (249)
 Dromoïque du désert (68)
 Engoulement d'Europe (220)
 Engoulement d'Egypte (218)
 Engoulement de l'Inde (221)
 Engoulement de sykes (219)
 Etourneau sansonnet (204)
 Échasse blanche (369)
 Épervier à pieds courts (405)
 Épervier d'Europe (404)
 Épervier shikra (403)
 Érismature à tête blanche (374)
 Faisan commun (265)
 Faucon chicquera (422)
 Faucon crécerelle (428)
 Faucon crécerellette (427)
 Faucon de Barbarie (425)
 Faucon émérillon (421)
 Faucon hobereau (426)
 Faucon kobelz (423)
 Faucon pélerin (424)
 Faucon sacré (420)
 Fauvette à tête noir (88)
 Fauvette babillard de Hume (102)
 Fauvette babillard (100)
 Fauvette de ménétrière (89)
 Fauvette des jardins (69)
 Fauvette épervière (91)
 Fauvette grisette (99)
 Fauvette naine (75)</p> <p>Accenteur alpin (183)
 Accenteur à gorge noire (184)
 Accenteur de Radde (182)
 Accenteur mouchet (185)
 Agrobate roux (126)
 Aigle botté (440)
 Aigle criard (435)
 Aigle de Bonelli (432)
 Aigle impérial (433)
 Aigle pomarin (436)
 Aigle ravisseur (439)
 Aigle royal (431)
 Aigrette des récifs (213)
 Aigrette garzette (211)
 Alouette leucoptère (47)
 Alouette calandre orientale (43)
 Alouette calandre (42)
 Alouette calandrelle de hume (52)
 Alouette calandrelle (50)
 Alouette cohevis (39)
 Alouette des champs sud asiatique (45)
 Alouette des champs (46)
 Alouette hausse-col (55)
 Alouette lulu (53)
 Alouette moineau à front blanc (41)
 Alouette nègre (54)
 Alouette pispolette (51)
 Ammomane du désert (48)
 Ammomane élégante (49)
 Autour des palombes (402)
 Avocette (370)
 Balbuzard pêcheur (441)
 Barge à queue noire (223)
 Barge rousse (225)
 Barquette du Térek (236)
 Bec-croisé des sapins (191)
 Bergeronnette citrine (13)
 Bergeronnette des ruisseaux (10)</p> <p>Bergeronnette grise (11)
 Bergeronnette printanière (12)
 Bernache à cou roux (375)
 Bécasseau de cocorli (238)
 Bécasseau falcinelle (235)
 Bécasseau minute (231)
 Bécasseau sanderling (227)
 Bécasseau temminck (239)
 Bécasseau variable (232)
 Bécassine des bois (246)
 Bécassine des marais (245)
 Bécassine double (244)
 Bécassine solitaire (243)
 Bécassine sourde (242)
 Blongios nain (216)
 Bondrée apivore (410)
 Bouscarle de cetti (92)
 Bouvreuil à ailes roses (187)
 Bouvreuil de Mongolie (200)
 Bouvreuil de lichtenstein (188)
 Bouvreuil githagine (190)
 Bouvreuil pivoine (189)
 Bruant à calotte blanche (178)
 Bruant à cou gris (174)
 Bruant à tête rousse (176)
 Bruant cendré (179)
 Bruant des roseaux (173)
 Bruant fou (177)
 Bruant jaune (180)
 Bruant mélanocéphale (170)
 Bruant ortolan (175)
 Bruant proyer (171)
 Bruant striolé (172)
 Bulbul à oreillons blancs (125)
 Busard Saint - Martin (416)
 Busard cendré (419)
 Busard des roseaux (417)
 Busard pêle (418)</p> |
|--|---|

Hirondelle du désert (28)
Hirondelle rousseline (25)
Huitrier pie (118)
Huppe fasciée (15)
Hypocolius gris (287)
Hypolaïs bottée (71)
Hypolaïs 'd Upcher (95)
Hypolaïs icterine (83)
Hypolaïs pâle (85)
Ibis falcinelle (271)
Ibis sacré (272)
Iranie à gorge blanche (128)
Jaseur boréal (286)
Labbe parasite (2)
Labbe pomarin (1)
Linotte à bec jaune (199)
Linotte mélodieuse (197)
Locustelle fluviatile (78)
Locustelle luscinioïde (87)
Locustelle tachetée (81)
Loriot d'Europe (442)
Lusciniole à moustaches (72)
Macreuse brune (400)
Macreuse noire (401)
Marouette ponctuée (366)
Martin - pêcheur d'Europe (258)
Martin - pêcheur de Smyrne (260)
Martin - pêcheur pie (259)
Martin roselin (203)
Martin triste (205)
Martinet alpin (104)
Martinet à croupion blanc (105)
Martinet noir (103)
Martinet pâle (106)
Merle à gorge noire (135)
Merle à plastron (133)
Merle bleu (121)
Merle de roche (122)
Merle noir (129)
Mésange à longue queue (329)

Mésange à moustaches (327)
Mésange bleue (328)
Mésange charbonnière (330)
Mésange du Turkestan (326)
Mésange lugubre (323)
Mésange noire (324)
Milan noir (429)
Milan royal (430)
Moineau blanc (60)
Moineau de la mer morte (61)
Moineau des saxaouls (63)
Moineau domestique (56)
Moineau du sind (57)
Moineau espangol (64)
Moineau friquet (62)
Moineau soulcie à gorge jaune (66)
Moineau soulcie pâle (58)
Moineau soulcie (65)
Mouette pygmée (351)
Mouette rieuse (357)
Nette rousse (394)
Niverolle des neiges (59)
Oedicnème criard (206)
Oie cendrée (376)
Oie des moissons (377)
Oie naine (378)
Oie rieuse (379)
Outarde canepetiére (37)
Outarde houbara (38)
Percnoptère d'Egypte (414)
Perdrix à gorge grise (264)
Perdrix chukar (266)
Perdrix grise (263)
Perruche à collier (34)
Petit gravelot (165)
Petit puffin (317)
Pélican blanc (318)
Pélican frisé (319)
Phalarope à bec étroit (35)
Phragmite des joncs (82)

Fauvette orphée (76)
Favette babillardre des 'deserts (101)
Flamant rose (181)
Foulque macroule (359)
Francolin gris (262)
Francolin noir (261)
Fuligule milouin (393)
Fuligule milouinan (398)
Fuligule morillon (395)
Fuligule nyroca (396)
Ganga à venter chatain (288)
Ganga cata (290)
Ganga couronné (294)
Ganga de Lichtenstein (292)
Ganga tacheté (291)
Ganga unibande (289)
Garrot à oeil d'or (397)
Geai des chênes (276)
Geai terrestre de pleske (278)
Glaréole à collier (331)
Glaréole à ailes noires (332)
Gobe - monches à collier (257)
Gobe - monches gris (255)
Gobe - monches nain (256)
Gobe - monches noir (254)
Goéland argenté (356)
Goéland brun (353)
Goéland cendré (350)
Goéland d'Hemprich (352)
Goéland ichthyaëte (358)
Goéland marin (354)
Goéland raireur (355)
Gorgebleue (154)
Grand corbeau (281)
Grand cormoran (283)
Grand gravelot (166)
Grand oedicnème (207)
Grand Aigrette (210)
Grand outarde (36)
Gravelot asiatique (162)
Gravelot à collier interrompu (160)
Gravelot de leschenault (161)
Grébe à cou noir (32)
Grébe castagneux (29)
Grébe esclavon (31)
Grébe huppé (30)
Grébe jougris (33)
Grimpereau des bois (117)
Grive draine (134)
Grive litorne (132)
Grive mauvis (131)
Grive musicienne (130)
Gros - bec à ailes blanches (193)
Gros - bec casse noyaux (192)
Grus cendrée (248)
Guêpier d'Europe (320)
Guêpier d'Orient (321)
Guêpier de perse (322)
Guifette leucoptére (344)
Guifette moustac (349)
Guifette noire (343)
Gypaète barbu (411)
Harelde de Miquelon (399)
Harle huppé (372)
Harle piette (371)
Herle biévre (373)
Héron bihoreau (217)
Héron cendré (212)
Héron crabier (209)
Héron garde - boeufs (208)
Héron pourpré (214)
Hibou des marais (304)
Hibou gand - duc (305)
Hibou moyen-duc (297)
Hibou petit-duc de Bruce (296)
Hibou petit-duc (295)
Hirondelle de cheminée (23)
Hirondelle de fenêtre (24)
Hirondelle de rivage (26)
Hirondelle de rochers (27)

Vanneau de l'Inde (156)
Vanneau hup'pe (167)
Vanneau sociable (168)
Vautour à dos blanc (412)
Vautour fauve (415)
Vautour moine (413)
Verdier d'Europe (198)

Spatule blanche (270)
Sterne Caspienne (340)
Sterne à joues blanches (339)
Sterne bridée (347)
Sterne caugek (342)
Sterne hansel (341)
Sterne huppée (346)
Sterne naine (348)
Sterne pierregarin (338)
Sterne voyageuse (345)
Syrrhapte paradoxal (293)
Tadorne casarca (380)
Tadorne de Belon (381)
Taïer pie (152)
Tarin des aulnes (194)
Tétraogalle de la Caspienne (267)
Tétras du caucase (367)
Tichodrome écheltette (250)
Torcol fourmilier (107)
Tourne-pierre à collier (155)
Tourterelle des bois (308)
Tourterelle maillée (306)
Tourterelle orientale (307)
Tourterelle turque (313)
Traquet à capuchon (149)
Traquet à queue rousse (145)
Traquet de Finsch (146)
Traquet de Hume (148)
Traquet deuil (142)
Traquet du désert (144)
Traquet isabelle (147)
Traquet motteux (140)
Traquet oreillard (150)
Traquet pâtre (151)
Traquet pie d'Orient (143)
Traquet pie (141)
Traquet tarier (153)
Trogloodyte mignon (247)
Turnix d'Andalousie (269)
Vanneau à queue blanche (169)

Pic à ailes blanches (109)
Pic du sind (108)
Pic écaillé (116)
Pic épeiche (111)
Pic épeichette (110)
Pic mar (112)
Pic noir (113)
Pic syriaque (114)
Pic vert (115)
Pie - griseche à dos roux (20)
Pie - griseche à poitrine rose (16)
Pie - griseche à tête rousse (21)
Pie - griseche écorcheur (19)
Pie - griseche grise (17)
Pie - griseche masquée (22)
Pie - griseche schach (18)
Pie bavarde (277)
Pigeon biset (309)
Pigeon colombin (311)
Pigeon d'Eversmann (312)
Pigeon ramier (310)
Pinson des arbres (202)
Pinson du Nord (196)
Pipit à gorge rousse (8)
Pipit à long bec (7)
Pipit de richard (5)
Pipit des arbres (6)
Pipit des prés (9)
Pipit rousselin (3)
Pipit spioncelle (4)
Plongeon arctique (119)
Plongeon catmarin (120)
Pluvier argenté (157)
Pluvier crabier (163)
Pluvier doré asiatique (159)
Pluvier doré (158)
Pluvier guignard (164)
Pouillot à grands sourcils (73)
Pouillot fitis (97)
Pouillot modeste (70)

Pouillot siffleur (98)
Pouillot vert (90)
Pouillot vêlage (79)
Poule d'eau (360)
Poule sultane bleue (361)
Prinia gracile (94)
Pygargue à queue blanche (438)
Pygargue de pallas (437)
Râle d'eau (362)
Râle de Baillon (365)
Râle de genêts (364)
Râle poussin (363)
Rémiz penduline (325)
Roitelet huppé (67)
Rollier d'Europe (284)
Rollier de l'Inde (285)
Roselin cramoisi (195)
Rossignol philomèle (123)
Rossignol progné (124)
Rouge - gorge familier (127)
Rouge - queue à Front blanc (136)
Rouge - queue de Güldenstädt (139)
Rouge - queue d'Eversmann (137)
Rouge - queue noir (138)
Rousse rolle turdoïde d'Egypte (74)
Rousserolle des buissons (80)
Rousserolle effarvatte (84)
Rousserolle isabelle (77)
Rousserolle turdoïde (96)
Rousserolle verderolle (86)
Sarcelle d'été (386)
Sarcelle d'hiver (385)
Sarcelle marbrée (392)
Serin à front d'or (201)
Sirli du désert (40)
Sittelle de rochers de Neumayer (251)
Sittelle de rochers (253)
Sittelle torchepot (252)
Soui - manga asiatique (368)

پېرستى ئىنگليزى

Collared Dove (313)	Egyptian Vulture (414)	Alpine Accentor (183)	Black-throated Accentor (184)
Collared Flycatcher (257)	Eversmann's Redstart (137)	Alpine Chough (274)	Black-throated Diver (119)
Common Gull (350)	Fan-tailed Warbler (93)	Alpine Swift (104)	Black-throated Thrush (135)
Common Mynah (205)	Ferruginous Duck (396)	Andalusian Hemipode (269)	Black-winged Pratincole (332)
Common Partridge (263)	Fieldfare (132)	Arctic Skua (2)	Black-winged Stilt (369)
Common Sandpiper (230)	Finsch's Wheatear (146)	Asiatic Golden Plover (159)	Blackbird (129)
Common Scoter (401)	Gadwall (389)	Avocet (370)	Blackcap (88)
Common Tern (338)	Garden Warbler (69)	Baillon's Crake (365)	Blue Rock Thrush (121)
Coot (359)	Garganey (386)	Bar-tailed Desert Lark (49)	Blue Tit (328)
Cormorant (283)	Glossy Ibis (271)	Bar-tailed Godwit (225)	Blue-cheeked Bee-eater (322)
Corn Bunting (171)	Gold-fronted Serin (201)	Barbary Falcon (425)	Bluethroat (154)
Corncrake (364)	Goldcrest (67)	Barn Owl (301)	Blyth's Reed Warbler (80)
Coronated Sandgrouse (294)	Golden Eagle (431)	Barred Warbler (91)	Bonelli's Eagle (432)
Crab Plover (163)	Golden Oriole (442)	Bay-backed Shrike (20)	Booted Eagle (440)
Crag Martin (27)	Golden Plover (158)	Bean Goose (377)	Booted Warbler (71)
Crane (248)	Goldeneye (397)	Bearded Tit (327)	Brambling (196)
Cream-coloured Courser (333)	Goldfinch (186)	Bearded Vulture (411)	Bridled Tern (347)
Crested Lark (39)	Goosander (373)	Bee-eater (320)	Broad-billed Sandpiper (235)
Crimson-winged Finch (187)	Goshawk (402)	Bewick's Swan (382)	Brown Fish Owl (298)
Crossbill (191)	Graceful Prinia (94)	Bifasciated Lark (40)	Bullfinch (189)
Cuckoo (314)	Grasshopper Warbler (81)	Billtern (215)	Buzzard (406)
Curlew Sandpiper (238)	Great Black-backed Gull (354)	Bimaculated Lark (43)	Calandra Lark (42)
Curlew (222)	Great Black-headed Gull (358)	Blak Kite (429)	Caspian Plover (162)
Dalmatian Pelican (319)	Great Bustard (36)	Blak Lark (54)	Caspian Snowcock (267)
Dead Sea Sparrow (61)	Great Crested Grebe (30)	Blak Partridge (261)	Caspian Tern (340)
Demoiselle Crane (249)	Great Crested Tern (346)	Blak Redstart (138)	Cattle Egret (208)
Desert Finch (188)	Great Grey Shrike (17)	Blak Stork (335)	Caucasian Black Grouse (367)
Desert Lark (48)	Great Reed Warbler (96)	Black Tern (343)	Cetti's Warbler (92)
Desert Lesser Whitethroat (101)	Great Snipe (244)	Black Vulture (413)	Chaffinch (202)
Desert Sparrow (60)	Great Spotted Cuckoo (316)	Black Woodpecker (113)	Chestnut-bellied Sandgrouse (288)
Desert Warbler (75)	Great Spotted Woodpecker (111)	Black-bellied Sandgrouse (289)	Chiffchaff (79)
Desert Wheatear (144)	Great Stone Plover (207)	Black-crowned Finch Lark (41)	Chough (275)
Dipper (14)	Great Tit (330)	Black-eared Wheatear (150)	Chuker Partridge (266)
Dotterel (164)	Great White Heron (210)	Black-headed Bunting (170)	Cimmon Babbler (336)
Dunlin (232)	Greater Flamingo (181)	Black-headed Gull (357)	Cinereous Bunting (I79)
Dunnock (185)	Greater Sand plover (161)	Black-headed Shrike (18)	Citrine Wagtail (13)
Eagle Owl (305)	Greater Sandpiper (233)	Black-headed Grebe (32)	Clamorous Reed Warbler (74)
Eastern Pied Wheatear (143)	Green Warbler (90)	Black-tailed Godwit (223)	Coal Tit (324)
Eastern Stock Dove (312)	Green Woodpecker (115)		
Egyptian Nightjar (220)	Greenfinch (198)		

Menetries' Warbler (89)
Merlin (421)
Middle Spotted Woodpecker (112)
Mistle Thrush (134)
Mongolian Trumpeter finch (200)
Montagu's Harrier (419)
Moorhen (360)
Mourning Wheatear (142)
Moustached Warbler (72)
Mute Swan (383)
Neumayer's Rock Nuthatch (251)
Night Heron (217)
Nightingale (123)
Nightjar (218)
Nuthatch (252)
Olivaceous Warbler (85)
Orphean Warbler (76)
Ortolan Bunting (175)
Osprey (441)
Oystercatcher (118)
Paddy-field Warbler (77)
Pale Crag Martin (28)
Pale Rock Sparrow (58)
Pallas's Sandgrouse (293)
Pallas's Sea Eagle (437)
Pallid Harrier (418)
Pallid Swift (106)
Penduline Tit (325)
Peregrine Falcon (424)
Pheasant (265)
Pied Crested Cuckoo (315)
Pied Flycatcher (254)
Pied Kingfisher (259)
Pied Stonechat (152)
Pied Wagtail (11)
Pied Wheatear (141)
Pin-tailed Sandgrouse (290)
Pine Bunting (178)
Pintail (387)
Plain Leaf Warbler (70)

Plam Dove (306)
Pleske's Ground Jay (278)
Pochard (393)
Pomarine Skua (1)
Pratincole (331)
Purple Gallinule (361)
Purple Heron (214)
Purple Sunbird (368)
Pygmy Cormorant (282)
Quail (268)
Radde's Accentor (182)
Raven (281)
Red Kite (430)
Red-backed Shrike (19)
Red-breasted Flycatcher (256)
Red-breasted Goose (375)
Red-breasted Merganser (372)
Red-crested Pochard (394)
Red-footed Falcon (423)
Red-headed Bunting (176)
Red-headed Merlin (422)
Red-necked Grebe (33)
Red-necked Phalarope (35)
Red-rumped Swallow (25)
Red-tailed Wheatear (145)
Red-throated Diver (120)
Red-throated Pipit (8)
Red-wattled Lapwing (156)
Redshank (240)
Redstart (136)
Redwing (131)
Reed Bunting (173)
Reed Warbler (84)
Richard's Pipit (5)
Ring Ouzel (133)
Ringed Plover (166)
River Warbler (78)
Robin (127)
Rock Bunting (177)
Rock Dove (309)

Greenshank (241)
Grey Heron (212)
Grey Hypocolius (287)
Grey Lay Goose (376)
Grey Partridge (262)
Grey Plover (157)
Grey Wagtail (10)
Grey-necked Bunting (174)
Griffon Vulture (415)
Gull-billed Tern (341)
Güldenstädt's Redstart (139)
Hawfinch (192)
Hemprich's Gull (352)
Hen Harrier (416)
Herring Gull (356)
Hobby (426)
Honey Buzzard (410)
Hooded Crow (279)
Hooded Wheatear (149)
Hoopoe (15)
Houbara Bustard (38)
House Martin (24)
House Sparrow (56)
Hume's Lesser Whitethroat (102)
Hume's Short-toed Lark (52)
Hume's Tawny Owl (299)
Hume's Wheatear (148)
Icternie Warbler (83)
Imperial Eagle (433)
Indian Nightjar (221)
Indian Roller (285)
Indian Sand Lark (44)
Iraq Babbler (337)
Isabelline Wheatear (147)
Jack Snipe (242)
Jackdaw (280)
Jay (276)
Kentish Plover (160)
Kestrel (428)
Kingfisher (258)

Lapwing (167)
Large Rock Nuthatch (253)
Lesser Black-backed Gull (353)
Lesser Crested Tern (345)
Lesser Grey Shrike (16)
Lesser Kestrel (427)
Lesser Short-toed Lark (51)
Lesser Spotted Eagle (436)
Lesser Spotted Woodpecker (110)
Lesser White-fronted Goose (378)
Lesser Whitethroat (100)
Levant Sparrow Hawk (405)
Lichtenstein's Sandgrouse (292)
Linnet (197)
Little Bustard (37)
Little Billern (216)
Little Crake (363)
Little Egret (211)
Little Grebe (29)
Little Green Bee-eater (321)
Little Gull (351)
Little Owl (302)
Little Ringed Plover (165)
Little Shearwater (317)
Little Stint (231)
Little Swift (105)
Little Tern (348)
Long-billed Pipit (7)
Long-eared Owl (297)
Long-legged Buzzard (408)
Long-tailed Duck (399)
Long-tailed Tit (329)
Magpie (277)
Mallard (388)
Marbled Teal (392)
Marsh Harrier (417)
Marsh Sandpiper (228)
Marsh Warbler (86)
Masked Shrike (22)
Meadow Pipit (9)

- Wook Pigeon (310)
 Wren (247)
 Wryneck (107)
 Yellow wagtail (12)
 Yellow-browed Warbler (73)
 Yellow-throated Sparrow (66)
 Yellowhammer (180)
- Turnstone (155)
 Turtle Dove (308)
 Twite (199)
 Upcher's Warbler (95)
 Velvet Scoter (400)
 Wall Creeper (250)
 Water Pipit (4)
 Water Rail (362)
 Waxwing (286)
 Western Reef Heron (213)
 Wheatear (140)
 Whimbrel (224)
 Whinchat (153)
 Whiskered Tern (349)
 White Pelican (318)
 White Stork (334)
 White-backed Vulture (412)
 White-breasted Kingfisher (260)
 White-cheeked Tern (339)
 White-eared Bulbul (125)
 White-eyed Buzzard (407)
 White-fronted Goose (379)
 White-headed Duck (374)
 Whitte-tailed Eagle (438)
 White-tailed Plover (169)
 White-throated Robin (128)
 White-winged Black Tern (344)
 White-winged Grosbeak (193)
 White-winged Lark (47)
 White-winged Spotted
 Woodpecker (109)
 Whitethroat (99)
 Whooper Swan (384)
 Wigeon (390)
 Willow Warbler (97)
 Wood Lark (53)
 Wood Sandpiper (234)
 Wood Warbler (98)
 Woodchat Shrike (21)
 Woodcock (246)
- Rock Sparrow (65)
 Rock Thrush (122)
 Roller (284)
 Rook (273)
 Rose-coloured Starling (203)
 Rose-ringed Parakeet (34)
 Rough-legged Buzzard (409)
 Ruddy Shelduck (380)
 Ruff Reene (229)
 Rufous Bush Chat (126)
 Rufous Turtle Dove (307)
 Sacred Ibis (272)
 Saker (420)
 Sand Martin (26)
 Sanderling (227)
 Sandwich Tern (342)
 Savi's Warbler (87)
 Saxaul Sparrow (63)
 Scaly-bellied Woodpecker (116)
 Scarlet Rosefnich (195)
 Scaup (398)
 Scops Owl (295)
 Sedge Warbler (82)
 See-see Partridge (264)
 Shelduck (381)
 Shikra (403)
 Shore Lark (55)
 Short-eared Owl (304)
 Short-toed Eagle (434)
 Short-toed Lark (50)
 Shoveler (391)
 Sind Jungle Sparrow (57)
 Sind Pied Woodpecker (108)
 Siskin (194)
 Skylark (46)
 Slavonian Grebe (31)
 Slender-billed Curlew (226)
 Slender-billed Gull (355)
 Small Skylark (45)
 Smew (371)
- Snipe (245)
 Snow Finch (59)
 Sociable Plover (168)
 Solitary Snipe (243)
 Sombre Tit (323)
 Song Thrush (130)
 Spanish Sparrow (64)
 Sparrow Hawk (404)
 Spoonbill (270)
 Spotted Crake (366)
 Spotted Eagle (435)
 Spotted Flycatcher (255)
 Spotted Little Owl (303)
 Spotted Redshank (237)
 Spotted Sandgrouse (291)
 Squacco Heron (209)
 Starling (204)
 Stock Dove (311)
 Stone Curlew (206)
 Stonechat (151)
 Streaked Scrub Warbler (68)
 Striated Scops Owl (296)
 Striped Bunting (172)
 Swallow (23)
 Swift (103)
 Sykes' Nightjar (219)
 Syrian Woodpecker (114)
 Tawny Pipit (3)
 Tawny Eagle (439)
 Tawny Owl (300)
 Teal (385)
 Temminck's Stint (239)
 Terek Sandpiper (236)
 Thrush Nightingale (124)
 Tree Creeper (117)
 Tree Pipit (6)
 Tree Sparrow (62)
 Trumpeter Bullfinch (190)
 Tufted Duck (395)
 Turkestan Tit (326)

252

251

254

253

383 - قویی بندگ

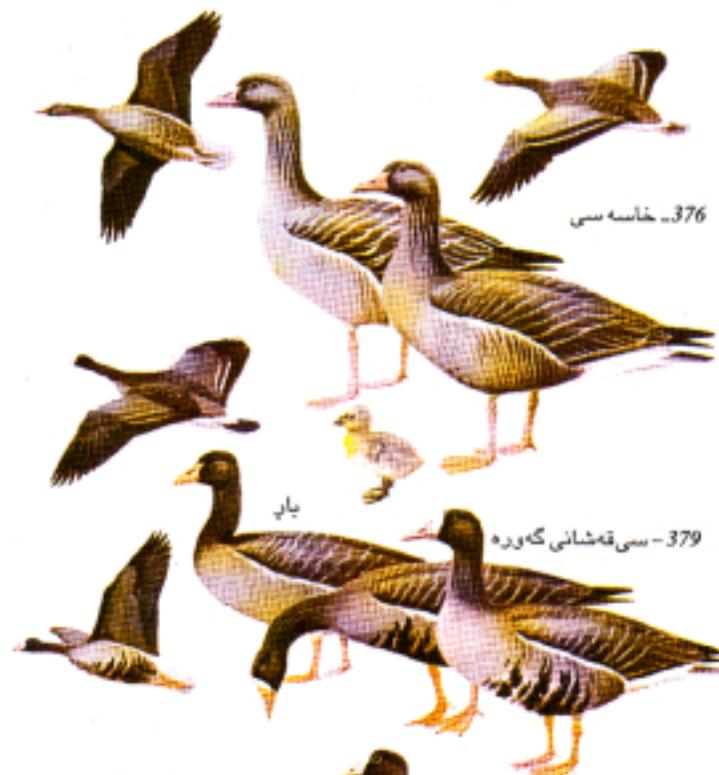
384 - قویی گهواره

382 - قویی پچوک

377 - سی کورزه

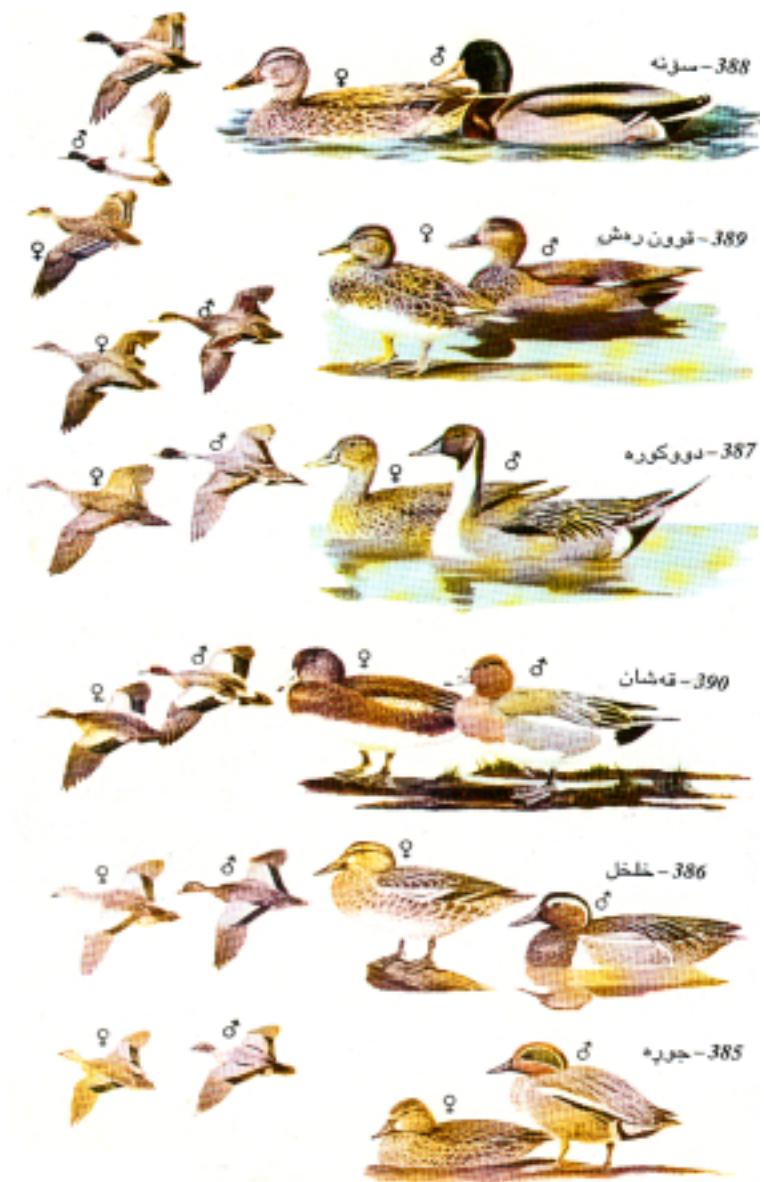
376 - خانه سی

378 - سی قهشانی پچوک

375 - بیو گاسی

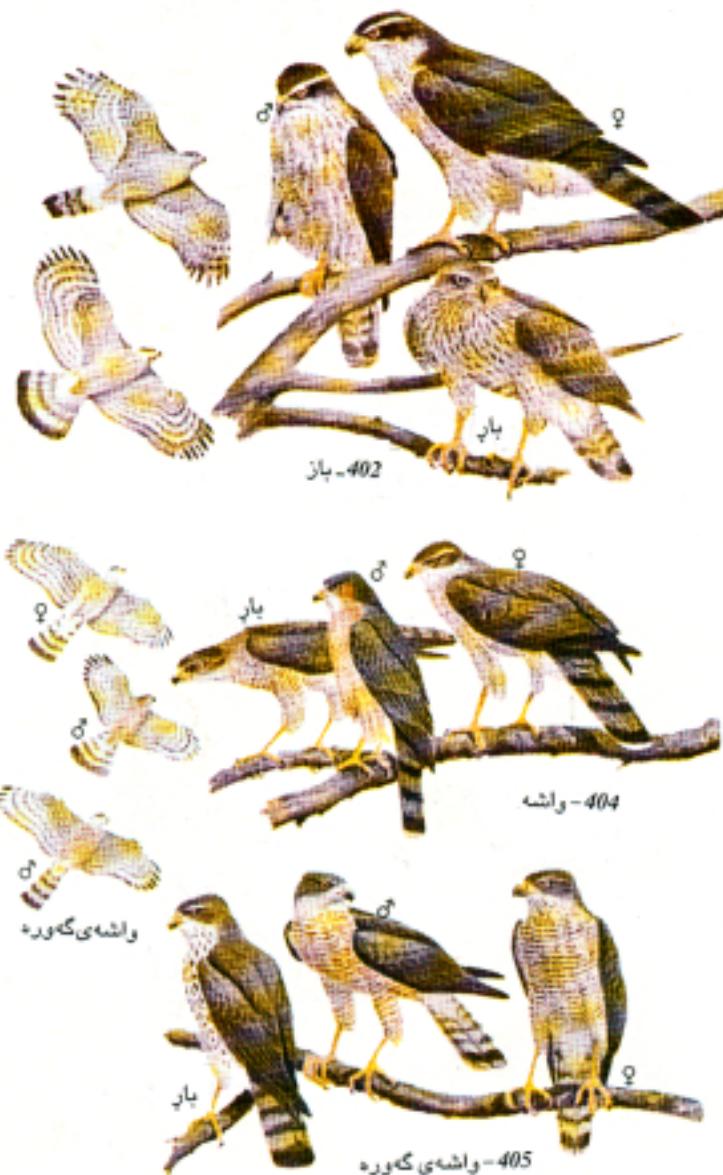

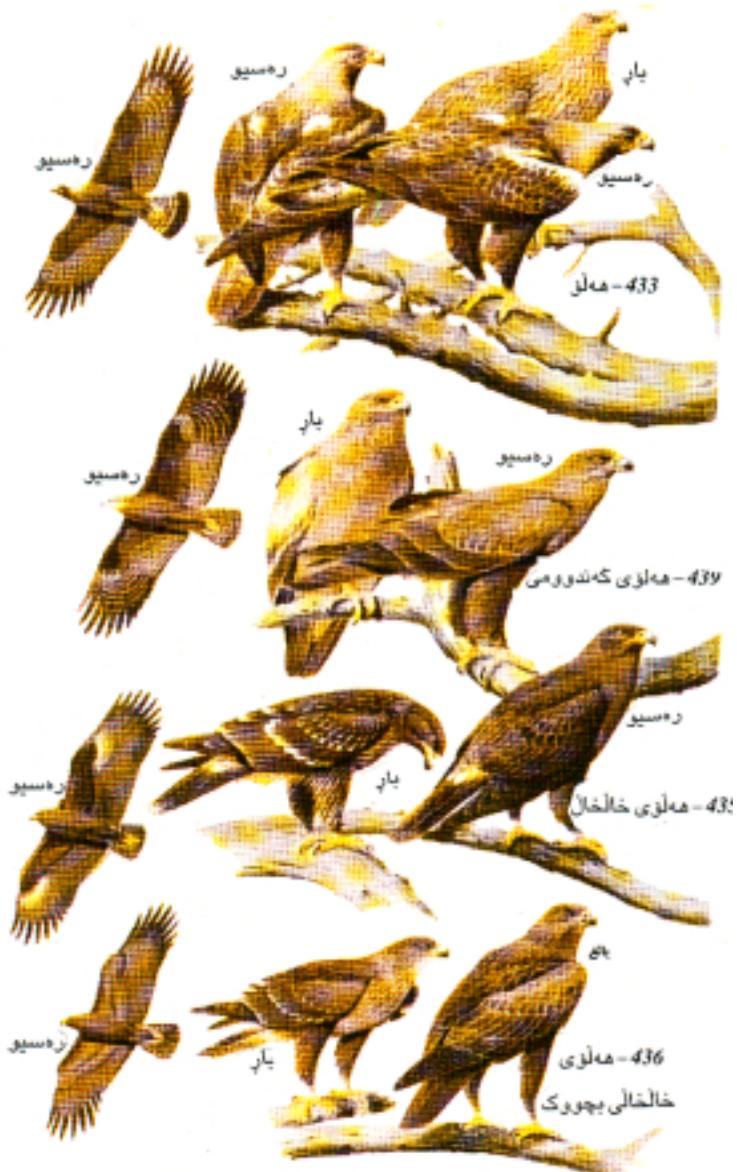

264

263

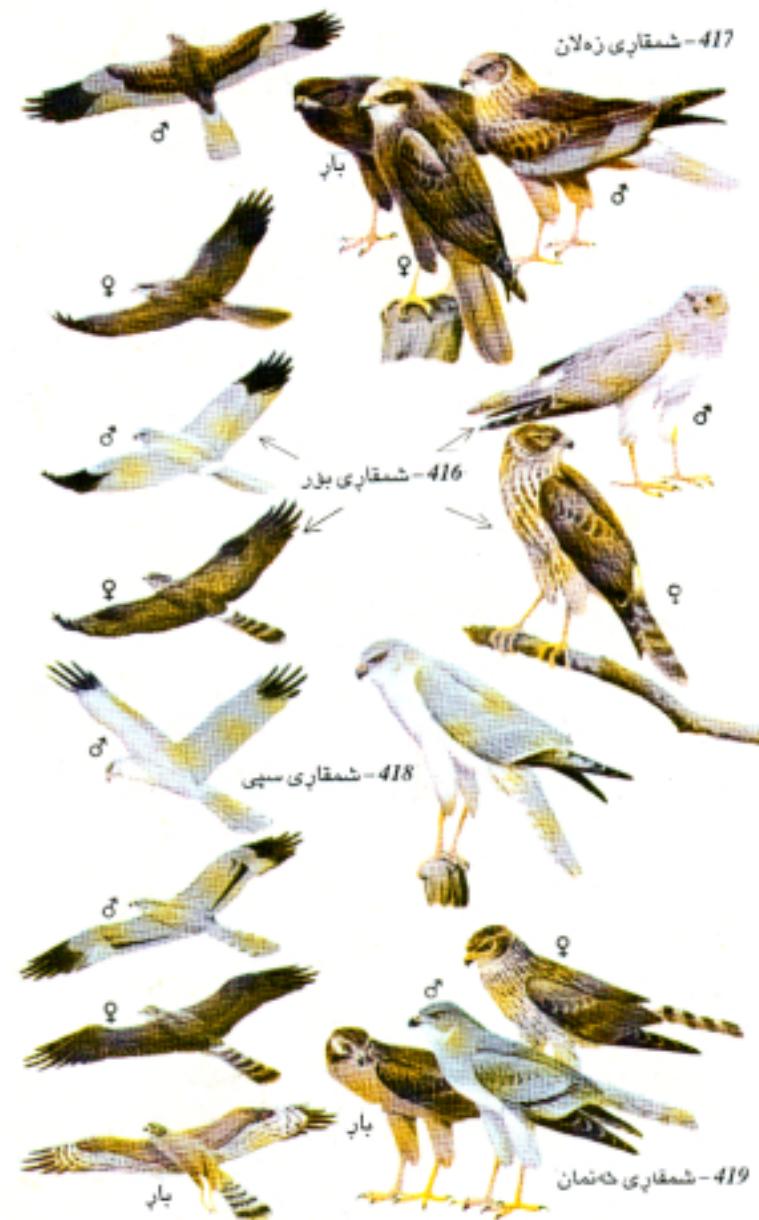
266

265

268

267

270

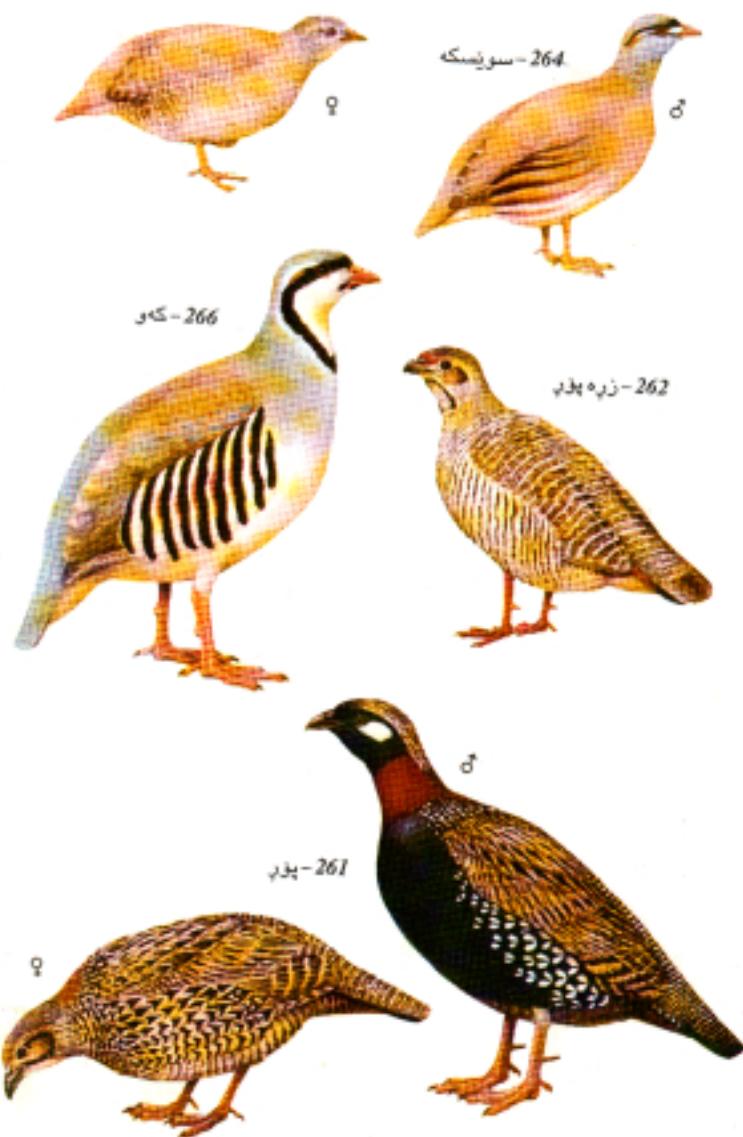
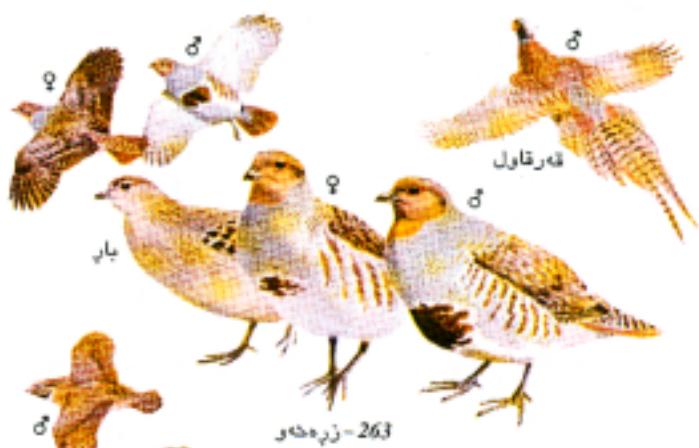
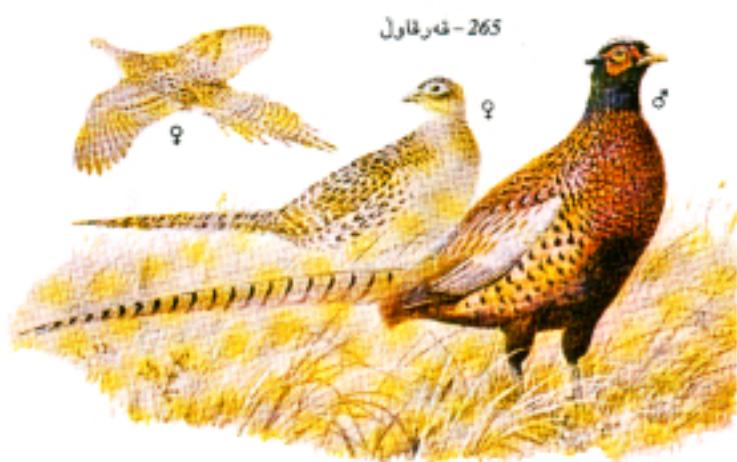
269

272

271

276

275

۳۶۱- رهش بهشهی دندووک سوور

۳۵۹- رهش بهشه

۳۶۰- رهش بهشهی دندووک سوور

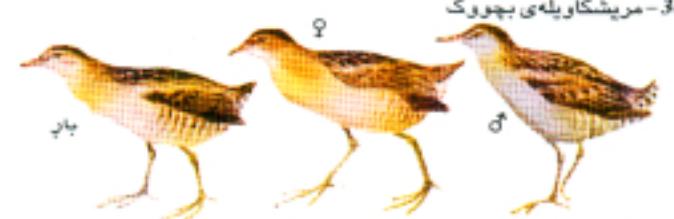
۳۶۲- مریشکاویله

۳۶۶- مریشکاویلهی سوور پلهک

۳۶۴- مریشکاویلهی دندووک سهوز

۳۶۳- مریشکاویلهی بچووک

۳۶۴- مریشکاویلهی خهنهای

280

279

239 - شیلاقهی کلک سبی

شیلاقهی دندووک قیمت 236

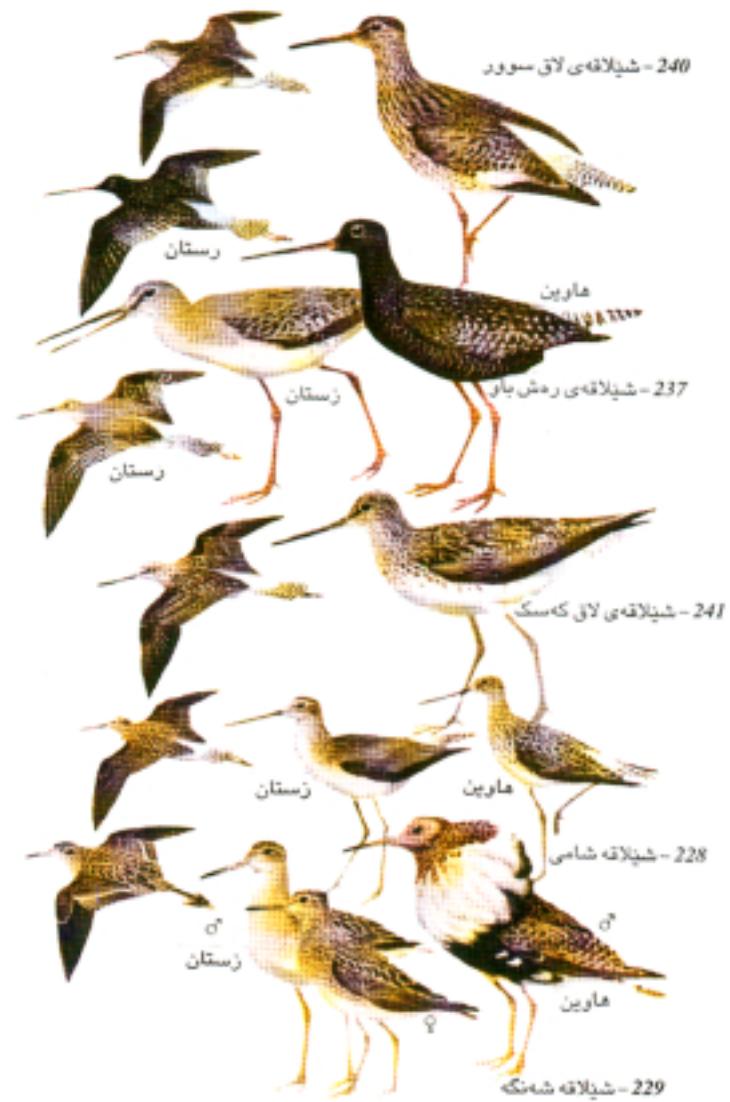
شیلاقهی چلپاران 233

شیلاقهی خالخال 234

شیلاقه عسله 230

شیلاقهی لاق سوور 240

هاوین

رستان

رستان

رستان

رستان

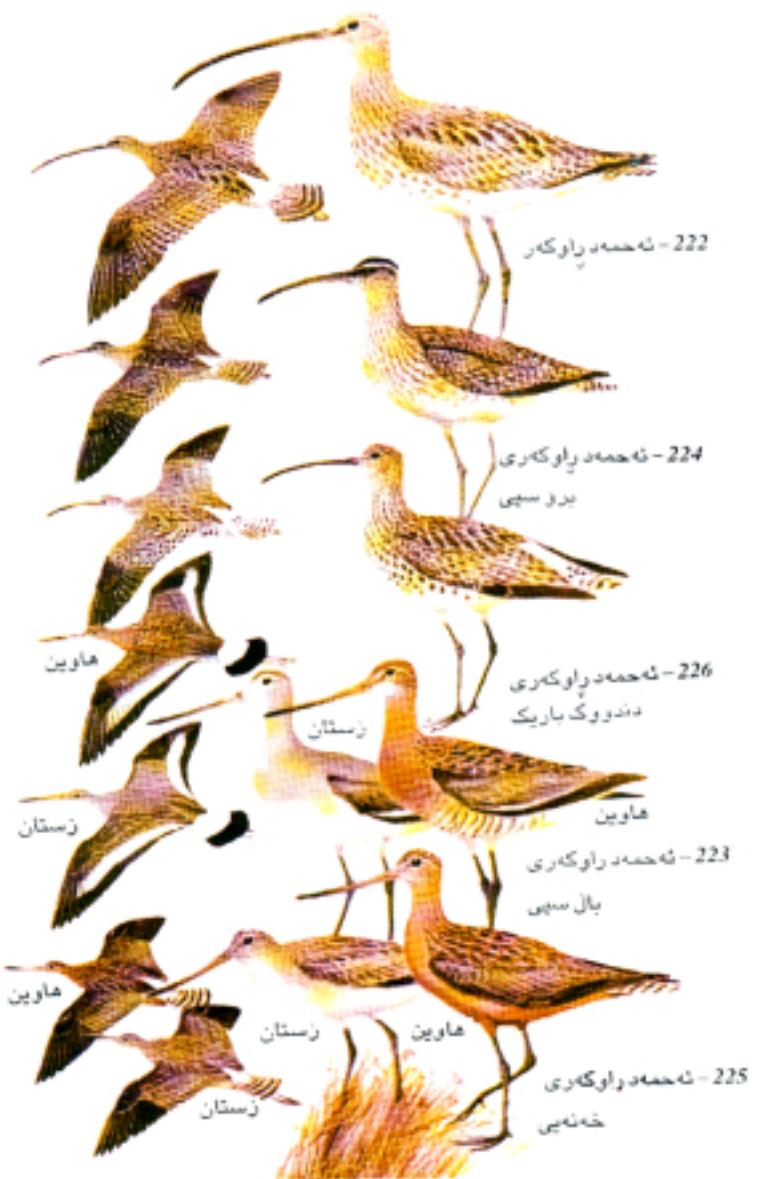
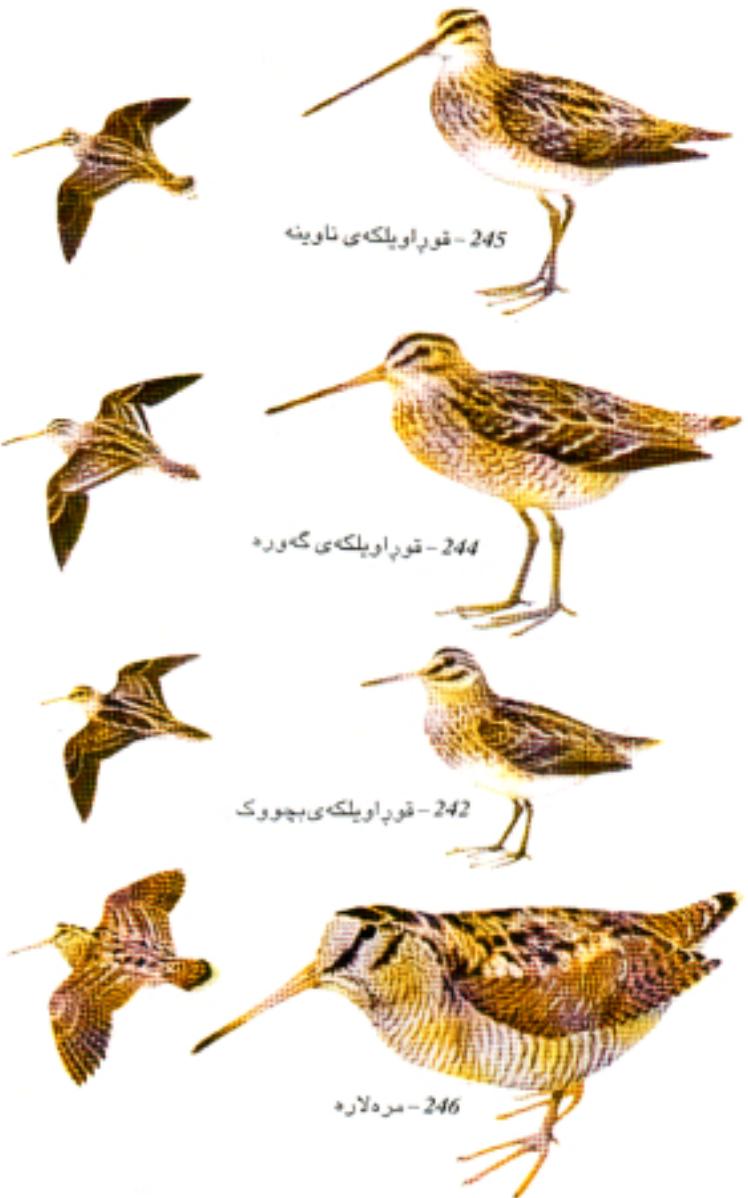
هاوین

هاوین

هاوین

هاوین

هاوین

-156 - دیدویهی

-161

-رودخانه‌ای خیزی

رسان

-زیقاوی کلک سینه

هارین

-شالوری گبوره - 207

-شالور

-رودخانه‌ای فرزالگر - 163

-قرقویلکه‌ی ناق

-370 - تکنده

-چه‌کنه سوروره

-206 - شالور

-وندوده

290

289

291 - کوچک‌کوهی خالخال

289 - کوچک‌کوهی به رنگ ردهش

290 - کوچک‌کوهی به رنگ سبز

تیوتس

کوتره نه خشته
- 311

پار

کوتره گایه
- 310

رده سیاه

کورکوره‌ای پار زگ خنده‌ای
- 288

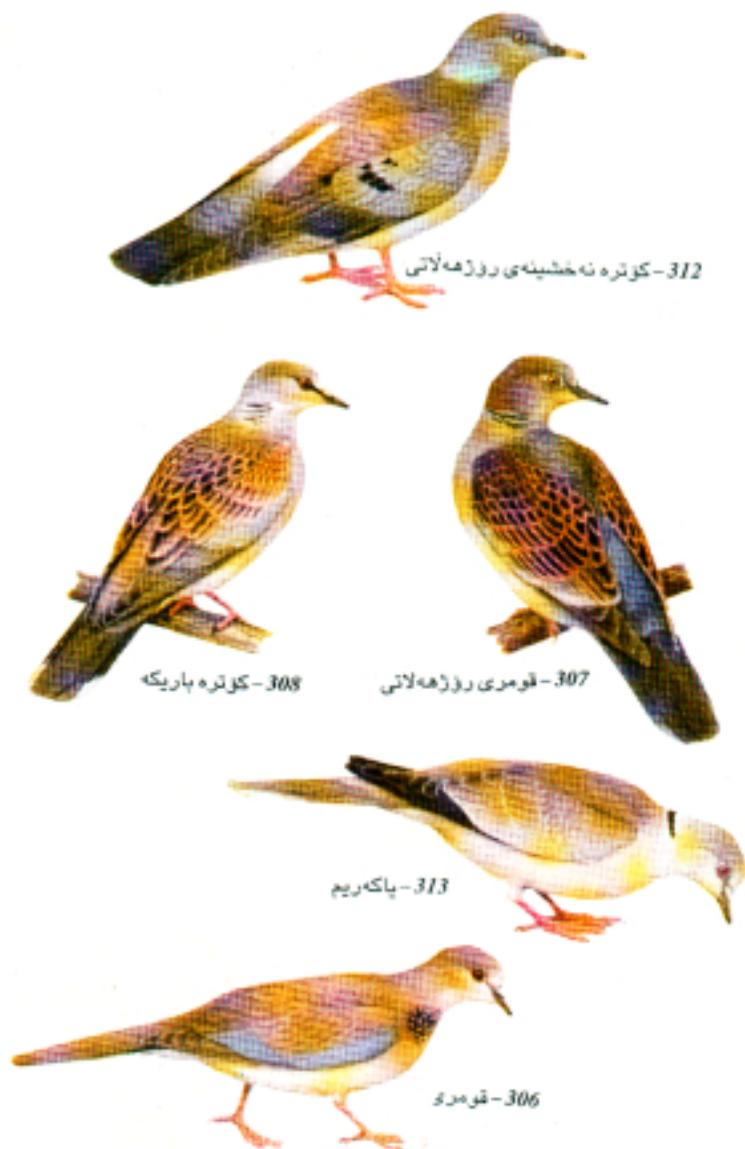
کورکوره‌ای گلستان
- 294

کورکوره‌ای ری ری
- 292

کورکوره‌ای لک لک دریاز
- 293

300

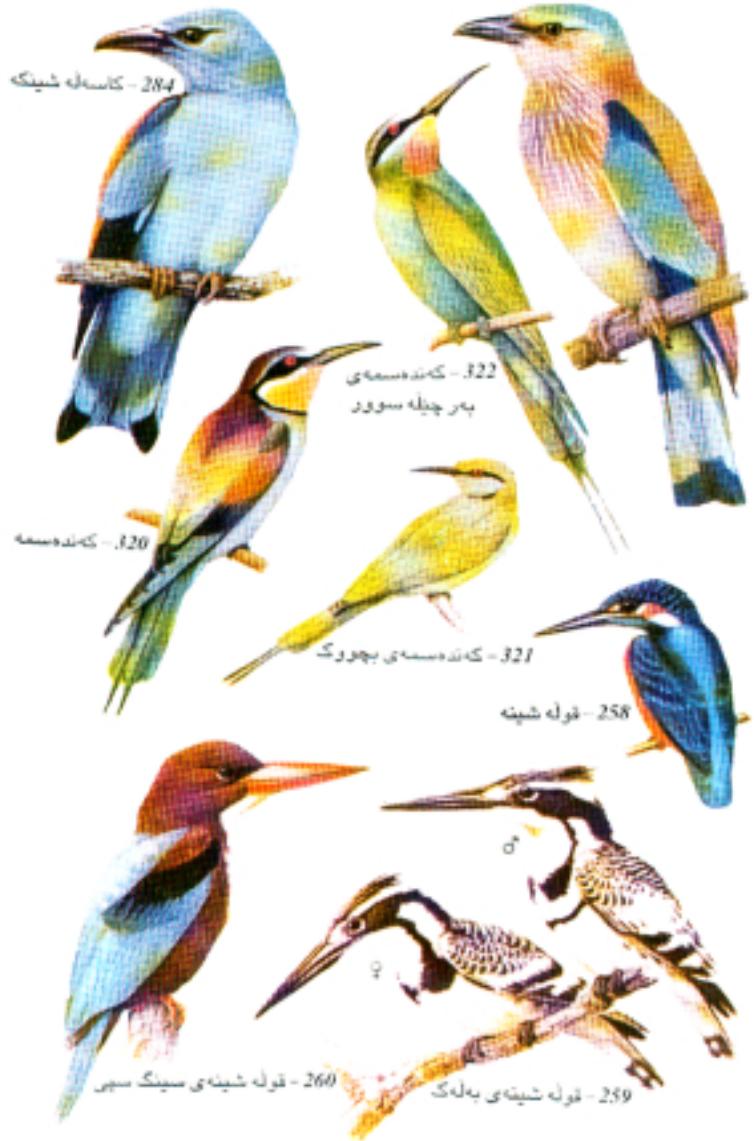
299

302

301

-109 - دارسمهی خالخالی بال سیاه

-110 - دارسمهی خالخالی گهوره

-111 - دارسمهی خالخالی پهلوک

-112 - دارسمهی سووریانی

-108 - دارسمهی بلوچی

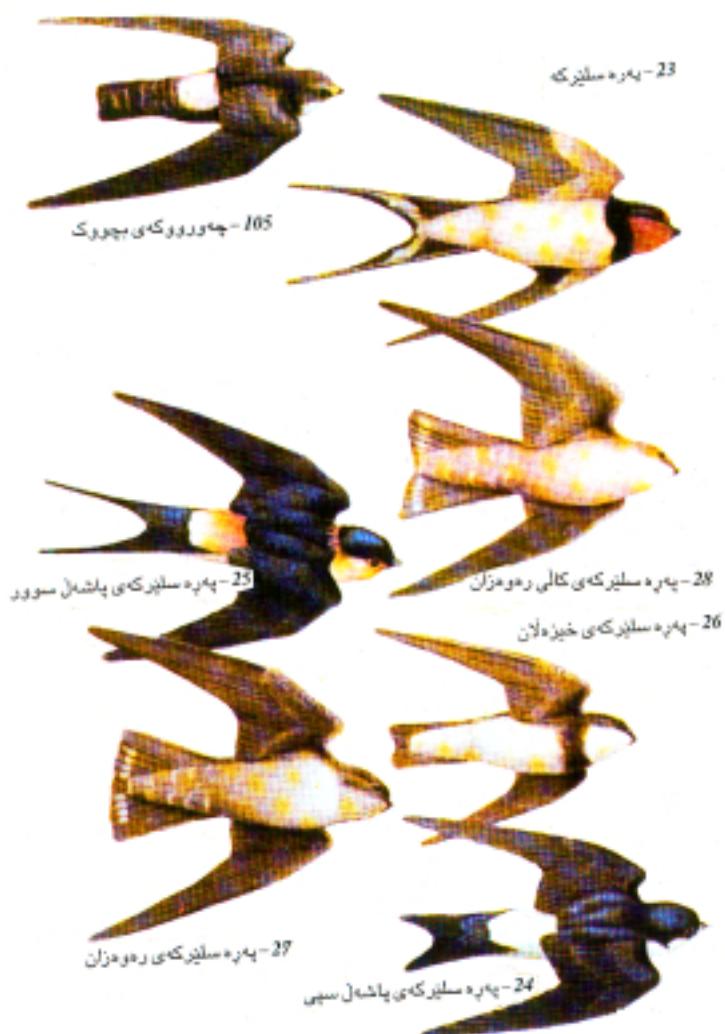
-113 - دارسمهی ردهش

-114 - دارسمهی شیپن
به رزگ پیوونه کهنه

308

307

چوره دندووک دریزه - 40

چوره هعل رده - 43

چوره ناسمانی بیچوک - 45

چوره پانجه کورش هیرم - 52

سرمه - 55

پاریکه دندووک دریزه - 7

چوره بال سین - 47

چوره دی ردهش - 54

♀ ♂

چوره پذینه کنی - 39

چوره داران - 53

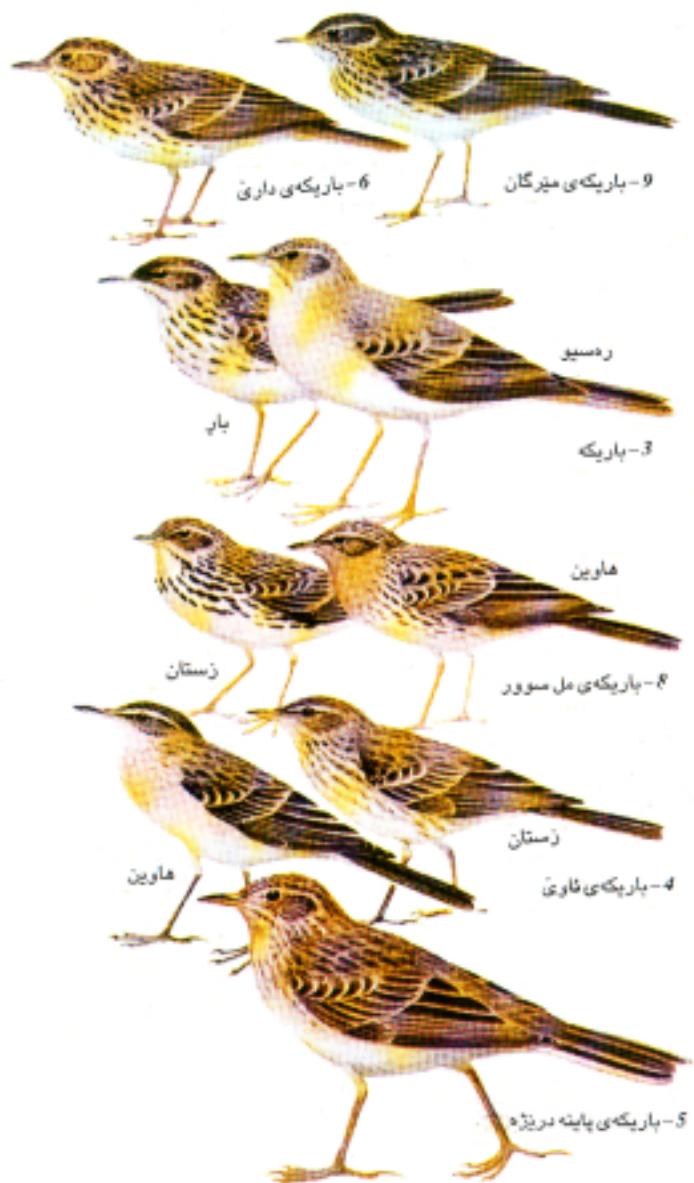

چوره ناسمانی گوره - 46

312

311

314

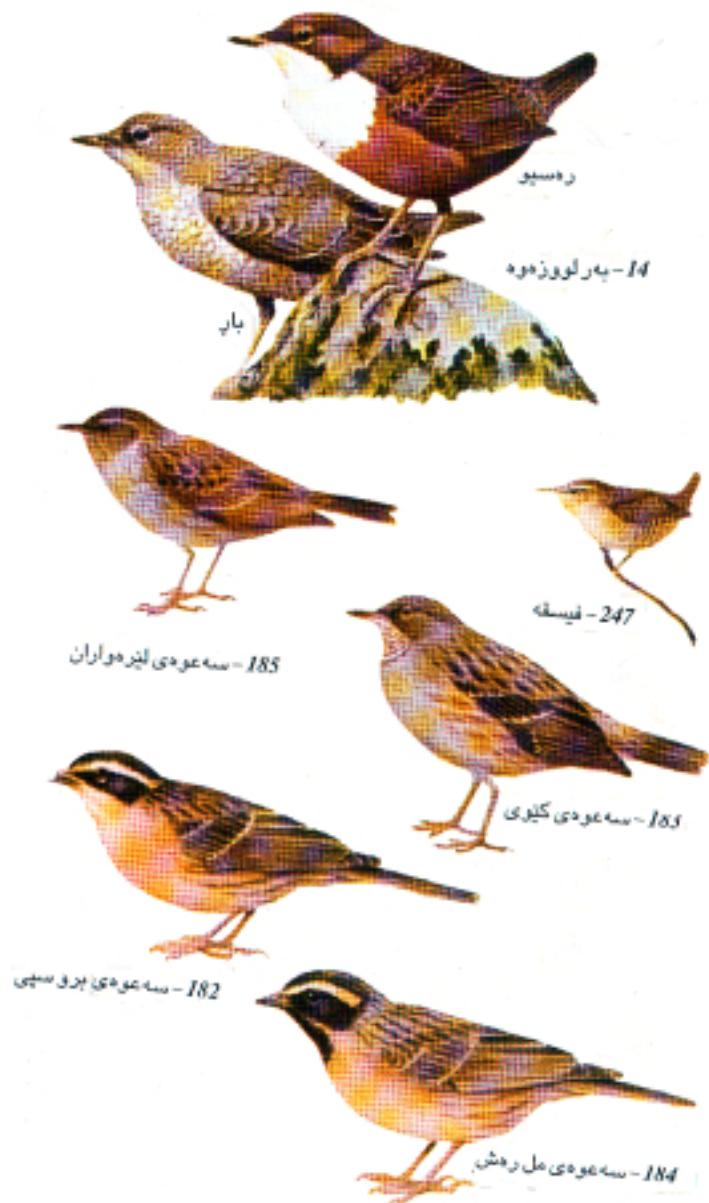
313

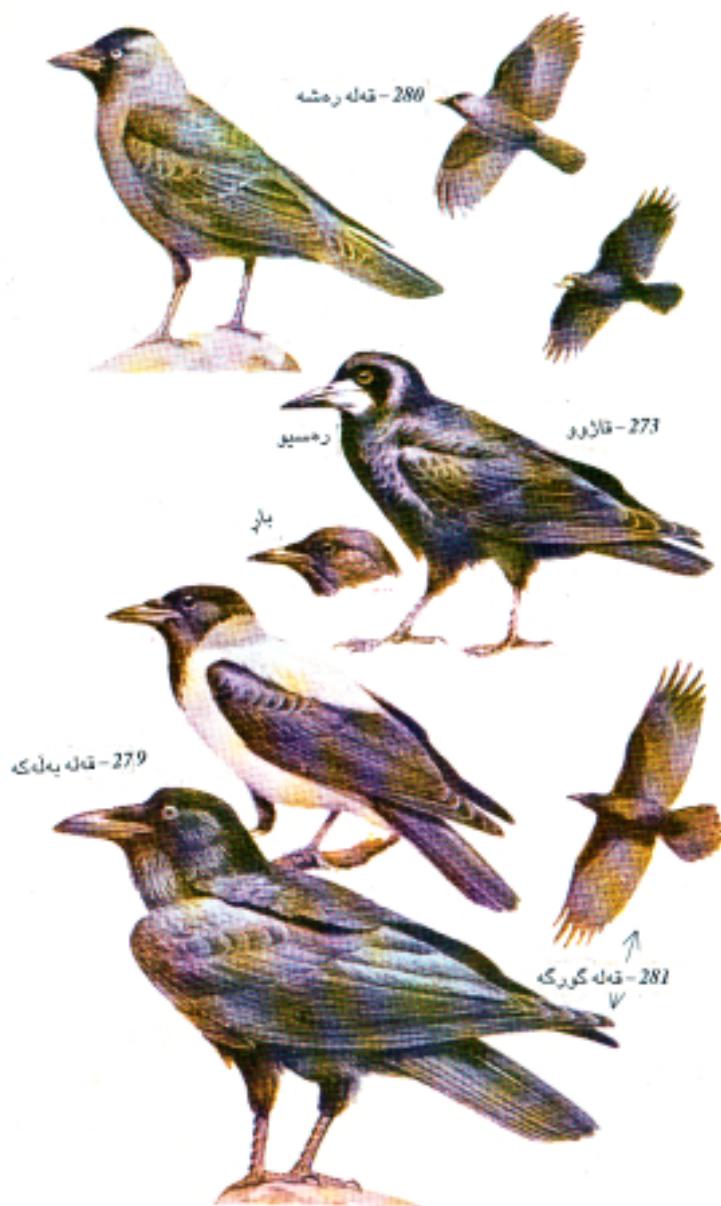
316

315

318

317

322

321

324

323

326

325

328

327

332

331

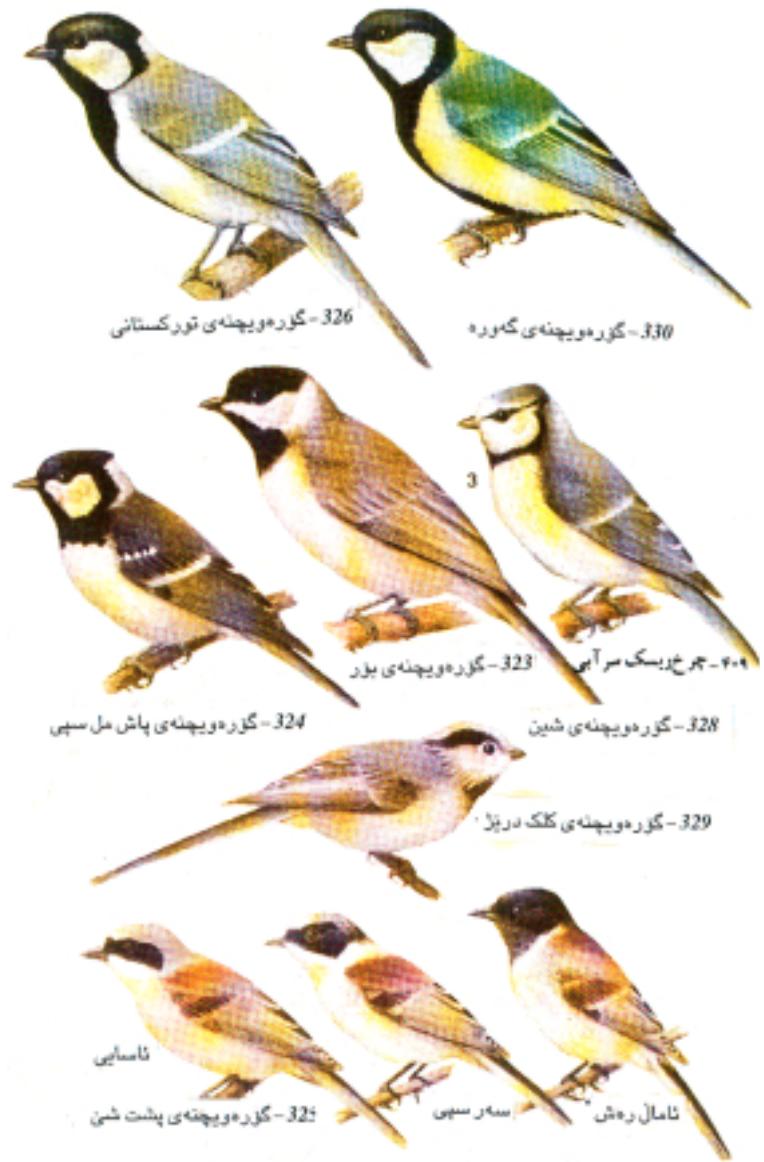
334

333

336

335

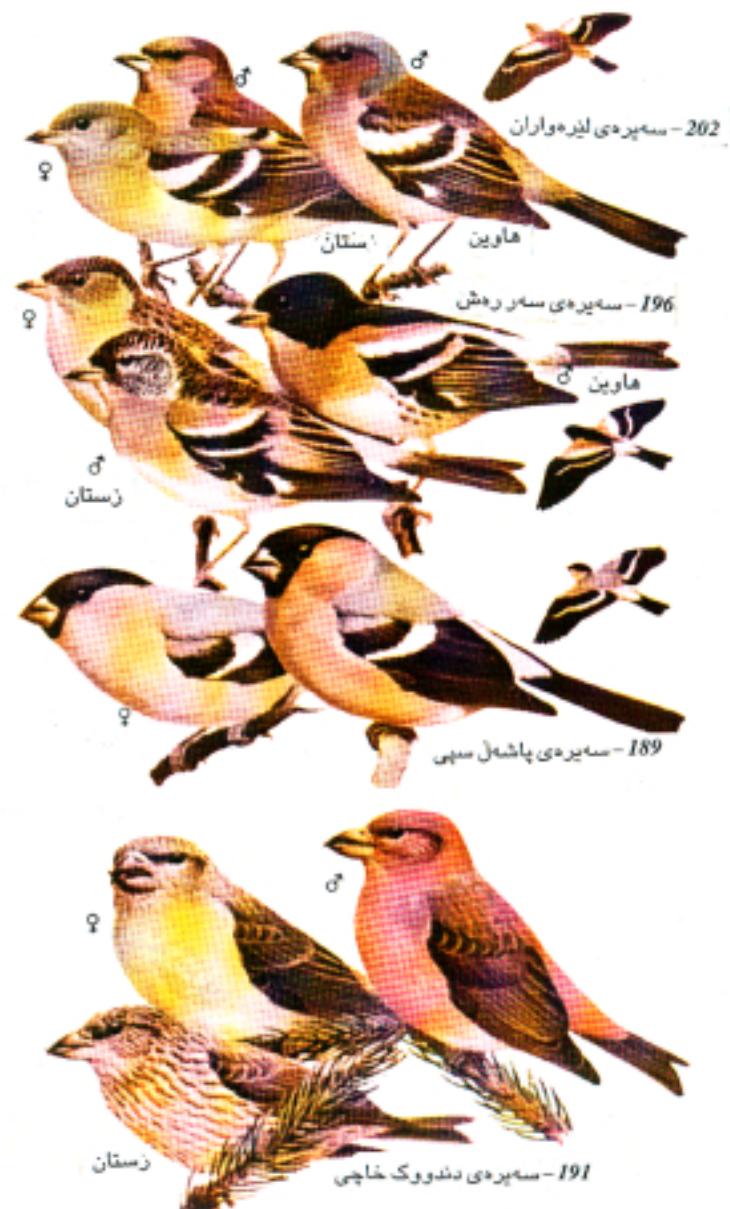
338

337

340

339

178 - سبزه‌زینه‌ای لاجانگ سیاه

174 - سبزه‌زینه‌ای سدر بلز

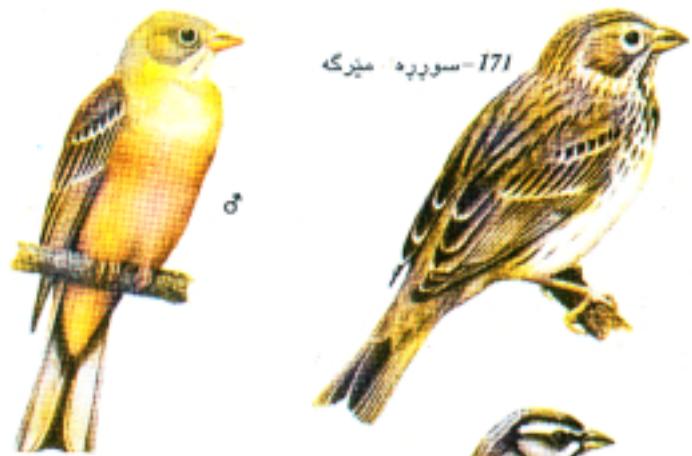
179 - سبزه‌زینه‌ای لاجانگ زرد

176 - سبزه‌زینه‌ای سار زینه‌پوش

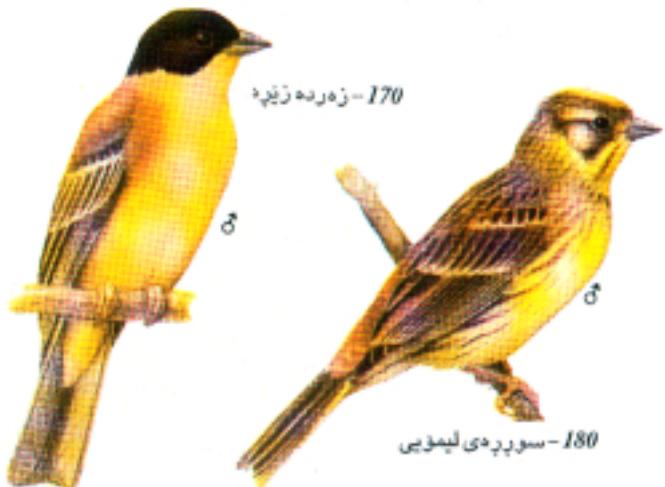
172 - سبزه‌زینه‌ای ری ری

171 - سبزه‌زینه‌ای میزگه

175 - سبزه‌زینه‌ای سار زینه‌پوش

170 - زردکلتو

180 - سبزه‌زینه‌ای لیمزین